

DRÓTOS LÁSZLÓ

IFJAN-ÉRETTEEN-ÖREGEN

- 80 kérdés-válasz közel nyolc évtizedről -

**Beszélgetőtárs
TÓTH LÁSZLÓ**

DRÓTOS LÁSZLÓ

IFJAN – ÉRETTEEN – ÖREGEN

– 80 kérdés–válasz közel nyolc évtizedről –

Beszélgetőtárs:

TÓTH LÁSZLÓ

2014

Prof. Dr. TÓTH LÁSZLÓ
a műszaki tudomány doktora

80 kérdésére

válaszol

Drótos László

8 évtizedről (1935-2015)

„IFJAN – ÉRETTEN – ÖREGEN”
címen

A könyv szerkesztésében közreműködött:
Berki Gábor és ifj. Drótos László

Kiadó:
Technika Alapítvány

Nyomás:
Innova Print Kft. Budapest

Miskolc, 2014.

ISBN

PROLÓGUS

Egy-egy írásműben a „Prológus” feladata és célja az, hogy bemutassa mindazt, amit a Tisztelt Olvasó az elkövetkezendőkben részletesebben látni fog, amiben ismereteit, tájékozottságát bővíti, amiért érdemes elolvasni mindazt, amit kezébe vett. Most van igazán csak bajban a „Beszélgetőtárs”! Ennek oka egyszerűen az, hogy a „Drótos László” név sokkal, de sokkal ismerősebbnek hangzik egy generációnak, mint a „Tóth László”, akár regionálisan, akár pedig országos kitekintésben! Hogy miért is sodorta e két nevet egymás mellé, egy könyv első lapjára a sors, és miért, kiről is született e könyv? Ezt össze lehet foglalni röviden, és ezt a történetet, valamint ezáltal egy életet bemutatni, talán lehet a Prológus témája.

Kezdjük az elején! Mindig és minden emberi kapcsolatban vannak vonzások és taszítások. Ez így természetes, ez így van rendjén. A „taszítások” alapvetően a felszínes ismeretségek következményei ugyanúgy, mint a „Fradi” és az „Újpest” szurkolóké, amely „ab-start” létezik, működik, megnyilvánul abból eredendően, hogy ki melyik *csoporttal*, *csapattal* szimpatizál. Ha nagyon szögletesen kell fogalmaznom, akkor azt kell mondanom, hogy az előbb kiemelt két név nem az azonos „szurkoló táborba” tartozott, következésképpen megvolt egymás mellett és mindkettő tette a magáét a legjobb belátása szerint. Abban az esetben viszont, ha a két tábor, csapat *egy-egy tagja* jobban megismerheti, megismeri egymás emberi értékeit, a „taszítás”-ból vonzás is kialakulhat közöttük. Jómagam a hetedik X-hez közeledvén számos ilyen példát hozhatnék fel, akár közvetlen környezetemből is. Igaz, ennyi tapasztalat megerősítheti azt is, hogy véglegesen a „barikád két oldalán állunk”, azaz a „taszítás érzése” megalapozott, mert időközben nyilvánvalóvá vált a másokban feltételezett „karrierizmus” diktálta „köpönyegforgatás” a maradandó, a felvállalható emberi értékek helyett.

Nos, visszatérvén Drótos Lászlóra, akivel mintegy tíz éves kapcsolat – és joggal mondhatóan – barátság köt össze az eredendően „taszítás” érzése „vonzás”-sá alakult megismerkedésünket követően. Az akkori Bay Zoltán Logisztikai és Gyártástechnikai Intézetet (BAY-LOGI) vezetvén, a Terplán Zénó akadémikus által rám ruházott és egyben megfertőzött „technikatörténet” szeretetével vezérelve találkoztam először személyesen Drótos Lászlóval. Természetesen nevét ismertem mind a Lenin Kohászati Művek (LKM) vezérigazgatójaként, mind a Miskolc város életét alapvetően formáló MSZMP városi titkáráként. Az első találkozáskor – a BAY-LOGI-ban tartott rendezvényen – egy ragyogóan felkészült, rendkívül értelmes, konstruktív – és sorolhatnám még a dicsérő jelzőket – ember benyomását keltette bennem, aki tiszta szívből aggódik szeretett városa, Miskolc jövője iránt és ezer szállal küzd a múlt technikai örökségének megőrzésért. Jómagam Debrecenben születvén, de életemet 18 éves korom óta Miskolcon töltvén, meglepett az a ragaszkodás és féltés, ahogyan Drótos László a város jelenéhez viszonyul a múlt értékeinek megérezésétől vezéreltetve aggódik a jövőjéért. Az akkori véletlen találkozás, az első benyomások, a Miskolc városért érzett közös aggodalom, a tenni akarás, a jobbító szándék, mindmind olyan tényező volt, amely egyre közelebb hozta a „különböző csapattagokat”

és az eredendő „taszítást” „vonzássá” alakította át. Ennek a kapcsolatnak számos kézzelfogható eredménye is született. Ilyen lehet például a „Közép-európai Ipari Örökség Útja Egyesület” megszervezése, működtetése, amelynek Drótos László az általános alelnöke, a Miskolci Akadémiai Bizottság keretein belül a Tudomány és Technikatörténeti Bizottság létrehozása, a „Miskolc Város Breviáriuma” kiadvány szerkesztésének megindítása, és a város történetéhez kötődő adatok gyűjtése, rendszerezése. A lokálpatriotizmus tudatosítását, erősítését igen eredményesen szolgáló kiadvány megjelenése a városvezetés ígért támogatásának elmaradása miatt sajnos nem történt meg napjainkig. Mindenesetre a szerkesztők bíznak abban, hogy eddig befektetett munkájuk nem lesz hiábavaló. Sorolhatnám tovább közös tevékenységeinket, amelyek közelebb és közelebb hoztak egymáshoz bennünket. A együttgondolkodás milyenségét, mélységét talán úgy lehetne legjobban jellemezni, ha a gépkocsiban eltöltött közös utak (pl. a Vaskultúra Útja Egyesület, vagy a már említett Közép-Európai Ipari Örökség Útja Egyesület rendezvényeire utaztunk itthon vagy külföldön) tapasztalatait idézem. Egy-egy újabb ötletet felvázoló elgondolás mondatát, mondatait egyikőnk elindította, a másikunk pedig befejezte. Mindkettőnk elfoglaltsága nagyobb volt annál, hogy máskor beszélgetésekre, kvaterkázásokra ülünk össze.

Ily módon Drótos László életébe egyre több oldalon belelátván, kértem és ösztökéltem életének, történéseinek összefoglalására. Tettem ezt nem csupán azért, mert minden emberi életben vannak megszívlelendő tapasztalatok, átöröklésre és megőrzésre méltó értékek, hanem azért is, mert egy „*hatalomban*” levő emberen keresztül érzékletesen lehet bemutatni a „*hatalom természetét*” is. A „hatalom” megszerzésében, működtetésében és bukásában pedig sok-sok olyan közös vonás van, amely szinte független attól, hogy milyen „izmus” érdekében hozták létre és milyen színű, milyen nevű pártot, csoportot, érdekviszonyt szolgál ki. Rendkívüli módon örülök annak, hogy Drótos László vállalkozott e feladatra és sok szempontból egyben történelmi értékű munkáját elkészítette.

Én – mint „Beszélgetőtárs” – nem mondhatok mást, mint köszönetet a sorsnak, hogy Terplán Zénó (2001), Pungor Ernő (2003), Gyulai József (2012) akadémikusok, Becker István (2005 és 2010), Kispéter József (2014) professzor, egy-egy szakma hazai megteremtői után Drótos Lászlót, az LKM állami nagyvállalat utolsó vezérigazgatóját sodorta olyan kapcsolatba velem, amelynek eredménye mindaz, amit Ön, Tisztelt Olvasó most a kezébe vehet.

Miskolc, 2014 nyara

Tóth László

A könyv címe „Ifjan – Éretten – Öregén”. Be kell vallanom, én „Öregén” ismertelek meg, kerültem hozzád közelebb, láttam bele a számomra rendkívül szimpatikus munkamódszeredbe. A kezdés, az alaphang legyen a TIED, amolyan életfilozófia, amely végigkísérte életed abban a zűrzavaros, változó világban, ami neked jutott.

Magyarország, Borsod megyéje, Lak községében születtem 1935. június 13-án. Három éves koromig itt, ezt követően pedig a megyeszékhelyen, Miskolc városban, egyszerű munkásemberek között, református hitben nevelkedtem. Szülőfalum, akkor, és most is néhány száz fő lakosú, elmaradott, szegényes, története során (amelyet az 1222. évtől jegyeznek) többször elnéptelenedett, majd újra lakottá vált. A templommal szembeni házban, árva anyám apai nagynénjének házában, bába-asszony közreműködésével láthattam meg a napvilágot. Súlyosan betegeskedő csecsemő voltam. Vallásomról tizenéves koromban megtanultam a szükséges egyházi tudnivalókat, konfirmáltam, hittanórákon vettem részt, vasárnaponként az iskola által kötelezően szervezett templomba mentem. Karácsonykor Anyám az éjféli misékre is elvitt. Nagyobbacsaként szinte érdekesítő regényként olvastam a Bibliát, mélyen belém vésődtek igazságai, több részét ma is kívülről tudom. *„Ha felnövök pap, orvos vagy mozdonyvezető akarok lenni”* – válaszoltam a felnőttek szokásos kérdéseire.

Az eltelt évtizedek tapasztalatai és megszerzett ismereteim azonban arra a meggyőződésre vezettek, amelynek nyomán életem eddigi nagy részét hitben, de nem vallásosként, azaz nem valamely egyházhoz történő elkötelezettséggel éltem le. Az első, kisgyerekkori, – mély nyomot hagyó – vallási problémám akkor merült fel bennem, amikor egy hittanórán pálcával körmöst kaptam a paptól. Ez volt életem első fizikai fenyegetése. Tanultuk és közösen hangosan énekeltük a *„Kövesd a Jézust, kövesd még ma...”* kezdetű zsoltárt, amelynek pattogós, induló jellegű ritmusa van. Bizonyára felélénkített a dallam engem is – hasonlóan a többi gyerekhez –, amely magatartást a méltatlan megfenyegetés követett. Egy másik alkalommal, vasárnap az iskolaudvaron a reformátusok sora helyett tévedésből a katolikusok közé kerültem, akiknek a templomában többször le kellett térdepelnem a hófehér térdzokniban, amelyen ez foltokat hagyott. Ezért meg otthon Anyám nemtetszését váltottam ki. Életem későbbi szakaszában ezeknél az eseteknél természetesen komolyabb fenntartások, kételyek, ellenérzések alakultak ki bennem minden olyan elkülönült közösségi ideológiával, eszmével szemben, amelyek párt, szekta, kaszt, vagy egyéb formában az emberek feletti szellemi, gazdasági uralomra, egyesek kirekesztésére, megsemmisítésére törekedtek. Nagyon neheztelek azokra az egyházakra, amelyek a történelem során és jelenleg is egy-egy háborúskodás, népiirtás, az emberek közötti konfliktusok mögött álltak és állnak, amelyek hitbéli tanaikkal öngyilkos merényletekbe küldenek embereket és megáldják a gyilkos fegyvereket.

Kennedy 1960-ban egy beszédében ezt mondta: *„Olyan Amerikában hiszek, ahol az állam és az egyház elválasztása teljes, ahol a katolikus papok nem szabják meg, hogyan viselkedjen az elnök, ahol a protestáns lelkészek nem mondják meg a híveiknek, miként szavazzanak, ahol a vallási testületek nem kívánják közvetlenül vagy közvetve érvényesíteni akarataikat a lakossággal szemben vagy közalkalmazottaikkal, nyilvános szerepléseik révén.”*

Azt gondolom, Kennedy gondolatai napjainkban nagyon időszerűek hazánkban is.

*Lak község református temploma,
ahol kereszteltek. (Épült: 1790-1796)
Balra a templommal szembeni szülőház.
(2011. évi fénykép)*

*1949-ben Miskolcon, a Fűzes utcai Református Imaházban konfirmált fiatalok csoportképe.
A bekarikázott fej én vagyok.*

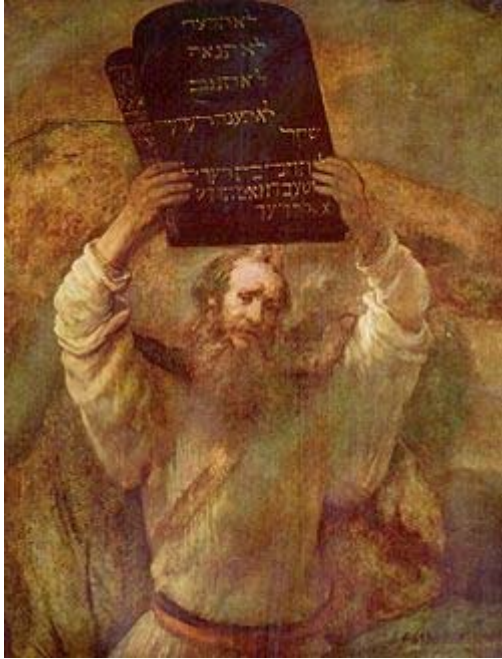
Múlt, jelen és jövő sokakat érdeklő kérdés. Én is legtöbb előadásomat ezzel a feltett kérdéssel indítom a bonyolult témák közérthetőbb kifejtése előtt, illetve annak elérése érdekében. Hadd legyenek most is az első érdeklődő kérdéseim a régmúltat firtatók. Hogyan alakult ki és ma miként foglalható össze világlátásod, a saját „belső mércéd” az egyes történések megítéléseiről?

Az egyházzal és tanításaikkal való kapcsolatomban alakulásáról már részben szóltam. Ezzel együtt elismerem az egyházak bizonyos szolgáltatásainak társadalmi szükségességét, emberek millióinak igénye volt, van és még bizonyára hosszú ideig lesz is erre a szerepre.

A gondolkodó ember mindig eljut az emberiség létének alapkérdéséhez: Ádámhoz és Évához, kifejlődésükhöz, a minket körülvevő világmindenség kialakulásához, és ezek folyamatához. E kérdésekre pedig elsősorban a vallási hit vagy napjaink tudományos ismeretei alapján próbálhatunk válaszokat megfogalmazni, tudomásul véve, hogy a megismerés eszköze folyamatosan bővül (változik).

A felvilágosodás kori elveket és értékeket vallom. Tudom és hiszem, hogy az ember a természet egészének része, és ezen belül az az élőlény, amelynek bekódolt ösztönös tulajdonsága a folytonos harc, mint a fennmaradás elengedhetetlen feltétele. Hiszem azonban azt is, hogy fajunk különleges sajátosságokkal rendelkezik, és bízni lehet a közösség- és természetellenes ösztönök nyers érvényesülése kordájában tartásának a lehetőségében. Ennek eszközeként törvényeket alkotunk az emberi együttélés, a természetvédelem szabályaira, amelynek megsértéséért büntetést helyezünk kilátásba. Ennek megfelelően hiszem és elfogadom a Mózes kőtábláinak tulajdonított „tízparancsolat” második felét. E szerint élek és gondolkodom.

Hiszek az emberi szellem és értelem, a tudomány szinte korlátlan fejlődési lehetőségeiben, a tudósoknak abban az állításában, hogy a kreatív, jól végzett, alkotó munka tette és teszi a jövőben is emberré az embert. Létünk értékének és céljának (értelmének) a mind bölcsebb emberi faj utódlásának biztosítását, a családi élet harmonikus kialakítását tartom. Károsnak tartok minden olyan elmélkedést, dogmát és gyakorlatot, amely kiszakítja az embert természeti közegéből, a földi valóságból. Sarlatánságnak, emberellenes spekulációnak tartok minden olyan megnyilvánulást, amellyel – mint azt Hankiss Elemér és sok más filozófus állítja – mintegy „*mesterséges buborékkal, burokkal*” veszik körül az embereket, és ez által próbálnak számukra minden olyan kérdésre megnyugtató feleletet kreálni, amely ma még az ismeretlenségbe vész, emberi szorongásunkat, félelmünket, kíváncsiságunkat táplálja. Veszélyesnek tartom a túlzó transzcendenciát, a spiritualitást, a metafizikát. Elfogadhatatlan számomra napjaink vezető értelmiségi rétegének téves szerepfelfogása, a humanizmust mellőző értékrendjük, és – az embereket élesen szembeállító – gyakorlati eszközeik, a zsarnokság minden megnyilvánulása. Aggódással figyelem az oktatásban végbemenő – az 1935-ös évihez hasonló – változásokat is. Többen tudni vélik, hogy a jelenleg megszaporodott egyházi iskolákból, az itt tanulók köréből akarja újratertetni saját bázisát a politikai elit. Ehhez új oktatási rendszer kell. Nem gondolkodó állampolgárookra van szükség, hanem hűséges alattvalókra. Féltő, hogy az állami kézben maradt iskolákban a tanulók nagyon kis része előtt fognak megnyílni az egyetemek kapui. Elsősorban tehát humanistának tartom magam! Ez az én hitem!

*Rembrandt:
Mózes a kőtáblákkal, 1659*

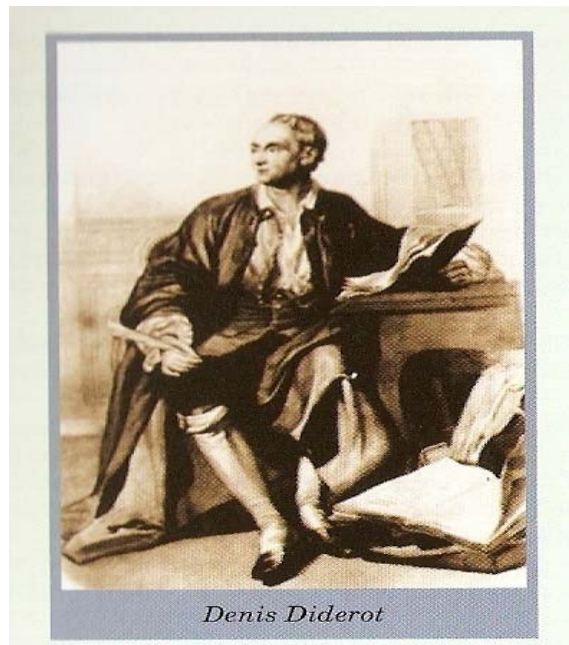

A Felvilágosodás kora (18-19. század)

A természetjog elmélete

**„a szabadság
mindenki természetes joga,
az egyetlen természetes
hatalom pedig a szülői
hatalom...”**

Diderot

Denis Diderot

Igen, meg tudom érteni, hogy már gyermekkorban kialakul az emberekben egyfajta alapmentalitás. Velem is ez történt, hiszen amibe nem kényszerített be az élet, abban a „falkában” sohasem vettem részt önként. Mit adott még számodra a gyermekkor, amelybe beletartoznak a család korábbi tagjai, a Tőlük látott, részben vagy egészében átöröklött példák is?

Felmenőim olyan társadalmi rétegbe tartoztak, akiknek származását hosszú generációkra visszamenőleg általában nem jegyezték fel, akikről piktúrákat nem készítettek. Az egyszerű robotosok tömegének emlékezete legfeljebb két-három generáción át marad fenn, leginkább a temetők sírjai között kutathatók, vagy jobb esetben az egyházak levéltárában. Én is megpróbáltam utánanézni családfámnak, de nem sokra haladtam. Akiknek vagyoni helyzete és ezzel a papi-adók fizetésének kötelezettsége nem indokolta, vagy törvényes eljárás nem folyt velük kapcsolatosan, azok a korabeli fellelhető dokumentumokból is többnyire kimaradtak.

Amiket szüleim elmondásából és gyermeki tapasztalatból is részben ismerek, azok elsősorban Apám szüleihez és nagybátyáim személyéhez kötődnek. Az ő koruk és elődeik kora, és az ekkor éltek sorsa is számomra már a múlt ködébe vész. Apai nagyapámról (1876–1948) tudom, hogy 20. század eleji amerikai kivándorlóként kemény fizikai munkával jutott annyi jövedelemhez, hogy néhány év után, hazatérésekor a falu szélén egy kis házat építhetett (közel a cigánysorhoz), családot alapíthatott és 2-3 hold földet is vehetett. Ennek a pár holdnak családi művelésével kiegészíthette az élete végéig folytatott paraszti napszámos munkájának szerény jövedelmét.

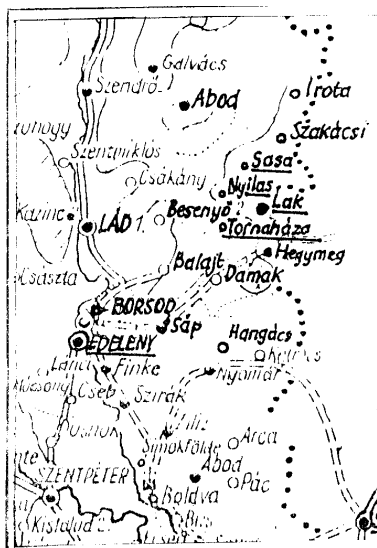
A két világháborút megélt szegény emberek sorsa különösen megalázó, kiszolgáltatott cseléd-sors volt. Nagyapám, feleségével közösen, hat gyermeknek adott életet, akik közül egyet fiatalon eltemettek, és csak a felnevelt egyik fiuknak tudtak szakmát adni, aki kerékgyártó lett. A többiek – így Apám is – maradtak két-három iskolai osztályt végzett falusi napszámosok. A négy férfi közül hárman megjárták a világháború frontvonalait. (Az ötödik gyermekük leány volt.)

Nagyapámtól tanulni lehetett a pontos munka iránti felelősségérzetet. Azt, hogy mikor, hogyan kell gondozni az állatokat, megművelni a veteményeseket, rendben, tisztán tartani a portát, eleget tenni a törvényes előírásoknak. Egyszer-kétszer megengedte, hogy a tehénistálló priccén közösen éjszakázzunk, és az állatok nyugalmán együtt őrödjünk. Néhányszor kimehettem vele a határba, a cséplőgépekhez, a szőlőbe, ahol kisebb munkákat bíztak rám. Óriási élmény volt ez számomra, aki akkor már városi gyereknek számítottam, és csak a miskolci háborús viszonyok miatt, időszakosan költöztettek vissza szüleim a falusi rokonokhoz. Nagyapám temetésén, a házuk udvarán történt felravatalozásakor szembesültem először a halál, az elmúlás tudatával és engem is úgy megviselt ez az érzés, mint bármelyik kisgyermeket.

Ma már azok a civilizációs, kulturális értékek, amelyeket a mi felmenőink még vallottak és igyekeztek belénk oltani, egy más, globális, új tartalmat kaptak. Erre mondjuk, hogy mi itt a 21. században egy erkölcsi, morális válságban élünk. A mellékelt táblázatban Hankiss Elemér filozófus az egyes fogalmak szembeállításával próbálja jelezni, leírni azt a drámai civilizációs változást, amelyet generációm átél. A hagyományos *értékek* tisztelete helyett az *érdekek* érvényesítése vált hangsúlyossá.

*Drótos János nagyapám
Amerikából történő
hazatérésekor*

Lak község és környéke a térképen

A NAGY ÁTALAKULÁS Célok, értékek, magatartásformák

HAGYOMÁNYOS	ÚJ
Szeresd felebarátodat!	Szeresd önmagadat!
Áldozd föl magad!	Valósítsd meg önmagad!
Korlátozd vágyaidat!	Éld ki szabadon vágyaidat!
Légy becsületes!	Légy sikeres!
Homlokod veritékével keresd meg a kenycredet!	Keressz a könnyű, a gyors sikert!
Dolgozz!	Élvezd az életet!
Élj takarékosan!	Fogyassz!
Becsüld meg azt, amid van!	Szerezz minél többet!
Teljesítsd kötelességedet!	Védd meg jogaidat!
Engedelmeskedj!	Légy független, autonóm!
Fogadd el azt a helyet és sorsot, amely kiszabott neked!	Törj ki az adott keretek közül! Hódítsd meg a világot!
Hallgass az idősebbekre!	Keressz az újat!
A tisztességes szegénység: erény!	A gazdagság az igazi siker!
Törődj az esettekkel!	Mindenki a maga szerencséjének a kovácsa!
Az élet szenvedés!	Az élet jó! Az élet nagyszerű kaland!
Az élet célja az üdvösség!	Az élet célja a boldogság!
Gondolj a halálra, az örökkévalóságra!	Az élettel törődj! Egyszer élünk!
Bűnös vagy!	Ártatlan vagy!
--	

A Hankiss Elemér által összeállított táblázat magáért beszél. Két gyökeresen más kultúra áll itt egymással szemben. Mindennek következménye többek között az, hogy a termelőerők rohamos fejlődése által szükségessé váló emberi szolidaritás a kisebb és nagyobb közösségekben nehezen alakul ki.

*Lak falu a völgyben, Hegymeg
község felől közelítve*

Szüleid és családodok hogyan élték meg a falusi életet, majd ennek felcserélését a városira, illetve a mezőgazdasági munkát az ipari tevékenységre, és mindebből Te, mint gyerek mit érzékeltél?

Anyám Miskolcon született és 12 éves korától árván maradt. Őt apai nagynénje vette magához Lakra, aki gyermektelen, vagyontalan özvegyasszonyként élt. Önfenntartásáról és Anyám felnevelésének költségéről főleg a falu szakácsnőjeként (lakodalmakra, keresztelőkre járt főzni) gondoskodott, és aprójószágot nevelt a kis háza udvarán. Itt is a munka, a kötelesség megkülönböztetett tiszteletét tapasztalhattam. Amikor Ő ügyelt rám, többször elvitt magával a tarlóra elhullott szemet szedni a csirkéknek, csalánt gyűjteni a kacsáknak. Emlékszem, ezeket nem szerettem. A tarló a csupasz talpamat szúrta, a csalán csípése meg a kezemet égette. Imádtam viszont a pótnagymamám finomabbnál-finomabb főztjét, a külön számomra süített, úgynevezett „glazúros-pogácsát”.

Visszaemlékszem a rendezett, tiszta, virágos falusi udvarokra, a frissen mázolt, szépen berendezett lakásbelsőkre, arra, hogy szombatoként este a ház előtti utat is fel kellett sepregetni és locsolni, hogy vasárnapra kellő ünnepi rend, hangulat legyen.

Szüleim az 1934. évi házasságkötésük után, a kilátástalan falusi lét körülményei közül menekülve, 1938-ban úgy döntöttek, hogy megpróbálják életüket a városi lét-hez kötni és beköltöztek Miskolcra. Apám a Diósgyőri Vasgyárban kapott munkát, albérleti lakásunk egy Gyár utcai, égre nyíló szoba lett. Itt ismerhettük meg a sváb-bogaras, minden közmű nélküli lakást, ami azonban még mindig „előkelőbb” volt, mint az utca másik oldalán, a temető melletti téren a hajléktalanok szabad ég alatti nyomorgása, vagy az Avas-hegy barlanglakásai.

Közben 1940-ben megszületett Imre öcsém, majd néhány évvel később Tibor, és végül Zoltán testvérem. Mind a négyen itt élünk és dolgozunk Miskolcon.

Gyermekkorom lakáskálváriája tudat alatt ma is bennem él, és bizonyára ez is vezérelte azokat a döntéseimet 1975-85 között, amelyek Miskolcon a tömeges komfortos lakásépítést részben eredményezték. Apám évtizedeken át kitartóan, mind több hozzáértéssel, betanított munkásként dolgozott a Vasgyár Acélöntödéjében, majd a Diósgyőri Gépgyárnak lett megbecsült kiszolgáló munkavezetője. Innen került nyugdíjba. Főállása mellett azonban több más módon is próbálta kiegészíteni alacsony jövedelmét. Például tűzifát gyűjtöttünk a közeli erdőben, amit kerékpáron hazaszállítottunk, felaprítottuk és eladtuk. Házi cipésműhelyt rendezett be és javító suszterságot vállalt. Gyári vasúti-szabadjegyét felhasználva járt a határszélre sóért, Gyöngyösre, Emődre borért, vásárolt, majd házilag is főzött pálinkát, és ezeket árusította, vagy cserélte élelemre.

Abban a korban tipikusnak számító, olyan proletár-családok életét éltük, amelyek sorsuk jobbrafordulása reményében keményen dolgoztak, takarékosan éltek és erre nevelték gyermekeiket is.

A valóban nagyon szorgalmas és – ma úgy mondanánk, hogy kreatív – Édesapám nyugdíjazása után, haláláig „kényszer kisvállalkozó” lett egy olyan termékkel, amelyhez nem kellett jelentősebb induló tőke vagy különleges szakértelem. A miskolci piacon kukoricát pattogtatott, a saját maga által előállított szerkezetben, ennek bevételeivel egészítette ki szerény összegű nyugdíját.

*Családi kép.
Anyám (Zimring Etelka), karján Imre
öcsém, én és Apám (Drótos Imre)
a korabeli „divat” szerint*

*Az öt évvel fiatalabb
Imre öcsémmel az
ölemben*

*A négy testvér az én 75 éves születésnapom alkalmából.
2010. jún. 13.
Balról kor szerint: László, Imre, Tibor, Zoltán.
Négyünk együttes életkorát az ünnepi tortán lévő 268-as szám jelzi.*

A gyermekkor, a szülők mentalitása, a Tőlük kapott – sokszor csak életünk második felében felismert – „útravalók”, a lakáskörülményeink, mind-mind olyan dolog, amely csak visszaemlékezéseink során kerül a magát megillető, valódi helyére. Gondolom, ezzel nem csupán én vagyok így. Hozzákezdte Édesapád jellemzéséhez. Folytasd!

Édesanyám szintén szorgalmas, dolgozó ember volt. A családjának élt. Kiválóan vezette a háztartást, remekül főzött. A háborús évek, a jegyrendszer nehézségei átvészelésére bejárónői feladatokat vállalt, ahová esetenként engem is magával vitt. Ott, az egyik polgári lakásban láttam először életemben vitrines szekrényeket, benne könyveket és érdekes dísz tárgyakat. Később kis „varrodát” rendezett be lakásunkban és a család szükségleteit, valamint az utcabeliek igényét elégítette ki, fél éjszakákat dolgozva a legkisebb petróleumlámpa fényénél. Valójában – mai jelzővel élve – mély szegénységben éltünk, de nem éhezünk, nem kerültünk a koldusok, a hajléktalanok, a megélhetési bűnözők körébe. Volt, amikor szemet csomagoltunk szalonpapírba karácsonyfadísznek, mert cukorra, csokoládéra nem tellett, esetleg egy-egy narancsot tehettünk még a fa alá.

Napjainkban elképedve, s nem kevés felháborodással és megvetéssel hallom mind gyakrabban a fizetett „vezető elit” egy részétől az említett éveket széppé festeni akaró visszaemlékezéseket, az egyoldalú történelemhamisító gyűlöletbeszédeket. Nem tudom elfogadható magyarázatát adni, hogy tanult emberek miként veszíthetik el ennyire józan ítélőképességüket, az elemi tisztességérzetüket.

Sajnos – főleg az anyagiak miatt – a család élete nagyon sok belső feszültség között zajlott, amelynek következtében a legkisebb fiútestvérem (Zoltán) megszületése után néhány év múlva szüleink elváltak. Ennek minden terhét mi gyerekek is – és különösen én, mint a legidősebb – nagyon megéreztük. Édesanyánk, mint a vasgyári hivatalház egyik takarítónője érte el a nyugdíjkorhatárt. Saját tisztességes munkája alapján, az utolsó éveiben, már a könnyebb kézbesítői feladatokkal bízták meg.

Szüleink hagyatékként ránk, a négy fiúra tehát csupán a lelkiismeretesen, pontosan végzett munka tiszteletét és megbecsülését, és egy-egy fizikai szakma elsajátításának lehetőségét hagyhatták. Az idén a legfiatalabb öcsém is ezzel az örökséggel le-
dolgozott több évtizedes munkája után mehet nyugdíjba.

A szóban forgó évek alatt a lakáskörülményeink is gyakran változtak. Ezek a változások is mélyen bevésődtek emlékezetembe. Az első, egy helyiségből álló albérlet után, főbérlokként laktunk a Hutás utcán az 1940-44-es években. Az 1945-47-es esztendőben a Geró utcai egykori fodrászüzlet nyújtott számunkra otthont, majd a Kun József utcai mély-pincelakásban éltünk az 1948-1956-os évek alatt. Ezek egyike sem volt normális otthonnak nevezhető.

Életem, sorsom – megítélésem szerint – meghatározó példaként szolgál arra a nagy igazságra, hogy a születési hely, a család, a gyermekkor élménye kihat az ember életének a teljes időszakára, befolyással van, sőt meghatározó lehet világszemlélete kialakulására, későbbi cselekedeteire. Nekem ez a családi környezet adódott, amely – ha életünk további eseményeit is figyelembe vesszük – nem nagy jövővel kecsegtetett. Akkor azonban – gyermekként – a történések pusztító keserűségét és a kilátástalanságot még nem tudtam igazán felfogni. Ma már – 80 megélt év tapasztalata után – tisztán látom, honnan indultunk, és milyen utat megtéve, hová jutottunk.

A Gyár melletti Hutás-utcai egykori lakásunk romja

A Geró utcai lakás, amely a volt fodrász-helyiségből alakult ki, az ajtónak ablakra cserélésével

*A Kun József utcai pincelakásunk. (Szigetváry honvéd ezredes államosított háza).
A két ablak (bekarikázva) a „lakásunkat”, kettő pedig a szén-tárolót világította meg.*

Minden generáció szemben találta magát az adott kor történelmi hagyományaival. Neked, gyermekkorodnak a „Trianon és következményei” jutottak. Mit tapasztaltál?

Kicsi gyermekkoromban bővelkedett hazánk belső és külső eredetű társadalmi feszültségekben, a háborús készülődéssel és a háború rémségével terhes években. Nyilván mi gyerekek a nagy politikai összefüggéseket nem ismerhettük, de a hatalom szándékának és cselekedeteinek következményei senkit sem hagyhattak érintetlenül. Mi, a pór nép – és különösen azok gyermekei – elsősorban elszenvedői, áldozatai voltunk az eseményeknek.

Ma már tudjuk (bár a hivatásos történészek közül többen, az aktuális politikai igények szerint, különbözőképpen magyarázzák), hogy a második világháború az elsőnek (ahol 350 ezer embert vesztett a magyarság) a folytatása volt. A két esemény között eltelt esztendő, az újabb agresszív erőgyűjtés, a háborús propaganda, a revánusra készülés és részben annak lebonyolítása, a lakosság ördögi manipulálásának éveit voltak. Gondolok itt a trianoni békediktátum fogadtatására, a bécsi döntések előkészítésére és végrehajtásának, majd érvénytelenítésének körülményeire, hazánk német megszállására, a magyar zsidóság tragikus sorsára, magára a világháború rémségeire, a belső pártharcokra. Nyilvánvaló – amit gyakran tagadnak egyes történelemértelmezők –, hogy mindez az akkori politikai osztály nemzetvesztő kormányzását, és nem csupán a nagyhatalmak részéről „ránk kényszerített” agresszív külpolitikát bizonyítja.

Apám – sok-sok ezer magyar férfihoz hasonlóan – katonai behívóparancsokat kapott az első (1938), majd a második (1940) bécsi döntés végrehajtására, a trianoni békeszerződés (1920) által elcsatolt magyar területek egy részének visszafoglalására. Ezek ellentmondásos társadalmi fogadtatásáról Márai Sándor naplójából – polgári beállítottságú, de objektív tartalmú írást – olvashatunk.

A második világháborúra történő katonai mozgósítás 1942-ben vette kezdetét. A kenyérkereső szülő háborús katonai szolgálatra vezénylése megpecsételte az otthon maradt családtagok életét. Anyámnak ekkor kellett vállalnia a bejárónői munkát, hogy önmagát és két kiskorú gyermekét eltartsa. Emlékszem, hogy az udvarunkba bekvártélyozott német katonáktól csokoládét kaptam. Egyszer meg az utcánk végében aknáktól elpusztult katonai lőtetem húsát porcióztuk fel a néhány napos élelmünk biztosítására. Hosszú sorokban álltunk hajnaltól kenyérért a pékségek előtt. Sok-sok kilométert gyalogoltam többször is a Hejőcsabán levő vízimalomba néhány kiló lisztért, a Gömöri-pályaudvarra petróleumért. A petróleumlámpa fényének kiszűrődését az ablakra ragasztott kék csomagolópapírral kellett megakadályozni a légiriadók idején. Közben a városban időnként angol vadászrepülők géppuskázták a civil lakosságot is. A nyilasok és az alvilág szereplőinek hónapjait éltük, az elhagyott zsidó vagyonok, az üzletek sorozatos fosztogatásáról hallottunk. Egy alkalommal a pékség előtt kenyérért sorban állókra – ahol Anyám is várakozott – szintén vadászgépek nyitottak tüzet. Több asszony, gyerek áldozatul esett, Anyám sebesülés nélkül, szerencsésen megúszta. Én egy alkalommal petróleumért mentem a Gömöri Vasútállomásra. Itt is több hullámban kaptak az ott sorakozó emberek a szövetségesek (angol) repülőgépeiről géppuska sorozatot. Voltak halottak, és voltak, akiket a mentők vittek el. Többen azonban sorakoztunk tovább, amíg megkaptuk a pár liter petróleumot.

A Horthy Miklós által vezetett magyar küldöttség Hitler meghívására látogatott Berlinbe, ahol 1938. augusztus 20. és 26. között zajlottak az egyeztetések

Bécsi döntések a trianoni szerződés revíziójáról

1938. november 10-én a Magyar Honvédség bevonul Losoncra

Apámtól a háborúba, a Don-kanyarba indulásakor a miskolci Búzatéren búcsúztunk (1942)

*Apám katonalován a búcsúzás alkalmával.
A ló előtt a 2 éves Imre öcsém*

A háború éveinek gyermeki emlékeiből melyek vésődtek be egy életre szólóan emlékezetedbe?

Mostanában aktualitása okán többször eszembe jut, hogy születésem évében a magyar kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere elfogadtatott a parlamenttel egy törvényt. Beterjesztésként többek között a következőket mondta: „*A régebben szokásos közoktatás és közművelődés helyett használják a nemzetnevelő jelzőt*” (Lásd a mellékletben) A következő években ennek szellemében működtek az iskolák, az egyházak, és a fiatalok különböző támogatott szervezetei, többek között a levante-, a cserkész-mozgalom is. Tanultuk és énekeltük mindenütt például, hogy „*Horthy Miklós katonája vagyok...*”, vagy hogy „*Édes Erdély itt vagyunk, érted élünk és halunk*”, vagy hogy „*Éljen a Szálasi meg a Hitler, üssük a zsidókat bikacsökkel.*” A házak falára hatalmas betűkkel felfestették, hogy „*Mindent vissza*”. Persze gyermekként nem értettük akkor e dalok, feliratok valódi értelmét, de olyan felnőttesnek tűnt, hát énekeltük. Kísérteties a hasonlatosság a jelenlegi tanügyi reformokhoz.

1944. április 16-án kezdték meg a zsidó lakosság gettóba zárását. Miskolcon a mai Arany János utcában volt a II. világháború alatt a gettó.

Emlékszem arra az 1944. szeptember 13-i délelőttre, amikor a Vasgyár területét (mint hadi üzemet) az első légitámadás érte az angolszász légierők részéről. Először a felderítő gépek kondenzcsíkokkal jelölték be a délelőtti égboltnak azt a területét, ahonnan az őket kövélékben követő bombázó gépek pusztító terheiket szórták. Az égbolt megjelölését még a szabadból néztük, aztán a házak alatti pincébe bújtunk védelmet keresve. Ma már tudom, hogy csak ez alkalommal mintegy 700 db 250-300 kg-os bomba hullott a kohászatra és közvetlen környékére néhány perc leforgása alatt. Az „eltévedtek” az utcáinkban robbantak, pusztítottak embereket, épületeket. A DIGÉP üzemeire ugyanekkor 480 darab, különböző méretű bomba hullott, szinte a teljes további termelési lehetőséget megsemmisítve. Az ezek után még megmaradt szerszámgépek nagy részét a németek közreműködésével nyugatra hurcolták, majd 1944. november 19-én a gyár villamos központjának turbináit a németek műszaki alakulatai üzemképtelenné tették.

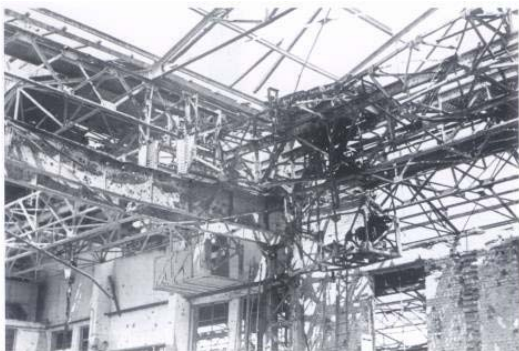
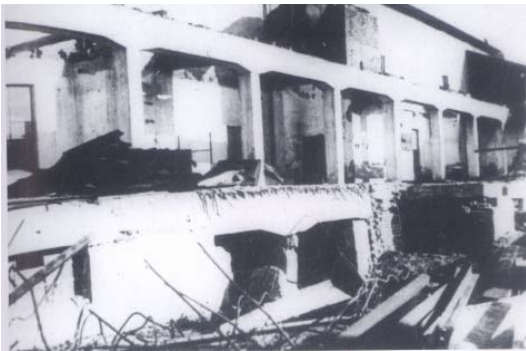
Az egész háborút átéltük anélkül, hogy sérülés érte volna családunk bármelyik tagját. A házunk tetejét súrolva egy aknalövedék a szemközti magasabb épületben robbant. Nekünk, akik a lakásban voltunk, nem esett bajunk, mindössze az ablaküvegek törtek be a légnyomástól.

Amikor tehettem, váz alatti biciklizéssel (mert még nem értem fel apám férfikerék-párja ülését) a Miskolctól mintegy 40 km-re lévő szülőfalumba karikáztam a rokonokhoz élelemért. Gyermeki félelem és gyűlölet fogott el, amikor a nagyszülőktől kapott füstölt kolbász-rudakat a rekviráló orosz katonák elvitték a kamránkból.

A Hutás utca 28 sz. alatti égre nyíló bérlakásban laktunk ekkor, ahol a házigazdánál (Havasréti József vasgyári öntőmesternél) esetenként (amíg a rádiókat, a kerékpárokat is be nem gyűjtötték a civil lakosságtól) hallgathattuk a külföldi híreket. Innen tájékozódhattunk a háború további kilátásairól. Józsi bácsitól értesültem a helyi ellenállási szervezkedésről is. Megmentettek több Szinva-hidat a németek által tervezett felrobbantástól. Egyébként időnk nagy részét különböző óvóhelypincékben töltöttük, ahol az öregasszonyok rózsafüzérrel könyörögtek életbemaradásunkért.

A Vasgyár Finom-hengerműve a szőnyegbombázás után

A Diósgyőri Gépgyár (DIGÉP) üzemei a szőnyegbombázás után

Első maradandó eszményképeinket akkor szerezzük, amikor elkezdjük a tanulást, amikor az általános iskolának gyürkőzünk neki! Voltak neked is ilyen élményeid?

Az iskolát megelőzően a Nagy Sándor utcai óvodába íratott be Anyám, bizonyára elsősorban az elhelyezésem, megőrzésem céljából, hogy ez idő alatt végezhesse bejárónői és egyéb vállalt munkáját. Mindössze emlékfoszlányaim vannak ebből az időből. Az egyik, hogy itt láttam először igazi gyermekjátékokat, még most is előttem van a hintaló hívogató képe. Anyám elmondásából tudom, hogy nagyon nehezen szoktam meg az óvodai közösséget.

Az elemi iskolát a miskolci Szent István Általános Iskolában kezdtem, de több hónap után – a háborús városi viszonyoktól menekülve – szülőfalumban, Lak községben, a rokonok gyámsága alatt, az ottani osztott osztályos iskolában folytattam. Ebből az időből is több szép és kevésbé kellemes emléket is örök. Megismerkedhettem a falusi élet szépségeivel és nehézségeivel, az ott élő emberek életével, sok barátot, játszótársat szereztem. A fiatalkori csibészségekre és egyéb ismeretekre is itt tanítottak a nagyobb srácok. Hogyan kell baltával tűzifát aprítani, melyik falevélből és hogyan lehet cigarettát sodorni, fűzfasípot faragni, a frissen kaszált tarlón mezítláb közlekedni, különböző dobós, ugrálós játékokat játszani, fára mászni, cséplőgépnél vagy a malomban, a tejcsermokban szorgoskodni. Szívesen emlékszem vissza kedves falusi tanítómra, Szabó István tanító úrra, aki osztott iskolában, még palatábla alkalmazásával okított egyszerre négy évfolyamot.

A háború után a miskolci iskolák maguk is megváltoztak, szerepkörüket, jogi státuszukat, elhelyezkedésüket illetően egyaránt. Például ekkor szüntették meg a korábban működő polgári iskolai rendszert, amelybe még beiratkozhattam, de utána általános iskolává minősítették, a régi tantestület meghagyásával. A Kun József utcai hagyományos épületből egy időre a Palóczy utcai iskolaépületbe kerültünk át. Emberi példaképeként tekintettem a polgári iskolából ránk maradt tanári karra. Köztük is kiemelve Szalánky Gézáné osztályfőnökünket, és egyben kiváló matematika és fizika tanárunkat. Ő próbálta Édesanyámat meggyőzni arról, hogy tanuljak tovább közép- és felső iskolában, mivel erre alkalmasnak tart. Most is lelki szemeim előtt van Szivner Fanni, már akkor is idős énektanárnő órája és módszere. Az óráim harmóniumán – közkívánatra – leutánozta a háborús emlékeinket, a sziréna hangját, az óvóhelyek lépcsőjén történő lemenetelt, a repülő moráját, a bombák sívítását és robbanását, miközben elmesélte, szóban is felidézte a történeteket. Ő tanított meg a szép magyar népdalokra, kórusművekre. Ösztönzésére készítettem el az iskola legszébb képes „szolfés” füzetét. Ekkoriban kezdett kibontakozni vizuális képességem, bizonyos rajzképességem. Emlékszem, velem rajzoltatták meg az iskola első Sztálint ábrázoló arcképét, amely bekeretezve hosszú ideig az osztály falán díszelgett.

A nyugat-európai adakozók által hazánkba küldött UNRA csomag színes rajzceruzáit használtam ezekre. Nem voltam eminens tanuló, de több mindenben kipróbáltam magam. Rövid ideig jártam rajz-, fizika-, fotó-szakkörre, énekkarba, népi táncot, színdarabokat tanultam. Futballoztam, röplabdáztam, pingpongoztam, sőt játékvezető is voltam a városi diák labdarúgó bajnokságon. Részt vettem repülő és ejtőernyős kiképzésen, felhúztam az ökölvívó kesztyűt, kipróbáltam az atlétikai számok némelyikét. Részt vettem az akkoriban szokásos tömeges tornabemutatókon.

Az óvodám épülete: Miskolc, Meggyes-alja utca 96.

A volt Szent István Általános Iskola épülete a miskolci Nagyváthy János utcán

A Te generációd szüleinek a II. Világháború jelentette a legnagyobb és egyben letragikusabb megpróbáltatást. Mire emlékszel ebből a korból?

Apám katonai alakulatát, a 2. Hadsereget 1942. április 17. és június 27. között szállították ki a keleti frontra. Már a nyári csaták során súlyos veszteségeket szenvedett a mintegy 200 ezer főnyi, kellő kiképzés és hadifelszerelés nélkül kiküldött magyar katonaság. Néhány hónapon át haladtak előre jelentősebb ellenállás nélkül. Az 1943. január 12-én megindult szovjet ellentámadás azonban napokon belül felmorzsolta a – vitéz Jány Gusztáv vezérezredes parancsnoksága alatti – magyar erőket. Január 17-re a hadsereg már felbomlóban volt. Az elesettek és fogságba kerülő magyar katonák számát mintegy 120 ezerre becsülték. A hadsereg-parancsnokság működését 1943. április 30-án beszüntették.

Apám – aki 1942 karácsonyra kapott szabadságának lehetőségét egyik bajtársa kérésére elcserélte a január elejei napokra – szerencsénkre már nem térhetett vissza a közben megsemmisített alakulatához. Itthon visszakerült régi munkahelyére a Vasgyár Acélöntödéjébe. Nagybátyáim – mint orosz hadifoglyok – lesoványodva, betegen, évek múlásával kerültek haza.

A háború, a szovjet Vörös-hadsereg ellentámadása 1944 nyarán érte el hazánk keleti országrészét. 1944. június 2-án Miskolcot az első rendkívül súlyos bombatámadás pusztította. Ennek „eredménye” 206 halálos áldozat és 420 sebesült, a több hullámban történő bombázást követően, amelyben olasz támaszpontonról indítva, közel 100 repülőgép vett részt. Legtöbben a városi vásárcsarnok romjai alatt lelték halálukat. A Tiszai Pályaudvart és a rendező pályaudvart is egyaránt súlyos károk érték, ezenfelül telitalálatot kapott a gyalogsági-, a huszár- és a tüzérlaktanya is.

A bombázásokkal csaknem egy időre esett a megyei és a miskolci zsidóság gettósítása, majd a Diósgyőri Téglagyárból az auschwitzi haláltáborba indítása. 1944. június 12-15. között három vasúti szerelvényel 15.464 zsidó vallású embert hurcoltak el Miskolcra. Többedmagammal tanúja voltam a szülőfalumban a szomszéd fűszerezés, az idős Krémer testvérek gettóba vitelének, ahonnan soha nem tértek vissza. (Vidéki zsidók nem részesültek a budapestiekhez hasonló kormányzói védelemben.)

Miskolc és környéke 1944. november elejétől vált hadműveleti területté. A várost védő német egységek a szovjet csapatok elől kivonultak Miskolcra, így azok ellenállás nélkül foglalhatták el a várost. Mi itt Miskolcon is megszenvedtük az első orosz frontkatonák rekvirálásait, a „szabad rablás” időszakát, a „malenkij robot” programját, a karórak és egyéb értéktárgyak „zabralását”. Hallottunk a nők megerősökléséről is. Később hónapokig rettegtünk a deportálástól, Anyám német hangzású leánykori neve miatt. A kitelepítés kálváriáját szerencsére megúsza térségünk. Miskolc lakossága 30.000 fővel (3/4-ére) csökkent. A háború befejezése, az újjáépítés megkezdése azonban frenetikus érzés volt. Valódi felszabadulásként éltük meg ezt az időszakot.

A 20. század világháborúi több tanulsággal is szolgáltak, amit mostanra mintha kezdenénk elfelejteni. A kormányoknak többek között azzal, hogy nemzetvesztő, bűnös politika az, ha az ország belső gondjai orvoslásában mutatkozó tehetetlenségüket a külső ellenségkép keresésével, és az ellene történő harccal, háborúval akarják pótolni, helyettesíteni. Tragédiához, akár népiertáshoz is vezethet az e célból álságosan felizzított hamis „hazafiság”, az e célú nemzetnevelés és politikai propaganda.

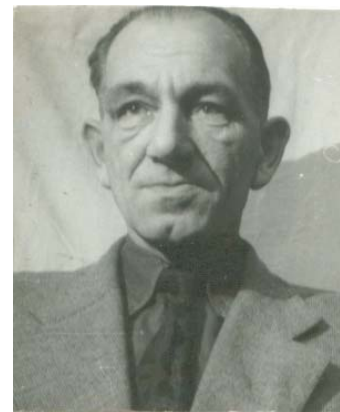

Német, olasz, román és magyar hadifoglyok 1943-ban.

A kutatások jelenlegi állása szerint több mint hétszáz ezer honfitársunk járta meg a táborok poklát, s közülük háromszáz ezren soha sem térhettek haza. A véres háború, a rablás az öldöklés az embereket elvadulttá, állatiassá tette.

Egyik rendezett katonatemető Oroszországban

Apám, szabadságolással akkor került haza a Don-kanyari hadszíntérről, amikor 1943. január 12-én a II. Hadsereg megsemmisítő vereséget szenvedett.

A háborús időszakban mindig eklatánsabban jelennek meg az ellentétek a szembenállók között. Ezekben a nem éppen „kávéházi szintű” eseményekben a fiatal, könnyen terelhető korosztály is szerepet kapott, hiszen a „fiatalkori lelkesedés, optimizmus”, nyíltság a „beszervezések” sikeres terepe.

A háborús években ismerkedhettem meg – főleg a házigazdánk tevékenységén és barátságán keresztül – a helyi háborúellenes erők szervezkedéseinek néhány példájával. Illegális akciókat szerveztek a németek által előkészített, a városon végig folyó Szinva patak hídjai felrobbantásának megakadályozására, a gyári gépek Németországba történő elhurcolásának vagy megsemmisítésének megghiúsítására stb. Mint később kiderült, házigazdánk, Havasréti József a Vasgyár Acélöntödéjének nem csak kiváló öntő-mestere volt, hanem az ottani Szociáldemokrata Pártszervezetnek is oszlopos tagjaként tisztelték. Többször voltam a társaságában, amikor számomra érdekes, új dolgokról beszélgettünk. Volt, amikor az udvarunkon alumínium lábasokat formáztunk és öntöttünk, amiket falun élelemért lehetett elcserélni. Volt, amikor a fasiszták, a nyilasok rémtetteiről, a csendőrség brutalitásáról, az elhurcolt zsidók lakásainak, vagyontárgyainak elrablásáról, a bezárt üzletek kifosztásáról, az igazságtalan háborúról, a kisemberek túrhetetlen kizsákmányolásáról esett szó köztünk. Tőle hallottam először olyan gondolatokat is, hogy ezen a helyzeten lehetne változtatni. Ilyen megélt gyermeki élményekkel, emlékekkel egy fiatal ösztönösen is azokhoz az eszmékhez kerül közelebb, amelyek egyrészt a biblia erkölcsi tanításait vallják, másrészt olyan felvilágosodás-kori jelszavakat hirdetnek, hogy „*Merj gondolkodni!*” „*Merj a magad értelmére támaszkodni!*”

Valami hasonlót ígért a régi elavulttal szemben az az új korszak, amely a II. világháború befejezése után kezdett körvonalazódni hazánkban. Ez akkor elsősorban a felnövekvő korosztályomnak, de az egész társadalomnak is kínálta magát. Mi sem volt tehát természetesebb számunkra, mint lelkesedni ez iránt, és beállni a támogatók közé. Beállni, támogatni ezeket viszont annyit jelentett, hogy tevőlegesen vállalni az irracionalitást, a babonák és a zsarnokság hosszú időszaka után a fejlődés útját. Mi egyre inkább elhittük és meggyőződéssel vallottuk, hogy egy boldogabb, igazságosabb társadalom megteremtésének útja – az emberi tisztesség betartása mellett – a felvilágosodás kora legfőbb gondolatainak a megvalósításán keresztül vezet. Mi fiatalok meggyőződéssel, lelkesen énekeltük már ekkor, hogy:

*Sej, a mi lobogónkat
fényes szelek fújják,
sej, az van arra írva:
éljen a szabadság!*

*Sej, szellők, fényes szellők
Fújjátok, fújjátok,
Holnapra megforgatjuk
Az egész világot.*

Később elhittük azt is, hogy ennek egyedüli alternatívája lehet az így vagy úgy formált szocializmus, kommunizmus megálmodott rendszere, amely mindenütt a világon legyőzi majd a múlt gyűlölt erőit. Ezt oktatták az iskoláinkban, erről írtak az újságok, ezt sugározták a rádiók, ezt tanultuk a szemináriumokon, erről szónokoltak a politikusok, ezt ábrázolták a képzőművészek, írók, színházak, filmek, zenék. Ebben a politikai, ideológiai környezetben szocializálódtam nemzedékem. Mindnyájunknak idő és kellő tapasztalat kellett ahhoz, hogy a valóságos helyzetről is eligazodjunk.

A II. világháború befejezésének szimbóluma, egyben Budapest jelképe volt Kisfaludi Stróbl Zsigmondnak az 1947-ben a Gellért hegyen felállított Felszabadulási emlékműve. A szovjet „felszabadítás” átértékelése után a szoboregyüttest jelentősen átalakították és nevét Szabadság-szoborra változtatták.

*Bízunk egymásban, magunkban és a boldogabb személyes jövőnk kialakításában.
Hittünk hazánknak, városunknak, iparunknak, kultúránknak
az Európa fejlett nemzeteinek színvonalára történő felzárkóztatásában.
A személyes törekvésünk teljesült, a társadalmi fejlődésünk reményei azonban sajnos kevésbé!*

Az 1940-es évek vége az, amikor egy új rendszer igyekszik megteremteni alapjait. Igaz, mindezt mintegy „felügyeli”, vagy inkább tűzzel-vassal irányítja egy külső hatalom. A gyermeki lélek azonban ezt nem látja, csak a felszín habjait éli meg, élvezvén a neki jutott „finom falatokat”! Hogyan alakult ekkor életed?

Az úgynevezett ifjúsági közügyek is mindinkább kezdtek érdekelni. Egyre jobban lázadni kezdtem a múlt maradványaival, a letűnt rendszer borzalmaival, sötét emlékeivel szemben. Ez egyrészt először – sajnos – abban nyilvánult meg, hogy a „háborús bűnös” németek nyelvének akkor kötelező tanulását, mint „reakciós maradványt” tüntetően elhanyagoltam. Egyik támogatója lettem az államilag elrendelt iskolai cserkészcsapat felszámolásának, amelyről korábban szintén – többünknek nem tetsző – agresszivitást mutató tapasztalatot szereztünk. Végül is – aktivizálódásomat látva – engem bízott meg az iskolavezetés, a létrehozott új ifjúsági szervezet, az úttörő mozgalom iskolaparancsnoki feladataival. Ekkor már az új idők új dalait kellett énekelnünk, amelyek mind nagyobb számban – hasonlóan az 1945 előtti időkhöz – az akkori hatalom vezéreiről, Sztálin, Rákosi dicsőítéséről, a szocializmus, a kommunizmus felsőbbrendűségéről, a kártékony burzsoázia megsemmisítéséről szóltak. A politikai kurzusnak megfelelően – mint azóta is többször – változtak utcaneveink, szobraink, kijelölt példaképeink, deformálódott erkölcsi értékrendünk. Így fejeztem be az általános iskolámat és – szüleim nagyon szűkös anyagi lehetőségét és tanácsát figyelembe véve – jelentkeztem az egyik, akkor társadalmilag leginkább elismert vasesztérgályos szakma elsajátítására.

Ifjúi lelkesedésünket, a kedvező kilátásokat az idő múlásával sajnos beárnyékolta a hatalom személyi kultusza, a szovjet példák kritikátlan követésének kötelezővé tétele, a diktatórikus hatalmi eszközök alkalmazása, a feladatra alkalmatlan, de „hűséges elvtársak” magas pozíciókba emelése. Felerősödött a társadalmi diszkrimináció. Végezetül az új társadalom formálódásának gyakorlatában a háború utáni rendszerváltás eredeti céljaira, a magasztos, lelkesítő forradalmi törekvésekre már rá sem lehetett ismerni. Több vonatkozásban a kialakult helyzet kezdett hasonlítani a korábbi, elhagyni akart diktatórikus berendezkedésre, vagy azon is túltett. A koncepciók percek, a gyűlöletbeszéd, a kulák-listák, a deportálások időszakát kezdtük élni. Még a korábbi elvbarátok is egymásnak estek, bebörtönöztették, kivégeztették egymást. Az úgynevezett osztályharc dúlta fel életünket. Az 1945 után elindult nagy társadalmi kísérlet, a szocializmus, a kommunizmus megteremtése tehát önmaga sírásója lett, végül pedig a teljes bukását eredményezte.

Mindez a sajnálatos kimenetelű történelmi kísérlet azonban nem kisebbíti az adott korban megélt társadalmi katarzisz jogosságát. Összességében azt állíthatjuk tehát, hogy a lakosság túlnyomó többsége felszabadulásként élte meg a változásokat, a háború befejeződését, a romok eltakarítását, egy boldogabb Magyarország felépítésének a reményét. Egy egészséges társadalmi mobilitás bontakozott ki. Annak, hogy az eredeti cél eldeformálódott, rengeteg külső és országon belüli oka volt, amelyek között az agresszív retrográd erők és a hatalom buta gátlástalansága egyaránt megtalálhatók. A megélt tapasztalataink azt mutatják, hogy hazánkban egy-egy politikai rendszer, program 20-25 év után előregszik, kifárad, a fejlődés gátjává válik, és egy újnak kénytelen – jelentős társadalmi, gazdasági veszteségekkel – átadni a helyét.

*Csoportkép az általános iskola osztályunkban végzős diákjairól és tanárainkról.
Középen: Nagy Árpád, igazgató. Tőle balra: Szalánky Gézáné, osztályfőnök.
Jobbra: Köteles József, tornatanár; Szivner Fanni, énektanár.*

A GYŰLÖLET ÉVSZÁZADA

*Generációm életében lázas hivatalos rajongással, majd pedig
gyűlölettel övezett meghatározó politikai vezető személyiségek*

Adolf Hitler

Horthy Miklós

Joszeif Visszarionovics Sztálin

Rákosi Mátyás

Nagy Imre

Kádár János

Az általános iskola befejezését követően találjuk szemben magunkat az „életünket meghatározó kérdéssel”, a hogyan tovább, az „értelmiségi lét előkészítése – szakma tanulása” kérdéssel. Leegyszerűsítve: „gimnázium – szakma tanulása”? Egy szegény, falusi embernél, gondolom, ez csak lehetséges kérdés, a valóság: a „szakma”.

A háborús károk elhárítása, az új társadalmi és politikai rendszer kialakítása és megszilárdítása, – köztük a gazdaság új alapokra helyezése – időszakát élte az ország az 1940-es évek végén. (A pártok mintegy három éves belpolitikai hatalmi küzdelme gyakorlatilag lezárult.) Vegyes érzésekkel élhettük meg a kétségtelenül furcsa időszakot. Én például 1949-ben konfirmáltam, azaz hitet tettem a református vallásomról, majd a budapesti Csillebércre küldtek két hétre az ottani Úttörő Táborba. Innen részt vehettem a II. Világifjúsági Találkozó (VIT) gazdag, lelkesítő budapesti rendezvényein (1949. augusztus 14-28.). Erre 82 országból 10.400 fiatal érkezett hazánkba. A rendezvény mottója volt: *„Fiatalok egyesüljétek, előre a tartós békéért, a demokráciáért, a népek nemzeti függetlenségéért és egy jobb jövőért!”* A záró ünnepségen a Hősök Terén esküt tettünk, hogy *„Mi, demokratikus ifjak, akik a föld minden részéről érkezünk Budapestre, a Világifjúsági Találkozóra, együttesen kifejezzük lángoló akaratomat, hogy boldogságban éljünk, olyan világban, amely nem ismeri többé a nyomort és a háborút!”* A VIT, vagyis a baloldali ifjúsági világtalálkozó szervezője a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség volt, amely máig mintegy 17 ilyen programot szervezett a Földünk különböző fővárosaiban.

Ezekben az időkben nagy szükség volt a minél több munkáskézre. Ezt az igényt kiválóan felismerte a hatalom. Túl azon, hogy a politikai kommunikációban a *„munkásosztály vezető szerepét”,* a *„proletár-diktatúrát”* hirdették meg, a gyakorlati életben is több mindenben valóban korszakos jelentőségű változás történt. A tömegpropaganda természetesen ekkor is – mint korábban és mindmáig – felnagyította, eltúlozta a történéseket. Tény azonban, hogy ifjúságunk idején, mi – a lakosság túlnyomó hányadát kitevő szegény néprétegből származók – kivétel nélkül pozitív diszkriminációt élvezhettünk a tanulás, a biztos munkahely, és sok más dolog tekintetében. Generációnknak ez a szocializálódási feltételrendszere, valamint az uralkodóvá váló társadalmi értékrend és ideológia, továbbá a műszaki tudományos eredmények szédületes ütemű fejlődése, hazánkban is a technokrácia terjedését erősítette. Megbecsült szakmunkássá, technikussá, mérnökké, természettudóssá válni: ez volt az igazi személyes karrier, a társadalmi felemelkedés biztos útja. Büszkék voltunk rá, és ma is azok vagyunk, akik ezek közül a szakmák közül választhattunk. Meggyőződésünk, hogy ezzel szolgáltuk akkor leginkább hazánk és szűkebb környezetünk, valamint családjaink boldogulását. Ez a szakemberképzési kormányzati törekvés biztosította a későbbi években is az országnak az előrehaladását, a szocialista táboron belüli – hosszú éveken át tartó – előkelő versenyképességét, az úgynevezett „legvidámabb barakk” státuszát.

Nemzetünk jelenlegi problémáinak legfőbb eredője, a gazdaságpolitika immár 30 év óta történő tévelygése. Például az adózó jövedelemtermelő szakmák elhanyagolása, az ipari üzemek eltékozlása, a szakképzés iskoláinak megszüntetése, a képzési színvonal süllyedése, a reálgazdaság és szereplői társadalmi presztízisének elvesztése. E helyzetben történő sürgős változtatás nélkül továbbra sem leszünk versenyképesek.

Az újonnan épített 100. sz. Iparitanuló Intézet, ahol a vasesztergályos szakmát tanultam

*Az egykori tanítómesterek találkozója.
Balról: Mráz Ferenc iskolaigazgató és felesége; Nagy Sándor műhelyfőnök;
Drótos László, mint LKM vezérigazgató, aki vendégül látja a szakoktatókat.*

Kamaszkoromra visszagondolva, igen mély és meghatározó emlékeim kötődnek a „vas szagának, illatának” megérzéséhez. Én mindehhez egyrészt a Mechwart András Gépipari Technikumban, másrészt a Gördülőcsapágy Művekben juthattam. Te, mint szintén „vasas”, mikor és hogyan élted át a „vasassá válást”?

Az 1950 előtti éveket megelőzően már megismerhettem a városi kemény fizikai munkát is. Elsősorban az iskolai szünidőkben, markos felnőttek társaságában lapátoltam kavicsot, homokot teherautóra fel és le. Téglát, nehéz betonelemeket pakoltam napi 12 órán keresztül. Pékségből forró kenyereket szállítottam kora hajnalban, kétkerekű, magam húzta taligán a környékbeli fűszerboltokba.

E munkákkal összehasonlíthatatlan volt a választott vasesztergályos szakma, ahol az elméleti ismeretek és a gyakorlati fogások elsajátítása számomra nem jelentett nehézséget. Kiváló tanárain, oktatóim voltak az akkor épített egyik legkorszerűbb Diósgyőri 100. sz. Ipartanuló Intézetben. Minden tárgyból a legjobb jegyeket szerezttem, műszakirajz-készségem is az egyik legjobb volt az Intézetben. Hamarosan korszerű gépeken a bonyolultabb munkadarabok legyártását bízták rám mestereim. Megkedveltem az acélforgács spirális leválását, az olajos hűtőfolyadékkal keveredett vas szagát. Helytállásom jutalma az lett, hogy egy fél esztendővel korábban tehettem segédvizsgát. Ezenkívül az a – példa nélkül álló – elismerés is ért, hogy a Tanműhely műszaki osztályán művelettervezői munkakört ajánlottak fel számomra, amelyet természetesen örömmel elfogadtam. Ez volt az első állandó munkahelyem.

A műszaki osztálynak kötelessége volt biztosítani a tanműhelyben gyártott valamennyi termék teljes műszaki dokumentációját (rajzokat, technológiákat, anyagjegyzéket, ár kalkulációkat stb.) A gyártott termékek száma és műszaki bonyolultsága is meglehetősen magas volt. A legigényesebb termelési feladat a korszerű csúcsesztergapad gyártása volt. A műszaki osztályt hat fő alkotta. A legidősebb kolléga (aki már akkor a nyugdíjkorhatáron is jóval felüljárt) Demeter Ernő volt. Utána következett a néhány évvel fiatalabb Bartha István, majd a középkorúak: Ambrus Imre, Kalas József. Valamennyien mérnöki, illetve felsőfokú fémipari diplomával, több évtizedes szakmai gyakorlattal rendelkeztek. Hatodik társunk a műhelyfőnök fiatal, csinos leánya, Nagy Ágnes volt, aki érettségijével az osztály adminisztratív feladatait látta el. Egy irodahelyiségben, egymással szemben lévő íróasztalok mellett dolgoztunk.

Először kisebb feladatokat adtak nekem, majd mindinkább növelték terhelésemet. Gyakran közösen beszéltük meg a lehetséges technológiai változatokat és érveltünk a legjobbnak látszó mellett. Engem küldtek el arra az időelemző tanfolyamra is, amely az akkori idők normarendezésének (munkaidő norma a termék előállítására) alapjaira tanított meg. Befogadott tehát engem és szinte nevelendő fiuknak tekintett ez a kis műszaki-értelmiségi közösség. Rengeteget tanultam tőlük mind a szakma, mind az emberi tartás tekintetében. Igazságtalan volt velük szemben az élet, a politika, amely a régi rend kiszolgálóinak bélyegezte őket. A társadalom is sokat veszített a régi szakemberek ismeretei, tapasztalatai kellő hasznosításának elmaradásával. Sajnos ennek a buta, önpusztító magatartásnak a megismétlődését lehet tapasztalni az 1989-es rendszerváltást követően, és az azóta végbemenő személyi hatalomváltások alkalmával is.

Korszerű TOS típusú csúcseszterga-pad, amelyen tanultam a szakmát

EAN 1000 típusú esztergagép, amelyeneket a Tanműhelyben gyártottunk

Közvetlenül a 1945-ös évek után kialakult új társadalmi rendszer hamar felismerte az értéktermelő munka fontosságát. Ehhez kellett a fiatalok és kellett a „letűnt rendszer kiszolgálóinak” szaktudása. Te ezt hogyan láttad, tapasztaltad?

1949-ben döntött a kormány a Műszaki Egyetem Miskolcra telepítéséről. Ebben az időben építették fel a korszerű Diósgyőr Vasgyári 100 sz. Ipari-tanuló Intézetet, és nemsokára Kohóipari Technikum kezdte meg a működését.

Saját helyzetem alakulásának, műszaki szakemberré válásom kezdeti lépéseinek a megértéséhez – a külső fejleményeken túl – még néhány adalékot szükséges szóba hoznom. Az első munkahelyemen, a Tanulóváros Műszaki Osztályán, kollégáim még a korábbi rendszerben diplomát szerzett, művelt emberek voltak. Ernő bácsiról évtizedek múlva (egy ipartörténeti könyvből) tudtam meg, hogy annak a Demeter-testvéreknek egyik tagja, akiknek itt Miskolcon 1905-től vasipari gyártóüzemük volt, és olyan kimagasló jelentőségű munkákat végeztek, mint például a Megyei Takarékpénztár, a Hitelintézet, a Zenepalota, a lillafüredi Palotaszálló, a miskolci Vásárcsarnok, a Weidlich Palota művészi épület- és műlakatos munkái. Több nemzetközi és hazai kiállítás díjazott termékeit adták a Városnak. Az akkori politikai megítélés szerint tanult munkatársaim a letűnt rendszer egykori kiszolgálóinak számítottak, akik – szerencséjükre – itt a tanulóképzés területén, beosztott műszaki előadóként kaptak állást, szerény kereseti lehetőséggel. Mint említettem, rövid időn belül nagyon közvetlen, segítőkész, baráti lett a kapcsolatunk a kis közösségen belül. Bartha Pista bácsi hétvégeken magával vitt még a bükki túráira is. Ekkor ismerhettem meg a környező hegységünk gyönyörű tájait.

Az első munkahelyemen eltöltött idő egész további életem alakulására nagyon jótékony hatással volt. A későbbi technikus, majd az egyetemi diplomám megszerzésénél, és a gyakorlatban is kamatozódtak ezek az esztendő, megalapozták a mérnöki tudásra épülő, igazi műszaki értelmiségi mentalitásom kialakulását.

Később Ambrus Imréből igazgató lett a Miskolci Mezőgazdasági Gépgyárban, Kalas Jóska feleségül vette Nagy Ágit, és én is elkerültem e helyről, áthelyezéssel (kiemeléssel) az MTH Észak-magyarországi Igazgatósága apparátusába, a régió szakmunkásképzését felügyelő előadónak.

Ezekben az esztendőben a fiatalok körében folyó szakképzési beiskolázásnak, toborzásnak legalább akkora csábító hatású nyilvánossága, reklámja volt, mint mostanában a különböző szórakoztató televíziós tehetségkutatásnak. Egyenruhát, étkezést és kollégiumi ellátást, tanfelszerelést térítésmentesen, sőt ösztöndíjat is kaptak az ipari tanulók. Havi rendszerességgel a Miskolci Nemzeti Színház előadására mehettek kollektívan. Folyamatos volt a filmnézési lehetőség, a könyvtár-látogatási, sportolási alkalom (Ekkor még ismeretlen volt a televízió.) Az újságok első oldalain, a rádióhírek elején a kiváló dolgozókról, a sztahanovistákról, a különböző magas állami kitüntetésekben részesülő bányászokról, esztergályosokról esett szó. „*A munka becsület és dicsőség dolga*” – hittük és hirdettük. A vasas szakmákra még lányokat, nőket is toboroztunk (az „egyenlőség” elvét dogmatikusan félreértelmezve). Tanműhelyünkben például lakatos szakmát tanultak a korábbi rendszerben nyilvános-házakba kényszerült fiatal nők is, miután felszámolásra került a volt „intézményük”.

A Miskolci Zenepalota ablakai felső ívelt kovácsoltvas díszrácsa

Többek között ez is a Demeter-testvérek munkája, akik közül az egyiket, Ernőt, tanítómesteremnek tekinthetem.

Amit eddig tudunk életemről, abból egyértelműen következik azon olvasó számára is, aki nem ismer Téged, hogy „megindult veled a szekér” az ‘50-es évek elején-közepén. Keményen dolgoztál, így ez a „szekér” gyorsult! Milyen „fokozatai” voltak ennek?

Szakmai előmenetelem, „karrierem” tehát a Diósgyőr-vasgyári Tanulóvárosban, a már korábban elmondottak szerint kezdődött. Második munkahelyemen, új beosztásban, az MTH (Munkaerő Tartalékok Hivatala) Észak-magyarországi Igazgatóságán bőséges ismereteket és gyakorlati tapasztalatokat szerezhettem régióink gazdaságáról, és bizonyos pedagógiai ismeretekből. Az e térségben működő minden jelentősebb ipari üzemet, bányát megismernem, és az ott folyó szakemberképzés feltételeinek kialakítását segítenem, tartalmát minősítenem kellett. Ekkor kezdtem el esti, illetve levelező tagozaton először a mesterképző technikus, majd a gépipari technikus tanulmányaimat. A miskolci, kiváló hírnek örvendő Gépipari Technikumban érettségiztem, amelynek akkor is nagyszerű tanári kara – Ablonczy József igazgató vezetésével – jól felkészült szakembereket adott az iparnak. Néhány év kihagyásával – amely idő főleg a katonai szolgálattal telt el (1955-56) – a Miskolci Egyetem Kohómérnöki Karára nyertem felvételt, ahol kohásztechnológus mérnöki diplomát szereztem. Az egyetemet szintén munka mellett, levelező tagozaton végeztem el.

Ekkor már a Diósgyőri Vasgyár igazgatóságán, a Lenin Kohászati Művekben (LKM) Valkó Márton, Kossuth-díjas vezérigazgató közvetlen munkatársaként, műszakitkári beosztásban dolgoztam. Életem további szakaszaiban különböző vezetőképzéseken, továbbképzéseken vettem részt, többek között Budapesten, Moszkvában. Hallgatója voltam a mérnöközgazdász egyetemi kurzusnak, rövid ideig akadémiai kutató státusban tevékenykedtem a Miskolci Egyetem Kohógéptan Tanszékén. Rendszeresen szakmai és vezetői ismerettel gazdagítottak a későbbi évek során a hazai és külföldi (nyugat-európai, szovjet, román, jugoszláv, csehszlovák, amerikai, japán, kínai) tapasztalatcserék. Aktív életem második felében módom volt az egyik legnagyobb magyar termelőüzem munkáját szerveznem, és egy magyar nagyváros, Miskolc felsőszintű irányításában is részt vennem. Mindezek mellett különböző nemzetközi (KGST) és hazai vezető testületek tagjaként, vezetőjeként, szintén széleskörű ismeretekre tehettem szert. Tartalmas iskola volt számomra az LKM két kiváló vezérigazgatója (Valkó Márton és Dr. Énekes Sándor) mellett eltöltött idő. Ezekre a megbízatásaimra, feladataimra még visszatérek a későbbiekben.

Az a bizonyos – általam említett – „szekér” tehát valóban elindult, sőt egyre inkább gyorsult. Ehhez két megjegyzést kell tennem: Az egyik, hogy az én ilyen életutam – hasonlóan sokakéhoz – nem alakulhatott volna ebbe az irányba, ha generációm kora nem arra a társadalmi mobilizációs időszakra esik, amelyet az 1945-ös évek után következő négy évtizedben Magyarországon megéltünk. A másik – maradvány a hasonlatnál –, hogy a „felgyorsult szekérről” le is lehet esni, le lehet szédülni, vagy más egyéb, káros következményekkel járó helyzetekbe lehet jutni. Nagyon sokan így jártak, sőt – bizonyos mértékben – én magam is végül erre a sorsra jutottam. Némi védelmet ad erre a folytonos tanulás, a kezdeményező megfeszített munka, az etikus vezetői magatartás, a kiegyensúlyozott családi háttér, az egészséges életmód. Én igyekeztem e szerint rendezni életem eltelt időszakát, ami nagyjából eddig sikerült is.

A Miskolci Gépipari Technikum épülete

A Miskolci Egyetem elsőként elkészült főépülete (1950)

Tanulás – munka – tanulás..., ez volt életem „körforgása”. Néhány epizódot kiemelnél ebből a körből?

Az első kreatív fizikai munkasikerem még vasesztergályos tanulóként akkor következett be, amikor már a lapos-menetű vezérorsó megmunkálását és az újonnan gyártott esztergapadhoz főtengely készítését – mint a legigényesebb munkákat – bízta rám. Igazi szakmai elismerést viszont akkor éreztem nagyszerű mestereimtől (Stróner Lászlótól, Tóth Lászlótól), amikor már az egyébként tiltott, „kényes” munkákat is rám osztották, vagyis léghuszkacsöveket meg rozsdamentes derelyemetszőket, hurkatöltőket és hasonló háztartási kisgépeket „fusizhattam”.

Az LKM-ben 1957-ben először egy jelentős beruházás, az új Ércdarabosító építésének KISZ védnökségét bízta rám. A sikeres munkáért többen elismerésben részesültünk. Én a Munkaérem kormánykitüntetését kaptam.

Szívesen gondolok vissza a Miskolci Egyetemen levelező hallgatóként eltöltött éveimre. Az egyik tüzeléstechnikai szakdolgozatomat (Dr. Farkas Ottóné, akkor még tanársegéd, ma már professzor asszony tanítványaként) úgy készítettem el tanárom meglepedésére, hogy az további három elismerést is kapott. A dolgozat ötlete és a részletes számításokkal alátámasztott javaslata – újjáépítésként és pályázatként is benyújtva és kivitelezve – jelentős gazdasági eredményt hozott a vállalat számára. (A Közép-hengermű kemencék füstgáz-hőjét hasznosító rekuperátorok beépítése.) A kapott újjáépítési pénzből az első autóm előlegét fizethettem be, és elnyertem a „Kiváló Újító” országos kitüntetés bronz fokozatát, valamint a „Kiváló Ifjú Mérnök” országos elismerő címet, amivel egy kéthetes nyugat-európai jutalomutazás is járt.

Elismeréssel fogadta be az Egyetem diplomaterveimet is, amely az LKM Nagykovács-üzemének korszerűsítő átépítéséről szólt, és bizonyos elemeinek a gyakorlati kivitelezése is megtörtént.

Több alkalommal főnökeimtől kaptam elismerést a vezérigazgatósági műszaki titkári teendőim ellátása során. Az igazi megmérettetésem azonban a Diósgyőri Vasgyár legnagyobb készáru-termelő egysége, az Egyesített Hengerművek termelési főmérnökeként ért, amikor naponta kellett elszámolnom a gyár áru-kiszállításának 80 %-át kitevő termeléssel. Ebben az időben kezdtük el bevezetni a mennyiségi termelés mellett a felmerült költségek csökkentésének és a minőségi paramétereknek a szigorúbb figyelését. A korábban szinte mellékes energia- vagy élőmunka-költségek alakulását grafikonokon keresztül is figyeltük, csökkentésükre a munkásokkal közös technológiai programokat indítottunk. Kiemelt figyelmet szenteltem a termékeinket felhasználók véleményére, tapasztalataira. Például a MÁV szakembereivel együtt évente végigellenőriztem a hazai vasúti sínpályákat, a beépített diósgyőri sínek állapotának minősítése céljából. A tapasztalatok alapján, ha kellett, javítottunk a gyártási, illetve átvételi technológián. Ezekben az években fellendült az úgynevezett újjáépítési mozgalom. Ezrek neveztek be a különböző meghirdetett, és általam is szakmailag irányítottá tett ötlet- és újjáépítési napokra. Az innovációnak általában nagy tere volt.

Sajnos azonban, hogy több fontos dolog így kimaradt a még teljesebb személyes életem feltételeinek megteremtése közül. Nagy mulasztásomnak, kihagyott lehetőségnek tartom például, hogy az idegen nyelvek alaposabb tanulására és az áhított zenei, irodalmi műveltség mélyebb elsajátítására nem tudtam kellő energiát és időt fordítani.

*Prof. Dr. Farkas Ottóné
egyik egyetemi tanárom*

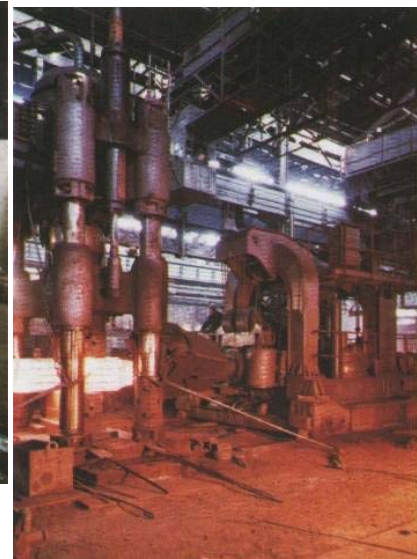
*Stróner László
vasesztergályos oktatóm*

*A Közép-hengermű fél-folytatólagos hengersora,
amelynek kemence rekuperátorát megépítettük az
egyetemi szakdolgozatom alapján*

*A Nagykovácsmű termelőberendezései. Ennek teljes üzem-
korszerűsítő fejlesztése volt az egyetemi diplomám témája*

A Te korosztályoddal folytatott beszélgetéseim megkerülhetetlen kérdése mindig kötődik 1956 eseményeihez. Életeredet felületesen ismerve, pláne érdekes lehet az, hogy „Te hogyan élted meg 1956 őszi történéseit?”

Gyermeki ábrándos elképzelésem ugyan nem teljesült maradéktalanul, például papi pályára nem kerültem, de az emberekkel való kapcsolat, ügyes-bajos dolgaik iránti érdeklődés, azok rendezésének felvállalása, valamiféle vezető szerep betöltése mindig is érdekelt. Így volt ez a tényleges katonai szolgálatom idején is, amelyre a behívóparancs 1955 őszére érkezett. A miskolci légvédelmi tüzérezrednél rádiós kiképzést kaptam, majd pedig a vargahegyi könnyű-löveg ütegnél ilyen beosztásban szolgáltam. A város, a vasgyár légterének védelme volt a feladatunk.

Orosz gyártmányú, mintájú volt a fegyverzetünk, a ruházatunk, a kiképzés módszere azonban eléggé „eklektikus”-ra formálódott. Keveredtek a háború előtti horthysta, az emberi méltóságot semmibe vevő kiképzési módszerek (először is kopaszra nyírtak bennünket), a kommunistának, szocialistának nevezett ideológiai hatásokkal. Ami nem változott az előző rendszerhez képest, hogy itt is militarizáló, újabb véres háborúra felkészítő „köznevelésben” igyekeztek részesíteni bennünket. Csak most nem keletre, hanem nyugatra kellett fordítani „fegyvereink csöveit”. Ösztönösen is próbáltunk néhányan kitörni ebből a szorításból és elviselhetőbbé tenni a komisz bakaéletet. Erre úgy sikerült lehetőséget találni, hogy a betegsége következtében hónapokra távol maradó függetlenített ezred DISZ titkárunknak (aki egy hivatásos főhadnagy volt) a helyettesítését elvállaltam. Ebben a minőségemben több kulturális és egyéb feladat megszervezésére nyílt alkalmam, ez vált feladatommá, a kiképzési egzeciroztatással, a körlet rendbentartási munkákkal, az udvarsepregetéssel szemben.

Az 1956 októberi események kezdetének rádióközvetítését is egy bevonulók számára előkészítés alatt lévő oktató-tanteremben hallgattuk társaimmal (Vinkler Jánossal és Németh Sándorral). Az elkövetkező hetek eseményei rendhagyókká váltak az egész ezred állománya, benne az én számomra is. Az ezredparancsnok, Nagy László ezredes és vezetőtársai kellő higgadsággal és bölcsességgel kezelték a kialakult bonyolult helyzetet. A legénység nagy része engedéllyel vagy anélkül eltávozott, legtöbben hazamentek. A megmaradt néhány katonatársammal gondoskodtunk az üteg vagyonszolgálatról. November elején – a felsőbb parancsnak megfelelően – az ezredparancsnokság az ütegek egész fegyverzetét átadta az elszállításra kirendelt szovjet katonáknak. Az addigi éles légvédelmi szolgálatunk megszűnt. Decemberben visszarendelték a korábban hazatávozott katonákat, és írásban nyilatkoztatták a hivatásos tiszteket, tiszthelyetteseket az új Kádár-kormány támogatásáról.

Én – családi helyzetemre való hivatkozással – kértem a további katonai szolgálat alóli felmentésemet. (Anyám egyedül, támogató nélkül élt, három kisebb testvéremet nevelte). A leszerelési parancsot, – méltányosságból – decemberben megkaptam. Sőt, kérésemre – addigi helyállásom elismeréseként – átmeneti időre a vargahegyi, egyik általunk, katonák által újonnan épített tiszti lakást is kiutalták családjunk számára, amellyel felcserélhettük az egészségtelen, szűk mélypince-lakásunkat.

Ily módon tehát az 1956-os utcai eseményekről csak hírből értesültünk. Mi, mint katonák nem lettünk bevetve a konfliktusokban, és én más módon sem vettem részt a miskolci véres kimenetelű eseményekben.

Jutalomként, a csapatzászlóval készült fényképem

Miskolc város és környéke – úgyis mint ipari térség – kiemelt katonai légvédelemben részesült. Más oldalról az itteni lakosságnak a légitámadások elleni óvóhely ellátása is fontos feladatnak számított. Miskolcon 278, Miskolc környezetében pedig (ez további 40 település) 312 óvóhelyet tartanak számon. Ezek között több olyan létesítmény van, aminek építése Horthy idején kezdődött el és a Rákosi-korszak alatt fejeződött be.

Az Országos Légvédelmi Parancsnokság harcálláspontját is a lillafüredi „Szikla” bunkerben, a Hámori-tó mellett rendezték be, amelynek földalatti rendszerét még az 1920-as években, a Palotaszálló építésével egyidejűleg alakították ki.

Egy, az 1956-os eseményeket követően „leszerelést kérő” ember a rendszer szempontjából a „süllyesztőbe” került. Te hogyan tápáskodtál fel ebből az állapotból?

Az 1956-os év végén kialakult zűrzavaros viszonyok között, a katonai szolgálatból felmentve, a korábbi munkahelyem megszűnése következtében állásnélkülivé váltam. Munkanélkülinek lenni akkor is tetet-lelket meggyötrő keserves emberi helyzetet jelentett. Végül is 1957 elején a miskolci Mezőgazdasági Gépjavító Vállalatnál tudtam elhelyezkedni, vasesztergályos munkakörben. A munkahelyet biztosító kisvállalat igazgatója, az az Ambrus Imre volt, akinek annak idején, a Tanműhely Műszaki Osztályán, kollégája voltam. Itt először tizenkét-órás műszakokban dolgoztunk, reggel 6-tól este 6-ig, és este 6-tól reggel 6-ig. Ebben az időben ugyanis éjjel még kijárási tilalom volt a városban. Szigorú idő-normarendszerben, változatos, kis sorozatú munkákon, keményen kellett dolgozni. Emlékszem, hogy különösen az éjszakai műszakok hajnali órái voltak számomra rendkívül nehezen elviselhetők. 1957 tavaszán Édesanyám beprotezsálásával (aki ekkor a vasgyár II. sz. hivatalházában irodai kézbesítő volt) vettek fel a Lenin Kohászati Művek Főmechanikusi szervezetéhez daruvizsgáló műszaki előadónak. Itt újból előről kellett kezdenem szakmai előrehaladásom megalapozását.

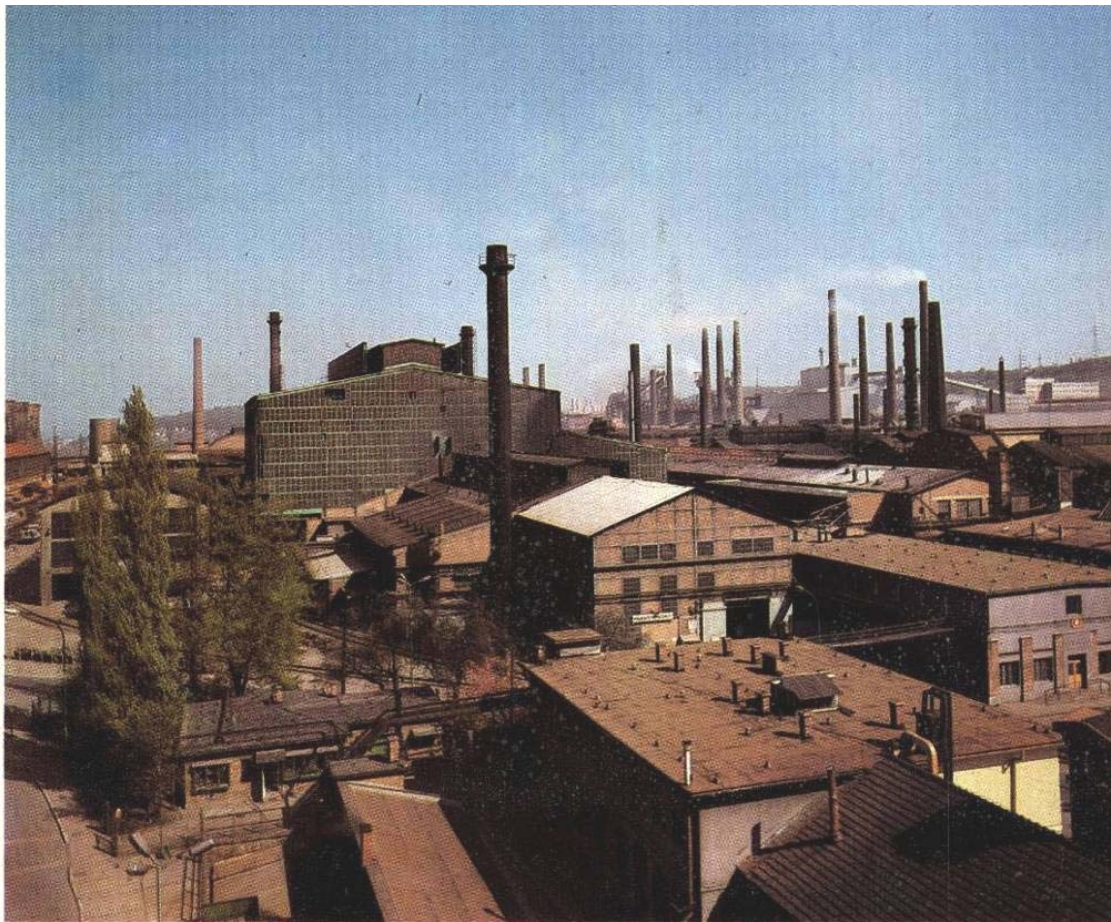
Az új munkakörömben – szerencsémre – ismét nagy tapasztalatú, iskolázott szakemberek társaságába kerültem. Feladatom az volt, hogy a nagyvállalat mintegy 150 darab, különböző típusú, teherbírású és elhelyezkedésű teheremelő-berendezése (daruk) tervszerű karbantartásának, biztonsági műszaki vizsgáztatásának megszervezéséről és lebonyolításáról gondoskodjam. Ezt az igencsak nagy felelősséggel járó, összetett szakmai munkát egy idősebb kollégával, Hegedűs Lászlóval közösen végeztük. E munka kapcsán a gyáróriás szinte minden üzemrészét és azok vezetőit is hamarosan megismertem, és engem is sokan megismertek, miközben szaktudásom is egy újabb területen tovább bővült.

A kohászati gyáróriás, a hatalmas csarnokok, az óriási gépi berendezések, a folyékony vas és acél, az izzó kovácsolt vagy hengerelt féltermék, a több száz különböző készáru, a közel 20.000 itteni alkalmazott serénykedésének napi látványa, engem is elvarázsolt, csodálatba ejtett. Többször is felvetődött bennem, hogy egyáltalán miként és ki tudja ezt a bonyolult, lüktető, dübörgő technikai világot áttekinteni, irányítani? Nagy hatással volt rám a megismert közösség belső élete, a mesterek, vezetők szakértelme, az egészséges emberi szolidaritás. Véleményem szerint ez igazán csak olyan nehéz, veszélyes fizikai munkát végző, nagy szaktudást és gyakorlatot igénylő munkatársak között alakulhat ki, mint amilyenek az egymás támogatására is ráutalt bányászok és kohászok. Vonzalmat érezve, bekapcsolódtam a megszeretett nagyüzem belső közösségi életébe is.

Vagy két esztendő tölthettem a daru-karbantartás szervezésével, amikor felkérést kaptam, hogy egy akkor induló, jelentős önköltségcsökkentéssel és környezetkíméléssel járó beruházásnak legyek vezérigazgatói különmegbízottja. A fiatal különmegbízottra két okból volt szükség. Egyrészt azért, mert a fejlesztés a vezérigazgató személyes ötlete alapján, saját vállalati erő felhasználásával indult. Másrészt pedig azért, mert ez az innovatív fejlesztési program az országban elsők között volt az akkor induló, úgynevezett KISZ védnökséggel megvalósult beruházások sorában.

A nagyolvasztók déli oldalára lett telepítve az új Ércdarabosító-mű

Látkép-részlet a Diósgyőr-Vasgyárról az 1950-es években.

A fiatalság menetrendje: tanulás – munkába állás – családalapítás. Ez utóbbiba még nemigen adtál bepillantást! Hogyan is történt?

A katonai szolgálatomat már mint gyűrűs vőlegény töltöttem. Ekkorra a lányok iránti kamaszkori vonzalmak ártatlan, rövid idejű fellángolásai elmúltak. Az akkori legújabb divatnak megfelelően ugyan vettem én is magamnak gojzer-varrott cipőt és egyéb, úgynevezett „jampik” által viselt ruhadarabot, de az a felelőtlen, laza életstílus, amelyre e jelzöt ebben az időben használtak, nem tudott magával ragadni.

Ennek magyarázatát – a mai megítélésem szerint – az alapmentalitásomon túl, főleg abban látom, hogy fiatalon hamarosan olyan munkaköri környezetbe kerültem, ahol nálamnál jóval idősebb, általában már családos, diplomás férfi kollégák vettek körül. Az e körből alakult baráti kapcsolatunk különböző „szabadidő programjai” során már nem a hölgyek társaságát, hanem sokkal inkább a borozgatás közbeni beszélgetések, a munkahelyen, a munkaidő után megszervezhető asztalitenisz- és kártyacsaták, bográcsozások lehetőségét kerestük. Ez volt a jellemző az új munkahelyemen, az MTH Észak-magyarországi Igazgatóságán is.

Volt azonban itt két szemrevaló hajadon, akikkel, bár más munkaterületet láttak el (pénzügyi, adminisztratív beosztásban dolgoztak), gyakran találkoztunk és közelebbről is megismertük egymást. Ezek közül az egyik, Oravecz Klára lett a menyasszonyom, és immár 56 éve a feleségem, a két nagyszerű fiúgyermekünk édesanyja. Szűk családi körben tartottuk az esküvőt, 1958. március 5-én. Klárikáról – elfogult férjként is – sok jót elmondhatnék, leírhatnék, de a több mint félévszázadot megért házasságunk maga helyett beszél, igazolja az 1958-ban meghozott közös döntésünk helyességét. Kötelékünk időtállóságát bizonyára befolyásolta sok-sok minden. Része van ebben a hasonlatos származásunknak, világlátásunknak, gyermekkori sorsunknak, élményeinknek. De mindezek mellett része van ebben az egymás iránti őszinteségnek, családuk sorsa formálásában vallott azonos nézetünknek, a kölcsönös toleranciának. A különbözőségeink is – ahogy mondani szokták – vonzzák, kiegészítik egymást. Ő közgazdasági végzettségű és érdeklődési körű, én elsősorban műszaki vagyok; én bátrabban, vakmerőbben vállalkozom dolgokra, ő óvatosabb, félénkebb természetű. Ezekből azonban általában nem keletkeznek gondok, hanem inkább előnyünkre válik. Ő nálamnál érzékenyebb lelkületű, a humán ismeretekhez jobban vonzódó, olvasottabb ember, és mint ilyen, a családuk fő összetartója is. Például élő név- és születésnap-naptár, ezekről soha nem hagy megfélekedezni bennünket.

Klárika szorgalmával és szakmai hozzáértésével – iskolái esti- és levelező tagozaton történő elvégzése után – főkönyvelői beosztásba küzdötte fel magát, majd pedig 17 éven át ugyanannál a vállalatnál az igazgatói feladatokat látta el, nyugdíjazásáig.

Bátorítást, megfontolandó tanácsokat, olykor szerető vigasztalást, segítséget kaptam, kapok Tőle, az esetenként feltornyosult személyes gondjaim megoldásához.

Most, idős korunkban is hasonlóan ítéljük meg a jelen helyzetet. Ha szembesítjük a mai történéseket a már megélt egyes időszakok tapasztalataival, gyakran elkeserítőek, szinte már komikusak a hasonlóságok vezetőink butasága, egoizmusa, egyesek határtalan gátlástalansága között. Ami talán a legnagyobb társadalmi feszültséget (nem csak a hataloméhes politikusok szembenállását) kiváltja, az a mértéktelenül és tisztességtelenül növekvő vagyoni különbség, a közvagyon eltékozlása, kirablása.

*Ez történt velünk
1958. március 5-én*

Két szeretett fiúnk, László és György felnevelése várt ránk

Az élet „mókuskereke” sebesen forog! Ennek egyik eleme: a gyermekből szülő, majd nagyszülő lesz! Ez nálad is megtörtént.

A nagyobbik fiunk, László, 1959-ben, a kisebbik, György, 1965-ben született. A gyermekáldás, – amellett, hogy örömteli, boldog, tervezett esemény volt számunkra, – újabb felelősségteljes, küzdelmes feladatok elé állította közös életünket. Mint említettem már, mindketten esti, illetve levelező tagozatokon tanultunk, hogy magasabb iskolai végzettséghez, ismeretekhez jussunk. Elkezdtük a lakásszerzés kálváriáját, amely akkor Miskolcon nehéz feladatnak számított. Az évek során összesen hat bérleményben laktunk, amíg 1982-ben egy családi házat építettünk magunknak. Jelenleg is ebben élünk, ma már nagyobbik fiunk családjával megosztva. Két fiunk nevelésének is feleségem volt a nagyobb teherviselője, miközben a magára maradt édesanyjáról is – leánykorától kezdve – ő gondoskodott (haláláig velünk élt a Mama). Fiaink a Diósgyőr-Vasgyári Óvoda és Iskola közösségében kezdték gyermekéveiket. (Ekkor a gyári lakótelepen, a Mátyóki Ádám u. 25 sz. alatt laktunk.) Próbáltunk számukra mindent megadni, ami nekünk szülőknek hasonló korunkban hiányzott, amiben nélkülöztünk. Ezek közül mi a legfontosabbnak tartottuk – úgyis, mint akik elvált szülők gyermekeként nőttünk fel – a kiegyensúlyozott, biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi környezet megteremtését. E mellett formálni igyekeztünk világlátásukat, a munka iránti kötelességtudatukat, a környezetünkkel és nemzetünkkel kapcsolatos örökségföldrajzi ismeretüket, kulturális identitásukat. Hétvégeken és szabadság idején sokat kirándultunk. Felkerestük hazánk, megyénk, de főleg a Bükk-hegység legszebb tájait. Mindkét fiunk tisztességgel, szorgalmasan tanult. A város legjobb gimnáziumában érettségiztek, szakmájukban megbecsült, felelős szakemberek lettek. Laci geológus mérnökként a Miskolci Egyetemen, Gyuri közgazdászként a Budapesti Közgazdasági Egyetemen szerzett diplomát. A kötelező katonai szolgálat után is, a mai napig megmaradtak egyetemi kapcsolataik. Gyuri jelenleg az Alma mater egyik tanszékvezetője. Laci fiunk néhány évig óraadó volt a Miskolci Egyetemen, miközben főállása a Magyar Földtani Intézetben volt, majd az Egyetemi Könyvtár informatikai rendszerének kidolgozásában vett részt főállásban. Jelenleg – mint a Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) egyik alapítója – az Országos Széchényi Könyvtár állományában, a MEK irányításában vesz részt. Közös bennük, hogy minden szülői közbenjárási kísérletet elutasítottak a személyes előrehaladásuk dolgában. Szuverén, önálló egyéniségek. Munkájukat szinte megszállottként végzik. Naprakészen tájékozottak a legújabb tudományos ismeretekről, természettudományos beállítottságúak, beszélnek idegen nyelvet, és ezeket eredményesen alkalmazzák munkájukban, publikációikban. Az aktuálpolitikától igyekeznek távol maradni, valószínűleg apjuk életének példáját is figyelembe véve.

Három leány és két fiú unokának boldog nagyszülei vagyunk. Kiváló emberi tulajdonságokkal rendelkező, szeretetre méltó, diplomás, dolgos menyecnk vannak. Mélyen elítélem azt – az egyik mai vezetőől elhangzott véleményt –, hogy „*az ember annyit ér, amennyije van*”. Nekünk nincs semmi vagyonunk, mert a közösből – mint sokan mások – nem „szereztünk”. Nem gondolom, hogy ezért semmit se érünk. Ugyanis az élet legfőbb emberi célját teljesítettük. Tisztességgel, felkészülten ledolgoztuk az eltelt évtizedeket, és magunknál értékesebb utódokat neveltünk a jövőnek.

*László fiunk, a Magyar
Elektronikus Könyvtár
alapítója és egyik vezetője*

*Az első három unoka, Emília, Péter
és Dominika, akik a közösen ültetett
almafánkat szüretelik le*

György fiunk, egyetemi tanszékvezető docens

*László kislánya,
Emília unokánk,
egyetemet végzett*

*György fia,
Péter unokánk,
egyetemista*

*György kislánya,
Dominika unokánk,
egyetemista*

*György kislánya,
Anna unokánk*

*György legkisebb fia,
Erik unokánk*

Egy rohanó életben csak akkor van remény arra, hogy a család is egyben marad, ha meghatározott periodicitással sikerül megvalósítani a hétvégi közös programokat. Ez úgy tűnik, neked sikerült. De hogyan?

Gyermekeink megszületését követő első években sokat vállaltunk, nagy terhelések alatt álltunk. A munkahelyi kötelezettség teljesítése, az állami oktatás, a továbbtanulás feladatai minden napunkat túlszűfolták. A családra, a gyerekekre alig maradt időnk. A legszükségesebb háztartás-vezetési és gyermekgondozási feladatokat a velünk lakó anyósom kiválóan és önzetlenül ellátta, de ez nem helyettesíthette a gyermek–szülői kapcsolatot. Miután – a korábban említett módon – már gépkocsival is rendelkezünk, kézenfekvőnek mutatkozott legalább a vasárnapokat a Bükk hegység erdeiben tölteni. Először egy kis sátrat hordtunk magunkkal, amelyet bárhol felállíthattunk és a gyerekek napközben lefekhettek benne. Később, mivel ezt a vadkempingezést az erdőfelügyelet nem nézte jó szemmel, egy arra alkalmas helyen, Sebesvíz térségében, egy kis, tájba illő faházat raktunk le, a már ott álló másik két faépület mellé, szerény bérleti díjat fizetve a területhasználatért. Ideális volt a környezet, majdnem a Bükk-fennsík magasságában, kiváló vízforrás mellett. A közelben volt a Diósgyőri Gépgyár üdülője, mellette egy kis horgásztó. Szerte a környéken a bükki vadonélő állatok, növények, sziklák, barlangok, ős-fenyvesek, mészégető boksák, faszénégető erdei mesteremberek, egyszóval „idilli” körülmények a kikapcsolódáshoz. Mintegy huszonöt éven át ez volt a teljes kiszakadás, a munkából, a városból való kiszabadulásunk helye. Ezen alkalmakkor megtanultuk, hogy melyek az ehető gombák, ősszel hallgattuk a szarvasbögést, megcsodáltuk tavasszal a hóvirággal, ibolyával teli domboldalakat, nyáron a vadrózsa, páfrány és más vadvirágok, majd később az őszi kikerics tömegesen nyíló virágait. A tél különösen szép volt. A faházat fűthetővé tettük és megfelelő fekhelyeket alakítottunk ki benne emeletes ágyakkal. Roppant romantikus volt az ott tartózkodásunk. Minden évszakban nagy túrákat is beiktattunk a programba. Síelni, szánkózni lehetett a környező lejtőkön. Ebben fáradhatatlanok voltak a fiaink. Legtöbbször az esti tűzrakást is beiktattuk, sokszor késő este is alig tudtuk otthagyni ezt a kies helyet. Gyakran bográcsozásokat, szabad tűzön főzéseket, sütéseket, nagy lakomákat is rendeztünk, legtöbbször a környékben szedett gombák, a tóból kifogott halak, a környéken talált erdei gyümölcsök felhasználásával. Az egész életünkre kiható, a családuknak a természethez való viszonyára, szemléletére meghatározó volt ez a pihenőhely. Szerintem még fiaink pályaválasztására is befolyással bírt.

Én ugyan néha kivontam magam a programokból, (mivel esetenként a munkahelyi elmaradásaim bepótlására is időt kellett szakítani), de legtöbbször a család rendelkezésére álltam. Későbbi, súlyos betegségem után én is ebben a környezetben igyekeztem rehabilitálódni.

Ma már nincs meg sem a kis ház, sem a tűzrakó hely, megváltozott a környék képe. Privatizálták a volt DIGÉP üdülőjét is. Nemkívánatosak lettünk a területen, és az új, többször változó tulajdonosok lebontatták a mellettük lévő tisztáson a három erdei faházat. A felnőtt gyermekeink, unokáink Miskolctól távol élve nosztalgiával, a gondtalan percek utáni vággyal kutatják az elmúlt szép évek fellelhető apró jeleit, ha néha kimennek a Bükkbe, egy kis sétára, amikor hazalátogatnak.

*„Vad-kemping” a Bükk-fennsíkon
Nagymama, Klári, Gyuri fiunk és én.
Laci fiunk a fényképész*

*A kis erdei faház, a szeretett „bázisunk”.
Előtte: Klárrika és Édesanyám*

A kis erdei faház előtti napozás Anyámmal

Klárrika és Édesanyám

*A kis faház melletti tűzrakónál.
Balról: Emília, Dominika, Peti unokánk, Klári nagymama, Laci fiunk*

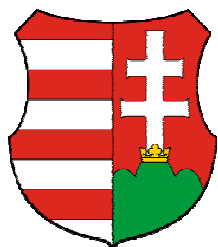
Te igazán sok mindent meg- és átéltél, sőt időnként formálója, alakítója is voltál szűkebb-tágabb környezetednek. Találsz-e a különböző társadalmi rendszerekben közös vonásokat?

A generációm által megélt, három egymástól gyökeresen különböző társadalmi rendszert, és az azokon belüli eltérő politikai irányzatok sokaságát lehetetlen egy-egy egzakt jelzővel kifejezni. A sokszínűséget mutatják a nemzeti jelképeink, címereink gyakori változásai is. Tapasztalatom szerint a következőket emelhetjük ki:

- Mindhárom társadalmi formáció döntéshozói elzárták a lakosságot a történelmi helyzetet reálisan bemutató információktól. A nemzet nagy részét manipulálható alattvalókként kezelték. Ehhez több-kevesebb támogatóra találtak az értelmiségi elit, a média meghatározó személyiségei részéről.
- Sok a hasonlatosság a rendszerek közötti harc tartalmában, stílusában, valamint a rendszereken belüli ellenzékkel, a hatalomra törőkkel szembeni retorziók alkalmazásában, és a támogatóknak nyújtott kedvezményezésben. Csak ezek eszközeiben, módszereiben érzékelhető jelentősebb különbség.
- A felnövekvő nemzedék képzése (*közoktatás, közművelődés*), illetve a nemzetnevelés (*köznevelés*) sorrendje, jelentősége felcserélődött, és tartalma is módosult a rendszerektől függően. Az utóbbi évtizedekben elhanyagolódott a természettudományos képzés, a reál-szakmák utánpótlása.
- A szegénységet, a halmozottan hátrányos helyzetűeket, a javak igazságosabb elosztását egyik rendszer sem tudta kezelni. A jövedelmi, a vagyonosodási különbség, a korrupció gyakorisága és nagysága azonban a szocializmus idején jóval kisebb volt.
- Hasonlatos a politika túlterjeszkedése a hivatalos és a magán szférára egyaránt. Más szóval a tudományos ismereteken, tapasztalatokon nyugvó döntések mellőzése. Az ebből adódó nemzeti veszteségek következmények nélkül maradnak.
- A törvényesség, a kiszámíthatóság, az egzisztenciális biztonság, a demokrácia felfogása és színvonala az eddig megélt rendszerekben egyaránt hibás. A diktatúra más-más módon, mindhárom formációban jelen volt és van. A civil kurázsi nem jellemző, ennek kibontakozását – a jelszavakon kívül – nem támogatja a hatalom.
- A nemzeti vagyonnal való ésszerű gazdálkodás, a lehetőségeink kihasználása mind ez ideig elmaradt. A köztulajdon pusztulásának, eltékozlásának, az emberi erőforrás kihasználatlanságának lehetünk tanúi.
- A pénzvilág hatalma, gátlástalan, irracionális uralma ellen nem tudott az ország kellően védekezni. Különösen az utolsó rendszerváltás óta megszorodtak a pénzpiac, a tőkepiac visszaéléseinek, a spekuláció, a korrupció felháborító példái. Ennek is a következtében romlott hazánk gazdasági versenyképessége, nemzetközi presztízse.
- Mindhárom korszakot beárnyékolja a megoldatlan nemzeti-, vallási kisebbségi politika, a lakossági bizalomvesztés, az állami besúgó rendszer, az utóbbi években pedig az emberek fokozódó megosztottsága, a kedvezőtlen közérzete.
- A kellő nemzeti függetlenséget egyik formáció sem tudta megteremteni. A környező országokkal kapcsolatos szomszédságpolitika is komoly terheket visel. Hírünk a világban nem a legkedvezőbb.

Mindezeket ha jobban végig gondoljuk, azt kell megállapítanunk, hogy a 20. században megélt társadalmi rendszerek között korántsem voltak olyan markáns különbségek, mint amilyeneket az ideológiájukban, a politikai propagandájukban meghirdettek. A keresztény kurzus nem volt sem irgalmas, sem igazságos. A szocialista rendszer – amely a „földi mennyországot” ígérte – sokban hasonlított elődjéhez, miközben életképtelennek is bizonyult.

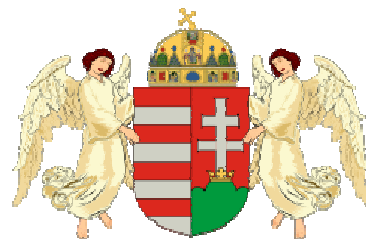
NEMZETI CÍMEREINK VÁLTOZÁSAI
a 20. században, generációm időszakában

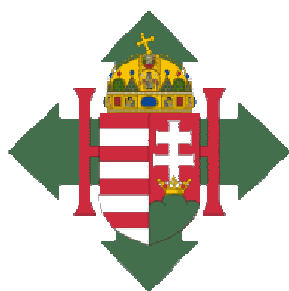
1918

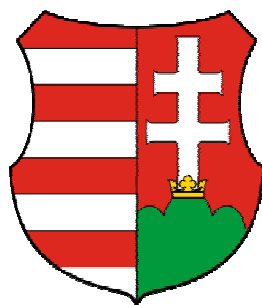
1919

1919 végétől

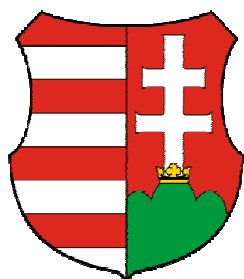
1945. 01. 01-től

1946

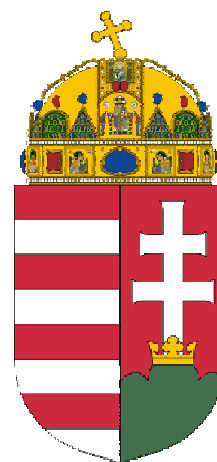
1949

1956

1957

1990-től

Életem meghatározó szakasza közvetlenül kapcsolódik az LKM tevékenységéhez. Térjünk vissza a „vezetővé válásod” kezdeti szakaszához!

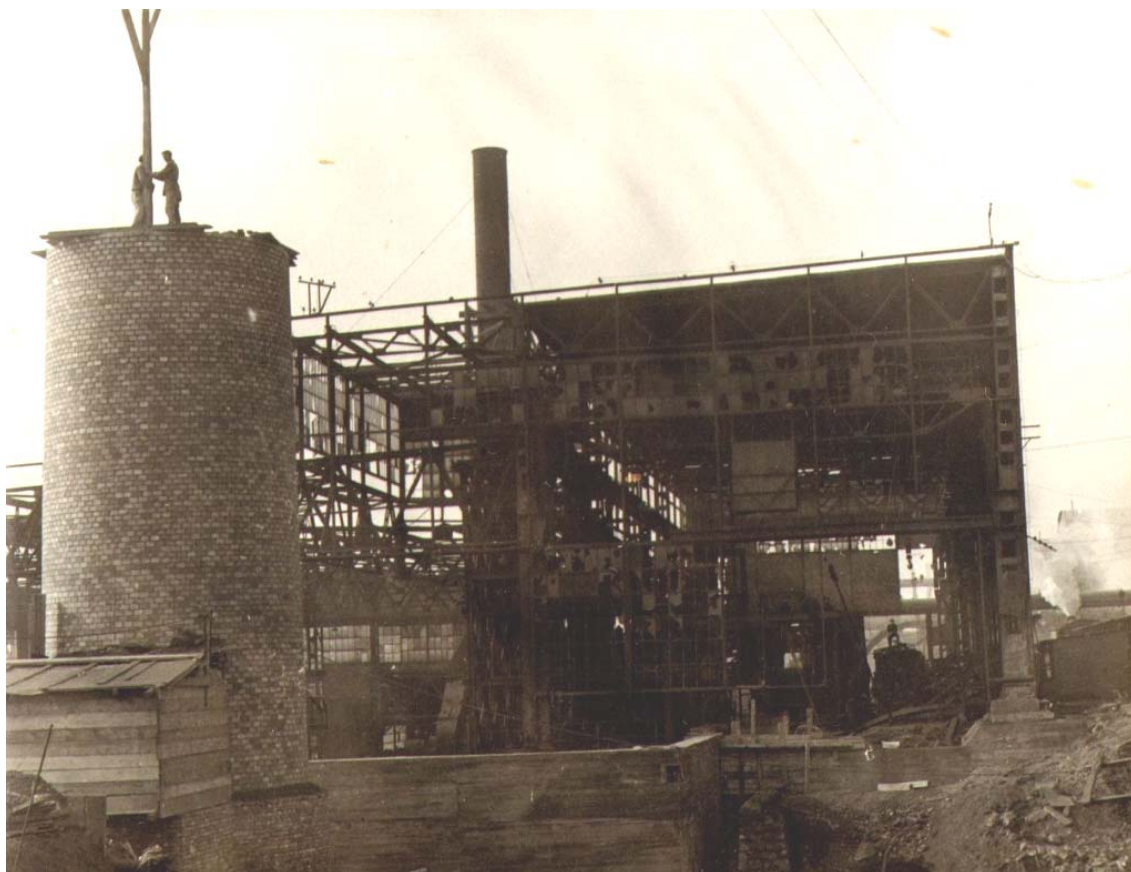
Visszatérve a munkáséveim második kezdetének elejére, az LKM akkori vezérigazgatója, Valkó Márton közvetlen alárendeltségében végzett beruházási megbízatásomról kell szólni. Kohászati szakmai előrehaladásom fordulópontját jelentette annak a rám osztott feladatnak a teljesítése, amely vállalati önerőből egy vasércdarabosító üzem építéséből állt. Az itt kapott vezető-koordinátori feladataim végrehajtása döntő befolyással volt egész további szakmai előmenetelemre.

Az ércdarabosító üzem megépítése jelentős önköltségcsökkentést, termelékenység javulást és környezetkímélést tett lehetővé a nyersvasgyártás, a nagyolvasztók működése terén. Ugyanis a Cserepovecből importált szovjet poralakú vasérc-dúsítmány közvetlen kohósításának káros következménye volt a fajlagosan több kokszfelhasználás, az akadozó kohójárat, a jelentős mennyiségű, környezetre káros szállópor kibocsátás. Ezek megoldását jelentette az 1 db. 50 m²-es Dwig-Lloyd szalagos ércdarabosító üzem megépítése. (Ennek tapasztalatait hasznosították később a Borsodi 4 szalagos Ércdarabosító Mű építésénél.) A beruházás KISZ (ifjúsági) védnökséggel épült, akadályt nem ismerő tempóban. A létesítmény a tervezett költségkereten belül, határidőt betartva, jó minőségben lett kivitelezve. Ez akkoriban ritkaságnak számított. Többben az építők közül magas állami kitüntetésben részesültünk. Engem még a Helsinki Világifjúsági Találkozó magyar delegációjába is bevettek.

Számomra azonban – a kitüntetésen és a szakmai, vezetői, szervezői ismereteim további gyarapításán túl – az volt az igazán sorsfordító, hogy e munka kapcsán egy rendkívüli – apám korabeli – ember, Valkó Márton, az LKM Kossuth-díjas vezérigazgatója a bizalmába fogadott. Egészen a francia nagykövetté történő kinevezéséig közvetlen munkatársa, a vállalat műszaki titkára lehettem. Ezt a beosztást a következő vezérigazgató, Dr. Énekes Sándor mellett is elláttam, egészen 1966-ig. Valkó Márton személyére pedig még visszatérek.

E helyen azonban még arról szeretnék említést tenni, hogy mint a Lenin Kohászati Művek műszaki titkárának, közel nyolc esztendőn át miben volt részem, mi volt a feladatom, mivel foglalkoztam. Tulajdonképpen mindazoknak a tennivalóknak az előkészítése, ellenőrzése a munkám része volt, amelyek – azokban az években – az elsőszámú vállalatvezető feladatai voltak. Ebből adódóan ezek az esztendőik, számomra több egyetemi tanulmánnyal felérték. (Mellesleg ekkor szereztem meg a kohómérnöki diplomát és hallgattam mérnöközgazdász órákat is.) Hetente két félnapot az üzemekben töltöttünk a vezérigazgatómmal, amikor személyes tapasztalatokat, intézkedést igénylő problémákat gyűjtöttünk az érintett munkatársainktól. Rendszeresen összefoglaló vállalati jelentéseket, elemzéseket, előadásokat, újságcikkeket készítettem elő, illetve írtam tervezet formájában a vállalat különböző tevékenységéről. Esetenként megbízást kaptam főnökömnek a vállalaton kívüli társadalmi-politikai szerepvállalásainál is (pld. a megyei termelőszövetkezetek patronálása, az országos kohósálok feldolgozás feladatai, stb.) Feladataim közé tartozott a negyedéves műszaki konferenciák előkészítése, megszervezése, határozataik végrehajtásának segítése, ellenőrzése. És még sok-sok minden, amit a főnököm rám bízott.

Ezek mellett különböző választott tisztségeket láttam el a nagyüzemi fiatalok között.

Az LKM-ben ifjúsági védnökséggel épülő Ércdarabosító-mű

Az LKM nagyolvasztóinak a déli oldalán megépült Ércdarabosító-mű

Az LKM fogalommá vált Miskolc életében, de a hazai acéliparban is jelentős szerepet játszott. Bemutatnád néhány mondatban?

Az 1950-es évek végén, az ország vállalatirányítási gyakorlatában – így az LKM-ben is – jelentős változások indultak el. A korábbi – szovjet mintára bevezetett és részben a gazdaságunk háború utáni állapotából is fakadó, a szükség diktálta – kézi vezérlés megszüntetésének, a piaci szempontok érvényesítésének kezdeti időszakát éltük. Jellemző példa, hogy a változásokat megelőző periódusban naponta „K” telefonon kellett jelenteni Vas Zoltánnak, a volt Tervhivatal korábbi vezetőjének a 24 órás termelési eredményeket. Az új irányzat iránt vezérigazgatónk – aki fiatal korában éveket töltött el a francia iparban – igen fogékony volt. Jó partnereknek bizonyultak ebben a vállalatnál még nagy számban dolgozó, úgynevezett „régiműszaki értelmiség” tagjai is, akik diplomájukat, gyakorlatukat még az előző rendszerben szerezték. Ezeket a szakembereket a rendszerváltó hatalom – korlátolt politikai felfogással – mint vezető beosztástól eltiltott megbízhatatlanokat, a „régirend kiszolgálóiként” kezelte. Valkó Márton a régi szakemberek megbecsülésén túl, a gyár gazdag történeti, műszaki örökségét, ezek védelmét és hasznosítását is vezető programjába vette. Többek között Kohászati és Öntödei Múzeumot hoztunk létre helyben, illetve Budapesten. Miközben figyelemmel kísértük a tudomány, a műszaki gyakorlat legújabb szakmai vívmányait, elővettük a gyár korábbi legjobb tapasztalatait. Ennek egyik biztosítékaként főtechnológusi (főmetallurgusi) kinevezést kapott a hortobágyi internálásból szabadult Weigl Ernő, a sokszoros szabadalommal rendelkező kohómérnök. Feladataim közé tartozott tehát a gyár akkor mintegy 200 éves történetének, szakmai, emberi hagyatékának alapos megismerése is, amely a következő főbb időszakaszokra osztható:

- 1770-1812** Az első kohó megépítése a Bükk hegységben, a mai Ómassán, és a hámorokkal együtt történő működtetése. Itt a mezőgazdasági szerszámok és háztartási eszközök öntése, kovácsolása folyt.
- 1812-1868** A második kohó megépítése, és a Hámori-tó kialakítása a mai Újmassán, Lillafüreden. Az új acélgyártás feltételeinek megteremtése a mai Hámor-városrészben.
- 1868-1911** Az új, korszerű állami kohászati nagyüzem felépítése Diósgyőr és Miskolc között. A hazai vasútépítés növekvő acélszükséglete kielégítésének biztosítása.
- 1911-1920** Az első hazai elektroacél-kemence üzembeállítása. Ötvözött acélokból a haditechnikai gyártás növelése, a vasúti acéltermékek szükségletén túl.
- 1920-1945** A hazai gépipari és az export igények kielégítése mellett, a trianoni döntés veszteségeinek kompenzálása. Hadi felkészülés a II. világháborúra. Bombázások.
- 1945-1970** A II. világháború veszteségeinek pótlása, az újraparaszítási alapanyag biztosítása.
- 1970-1988** A hazai gépipar és más iparágak kialakult korszerű gyártmányszerkezetéhez (járműipar, energiaipar, építőipar, bányák stb.) igazodó acélalapanyag-gyártásra történő felfejlődés, mindinkább közelítve a nemzetközi versenyképességet.
- 1989-től napjainkig** A Gyár leépülésének, felszámolásának, kifosztásának éveit.

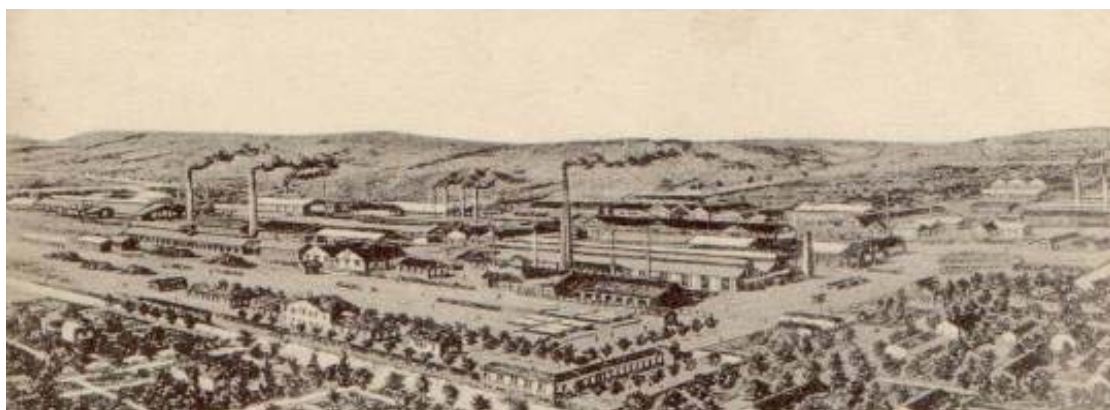
Minden egyes szakaszra (az utolsó kivételével) érvényes volt – mint azt megismertem – a szakmai hagyományra épülő, a hazai felvevő piac igényei kielégítését célzó, és a reális lehetőségekhez igazodó fejlesztési programok tervezése és megvalósítása. Ezeket a permanens gyárfejlesztési célokat igyekeztünk mi is követni az 1960-as, 1970-es, 1980-as években.

1770. július 28-án Mária Terézia aláírja a bükküi vasgyártás megvalósításának engedélyét. Ómassán épült fel az első kohó (1710-1771)

Korszerű faszenes nagyolvasztó épült 1812-ben Újmassán. A mai Őskohó (1. sz. ipari műemlék)

A vasgyár látképe 1900-ban

A diósgyőri kohászat bakdarujának az 1944. szeptemberi bombázás utáni állapota.

Említetted a „GYÁR” – mert nektek, miskolci kohászoknak ez a kifejezés mindig az LKM-et jelentette – történetét. Tudván, hogy az ipari örökség ápolására egy nemzetközi szervezetet is alapítottatok, amelynek alelnöke is vagy, mondanál néhány mondatot a GYÁR történetéről?

A Diósgyőri Vasgyár múltjával, az LKM 1960-as évekbeli állapotával való ismerkedésemnek fontos része volt – a műszaki, gazdasági jellemzőkön túl – a vállalat emberi értékeinek, a korábbi jelentősebb gyárvezetők mentalitásának megismerése is. A vállalat ugyanis a 200 éves fennállása során – dicsőséges évei mellett – többször került nehéz, kritikus helyzetbe egy-egy háború vagy gazdasági válság következményeként.

A gyáralapító Fazola Henrik maga is egy nehézségekkel terhes életet élt meg, amíg előteremtette az építéshez szükséges pénzalapokat, továbbá megszerezte az engedélyt, és végül stájer, valamint felvidéki, vasgyártásban jártas szakemberek letelepítésével megépítette az első kohót, majd beindította és több esztendőn keresztül működtette a komplett termelő üzemet. Korai halála is összefügg áldozatos munkájával. A gyáralapítót és munkatársait a 200 év alatt több generáció követte, közel 40 gyárvezető és sok ezer kiváló szakember haladt a nyomukban. A kimagasló sok száz egyén közül, érdemei alapján név szerint is említést kell tennem: a gyáralapító fiáról, Fazola Frigyesről, aki továbbvitte, és jelentősen fejlesztette apja hagyatékát; Glanzer Miksa igazgatóról, akire az új gyár tervezése és megépítése lett bízva; Valkó Márton vezérigazgatóról, aki a II. világháború után ismét megalapozta a nagyüzem létét. Meg kell emlékezni az olyan szakmai zsenikről is, mint Topitzer János kohómérnök, főművezető, aki a 20. század elején a „Megiston” védjegyű öntött gyorseszterga-acélt találta fel; a már említett Weigl Ernő főmetallurgusról, aki többek között a „takarékcélok” feltalálásával szerezte nemzetközi hírnevét. Az igazgatók névsorát külön függelékben megtalálhatja a Tisztelt Olvasó.

A Gyár kimagasló minőségi termékeivel többször is kiérdemelte a hazai és nemzetközi piac magas elismerését. A Fazola Frigyes által előállított acélok már felvették a versenyt a legfejlettebb ipari államok termékeivel. Később itt Diósgyőrben állították elő az Al-Duna fenékrendezéséhez szükséges sziklavésőket, amelyek többszörös élettartammal bírtak, mint a legjobb angol acélból készült vésők. Még később az első, majd a második világháború fegyvereinek egy része is – amelyek előállítására a legnagyobb szakmai felkészültséget igényli – ebből a Gyárból került ki. A cégre mindig is jellemző volt a kezdeményező készség, újtás, találékonyság. Az 1868-ban létrehozott Szinva-parti új üzemek, az eredetileg tervezett vasúti alkatrészek, sínek, vagonkerekek, tárcsák, tengelyek, talpfa csavarok és alátétek mellett mind több terméket készítettek a hajógyártás, az energetikai ipar, majd a vegyipar, a nukleáris ipar stb. számára. Ma ezek a termékek szerte a világban még üzemelés közben is hirdetik a Diósgyőri Vasgyár egykori kiemelkedő iparvállalati szerepét. Példás örökséget hagytak elődeink az alkalmazottaikról történő szociális gondoskodásában is. A gyár körüli lakótelep, a kulturális, sport, egészségügy itt több évtizeddel megelőzte Miskolc város ellátottsági szintjét. A munkáskolóniájáról a korabeli szaklapok úgy írtak, mint a Monarchia legjobban megépített lakónegyedéről. Mindezek számomra követendő mintául is szolgáltak saját vezetői tennivalóim kialakításában.

Fazola Henrik

Fazola Frigyes

Kovácsmesterek közössége 1898-ban

Topitzer János kohómérnök, féművezető és találmánya reklám plakátja

Mindnyájunknak volt, van és lesz „tanítómestere”. Az eddigi benyomásom az, hogy személyedre nagy hatással volt Valkó Márton egyénisége. Jellemeznéd néhány mondatban?

Valkó Márton személyéről, mint példaképemről és tanítómesteremről nem tudok elfogulatlanul szólni, de megkísérlek objektív lenni. A világhálón a következőt olvashatjuk:

„Debrecen, 1911. november 17. – Budapest, 1996. március 23.

Apja alkalmi munkás volt. Négy polgári osztályt végzett, majd vasesztergályos tanuló a Bocskai Gépgyárban. 1929-ben segédlevelet kapott, 1930-tól kifutó a fővárosban. 1930-tól 1936-ig Franciaországban élt, szakmájában dolgozott, belépett a Francia Kommunista Pártba. 1936-ban hazatért, 1937-ig a székesfehérvári gépüzemben, majd 1945-ig a Weiss Manfréd Gyár Idomszer Osztályán dolgozott. Kapcsolatba került a Demény-mozgalommal. 1945-ben tagja lett a Magyar Kommunista Pártnak. 1945–1946-ban, egy vidéki olajütőben alkalmazták. 1946. augusztustól a Nehézipari Központ racionalizálási osztály helyettese vezetője, 1947-től az ózdi vasgyár NIK kirendeltség vezetője, majd 1948-tól a gyár igazgatója. 1950. februárban kinevezték a Rákosi Mátyás Művek vezérigazgató helyettesévé, 1951. novembertől a Gyorsvasút Építő Vállalat vezetője. 1950–1951-ben a Gazdasági és Műszaki Akadémián tanult, üzemmérnöki oklevelet szerzett. 1953 közepétől 1964-ig a Lenin Kohászati Művek vezérigazgatója, majd diplomáciai szolgálatra ment; 1964 és 1968 között párizsi nagykövet volt, majd 1968-tól 1974-ig a KÉV Metró vezérigazgatója. 1954. május 30-án megválasztották az MDP Központi Vezetősége póttagjává; 1957. június 29-étől az MSZMP Központi Bizottság póttagja, 1962. november 24. és 1966. december 3. között tagja volt. 1949-ben Kossuth-díjat kapott.”

A lakonikus szöveg igazat, de nem a teljes valóságot írja le. Kimaradt munkájának, egyéniségének a minősítése. Én, aki volt főnökömet, később évtizedeken át atyai jó barátomként is tisztelhettem, tapasztalataimra építve meggyőződéssel hozzátehetem a fentiekhez még a következőket:

- Rendkívül humánus, következetes, innovatív és eredményes iparvezető volt, több korszerűsítő felújítást tervezett és valósított meg a vezetésére bízott területeken.
- Bizalommal és maximális segítőkészséggel volt munkatársai iránt. A szakmai felkészültség és az emberi tisztesség volt a mércéje beosztottai megítélésében.
- A Diósgyőri Vasgyár működésének piaci alapokra helyezését ő indította el. Kezdeményezője volt és irányította a hazai vaskohászati hulladék hasznosítását (kohósalak, szállópor feldolgozás, marketing tevékenység, stb.).
- Számos szociális, kulturális, jóléti intézkedést vezetett be a dolgozók munka- és életkörülményeinek javítására. (Lakás, üdülő, iskola, stadion, kórház, múzeum, kultúrház, öltözők, ebédlők építése, amatőr-együttesek támogatása, stb.).
- Humánus, politikai nézeteiben is megfontolt, sokat tapasztalt nagy formátumú vezetői egyéniség volt. Például az MSZMP Központi Bizottsága ülésén felszólalásában (a jegyzőkönyv tanulsága szerint) egyedül ő javasolta, hogy Nagy Imre volt 1956-os miniszterelnököt ne a legsúlyosabb büntetéssel, élete kioltásával sújtsák. Sajnos egyedül maradt véleményével.
- Az illetékes diplomáciai értékelés szerint: az első „igazi” magyar nagykövet Franciaországban Valkó Márton volt.

Büszke vagyok rá, és szeretettel, tisztelettel gondolok legnagyobb tanítómesteremre.

*Valkó Mártonnal a Budapesti Nemzetközi Kiállításon,
mint a KÉV METRÓ vezérigazgatója az LKM pavilonjában*

*Valkó Márton
Kossuth-díjas
vezérigazgató*

**Valkó Márton, hazánk párizsi nagykövete
a napokban adta át megbízólevelét
De Gaulle francia elnöknek**

Nagyköveti megbízatás átadása a francia elnöknek

*Számos közös programban vettünk
részt együtt Valkó Mártonnal*

Érdekes és meglehetősen bizarr lehetett az LKM termékeinek helyzete a hazai piacon, hiszen még élt az állami elosztás rendszere, de már kezdtek kibontakozni a „szocialista piaci viszonyok” is. Mindkettőben azonban a termékre volt szükség! Milyen skálával rendelkezett az LKM?

A vállalat integrált termelési felépítésével és jól felkészült szakembereivel széles gyártmányskálát tudott kínálni a hazai és nemzetközi felhasználóknak. Az ezekben az években – közreműködésemmel készült – piaci katalógusunkban 14 fő termék-csoportban, több ezer áruféleséget kínáltunk a piacok számára. Ezek a termék-csoportok a következők voltak:

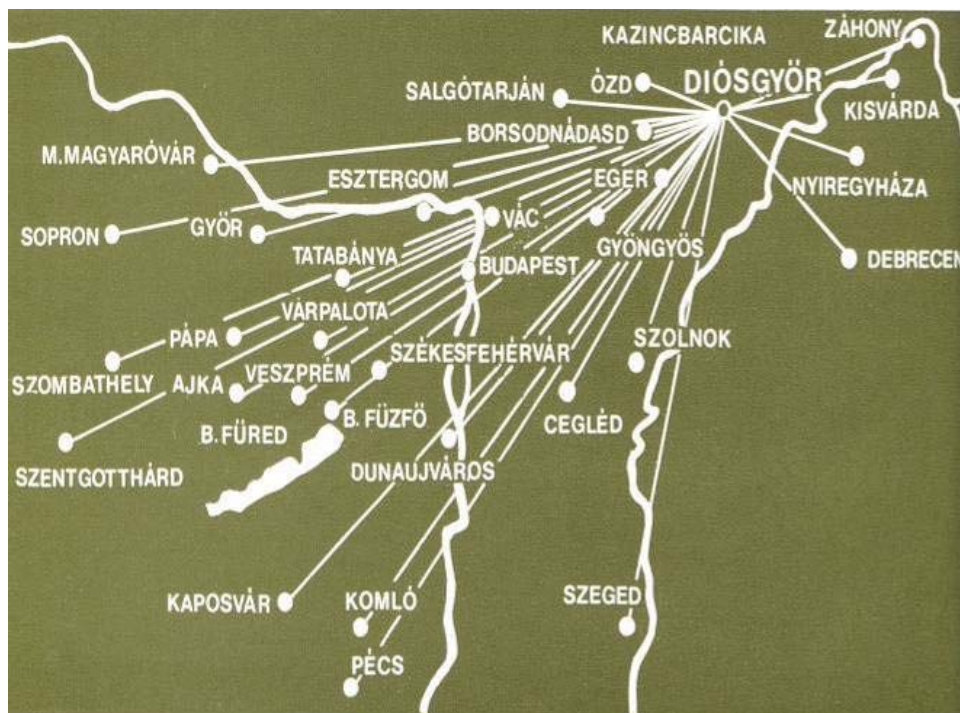
1. Nyersvas	8. Bányatám és biztosító elemek
2. Vasöntvények	9. Szegecs- és csavaráru
3. Szerszámacélok	10. Kovácsolt alkatrészek
4. Szerkezeti acélok	11. Acélöntvények
5. Hengerelt rúdárúk	12. Vasöntvények
6. Hántolt-, húzott-, csiszolt rúdacélok	13. Kohósalak
7. Vasúti felépítményi anyagok	14. Bauxit thermitellás felületvédelem

Mindenekelőtt a hazai felhasználók kielégítése volt az első számú feladatunk. Korábban központi diszpozíciók alapján, majd egyre inkább kétoldalú piaci kapcsolatok révén folyt ez a munka. (A beszerzéseseknél, az importnál, de a szocialista export üzleteknél is 1960-ban még központi elosztás, diszpozíció élt.)

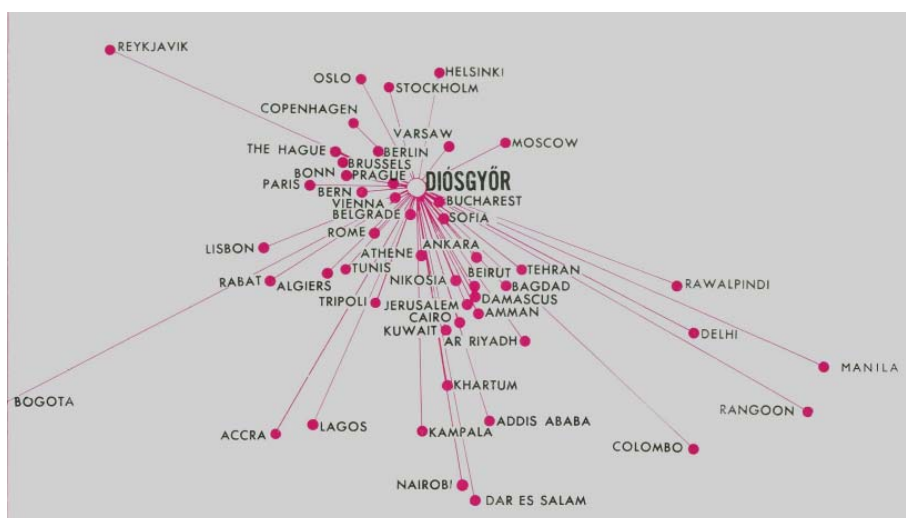
A termékek és a megrendelők széles köre, ezek továbbfejlesztése, bővítése a szakismeretem, kapcsolatrendszerem hallatlan növekedésével járt, miközben számos probléma megoldása elé állított. Például ez időben voltam a kohósalak feldolgozást szervező országos munkacsoport titkára. Ez időben építettük a Kilián-dél városrészben a több száz – ma is kedvelt – salak-blokkos lakást. Ekkor következett be, ferromangán gyártási kísérlet közben az a kohórobbanás, amely sajnos három munkatársunk halálával járt és súlyos bírósági eljárást vont maga után. Ezekben az években zajlott a szovjetek által tervezett löveggéártás nálunk és a DIGÉP-ben. Éles szakmai viták között folyt ez a munka, amelybe az Államvédelmi Hatóság is vizsgálatokat végzett, keresve a feltételezett „szabotázs elemeket”. Egy alkalommal pedig, amikor vendégeket kalauzoltam a nagyolvasztóknál, izzó salakeső hullott a védősisak nélküli fejemre. Szerencsém volt, csupán néhány hétig jártam hatalmas fásli-turbánnal a fejemem, de vendégeink közül senkinek sem esett baja.

Ezekben az években a nemzetközi piaci kapcsolataink is bővültek: Európában 17, Afrikában 2, Ázsiában 10, Dél-Amerikában 3 országban és Ausztráliában ismerték meg a diósgyőri kohászat termékeit. Nagy mennyiségben, éveken át volt rendelésünk például Indiából, Törökországból vasúti kerékabroncsokra.

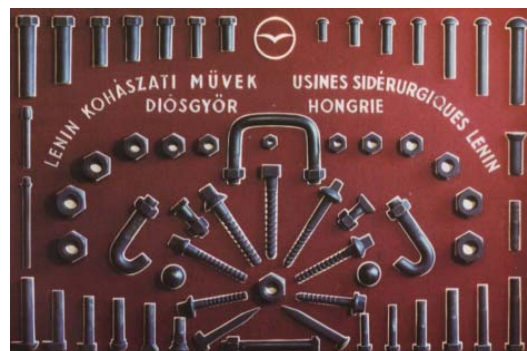
A közel 20.000 főt foglalkoztató, Lenin nevét viselő magyar vállalatnak különösen nagy volt ez időben a szakmai, politikai, társadalmi tekintélye az országban. Stratégiai fontosságú volt a szakma az uralkodó gazdaságpolitikában. Szinte minden esztendőben magas kormánykitüntetésben részesült a vállalat közössége, és többen is a vállalat legjobb szakemberei közül. A Gyár dolgozóiból városi, megyei, országos szervek megbecsült választott képviselői vagy kinevezett vezetői lettek.

Az LKM magyar piaci kapcsolatai az 1960-as évektől

Az LKM nemzetközi piaci kapcsolatai, exportja az 1960-as évektől

Az LKM melegen hengerelt rúdárújának és csavar-, szegecs termékeinek kínálati tablója

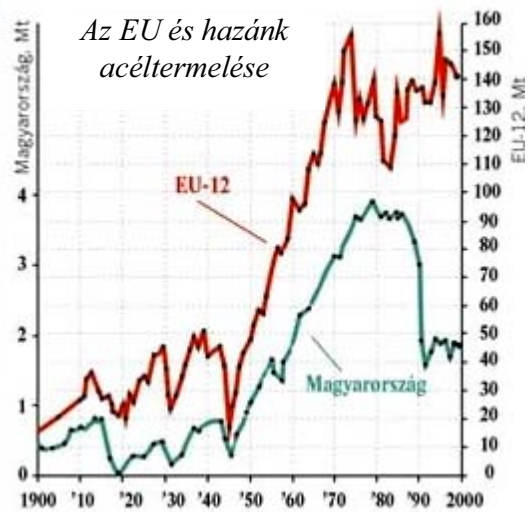
Előbb-utóbb minden társadalomban megjelennek a termelés gazdaságosságára való törekvés jelei, jegyei. Nyilvánvalóan ez az 1960-as évek elején az LKM-ben is tapasztalható volt. Miképpen élted meg ezt a folyamatot Te?

Az 1950-es évektől korszakos változások indultak el a vas- és acéliparban. Egyrészt a szükségletnek megfelelően, dinamikusan nőtt a termelés mennyisége, másrészt rohamosan javult az új termékek használati értéke, harmadrészt jelentősen csökkent a fajlagos előállítási költség. Mindezek a tudomány fejlődésére alapozott gyártás- és gyártmányfejlesztés, illetve irányítás-korszerűsítés eredményeinek tudhatók be. A szovjet-tömb (KGST) országai – így hazánk is – elsősorban az extenzív megújulást tartották szem előtt, míg a nyugati világ már az intenzív, az államok közötti összehangolt gazdaságfejlesztést követte. (Ez utóbbi eredményeit azonban a hidegháború időszakában az úgynevezett COCOM-listával elzárták a keleti tömb országaitól.) Például a Szovjetunióban a nagyolvasztók méreteit 2-3-5, sőt 10 ezer köbméteres űrtartalomra építették, a Siemens-Martin kemencék nagyságát is hatalmasra növelték, a nyugati ipari országokban pedig fokozatosan új eljárásokkal kísérleteztek. Bevezették a forradalmian korszerű oxigénes konverteres (LD-konverteres) eljárást, majd a kokilla-öntés helyett folyamatos öntőműveket építettek.

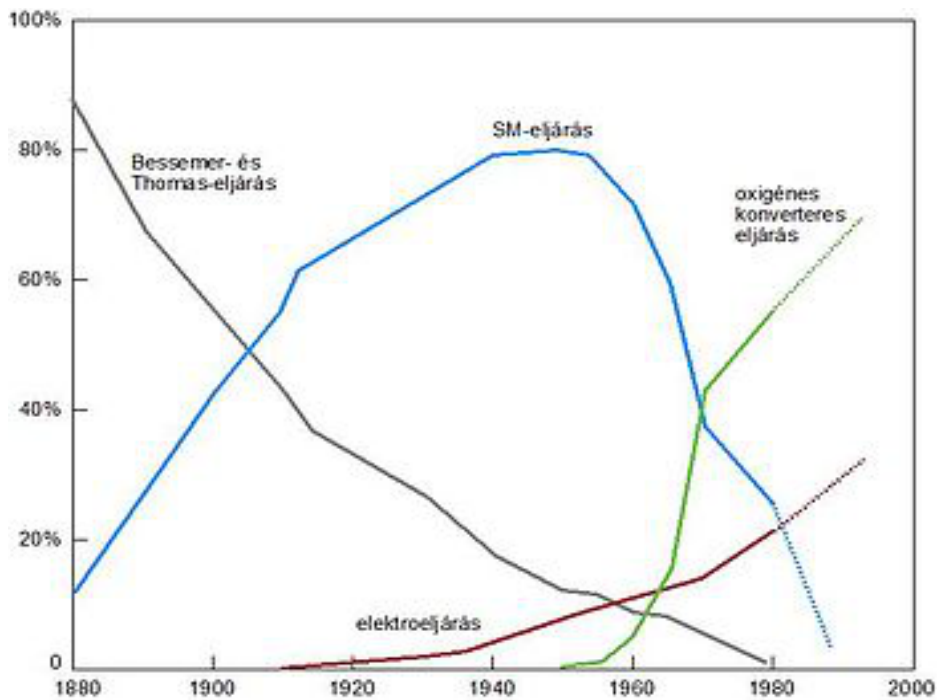
1951-ben hat nyugat-európai ország létrehozta az Európai Szén- és Acélközösséget (a későbbi Európai Unió alapját). A KGST országok is szorosabbra zárták a vas- és acélipari kooperációjukat. Ezekről a folyamatokról mi, idehaza leginkább nyugatról beszerezett szakcikkekéből értesültünk. Jellemző azonban, hogy saját erőből Diósgyőrben már 1958-ban üzemi kísérleteket végeztünk a folyamatos öntőmű technológiájával Valkó Márton támogatásával, Sziklavári János és munkatársai szervezésében.

Közben a Szovjetunióban tudományos fokozatokat szerzett mérnökeink – visszatérve – hamarosan magas állami beosztásokba kerültek (például: Dr. Horgos Gyula miniszter, Dr. Kocsis József miniszterhelyettes, Dr. Énekes Sándor vaskohászati iparigazgató, majd 1964-től az LKM vezérigazgatója lett). Különösen Énekes Sándor volt fogékony és érdeklődő a fejlett nyugati technológiák iránt. A vele, közvetlen munkatársaként eltöltött mintegy két esztendő döntően a diósgyőri fejlesztés lehetséges alternatívájának keresésével telt el. A mértékadó szakmai vélemények megoszlottak a hazai fejlesztés irányának kérdésében. Voltak, akik a régi, 100 éves technológiát korszerűsítő rekonstrukció mellett tették le a voksot. Ezt valósították meg a Dunai Vasmű 1950 elején történő felépítésénél, ezt támogatták az ózdi vezetők is saját üzemükre nézve. Énekes Sándor és csapata a nyugati típusú korszerűsítési koncepciójával meglehetősen magára maradt.

Az acélipar fejlesztési iránya kijelölésénél meghatározó volt továbbra is a hazai ipar és gazdaság ekkortájt formálódó új koncepciója. Ez – miután a háborús károk nagy része felszámolásra került – a háború előtti évekhez hasonlatos progresszív, innovatív irányt vett fel. Az iparpolitika koncentrálni kívánt a járműgyártásra, a szerzőgépek, az energetikai eszközök, a mezőgazdasági-gépgyártás, a haditechnikai eszközök termelésének versenyképes megszervezésére. Ezen túl a KGST-kapcsolataink erősítése mellett a nyugati piacokon történő jelenlétünk is a célkitűzéseink között szerepelt. Ezt a gazdaságpolitikai irányt követte az LKM is.

A világ acéltermelése (amely ma már közelít az évi 1,5 Mrd tonnához) dinamikusan nőtt a 20. század második felétől. E termék előállításának technológiájában és földrajzi megoszlásában is alapvető változások történtek. (Pld. Kína a termelés arányában az élvonalra tört). Hazánk ebben szerényen követte a trendet, mígnem a 21. század elejére jelentős lemaradásba került.

A kohómérnöki diplomádat megkapván – gondolom – szeretted volna kipróbálni magad „élesben is a termelésben”. Hogyan, miképpen valósult meg mindez?

Az 1966-os esztendőben kaptam meg a kohómérnöki diplomát. Az addig összegyűjtött ismereteimmel, tapasztalataimmal, a piacgazdaság kialakulása akkori kilátásain is felbuzdulva, úgy gondoltam, hogy ki kellene magamat próbálnom, még közelebb a termeléshez. Kérésemre a vállalat áru-kibocsátásának mintegy 80 %-át biztosító, kb. 3000 dolgozót foglalkoztató gyáregységnek, a Hengerműveknek az élére kerültem, termelési főmérnöknek. Rendkívül nagy buzgalommal kezdtem új munkakörömhöz.

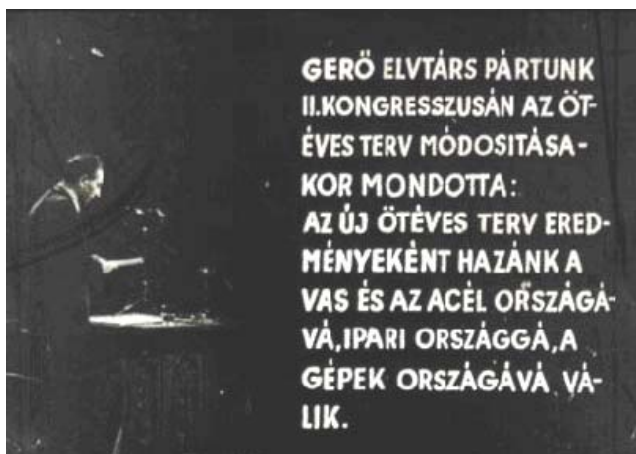
Ekkorra már az országban is kialakult egy elfogadható alkotó társadalmi légkör. A korábbi szélsőséges politikai, gazdaságpolitikai megnyilvánulások lecsillapodtak. Nagyjából helyére került a nehézipar, ezen belül a vaskohászat helyzetének, perspektívájának megítélése is. Gerő Ernő, egykori pártvezér hírhedtté vált jóslata nem következett be, nem váltunk a „vas és acél országává”. Mint azt a grafikon is mutatja, hazánk az európai trendet szerényen, alulról súrolva követte egészen az 1980-as évek végéig.

A hengerműi feladatom tapasztalatai a nap minden órájában szembesítettek termelés-szervezési rendszerünknek az egyoldalú mennyiségi szemléletből fakadó óriási anyagi, emberi veszteségeivel.

Marosváry László, hengerműi főmérnök kollégám – aki 1945 előtt az ózdi kohászatnál praktizált – elmondta, hogy ott miként motiválták az embereket a termelés és kiszállítási sikere érdekében. Ezt is figyelembe véve, sok mindenben változtattunk a munkaszervezés, az anyagi ösztönzés terén. A dolgozók és vezetők anyagi juttatásának mértékét a korábbinál jobban a „minőségi” mutatók alakulásához kötöttük. Újító elgondolásainkat széles körben megosztottam munkatársaimmal. Az üzemidővel, az energiával, anyaggal való takarékosabb gazdálkodásra, a környezetünk védelmére, a nehéz fizikai munka csökkentésére, a technológiai megoldások ésszerűsítésére egyaránt születtek a korábbiaknál ötletesebb változatok. Ezeket munkamegbeszéléseken és a gépek mellett a gyakorlatban közösen újra átgondoltuk, begyakoroltuk.

Szoros kapcsolatot építettünk ki a vállalaton belüli technológiai partnereinkkel, (elsősorban az Acélművel) és a termékeinket feldolgozókkal, felhasználókkal, ahonnan szintén számos jó javaslatot kaptunk. Döntő volt a MÁV, a RÁBA, a GANZ, a DIGÉP, a Láng-gépgyár szakembereivel folytatott folyamatos konzultáció a rendelt gyártmányaink paramétereire vonatkozólag. Például évente egy alkalommal, több napon át a MÁV illetékes főmérnökével közösen végigutaztam az ország minden olyan vasútállomását, ahonnan vasúti sín problémát jeleztek, és a helyszínen döntöttünk a további teendőkről.

Valójában az úgynevezett szocialista piacgazdaság járható útjait kerestük és elért sikereit, tapasztalatait gyűjtögettük. A Hengermű így „az új gazdasági mechanizmus” egyik kísérleti laboratóriumává vált. Ekkor még nem volt hazánkban érzékelhető a reálgazdaság fejlesztésében a pénzvilág, a tőkepiac azóta korlátlan hatalmat szerző szervezeteinek gyakran káros, romboló, bűnös spekulatív hatása.

Gerő Ernő pártvezető elhíresült beszéde a Rádióban.

Hengerdei termelési főmérnökként

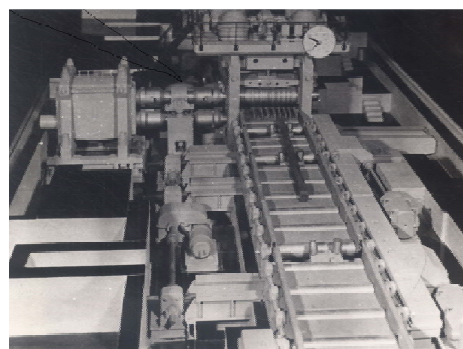
A műhelybeszélgetés egyikén felszólal Tóth Aurél, a Középhengermű vezetője

Durvahengermű blokkosor működés közben

A Hengermű vezetői, akikhez kerültem, és akik befogadtak maguk közé

Durvahengermű bugasor 1964. évi rekonstrukciójának makettje

Az 1960-as évek végénél tovább nem igen lehetett halasztani a „gazdasági reformot”. Ez gondolom elemi erővel csapott le a nehézipar egyik meghatározó üzemében is!

Szerintem három különböző tartalommal és időben zajlottak a reformlépések, míg 1989-re a rendszerváltásig jutottak el. A megújulás gondolatának első legfontosabb követelményét, feltételét – a műszaki értelmiség többsége – a termelő technika és technológia korszerűsítésében, a gyártás- és gyártmányfejlesztésben mutatkozó lemaradásunk pótlásában látta. Erre épült, ehhez kapcsolódott később a második, a gazdaságpolitikai reformcélok csomagja. Ebben a közgazdász elit a piac-, az adó-, a pénzügyi-, banki-műveletek kisebb-nagyobb mértékű bevezetését szorgalmazta. Végül pedig mindegyik rátelepült, ezeken keresztül – mint egy „trójai falovon” át – belopózott a hazai közéletbe az általános társadalmi, politikai reform mind szélesebb igénye, követelése, ami aztán az 1989-es rendszerváltásba torkollott. Ez utóbbit főleg a „Jogász Fórum” és a különböző politikai szerveződések irányították.

De térjek vissza szűkebb környezetemhez, a Vasgyárhoz. A Diósgyőri Vasgyár műszaki modernizálása, vagyis – az ország akkori iparpolitikáját, gazdaságfejlesztési célkitűzéseit alátámasztó – nemesacélgyártás bővítési programja, a korszerűsített blokk- és bugasorra támaszkodva (1964), az új 50 t. Elektroacélmű építésével (1969) kezdődött. Majd folytatódott a Nemesacél-hengermű felépítésével (1974), és 1982-ben a Kombinált-Acélmű üzembe helyezésével. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy a jelzett, – mint egy 30 évet átívelő – modernizálási ciklus minden fázisában, valamilyen módon, illetve mértékben érintve voltam, részt vehettem ezekben a munkákban.

A blokk- és bugasor korszerűsítő rekonstrukcióját, mint műszaki titkár figyelemmel kísértem a tervezéstől kezdve az építésen át, a beüzemeléséig. Az új Elektroacélmű beruházásánál, mint annak egyik sűrűtője és a szomszédos Durvahengermű akkori termelési főmérnöke voltam bevonva (ugyanis itt gyártottuk közel egy évszázadon át a MÁV ma már 7000 km-es vágányhálózatának vasúti sín szükségletét, amely további acélminőség javulást és méretnövelést igényelt). Részt vettem a Nemesacél-hengermű építési koncepciója előkészítésében, amelyet Marosváry László főmérnök kollégám irányított, majd pedig a beruházás lebonyolításában tudtam segítséget nyújtani, már mint városi pártvezető. Később ebben a beosztásban a Kombinált Acélmű építésének döntéshozatalában és kivitelezésében volt módom befolyást gyakorolni. A megépítését követően pedig már mint az LKM vezérigazgatója, a beüzemeltetést és a termelésfelfuttatást irányíthattam, illetve az új berendezések optimális kihasználása volt a kötelességem. Ezek a nagyszerű műszaki, szervezési, vezetési feladatok minden közreműködőt – engem is – lelkesedéssel töltöttek el, és jogos várakozást ébresztettek a hazai felhasználók, a felfutásban lévő, jó hírű magyar ipari üzemek vezetőiben, a gazdaságpolitika akkori formálóiban is.

Ezeknek a munkáknak az irányítása azonban nemcsak örömteli volt, de elég gyakran súlyos problémákkal, túlerőltetett vezetői munkával is párosult. Sajnos olyan személyek is voltak, akiknek az életükkel kellett fizetniük – az akkor meggyőződéssel vallott, jó nemzeti célokat szolgáló –, megvalósított acélipari „korszerűsítésért”. Ezekről a tragikus esetekről még a későbbiekben részletesebben is szólok.

*A rekonstruált blokk-sor
öntecsfordítója. 1964*

*Új 50 t elektro-kemence
csapolása. 1969*

Nemesacél-hengermű építése 1973-ban

Ott, ahol valóban nehéz fizikai munkát végeznek és az egymásra utaltság szó szerint életbe vágó – azaz, ha valaki hibázik, akkor a társa, társai élete forog veszélyben – sajátos emberi viszonyok alakulnak ki. Mondanál erről valamit?

Ma már egyre kevesebben vagyunk, akik saját személyes tapasztalataink alapján emlékezünk az elmúlt három emberöltő valóságos eseményeire. Ma már külön „emlékezet-politikáról” beszélnek a hivatásos történetírók, a zurnaliszták, jelölve annak, hogy a múlt és szereplőik leírása, és főleg minősítése – sajnos – lehet ilyen-olyan, és annak az ellenkezője is. Elkerülendő a jelzett veszélyt, most néhány tapasztalatomra hadd utaljak azokkal az egykori munkatársaimmal kapcsolatosan, akiket egyes mai vezető politikusok – jópofáskodó lenézéssel – panel-prolinak neveznek, akikről azt állítják, hogy „*az az ember, akinek semmije nincs, az annyit is ér*”.

A mi szakmánk, a vaskohászati termelő munkák jelentős része, gyakran – különösen a korábbi évtizedekben – a nehéz és veszélyes, folyamatos műszakokban végzett, fizikai, kézi, melegben végrehajtott munkát is igényelt. Nagy arányban segédmunkásokat, betanított munkásokat, köztük cigány embereket, a környező falvakból „naponta bejáró”, többnyire napszámos embereket alkalmaztunk e feladatokra. Volt módom – elsősorban a hengerműi beosztásomban – gyakran találkoznom, beszélgetnem ezekkel a dolgozó társaimmal is. Többször előfordult, hogy együtt is reggeliztünk, miután meghívott egy-egy brigád a tüzes bugán, vaskondérban megfőzött, jóízű lecsó elfogyasztására. Természetes empátiát éreztem és érzek ma is ezek iránt az emberek iránt. Bizonyára ez azért is van így, mert korábban személyesen megismertem a kemény fizikai munka emberi terhét, mert ez időben még apám, anyám és egyik testvérem is a legalacsonyabb kategóriába sorolt munkakörökben dolgozott a gyárban. Ösztönösen is értettem, értem tehát a „kisemberek” lelkét.

Az emberek egymás közötti viszonyáról már részben tettem említést. A kedvező munkahelyi légkör megteremtését segítette a vezetők és beosztottak közötti egészséges kapcsolat kialakítása. Ezzel általában nem volt baj. Én mindenesetre igyekeztem példát mutatni. Még Valkó Márton vezette be a „gönci-hordós” vezérigazgatói jutalmat egy-egy kimagasló kollektív teljesítmény elismeréseként. Ez azt jelentette, hogy egy ilyen űrméretű hordó (1 gönci hordó = 136 liter) bort kapott az érintett munkaközösség, amelyet aztán egy meghatározott helyen, vendégeikkel együtt szórakozva (legtöbbször a vezérigazgató jelenlétében) elfogyasztottak.

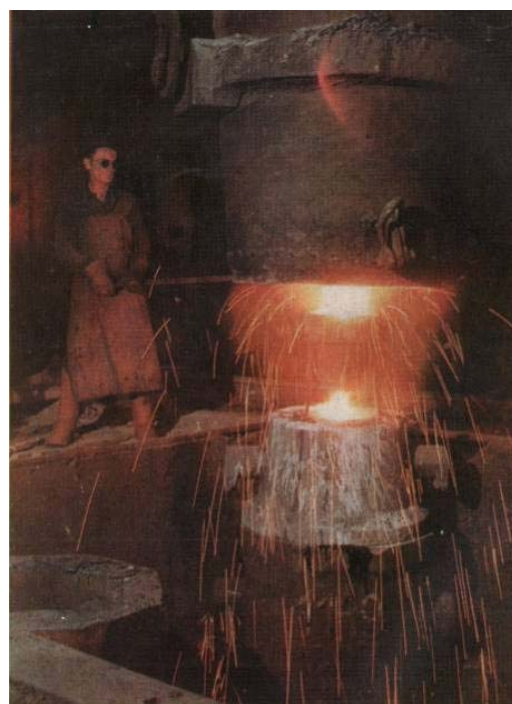
Meg kell említenem a munkahely sajátos erkölcsformáló, lelket nemesítő, az emberi szolidaritást erősítő hatását, és ennek egy – ma gúnyosan lenézett – formáját, a „brigád-naplók” egykori szerepét is. Több helyen ezekben rögzítették a jelentősebb közösségi eredményeket, történéseket. (A munkatársak közötti családsegítés, kalákában építkezés, közös kulturális és egyéb szabadidős programok, kitüntetések, elismerések stb.). Meggyőződésem, hogy a munka társadalmának újbóli megteremtéséhez és fenntartásához nem nélkülözhető a termelő munkás, az alkalmazott emocionális, morális motivációja, a szakma, a munkahely, a szűkebb haza szeretetéről szóló befolyásolás, a szolidaritás erősítése. Valami ilyesfajta szerepet próbáltak, jól-rosszul betölteni a brigádok és a naplók, az élmunkás kitüntetések, a törzsgárda jelvények, a kiváló újító biléták és a többi hasonló elismerés. Szerintem ma és a jövőben is szükség lenne az egyszerű munkások között is ilyen jellegű motiváló eszközökre.

A vasúti sín hengerlésnél a kézi anyagmozgatás a Durvahengermű gerenda-során

Formaszekrényekbe öntés az egykori Vasöntödében

Üstből kokillába csapolás az egykori Martin-acélműben

Az állami nagyvállalatoknál az ún. „szociális érzékenység” meglehetősen nagy volt, hiszen az „elégedettség” fenntartása igen nagy tömegeket érintett, ami kisugárzott a nagyobb – általában – nagyvárosi környezetre is. Jól gondolom?

Igen, igazad van. Minden munkahelyen, emberi közösségben a teljesítmény jelentősen függ a munkahelyi légkörtől, a foglalkoztatottak és hozzátartozóik mindennapi közérzetétől. A Diósgyőri Vasgyár történetében a mindenkori vezetők ismerték ezt, és példásan alkalmazták. Ez volt tapasztalható mind a munkahelyi, mind a lakókörnyezeti, a közlekedési, a közműellátási és egyéb szolgáltatási feltételek kialakításában, a családnevelés, a gyermekek iskoláztatása, a nők számára is alkalmas munkahelyek megteremtése, a kulturális, egészségügyi és kiskereskedelmi ellátás stb. tekintetében. A hazai átlag színvonalat jóval meghaladó volt itt az emberekről történő gondoskodás. Az 1970-es években ez a Vasgyár részéről biztosított ellátási színvonal még mintegy 100 ezer környező lakost ért el.

A gyárban dolgozók és a kapcsolódó szolgáltató munkahelyek alkalmazottai, és ezek hozzátartozói élhetőségi mutatóinak biztosítása azonban 1945 után egyre inkább kettéosztódott a felelősség tekintetében. Mind több ellátási kötelezettség Miskolc város vezetésére is hárult. Ugyanis ekkortól indult el a mai nagy Miskolc létrejötte, a környező öt településsel – köztük Diósgyőrrel – történő összevonása, amelyet 1922 óta kezdeményezett Miskolc akkori vezetése. Ez az átállás nem ment zökkenőmentesen és következmények nélkül. Az integrációba bevont korábbi önálló településekkel az egységes várossá formálás feladata máig nem fejeződött be. Különösen így történt ez a Diósgyőr Vasgyárral, amelynek rohamos ipari fejlődése és a két nagyüzem országosan kiemelt szerepe, nehezen volt beilleszthető az évszázadok során kialakult, részben kereskedő kisvárosi, illetve a megyerendszer hagyományos struktúrájába, és elöljáróinak maradi szemléletébe, kapcsolatrendszerébe. (Már Fazola Henrik gyáralapító is sérelmezte, hogy öt például nem hívták meg a hagyományos megyebálokra.) Az LKM műszaki titkáráként módomban volt nekem is többször tapasztalni ezt az ellentmondást. Érzékelhető volt ez a vezetők egymás közötti viszonyában, az ügyek intézésében egyaránt. Nekünk, üzemi embereknek a helyi állami, hatósági intézkedések túl lassúnak, bürokratikusnak tűntek, a mi megszokott tempónkhoz, pragmatikus ipari stílusunkhoz képest. A gyárvezetés viszont – országos kiemeltsége okán – sokszor az „állam az államban” módjában viselkedett. A Cég vezetői és több dolgozója az országos politikai fórumok tagjai voltak, a legmagasabb állami kitüntetésekben részesültek, és nem tartoztak közvetlen felelősséggel a városi, megyei állami tisztségviselőknek. Ez a körülmény is bizonyára többeknél az emberi irigység, a kölcsönös lebecsülés kialakulásának melegágya lehetett. Igazán nem is ismerték egymás célkitűzéseit, problémáját, ami esetenként hátráltatta a város és az itt tevékenykedő ipari vállalatok vezetőinek megfelelő együttműködését. Nagy port vert fel annak idején – még az 1800-as évek közepén – például a vasút miskolci telepítésének a város vezetői részéről történő akadályoztatása, a Tiszai Pályaudvar építési helyének kijelölése is. A vita évekre eltolta Miskolc vasúti megközelíthetőségét.

Sajnos, úgy tűnik, hogy máig öröklődik Miskolc város vezetésének szemléletében a bizonyos mértékű középkori beállítottság, amely a hiányos örökségföldrajzi ismereteiben, az intézkedéseikben, vagy ezek elmaradásában jelenleg is megnyilvánul.

Alsó-Hámor település kialakulása az 1770-es években

Felső-Hámor település kialakulása és a Kancellária épületének megépítése az 1770-es években

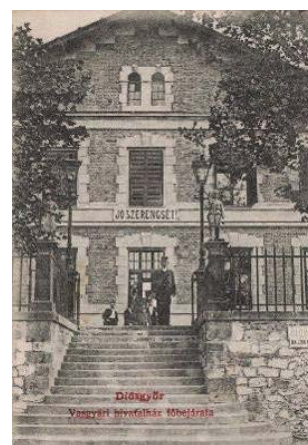
Vasgyári lakótelep (kolónia, gyarmat) egy részlete, az 1900-as évek elején

A Vasgyári Kórház első épülettömbje (1901)

A Vasgyári Konzum-sor a lakosság árucikkkel történő ellátására (1900 körül épült)

Hivatalház (1896)

Új „Hámor” munkás ebédlő terme (1960-as évektől)

A DVTK sportkör 24 szakosztállyal (1960-as évektől)

Az 1960-as évek végén beindult gazdasági reform különösen az állami nagyvállalatoknál kezdett azonnal „dübörögni”. Így lehetett ez nálatok is. Ennek szele azonban a Te életedet is felkavarta. Hogyan?

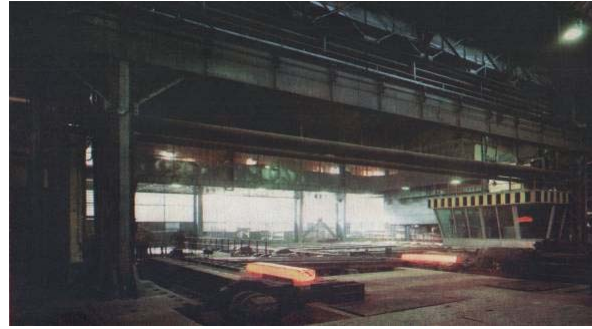
Így, ahogy kérdezed. Egy alkalommal – a hengerműi egyik műhelybeszélgetésünkön – váratlanul meglátogatott a megyei pártbizottság gazdaság-politikai titkára, Dojcsák János, és végighallgatta, ahogy diagramok, számsorok és gyakorlati helyi példák elővezetésével győzködtem munkatársaimat a gazdaságosság fontosságáról és ennek javítására rendelkezésre álló lehetőségeinkről. Mint mindig az ilyen alkalmakkor, most is élénk vita alakult ki, melynek során több, az enyémnél még jobb ötlet is szóba került. Megállapodtunk, hogy a hasznosnak tűnő gondolatokat már másnapról kipróbáljuk, és – ha a gyakorlatban is jól szerepelnek – bevezetjük.

Ezt követően több megyei tanácskozássra meghívót kaptam. Néhány alkalommal ismét találkoztam a megyei titkárral, akit egyre inkább becsültem az akkori pártmunkások többségétől eltérő szerénységéért, a mindig alapos, gondolatgazdag előadásaiért, tartalmas felszólalásaiért, lényegre érintő kérdéseiért. A gazdasági reformgondolatoknak igaz értője és meggyőző, fáradhatatlan tolmácsolója volt. Hamarosan megismerhették esetenkénti felszólalásaimból azt a véleményemet is, amely szerint többet lehetne kihozni Miskolc és Borsod-Abaúj-Zemplén megye gazdaságából, hogy a mennyiségi szemlélet ideje itt is lejárt, hogy az eddigieknél jobban kell az északkeleti térség termelő üzemének a piaci igényekhez, a költséghatékonysághoz igazodniuk. A település-fejlesztésben, a városépítésben jobban kellene egy kiegyensúlyozottabb irányba, dinamikusabban, a múlt tapasztalataira épülő és hosszabb távra szóló stratégia mentén haladni. A megye, a város és az üzemek vezetőinek egymás között szorosabb, hatékonyabb kapcsolatot szükséges kialakítani; célszerű lenne más hazai és külföldi nagyvárosok jó példáiból tanulni, esetleg azokat átvenni. Azt a meggyőződésemet hangsúlyoztam több fórumon is, hogy a párt lehetőségeit, befolyását, eszközrendszerét ilyen irányba kellene átállítani.

Egy napon – 1969-ben – telefonüzenetet kaptam, hogy Dojcsák János elvtárs azt kéri, keressem fel az irodájában. Ott voltam a megadott időben. Először érdeklődött az LKM belső élete és a saját hengerdei munkám iránt. (Később megtudtam, hogy már alaposan informálódtak felőlem az LKM Pártbizottságán is.) Aztán ő beszélt eléggé részletesen a megye és Miskolc helyzetéről, gondjaikról, a következő esztendőkre remélhető fejlesztési kilátásairól. Kitért a hazai pártpolitika konszolidálásának elkövetkezendő időszakára, a gazdaságfejlesztés prioritásának várható kialakulására. Végül rátért találkozásunk lényegére, arra, hogy a megyei és városi pártvezetés úgy ítéli meg, miszerint a jelenleginél szélesebb területre kiterjedően, hasznos munkát végezhetnének a városi pártapparátusban, a termelési osztály vezetőjeként. Terjeszteni kellene az LKM bevált reform kezdeményezéseit, ki kellene érlelni egy – az említett pártpolitikának és a szükségleteknek megfelelő – helyi stratégiát, és meg kellene szervezni annak végrehajtását. Erre a feladatra keresnek alkalmas embereket, és így gondoltak rám is. Az ajánlat először meglepett, aztán alaposan gondolkodóba ejtett. Azt válaszoltam, amit ilyen esetben általában szoktak az emberek, hogy köszönöm a megtiszteltetést, de kérek néhány napot döntésem kialakításáig, amihez kikérem családom tagjainak és munkahelyem vezetőinek véleményét is.

A Blokk-sor 1964-es rekonstrukciója, az öntecsek méretnövelését és gépi mozgatását tette lehetővé

A Blokk- és Bugasorok közötti izzó állapotú anyagátadást már vontató gépi-berendezések végzik a korábbi emberi erő helyett, az 1964. évi rekonstrukció eredményeként

A Durvahengermű mindhárom hengerson jelentős fejlődést hozott a 1964. évi rekonstrukció a meleg anyag mozgatásában. Az emberi erőt felváltották a gépek, amelynek manipulátorait zárt irányítópadokról kezelték a szakemberek.

A Középhengermű – amelynek építése az 1950-es években történt – kiváló teljesítményekkel üzemelt.

A Te idődben, az ország második legnagyobb, Miskolc városának első számú vezetője lettél. Hogyan indultál el ezen az úton, mi befolyásolta döntésedet?

Először is kikértem a véleményét családom tagjainak, vezető kollégáimnak a felajánlott munkahelycsere dolgában. Édesanyám, feleségem óva intett a politikusi pályaválasztástól. Bennem is elevenen éltek még az 1956 utáni keserű tapasztalatok emlékei. A jövedelmem jelentős csökkenésére is számítanom kellett, ha vállalom az új feladatot. Ötvözött acélok meleghengerlése témájában kutató munkába kezdtem, ezt is fel kellett adnom. Nem jó hírben álltak a pártapparátus régi tagjai sem, ami szintén gondot jelentett számomra. Tapasztaltabb gyári vezetőim, de főleg Nemeskéri János nagyüzemi pártbizottsági titkár és Énekes Sándor vezérigazgató azonban biztattak, hogy próbáljam meg. Egy új, szélesebb perspektívát, izgalmas vezetői kihívást jelenthet ez számomra. Egyik fő érvként mondták, hogy egyébként sem szoktak egy ilyen ajánlat előtt kitérni, a Párt rendelkezhet saját tagjai megbízatásának kijelöléséről. Az előítéletek pedig indokolatlanok, hisz a politikai, társadalmi élet konszolidálódásának lehetünk tanúi, az „*aki nincs ellenünk, az velünk van*” jelszó érvényesül. A régi pártapparátus folyamatosan kicserélődik. A városi első titkár Havasi Béla, a DIGEP volt főmérnöke lett. Én is ennek az időszaknak, általam is jónak tartott, elindult reformtörekvésnek leszek, lehetek egyik szereplője. Hozzá tették mindehhez, hogy ha valami okból változnak a körülmények, az LKM mindig szívesen visszavár.

Mint az lenni szokott, a sok-sok jó tanács mellett az ember a legtöbb nagy jelentőségű döntésében magára marad. Mi tagadás, az emberi hiúságom és az izgalmas kihívás perspektívája is közrejátszott abban, hogy végül is igent mondtam. Összesen 13 esztendőn át voltam Miskolc város pártapparátusának a tagja, ahol osztályvezetőként kezdtem, majd gazdaságpolitikai titkárnak, végül pedig első titkárnak választottak. Ez utóbbi tisztséget mintegy kilenc éven át viseltem.

Az egy-párt, vagyis az állampárt irányítási rendszerében, az úgynevezett „*létező szocializmus*” társadalmi formációban egy megyei jogú város első titkára meglehetősen nagy befolyást gyakorolhatott az adott település életére, jövője alakítására. Én ezzel a lehetőséggel igyekeztem kellő alázattal, felelősséggel, de határozottan, pragmatikusan, és legjobb tudásom, tapasztalatom alapján élni. Elgondolásaink megvalósításához a legtöbb esetben támogatást kaptam minden oldalról. Azzal kezdtem, amivel annak idején a Vasgyárban is, hogy kellően megismerkedtem Miskolc múltjával, főbb történeti tapasztalataival, az igénybe vehető, valamint potenciális erőforrásaival, a kívánatos és lehetséges rövid és hosszabb távú, reálisnak tűnő kilátásaival. Intézkedtünk az önmagát túlhaladó pártbizottsági termelési osztály megszüntetéséről és helyette a várospolitikai osztály létrehozásáról, az e feladatra alkalmas fiatal szakemberek bevonásáról döntöttünk. Az új várospolitikát a lakosság jól-létét biztosító komplex szakpolitikának fogtuk fel, amelyet demokratikus eszközökkel alakíthatunk és a széles nyilvánosság előtt végezhetünk. A város helyzetének számbavétele után kezdtünk érdeklődni a hazai és nemzetközi tapasztalatok iránt, majd egymásra épülő, átfogó koncepciót, stratégiát, terveket, programokat dolgoztunk ki.

Az, hogy mindezeket megtehettük, annak volt köszönhető, hogy ez időben már egy kijózanodóbb, békésebb, az építőmunkára alkalmas időszak volt a hazai közéletben.

Az Avasi-kilátó, mint a város szimbóluma, már az új időket hirdette.

Dr. Havasi Bélát, az MSZMP Miskolc városi Pártbizottság első titkárát tájékoztatom az ötvöztött acél hengerlésének első sikeréről.

Miskolc város távlati képe az 1970-es években, a nagy ütemű fejlesztések elindulása előtti időben

Én 1964-ben kerültem Miskolcra, az akkor még Nehézipari Műszaki Egyetemre Debrecenből. Találkoztam a szembeötlő különbségekkel. Te hogyan tudnád jellemezni az akkori Miskolcot?

Az akkori Miskolc is természetesen magán viselte múltja hagyatékát. A város és környéke történelme során azokban az időkben fejlődött igazán, amikor adottságai és a szükségletek figyelembevételével tűzték ki a célokat, és azokat következetesen végrehajtották. Miskolc és környéke földrajzi, természeti és egyéb körülményeit a mindenkor itt élő lakosság – immár kb. 70 ezer éve – reálisan ismerte fel, és igyekezett azt a maga számára többé-kevésbé eredményesen hasznosítani.

Az 1960-as év végén, a város és környéke a következők szerint volt jellemezhető:

- Ekkorra Miskolcon is felszámolták a II. világháború súlyos anyagi és morális következményeit. A politikai, társadalmi légkör, a gazdasági környezet végre alkalmassá vált egy nyugodtabb építőmunka dinamikus kibontakoztatására.
- A város árutermelő gazdaságát alapvetően a nehézipari üzemek határozták meg, amelyek termékeiben a hozzáadott-érték és a hazai munkaszükséglet nagy volt. Igény volt minél több, elsősorban férfi munkáskézre, és műszaki felkészültségű szakemberre. Dinamikusan nőtt a lakosság száma, de vidékről is ezeket utaztattak be naponta a város munkahelyeire, iskoláiba. Budapest után a legnépesebb város lett Miskolc (225-230 ezer lakos, 25-30 ezer napi ingázó)
- A kulturális élet fejlődése közül az iskolai hálózat emelkedett ki. Ekkorra kellően megerősödött az 1949-ben ide telepített Egyetem három műszaki kara, és több középiskola is létesült, jól szervezett szakmunkásképzés folyt.
- A vállalati, közüzemi és lakossági szolgáltatás, a kereskedelmi, az egészségmegőrző tevékenység viszonylag lemaradt a szükségletekhez képest.
- A tervszerű városépítés elemei ekkor kezdtek kibontakozni. Kellően megerősödtek a helyi tervezőirodák, és felfutóban voltak az állami építőipari vállalatok. Kezdetén állt a város a – különösen feszítő igényként jelentkező – tömeges lakásépítési program előkészítésének. (Alsózsoltán épült meg az ország egyik szovjet típusú házgyára).
- A humán kultúra, a művészeti, az irodalmi, a színházi, a zenei élet erősödésének első kedvező jeleit, pezsdülését lehetett tapasztalni.
- A közbiztonsággal kirívó gondok nem voltak, a lakosság körében általában jogkövető magatartást lehetett tapasztalni, a közérzet elfogadhatóan alakult.
- Ez időre kezdtek megfelelően elrendeződni a helyi vezetői munkakörök, mind több szakmailag kellően felkészült személy került a vezetői beosztásokba.
- Itt is megmutatkoztak azonban a kor erkölcsi változásának, értékválságának az általános (már korábban említett) induló jegyei.

Miskolcon az 1960-as évtized végén tehát ez volt a továbblépés indító bázis állapota. Erre a „város-diagnosztikára” és a város természeti, kulturális örökségére lehetett, kellett vizionálni „terápiát”, pozitív jövőképet, egy új, tudatos várospolitikát. Akkor többen erre vállalkoztunk és ennek végrehajtásába kezdtünk. Ma már teljes biztonsággal kijelenthetem, hogy helyes úton indultunk el és azon nagyobb részt tisztességgel, eredményesen, a lakosság létminősége és Miskolc város területi fejlődése, regionális központtá válása érdekében előre haladtunk.

*Miskolci utcarészlet
az 1970-es években.*

*Hasonló, vagy még
rosszabb utcaképet
mutatott több pontján
is a város. Pl. a
Vörösmarty utcából
nyíló, úgynevezett
„mester utcák”*

*A Diósgyőri Vasgyár martin-acél gyártói
kézi lapátolással végzik a kemence ajtaján
keresztül az ötvöző fémek adagolását*

*A perecesi
bányászkolónia
lakásai is
előregedettek az
1970-es évekre,
hasonlóan a
vasgyári utcák
lakásállománya
nagy részéhez*

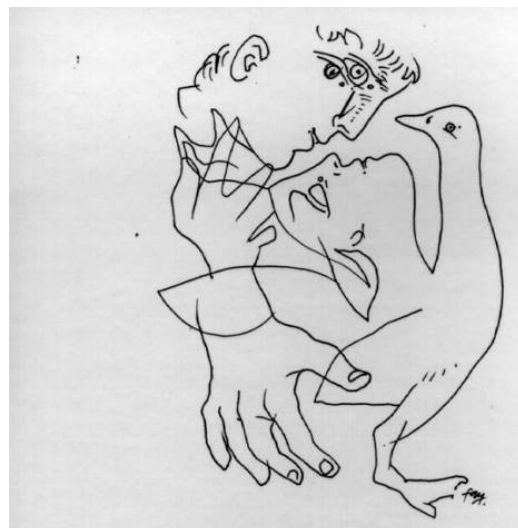
A testületi döntések mögött mindig, minden esetben „hús-vér” személyek húzódnak meg. Tudnál-e egy általános képet adni – akár a meghatározó személyek neveinek megadásával is – a Miskolc életét irányító emberekről?

Mint már utaltam rá, a város választott testületeiben, a különböző kinevezett posztokon, az 1960-as évek végére már nagyjából befejeződött az a személyi szelekció (káder kiválasztás), amelynek eredményeként kellő gyakorlati ismeretekkel, tapasztalatokkal, és már a megfelelő iskolázottsággal is rendelkező szakemberek kerültek a vezetői beosztásokba. Sőt, a párttagság, a világnézeti, vallási beállítottság, a származás sem volt már – a korábbiakhoz hasonló – szigorú kritérium egy-egy magasabb megbízatásnál. Követelmény volt viszont – a szakmai alkalmasság mellett – a feddhetetlen magánélet és a rendszerhez való lojalitás. Határozottan állíthatom, hogy – kisebb kiigazításokkal, etikai jellegű apróbb korrekciókkal – Miskolc városvezető káderei az 1970-1980-as években felelősségteljes, eredményes szakmai teljesítményekre voltak képesek, amellyel akkor számos elismerést is szereztek a városnak, a szervezetüknek, önmaguknak, munkatársaiknak. Emlékezetből, a teljesség igénye nélkül, név szerint is említhetem – Rózsa Kálmán tanácselnök mellett – a következő, meghatározó akkori vezetőtársaimat:

- A termelő gazdaság élén olyan kiemelkedő egyéniségek álltak, mint például: *Monos János*, a Szénbányászati Tröszt vezérigazgatója; *Dr. Énekes Sándor* az LKM; *Gácsi Miklós* a DIGÉP; *Dr. Imre Ferenc* a Drótygyár; *Vincze Géza* a BÁÉV, *Joósz Gábor* az ÉÁÉV; *Valaska László* az ÉMÁSZ vezérigazgatója, *Pásztor Pál* a MÁV igazgatója A Budapest Bankot *Dr. Kádár László*, az OTP megyei fiókját *Endrédi József*, az Ellenőrzési Igazgatóságot *Mang Béla* irányította stb.
- A kultúra – személyes jó példát is nyújtó – szervezői olyan nagy egyéniségek voltak, mint *Moldován Gyula*, a városi PB ideológiai titkára; *Tok Miklós*, tanácselnök-helyettes; *Dr. Zámbo János*, *Dr. Simon Sándor*, *Dr. Czibere Tibor* az Egyetem rektorai; *Feledy Gyula*, Kossuth-díjas grafikus-művész; *Mazsaroff Miklós* és *Csabai Kálmán* festőművész; *Varga Éva* szobrász, *Csiszár Imre*, a Miskolci Nemzeti Színház főrendezője. Kiváló iskolaigazgatók, pedagógusok álltak a iskolák élén: pld. *Bujdos László*, *Sárközi Lászlóné*, *Kálmán András* stb.
- A kereskedelmi szolgáltatásból *Makkai Tibort*, a Miskolci Vendéglátó Vállalat, és *Mátyás Lajost*, a Miskolci Kiskereskedelmi Vállalat igazgatóit említhetem.
- Az egészségmegőrzés és orvoslás terén kiemelkedett *Dr. Szabó István* a városi, majd a megyei Tanács egészségügyi osztályvezetője, *Dr. Velkey László*, a gyermekkórház és *Dr. Ditrói Sándor*, a Vasgyári Kórház igazgatója.
- Városépítés terén *Iglóy Gyula* és *Dr. Horváth Béla* építészek a Városi Tanács építési osztályvezetői; *Kerepesi Ferenc* és *Horváth István*, az ÉSZAKTERV vezetői, *Bodonyi Csaba*, tehetséges és akkor még fiatal építész.
- Voltak a városnak tapasztalt mozgalmi emberei, köztük a Hazafias Népfront vezetői, aktivistái: *Hegyi Imre*, *Szuchy Róbert* és sokan mások.
- A közbiztonság, a jogrend betartása felett szintén gyakorlott, tanult rendőrségi, ügyészségi, bírósági szakemberek örködték eredményesen, akik közül külön is kiemelhető *Tóth Tibor*, rendőr alezredes, városi kapitány, majd megyei kapitány-helyettes személye.

*Feledy Gyula
Kossuth-díjas
grafikus, festő,
érdekes és
kiváló művész*

Dr. Énekes Sándor

Rózsa Kálmán

Moldován Gyula

Dr. Velkey László

Bodonyi Csaba

Dr. Czibere Tibor

Vince Géza

Tok Miklós

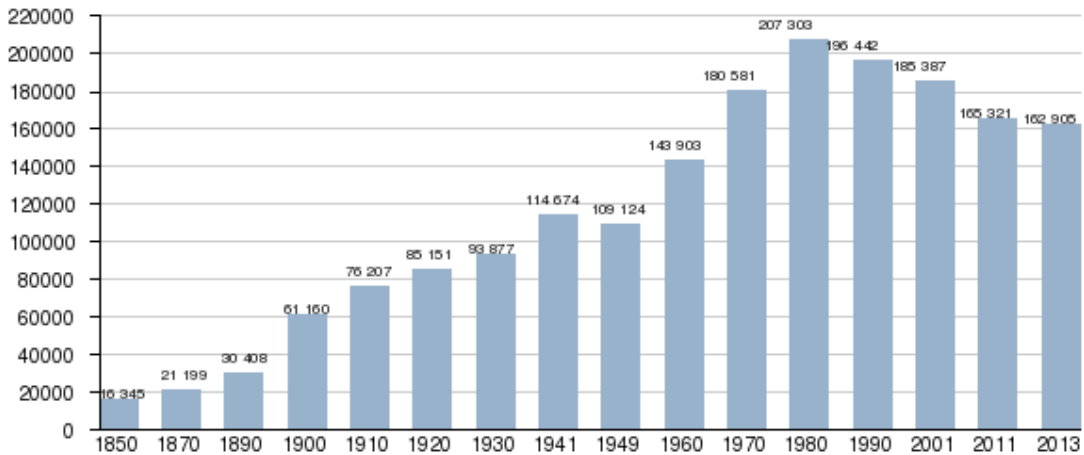
Gácsi Miklós

Kidolgozásra került egy új várospolitikai elképzelés, amely perspektivákat ígért. De ehhez ugyancsak személyek kötődnek feladatokkal és felelőségekkel és azzal a céllal, hogy Miskolc városa tovább erősödjön a hazai városok sorrendjében. Mi volt ennek a törekvésnek a lényege?

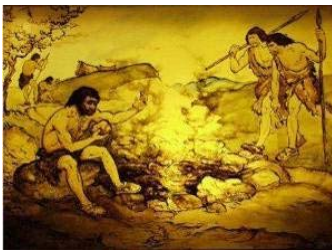
Ebben az időben sokat töprengtünk azon, hogy Miskolc fejlődésének elképzelt vízióját hogyan lehet az adott körülmények között konkrét tervekké formálni, és a gyakorlatban megvalósítani. Kiváló partnerre találtam e törekvésünkben *Rózsa Kálmánban* – az ugyancsak beosztásában új – városi tanácselnökben (mai nevén polgármesterben). Ő korábban a gazdasági ügyekkel foglalkozó elnökhelyettes volt, több évtizedet eltöltött az önkormányzati munkában, széleskörű kapcsolatokkal, vezetői tapasztalatokkal rendelkezett. Eredeti szakmája kereskedő volt. Sajnos már nem él, de mint rendkívül korrekt, nagy formátumú vezetőtársamra most is tisztelettel gondolok rá, és közös munkánkra. A gazdaság felügyeletét ellátó elnökhelyettesnek *Székely Lászlót*, az LKM fejlesztésekkel foglalkozó fiatal, ambiciózus gépészmérnökét választottuk meg. Ezekben az években én is tagja voltam a Városi Tanácsnak, a Végrehajtó Bizottságnak, választott tanácsstag voltam az egyik vasgyári körzetben (a Szuhi-tanya környékén). Igyekeztem beletanulni a korszerű várospolitikába. Ez a fogalom akkoriban még ismeretlen volt hazánkban. E célból könyveket bújtam, az ókori sumer Ur város történetétől kezdve a mai magyar városok sokaságáról olvastam írásokat, próbáltam tapasztalataikat megismerni. Megszerveztem az akkori öt magyar megyei jogú város vezetőinek rendszeres, tartalmas tapasztalatcseréjét (Debrecen, Szeged, Pécs, Győr, Miskolc). Helybeli konzultációt rendeztünk Budapest Fővárosi Tanács felső vezetőivel, élükön *Szépvolgyi Zoltán* tanácselnökkel. Az OTP Bank vezetőivel – mint a tanácsok pénzügyintézetével – *Szirmai Jenő* vezérigazgatóval, *Dr. Fekete László* vezérigazgató-helyettessel (korábbi miskolci tanácselnökkel) szoros munkakapcsolatban voltunk. Minden irányban lobbiztunk tehát. Még *Demján Sándorral*, az akkori sikeres Skála áruház vezetőjével is kapcsolatba léptünk a helyi kereskedelem-fejlesztés témájában (aki régi, szakmabeli személyes ismerőse volt Rózsa Kálmánnak).

Világossá vált előttünk, hogy a város kiegyensúlyozott fejlődésének, a lakosság jólétének az értékmérője nem csupán az anyagi értelemben vett jólét, hanem ehhez szükséges minden érték kiegyensúlyozott megjelenítése. Ennek teljesülését pedig döntően Miskolc népességvonzó- és megtartó ereje mutathatja. Erre vettük tehát az irányt, erre készítettük az akkor aktuális V. (1976-1980 évekre szóló) és VI. (1981-1985 évekre szóló) ötéves terveinket. Ezeket igyekeztünk önjáró, gördülő formában kialakítani. A mutatkozó gondokat elsősorban egy teljes megújulás kínáló, kedvező lehetőségének tekintettük. Ezeknek a terveknek a végrehajtása – hosszabb távon – többek között a grafikon szerinti értékeket eredményezte, melyek mutatják a megvalósult városstratégia következményeit, helyes-helytelen irányát.

Mi akkor arra szövetkeztünk, hogy a század első felében elszenvedett iszonyatot (mintegy egy millió honfitársunk háborúban, gettóknak történő kiirtása, az ország területének megcsonkítása, városunk lebombázása stb.) a század második felében valamennyire kompenzáljuk. Ezt egy békés társadalom építésével gondoltuk elérni, és ennek keretében Miskolcot az öt megillető, fejlett település szintjére hozni.

Miskolc népességének alakulása (fő)

A térség őstörténetét Herman Ottó kutatásaira alapozhattuk

A Diósgyőri Vár és Miskolc város történetét Nagy Lajos király időszakától eredeztettük

Az Ipari Forradalom magyarországi első hírnökei a bükki huták és vashámorok

A város térségének mintegy 70 000 évre visszanyúló gazdag történelmi múltját, a lakosság nagy részének értékes örökség-földrajzi emlékeit, a kulturális identitását próbáltuk ötvözni célkitűzéseinkben, a ténylegesen meglévő helyi lehetőségünkkel, a központi politikai, kormányzati elvárásokkal. Ma úgy mondanánk, hogy értelmes reformokban gondolkodtunk, innovatív megoldásokat igyekeztünk vinni a végiggondolt új, korszerű várospolitikába.

Miskolc belvárosát értékén kezeltük. A gótikus Avasi-templomot és környezetét megőriztük, védelem alatt tartottuk

A múlt értékeire építve fejlesztettük a város ipari szerkezetét. Az Egyetem tovább építése mellett közadakozásból Tudomány és Technika Házat építettünk

Engedd meg, hogy magammal kezdjem. Én 1969-ben végeztem itt Miskolcon, az akkor még Nehézipari Műszaki Egyetemen. Az „életbe való belépésem” első periódusában azt észleltem a magam „ifjú szemével, szívével”, hogy Miskolc folyamatosan fejlődik, azaz jó „passzban van”. Ténylegesen jók voltak az érzéseim, avagy csak a „kirakatot” láttam?

Szerintem teljesen jól érzékelted a helyzetet. Miskolcon az ipari termelés terén kettős feladatunk volt abban az időben. Egyrészt a meglévő állami (nemzeti) termelő üzemekben a gyártmány- és gyártás korszerűsítése, a nyereségesség növelése, másrészt az ágazati egyoldalúság, vagyis a nehézipar túlsúlyának csökkentése.

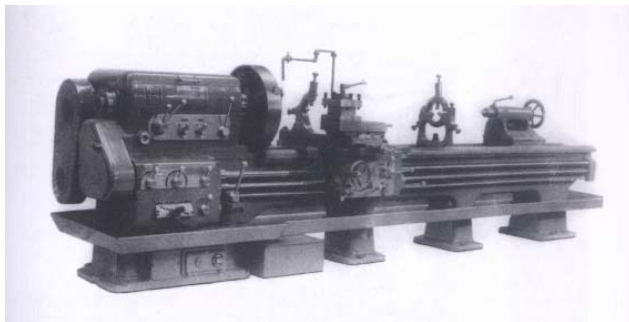
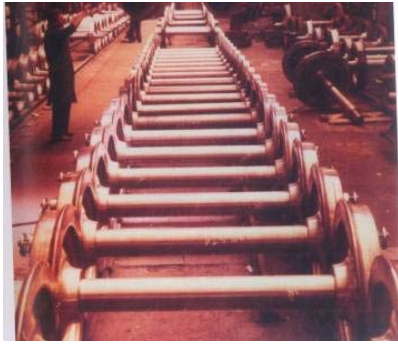
A működő ipari üzemek többsége felkészült a termékszerkezetének korszerűsítésre, sőt egyesek már meg is kezdték a gyártás- és gyártmányfejlesztésüket. A kohászat terveiről és elkezdett fejlesztéseiről már részben szoltam. Hasonlóan bátor innovációba kezdett a város legtöbb termelő üze­me. Valamennyien szabadultak a veszteséges termékeiktől és növelték a minél nyereségesebb gyártmányaik arányát.

A DIGÉP a korábbi nyereséges gyártmányai további korszerűsítése mellett olyan piacképes konstrukciókkal, termékekkel állt elő, mint az új hadiipari eszközök, a kábelgépek, az újabb szerszám­gépek. Szerencsen egy 600 fős gyáregységet is létrehoz­tak a különböző nagy teljesítményű szivattyúk előállítására. Ezekben az esztendő­kben (1950-1990) mintegy 222 kutatási és fejlesztési közös programon dolgoztak a Miskolci Egyetemmel, és 70 találmány született 91 feltaláló részéről. 1978-ban 1395 db. megmunkáló termelőgép dolgozott a vállalatnál, története során a legtöbb. A Gyár 4 világrész 40 országába exportált a több száz-féle gyártmányából, ezzel mintegy 12 ezer embernek adott munkát, vagyis közel 40 ezer környékbeli lakosnak megélhetést biztosított egyedül csak a DIGÉP.

A Lyukói Szénbányában a gépi fejlesztés, és munkaszervezés eredményeként évente 16 %-kal növelték a termelést, miközben jobb munkakörülményeket, korszerűbb bányász­kodást valósítottak meg. Az országban elsőként 1978-ban itt hoztak felszínre egy aknából több mint egy millió tonna szenet. Új Cementgyár épült a város szélén. A BÁÉV (Borsod-megyei Állami Építőipari Vállalat) az Alsózsoltán telepített szovjet típusú házgyárával felkészült az évi 3600-4200 lakás előállítására. Jelentősen növelte szakipari kapacitását is. Ugyanezt tette a másik nagy építőipari cég, az ÉÁÉV (Észak-magyarországi Állami Építőipari Vállalat) a maga profilján belül, vagyis megteremtette a szükségessé váló mélyépítési és gyárépítési kapacitás többletet. Követték a jó példákat a közép- és kisüzemek, az ipari szövetkezetek is.

A miskolci ipar ezekben az években tehát a népgazdaság meghatározó bázisának számított. Nagyobb­részt helyben megteremtődtek ennek a humán feltételei, a szükséges iskolai végzettségű szakemberek is. A nyereség a tervezettet meghaladó volt. 1975 és 1979 között a város gazdaságának termelékenysége 30 %-kal, a dolgozók átlagkeresete 34-36 %-kal, a lakosság takaréketét állománya 80 %-kal nőtt.

Valójában – ahogy mondd – jó passzban volt Miskolc. A magam párttitkári feladatát abban láttam – a kohászati tapasztalataimra építve –, hogy ez a gazdasági fejlődés járjon együtt az emberek közösségben való kiteljesedésével és elismerésével, vagyis a szellemi, lelki, érzelmi, fizikai egészségük teljességének épülésével. Ezt mi akkor úgy neveztük, hogy „szocialista embertípus” nevelés.

A DIGÉP a hagyományos termékei (pld. vasúti kerékpárok) korszerűsített gyártása mellett, új modern szerszámgépeket (pld. esztergagépet, ellenütős kalapácsot), szivattyúkat, kompresszorokat, targoncákat, haditermékeket (pld. különféle lövegeket) gyártott és széles piaci körben értékesített.

Lyukóbányai csúcsteljesítmény született

Miskolcot ebben az időben „a nehézipar fellegvára”-ként emlegették szerte az országban. De mint mindennek, ennek is voltak – gondolom – árnyoldalai. Ez elsősorban abból adódhatott, hogy az ipari ágazatok elsősorban a férfi munkaerőt kötötték le. Hogyan lehetett a „női munkaerőt” kezelni?

A hagyományos bányászat, a vasipar korábbi dinamikus fejlesztése révén – mint ahogy arra a kérdésed is utal – egészségtelen méretű túlsúlyba került a nehézipar a városban, amely – egyebek mellett – a munkahelykínálatban is problémákat vetett fel. Nagy gondot jelentett a női lakosságnak a megfelelő munkahelyekkel történő ellátása. Ezen a helyzeten úgy kívántunk változtatni, hogy egyrészt a hagyományos ipari ágazatok extenzív kapacitásbővítését korlátoztuk, a foglalkoztatottak száma – főleg a gépesítés eredményeként – a nehézipari üzemeinkben folyamatosan csökkent. Ezzel egyidejűleg a női munkát is jobban lehetővé tevő munkahelyeket szaporítottuk. Így a különféle állami intézmények (középfokú igazgatási központok, kulturális hálózatok), valamint a szolgáltató- és könnyűipari, mezőgazdasági- és élelmiszer-ipari üzemek telepítését helyeztük előtérbe, ezeknek ajánlott a város kedvezőbb letelepedési, bővülési feltételeket.

Ennek a célkitűzésnek a megvalósítására széleskörű programot indítottunk és hajtottunk végre, amely érintette a város egész gazdasági, kulturális és igazgatási, intézményi szerkezetét, több ezer új, döntően állami munkahelyet teremtve. Néhány példát említek ezekből az időkből:

- A MÁV Igazgatóság, a pénzügyi- és egyéb regionális szervek, hatóságok, Miskolc székhellyel jöttek létre, majd ezek tovább bővültek funkcióban, létszámban.
- Kiépültek a városi közüzemi, kereskedelmi, szolgáltató vállalatok (Miskolci Ingatlankezelő, Patyolat, tömegközlekedés, vízügy, gáz, vendéglátó, stb.). Elsősorban szövetkezeti formában bővült több lakossági szolgáltatás (fodrász, szabó, fényképész, kárpitos, asztalos stb.).
- A MÁV Járműjavító, a közúti-járműkarbantartó AFIT, a tévé- és rádiójavító GELKA városi cégei ekkor bővültek jelentősen. Ide települt a MEDIKOR a műszeriparral. 1976-ban már 1114 kisiparos dolgozott Miskolcon.
- Nagy munkaerő-igénnyel jelentkeztek az erőteljesen bővülő oktatási, egészségügyi, valamint gyermek- és szociális intézmények. Jogi karral, majd további karokkal bővült az Egyetem.
- Számottevő volt a gazdasági szerkezet kiegyenlítő hatása az élelmiszeripar új üzemeinek (Húskombinát, Hűtőház, Malom, Kenyérgyár, Csokoládéüzem, Tejüzem, Gastrofol-ételgyár stb.), melyek a környékbeli mezőgazdasági árutermelés bővülésének következtében jöttek létre.
- A könnyűipar képviselője a Pamutfonó Vállalat Sajó-partra történő felépítésével valósult meg, ahol több száz női dolgozót foglalkoztattak, de a szövetkezeti formát is többen választották: a létrejött helyi textil-üzemek, varrodák, kárpitosok.
- Mindezekon túl a hagyományos ipari üzemek többségénél, a kohászatban, gépgyárban, az építőipari üzemek területén is – a fizikai munkát könnyítő gépesítés következtében – jelentősen nőtt a nők által végezhető munkalehetőségek száma.

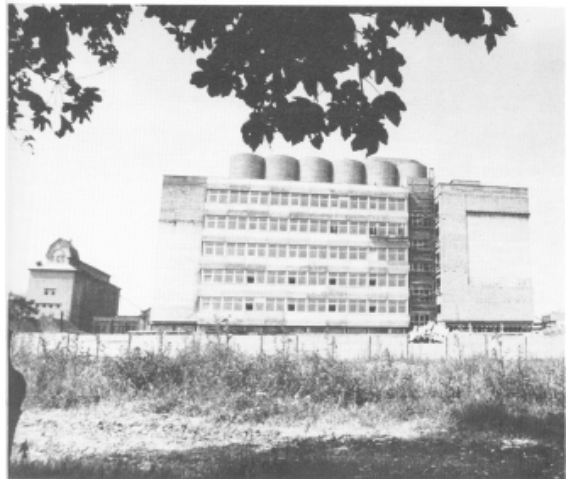
Az új munkalehetőségekkel Miskolc gazdaságának szakmaszerkezeti egyensúlyát megteremtettük, miközben a város életminőség-javító ereje is jelentősen nőtt.

Új Megyei Könyvtár átadása Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke által

Korom Mihályt, az MSZMP KB. titkárát tájékoztatjuk az Egyetemi Könyvtár továbbfejlesztésének alternatíváiról Zsidai József igazgatóval

Malomipari beruházás

Húskombinát építése

Időben előbb a férfi munkaerőt, majd a női munkaerőt lekötő iparágak fejlesztései valósultak meg Miskolcon. Ez természetesen alkalmas volt az akkori szlogen, a „teljes foglalkoztatottság” kielégítésére. Gondolom ez fokozta a lakáshiányt is. Jól érzekelem, hiszen én még kertes környezetben utaztam a 2-es busszal az Egyetemre?

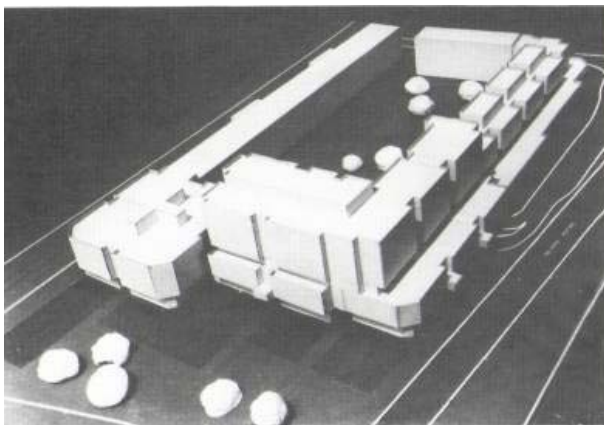
Jól érzekeled. A végrehajtott célirányos gazdasági, ipari fejlesztéseink eredményesége mellett bőven keletkeztek újabb gondjaink. A jelen mindig sürgetőbb, mint a jövő. Többször azonnali kényszerek vezérelték döntéseinket, amelyeket a távlatos társadalmi, vagy környezeti céljaink sínylették meg. Néhány példát említek:

- A technikai innováció a fejlett ipari országok tiltása (COCOM-lista), valamint a hazai anyagi és szemléleti korlátok miatt időben késve és csak részben teljesült.
- A helyi gazdaság növekedése – miközben a teljes foglalkoztatás igényét megoldotta Miskolcon – a környezeti terhelést jelentősen fokozta. A természetkímélő megoldásokra kevesebb figyelem és pénz jutott (pozitív példa: az általunk elindított kohósalak feldolgozás és az ércdarabosító kitelepítése a sajóabonyi térségbe, a Húskombinát, a Tejüzem környezetkímélő módon történő építése).
- A város lakosságszámának dinamikus növekedése számos társadalmi feszültséget is generált. Ezek gyökere még a Nagy-Miskolc erőltetett kialakításának megoldatlan problémáiból adódott, amit tetézt a vidékről beáramló – eltérő kulturális identitású – népesség beilleszkedési nehézsége.
- Nekünk városvezetőknek a legnagyobb, szinte napi, operatív feladatunk azonban a rendkívül megnövekedett lakáshiány és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások (közmű, kiskereskedelem, áru-ellátás, iskola, óvoda, bölcsőde, tömegközlekedés, egyéb kulturális igények, telefon stb.) elégtelenségének kezelése és a mielőbbi megoldásuk biztosítása volt. A különösen feszítő problémát két körülmény egyidejű jelentkezése idézte elő. Az egyik a lakhatatlanná vált, bontást igénylő lakásállomány nagy mennyisége. A másik a megemelkedett városlakók száma. (Az 1976-1980 közötti években épült Miskolcon 10.663 lakás és megszűnt 5.537).
- Egy idő után szembesülnöm kellett hazánk túlzott egy-központúságának, Budapest-centrikusságának, a „vidék” pejoratív értelmezésének gyakorlatával is. Ez a hibás és káros magyarországi gyakorlat persze korábban, és azóta is fennáll, máig jogos kritika tárgya a hatalom birtokosai felé. Mint ahogy az is nehezen magyarázható, hogy az iparfejlesztés centrumait – a gazdasági ésszerűséget mellőzve – hol az ország fővárosába, hol a keleti vagy nyugati határszélre telepítik.
- Az ország gazdaságirányításának reformja keretében ekkortájt jelentek meg az új pénzügyi elemek. Kapitalista, neoliberális mintára ismét létrejöttek, és működni, majd később egyre jobban uralkodni kezdtek a különféle bankszervezetek. Ma már tudjuk, hogy e képződmények – eddigi működési filozófiájukkal, motivációjukkal – egy idő után nem szolgálják megfelelően a társadalmi fejlődést, a gazdaság épülését. Meggyőződésem – szemben a ma még általános érvényű állítással – hogy *a jelenlegi pénzügyvilág és a reálgazdaság, valamint a társadalomirányítás belső logikája, öntörvénye, mind gyakrabban ellentétes egymással.* Ez a tény nagyban késlelteti a civilizáció, a kultúra további fejlődését, hovatovább a különböző válságok, a társadalmi konfliktusok legfőbb előidézője.

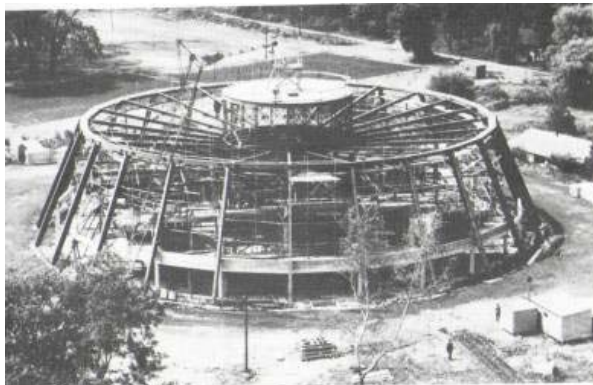
Mindezek mellett is Miskolc előnyt élvezett lobbitevékenységünk eredményeként.

*Habosított kohósalak-
blokkok felhasználá-
sával (az LKM
nagyolvasztóinak
melléktermékéből)
épülő lakások
Miskolcon, a Kilián-
városrészben*

Ady-hídi szolgáltató-ház terv-makettje

A Miskolci Egyetem sportcsarnokának építése

*Látogatás Lázár György
miniszterelnökkel a megépült új
miskolci iskola zeneóráján.
Balról: Lázár György, Bodnár
Ferenc, Drótos László*

A hazai palettán Miskolc a „nehézipar fellegvára”-ként szerepelt, amelyet részben oldott a „teljes foglalkoztatásra” való törekvés eredményeként létrehozott környezet, de messze nem tekintették a várost a „kultúra bölcsőjeként”. A közelmúlt szlogenje, „a kultúra várost épít” még most sem igen cseng hiteles hangként, de emlékeim szerint valamikor az 1980-as években elindult egy ilyen törekvés. Jól emlékszem?

Teljesen jól emlékszel. Az 1970-es évek elejétől a kultúrpolitikában is kedvező fordulatnak lehettünk részesei. A korábbi merev szocreál követelmények oldódtak. Megjelent a „három T” besorolási gyakorlat, vagyis a kulturális alkotásoknak a Támogatott, a Türt és a Tiltott kategóriákba osztása. E kor legfőbb országos „apostolai” voltak többek között Aczél György, az MSZMP ideológiai titkára; Major Tamás, a Nemzeti Színház igazgatója; Jancsó Miklós filmrendező; Somogyi József, Kiss István szobrászművészek, és több magas tisztséget viselő személy. Velük több alkalommal is volt módom találkozni, véleményt cserélni. Mi, városi vezetők akkor úgy gondoltuk, hogy a lakosság anyagi boldogulását kötelesek vagyunk összekapcsolni a szellemi, lelki, érzelmi egészség gyarapodásával és a fizikai egészség megőrzésével. Célul tűztük, hogy e téren is minél több lehetőséget kínáljunk a fiataloknak. E munkánk során számos dolgot megvalósítottunk. Például:

- A Diósgyőr-Vasgyár nagy hagyományokkal rendelkező műkedvelő szervezeteinek, könyvtárainak a tárgyi feltételei javultak. Új Vasas Művelődési Otthon és Diósgyőrben az Ady Művelődési Ház épült fel.
- Fejlődött a sport kultúra, (sikereket ért el a DVTK, új városi Sportcsarnok, majd mellette műjégpálya épült, új sportcsarnokot kapott az Egyetemváros).
- Feledy Gyula, Mazsaroff Miklós festőművészek vezetésével megerősödött a Képzőművészek Észak-magyarországi Szervezete. Több alkotást rendeltek, kialakítottuk a vállalatok és egy-egy művész kapcsolati rendszerét, az úgynevezett szocialista mecénaturát. Létrejött a Városi Galéria. Több művészházat, művészlakást építettünk. Külön kialakítottuk a fiatal művészek többlakásos otthonát.
- A színházépület rekonstrukciójába kezdtünk, és megújult a társulat, gazdagodott a műsorkínálat. Külön épületet adtunk át a Szimfonikus Zenekarnak. Nagyobb teret biztosítottunk az akkor feltörekvő modern rockzenének (EDDA Művek).
- Több országos jelentőségű programnak adott otthont a város. Hagyományt teremtettünk a Téli Tárlatnak, a Rövidfilm Fesztiválnak és egyéb rendezvényeknek.
- Élénkült az irodalmi élet, innen kezdeményeztük a hagyományossá vált tokaji íróklubot. Miskolcon külön napilapot indítottunk „Déli Hírlap” névvel, stb.
- Gondunk volt az épített örökségre. Romjaiból restauráltuk a Diósgyőri Vár egy részét, az Őskohót, védelem alá helyeztük a Pálos kolostor alapzatát stb.
- Múzeumaink, könyvtáraink, levéltáraink jelentősen gazdagodtak, jobb feltételek közé kerültek, élénkült a kutató és publikáló tevékenység. Megépült az új Megyei Könyvtár, a Technika Háza, a Szakszervezeti- és a Párt-székház.
- Ekkor teremtettük meg az olyan fontos intézmények létrejöttének is a lehetőségét, mint a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Bizottsága, vagy az Észak-magyarországi Kereskedelmi- és Iparkamara. (Később, több éven át ez utóbbi társadalmi elnökének engem választottak.)
- Felsőfokú, kiemelt üdülőközponttá fejlesztettük Tapolcát és Lillafüredet.

Aczél Györggyel városnézésen

Fontos volt a város kulturális hiányainak pótlása, illetve az addig mellőzött meglevő értékek „felfedezése”, és védelmének, hasznosításának, megszervezése

A Nemzeti Színház rekonstrukciója

Somogyi József szobrászművésszel a Felszabadulási emlékműve avatásán

A Diósgyőri Vár rekonstrukciója elkezdése

*Munkás-trón.
Kiss István alkotása*

*Ember-pár.
Varga Miklós alkotása*

A Papszer utcai múzeum épülete mellett új ingatlan átadása történt e célra

Tapolca Barlang-fürdővel kiegészítve

Lillafüredi fejlesztések elindítása

Engedd meg, hogy provokatív legyek! Egy Kossuthnak (is) tulajdonított mondás szerint: „Tekints a múltba és meglátod a jövőt”. Ha városunkra, Miskolcra tekintünk, akkor a lakosság ilyen ütem ütemű csökkenése mellett a jövő teljes beszűkülése várható. Így volt-e ez az 1970-es években is?

A megfogalmazott idézet igazságtartalmával egyetértek, de a jelen korban – sajnos – gyakran hallani ezzel szemben azt is, hogy „*Élj a mának, amit ismersz, emlékezz a múltra, ami már megtörtént, és ne foglalkozz a jövővel, hisz az még ismeretlen.*”

A kérdésed tartalmára a következőket mondhatom: Miskolc város lakosságának az 1970-es évekre kialakult demográfiai és egyéb jellemzői (1922-től kezdeményezett hat település összevonása, faluról történő beáramlás, dinamikus iparosítás) indokolták volna az emberek hatásosabb motiválását, nevelését egy erősebb városi kötődésre, egészséges lokálpatriotizmusra, kellő társadalmi összefogásra. Ezt sajnos akkor, és azóta sem tudtuk elérni. Azt tapasztalhatjuk még ma is, hogy sokan évtizedek óta idegenként, kellő kötődés nélkül, a város értékeit, múltját nem ismerő állapotban élnek településünkön. Érzékelve a problémát én is többször próbáltam ennek a magyarázatát és az ellenszerét megtalálni. Sajnos – néhány lokális eredménnyel – ez igazán nem sikerült. Sőt az utóbbi évtizedekben még tovább romlott a helyzet. Megdöbbentő tényként mutatja ezt a várost elhagyó mintegy 40-50 ezer lakos. Ez a szám Eger város népességével azonos. A miskolci lakosok 25 %-át elvesztettük. Ilyen, békés és természeti csapásoktól mentes időkben eddig egyetlen magyar városi településsel sem történt. Azt sem ismerjük, hogy kik és hová távoztak, de azt érezni lehet, hogy a jövőjüket bizonytalanná tevő városunkból zömében a legfelkészültebbek és a fiatalabb generációkba tartozók közül menekültek el.

A mi időnkben, munkatársaimmal együtt tisztában voltunk azzal, hogy az élhető város-építés – a hosszútávra tervezhető biztonságos anyagi feltételek mellett – a helyi kulturális identitás folyamatos gondozását és erősítését is igényli. E nélkülözhetetlen helyi értékű hazafiság megteremtésének, a közösségépítésnek egyik bevált eszköze az együtt vívott küzdelem a közös célokért. Miskolc polgárai e téren is többször példát mutattak a város története során. Ilyen összefogást tanúsítottak nagy természeti és háborús katasztrófák következményei elhárításakor éppen úgy, mint magasztos célok, például a közadakozással történő színházépítés, vagy a hazai első Kossuth-szobor felállítása idején. Mi ezt a közösség-építő és egyben anyagi erőt gyűjtő lehetőséget igyekeztünk kihasználni olyan helyi célok megvalósításánál, mint például a Technika Háza, a Műjégpálya, az Állatkert közadakozással, „téglajegy” vásárlásával és tevőleges fizikai munkánkkal történő megépítése.

A település erős közösséggé válásának egy másik tapasztalata, hogy ezt csak akkor lehet elérni, ha a helyi vezetést nem osztja meg végletesen valami rátelepülő politikai indulat. Mi is csak akkor tudtunk e téren érdemben cselekedni, amikor véget ért a kemény „osztályharcos”, „békeharcos” időszak, és – a mai történészek szerint – a „puha kádári diktatúra” éveit élhettük. Ma, amikor a városvezetésben az éppen hatalmon lévő erők több mint 50 bírósági keresettel vádolják az előző városvezetést, azok meg mintegy 70 feljelentést tesznek a jelenlegiekre, nem képzelhető el megfelelő alkotó közös munka, a város gazdag örökségföldrajzi értékeire, reális lehetőségeire és szükségleteire épülő programok kialakítása.

***Ilyen volt és ilyen lett.
Miskolc látkép-részlete
1970-1985 közötti
időszakban***

*A felső kép az 1970 körüli,
az alatta lévő kép pedig
az 1978 körüli helyzetet
mutatja a Varga-hegyről
a belváros felé tekintve.*

*Ez a kép a Varga-hegyről a
Vasgyáron keresztül nézve,
a diósgyőri városrész felé
eső látványt ábrázolja az
1980-as évek elején.*

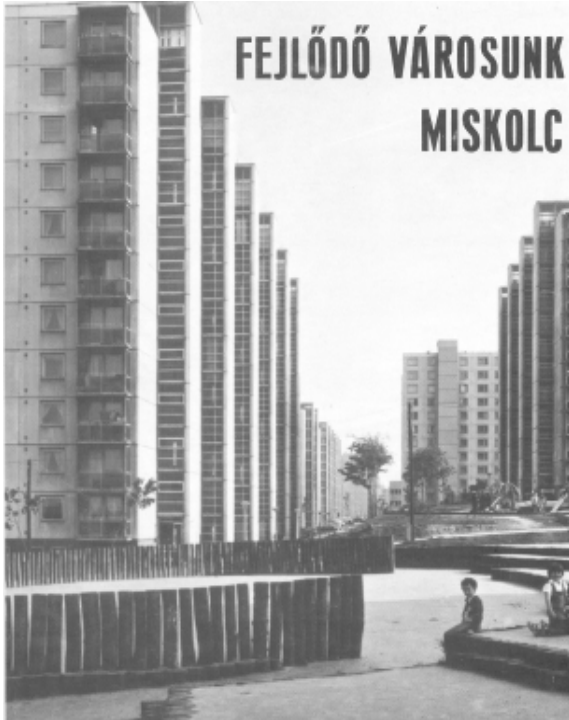
*Ez a látkép az Avas-
városrész egy részletét
ábrázolja az 1985 körüli
időben.*

Iparosítás, új munkahelyek, felduzzadt lakosság, leromlott lakásállomány, mindez előtérbe tolta a lakáshelyzet érdembeli, gyors ütemű fejlesztésének szükségességét. A II. Világháború utáni tömeg-technológia (panelházak) kézenfekvő megoldást kínáltak, de ennek kapcsán sok-sok kérdés merült fel, amelyekben döntéseket kellett hozni, hiszen ezek 50-100 évre meghatározták a város jellegét, képét!

A várospolitikai irányításába történt belépésemkor a tömeges, paneles lakásépítés terve több évre előre el volt döntve, mint Miskolc lakossága legfeszítőbb problémájának egyetlen megoldási lehetősége. Az első termékét az idetelepített szovjet-típusú, legnagyobb kapacitású házgyár (évi 3600-4200 db. lakás), 1970-ben bocsájtotta ki. A Szovjetunióból hazánkba 1965-1976 között importált 9 házgyárral kapcsolatosan tudni kell, hogy ezeken kívül működött még 6 városban egy-egy magyar konstrukciójú panel-üzem, valamint ezeken felül egy Dániából és egy, a kelet-németektől beszerzett gyár is termelt. Tudomásom szerint a nagy paneles tömeges lakásépítési technológia amerikai eredetű, de a Föld számos országában próbálták a 20. század nagy világháború után kialakult lakáshiányt ezzel a viszonylag gyors és olcsó építési technológiával csökkenteni. Magyarországon összesen közel 788.000 panel-lakás található, ezekben él a lakosság ötöde. Csehországban például ma ezekben él a lakosság harmada, közel 3,5 millió ember.

Jól emlékszem azokra a gondokra, műszaki, szervezési problémák sorozatára, amelyek megoldása felett fél-éjszakákat füstölögtünk közösen az érintett építésszel. Amikor pedig már elkészültek a lakások és az azokat kiszolgáló utak, közművek, óvodák, iskolák, kereskedelmi és egyéb szolgáltató létesítmények, akkor jött az igazságos elosztás örömeivel, gyötrelmekkel vegyes dilemmája. A tervezés, kivitelezés során olyan kérdések vetődtek fel, mint hogy:

- A város mely pontjain célszerű építkezni a földtani adottság és a lakásállomány állapota szerint, figyelembe véve a városrendezés távolabbi kilátásait is?
- Miként lehet a panelházak eredeti külső megjelenésének egyhangúságát oldani? Miként lehet a lakásbelső komfortosabbá, korszerűbbé alakítani?
- Hogyan kell a háztömbökön belül az egyes építményeket elhelyezni úgy, hogy az esztétikailag is megfeleljen, de az építési költséget se emelje meg túlságosan?
- Miként lehet a házgyári panelekből iskolai, kereskedelmi és egyéb célú létesítményeket is előállítani?
- Hogyan nézzen ki a lakókörnyezet, a minél nagyobb zöldterületek lehetősége?
- Miként lehet kellően összehangolni az új lakások birtokbavételének idejét, a különféle szolgáltató létesítmények építésének befejezési, üzembevételei idejével – a lakosság szükségleteinek zavartalan kielégítése érdekében?
- A kötelezően előírt építési határidőket és költségkeretet miként lehet teljesíteni?
- Milyen lakáselosztási rendszert, szempontokat alkalmazzunk, amely leginkább igazságos, és a visszaéléseket, a korrupció lehetőségét kiküszöböli?
- Hol kezdjük terület-előkészítést a szaporodó, családi házas építkezési igények tömeges kielégítésére (Berekalja, Bodó-tető, Martin-telep. Komlós-tető stb.).

Egy összegző miskolci jelentés 1981-ből, amely az V. és VI. ötéves tervekről ad részletes elemzést.

Még ilyen házak, utcák is voltak Miskolcon az 1970-es évek elején.

Miskolc város 1909-ben elfogadott címere.

Miskolc belvárosi látkép, az 1970-es városfejlesztési program előtt. A város történelmi karakterének megőrzését fontos feladatnak tartottuk.

Kétségtelenül látványos, gyorsan eredményeket hozó építkezés indult meg Miskolcon, az Avason. Mindez három ütemben valósult meg. De mik voltak ennek az előzményei?

Hazánkban közel 788.000 panellakás épült fel, amelyek ma meghatározzák a nagyvárosok és iparvárosok képét. Arányaiban a legtöbb panellakás Komárom-Esztergom megyében található (itt az összes lakás 25%-a van panelházban). Az arányokat tekintve a sorban a második Budapest (az összes lakás 22,6%-a, 189.667 db).

Mi itt Miskolcon az első „gyermekbetegségen” már túljutott házgyár termékeivel kezdhettük el az építkezést. De még így is számos újítást, ésszerűsítést kellett bevezetni a helyi szakembereinknek, annak érdekében, hogy kellően lakályossá tegyük az új otthonokat és azok környezetét. A kérdésre csak példaként említem a következőket:

- Nálunk már a modernebb, nagy-paneles elemek gyártása folyt. Praktikus okokból a lakások konyhabútorai, beépített szekrényei is a házgyárban készültek.
- Kialakult az úgynevezett Borsodi-vázszerkezet, amellyel szolgáltató épületeket, gyermekintézményeket, iskolákat, kereskedelmi létesítményeket lehetett építeni a házgyári technológia alkalmazásával.
- Az épület homlokzatok szürke egyhangúságának feloldására hosszas kísérleteket folytattunk kavics-színezéssel, az erkélyeken színes üveg alkalmazásával stb.
- Nagy gondot jelentett, hogy a földrajzilag, földtani adottság tekintetében erősen behatárolt városunkban, hol lehet telepszerű, tömeges panellakás építésre alkalmas helyet találni. Először az elavult városrészek állami kisajátításával teremtettünk építési területet (Vörösmarty utca környéke, a volt „mester”-utcák). Végül az Avas-hegy mezőgazdasági művelés alatt álló területét vettük igénybe. Ez utóbbi viszont – a terepviszonyok miatt szükséges szivárgók beépítésével – költségesebbé és időigényesebbé vált, de más hátrányok is jelentkeztek.
- A kivitelezési határidők gyakori csúszása, egyrészt a szakipari munkák kapacitáshiányában, minőségének gyengeségében, másrészt a beruházási költségek emelkedésében (pld. konténer-kazánok beállítási igénye) mutatkozott meg.
- A szürke panelházak között üdítő kivételt jelentett egy-egy jól sikerült beépítési megoldás, mint például az Avason a képen is látható rész.
- Az első időkben sajnos még nem kényszerítették a tervezőket az energia problémák, a fűtési- és hőszigetelési rendszerek kellően takarékos megoldására.

A felmerülő vagy megoldatlan gondok ellenére, úgy ítélem meg ma is, hogy ez volt aktív életem, munkám egyik legfelelőbb feladatokat jelentő és eredményekben is gazdag időszaka. Hálás vagyok, hogy befolyásos résztvevője lehettem Miskolc és vonzáskörzete legdinamikusabb fejlesztési időszakának. Ha ebből csak a lakásépítést emeljük ki, úgy azt állapíthatjuk meg, hogy az 1976-1980-as évek között Miskolcon felépítettünk összesen 10.663 lakást. A 100 lakásra jutó családok száma 121-ről 118-ra csökkent, miközben a lakosság száma 199.000-ről 210.000-re nőtt, és lebontásra került 5537 – nagyobbrészt romos, vagy lakás céljára alkalmatlan – lakás ingatlan. Ezzel párhuzamosan dinamikus fejlődött a helyi gazdaság és a kulturális élet.

Vologda városrész

*Belvárosi telepszerű lakások,
ahol mi is laktunk tíz évig*

Avasi látkép a 30 000 lakosú építkezésről, előtérben a jezsuita templom és gimnázium

*30 ezer lakosnak otthont adó avasi városrész,
amely döntően az 1970-es években épült*

*Borsodi vázpanel rendszerből épített
20 tantermes Közgazdasági
Szakközépiskola az Avason*

*A várost járva a gyors ütemű építkezéseknek nem csupán pozitív oldalai a szembe-
ötlők. Néhány „torzó” azonban szinte mementóként áll a városban, amelyek kiabálóan
nem oda valók. Valami „egyenleget” hallhatnánk a „kapuk-városának” alakulásáról?*

A minden korábbinál nagyobb és azóta sem megismétlődő ütemű építkezés igazi városvezetési kihívását azonban nem elsősorban a nagyszámú lakásépítés adta, hanem az azt kísérő, egyidejűen megvalósult egyéb beruházások tömege, sokfélesége, ezek kapacitásbeli és időbeli kellő összehangolása. E miatt is keletkeztek sajnos a „torzók”. Az ipari beruházásainkról már tettem említést. De a lakásépítés is több volt annál, mint az úgynevezett célcsoportos lakásszám növelés. Egy példát említek: A jelenlegi Szentpéteri-kapui (akkor hazánkban divatos) toronyházat eredetileg a mai Szent István-térre, illetve a Széchenyi utca 3-9. sz. alá tervezték építeni (az akkori Székelykert Étterem, a mostani Pátria szolgáltatóház helyén). Csak nehezen tudtuk ezt a szándékot megváltoztatni, hisz megépítésével teljesen eltorzult volna a belvárosi városkép. Hasonlóan nagy volt az építővállalat vezetőinek nyomása, hogy egy emelődaru-állás kiépítésével minél több lakáspanelt lehessen összeszerelni. Ebből a vállalat-centrikus törekvésekből született például a Győri-kapuban az egy sorba épített, elhibázott hosszú-ház. Az elvárható komfortot azáltal értük el, hogy e tervidőszak alatt (1976-1980) az alábbi mutatókat, a jelzett mértékben javítottuk:

- 820 többlet bölcsődei férőhely,
- 560 m² többlet orvosi rendelő-épület,
- 220 m² többlet gyógyszertár-épület,
- 2330 többlet óvodai férőhely,
- 127 többlet iskolai tanterem,
- 7500 m³/nap többlet víztermelés,
- 53 km épített vízvezeték,
- 87,2 km épített csatorna,
- 27 km úthálózat fejlesztés,
- 16 202 m² kereskedelmi létesítmény,
- 5 325 m² szolgáltató létesítmény építése,
- mintegy 20 000 m² közösségi és egyéb létesítmény építése,
- a gondozott parkterületet 1 417 ezer m²-ről 2 123 ezer m²-re növeltük, ezáltal némileg mérséklődött a város környezet-szennyezettsége.

Mindez kétségtelenül nem ment – minden igyekezetünk ellenére sem – gondok, a lakosságot és a vezetőket egyaránt megterhelő problémák nélkül. Próbáltuk elkerülni az együttműködést mellőző szakemberek, szakpolitikák, szakintézmények túlzó befolyását is. Együttműködő, a teljességben gondolkodó gyakorlatot akartunk megvalósítani. Az egyes szakmák hasznosságát az egyetemességünkkel értelmeztük.

Számos hibát, lakossági nehézséget említettem már eddig is, amely kísérte a városvezetés, köztük az én munkámat is. De, ha mérleget készítünk a jelzett idők és a legutóbbi két évtized történéseiről, úgy szinte mérhetetlen a különbség. Azóta teljesen leépült Miskolc nemzeti tulajdonú gazdasága, eltékozlásra, kirablásra kerültek a korábbi állami vállalataink, a közvagyonunk, tízezrek számára elveszett a város élhetősége, a népességmegtartó képessége, korábbi versenyképességünk megszűnt.

*A Széchenyi u.
3-9 sz. alatt
épült szolgáltató-
ház és lakások,
amelyeknek a helyére eredeti-
leg a 19 emeletes
toronyházat
tervezték*

*Borsodi vázpanel-
ből 2000 adagos
Ifjúsági Étterem
az Avason*

*3. sz. főközlekedési út,
a Gömöri vasúti
pályaudvar feletti
közúti felüljárója*

Az „1972-es olajválság” végigsöpört a világon és elindított egy olyan gazdasági folyamatot, amelyhez a világ minden országának alkalmazkodnia kellett. Aki ezt gyorsabban megtette, az hamarabb került jobb helyzetbe. Nálunk akkoriban vezetőink egy része azt emlegette, hogy a válság „megáll a határnál”. Hogyan élted meg ezt Te személyesen?

Az 1970-es évek második felében találkozhattunk először a hazai gazdaság mindinkább felismert nehézségeivel, krízisjeleivel. Sorra nem teljesültek az éves célkitűzések, elmaradtak az V. ötéves terv gazdaságpolitikai előirányzatai. Veszélybe került a költségvetési egyensúly. A helyzetmegítélés akkor sem volt egyértelmű a hatalom csúcsán, így a – mindinkább újból központosított – intézkedések remélt hatása is rendre elmaradt. Megszorítások következtek, vagyis az eredeti középtávú fejlesztési tervek előirányzatainak jelentős lefaragása. A tények ellenére az akkori nagyotmondó politikusok egyikétől, Gáspár Sándor SZOT főtitkártól például azt hallottuk itt Miskolcon egy politikai összejöveten, hogy hazánk gazdasága rendíthetetlen. Ide „nem gyűrűzhet be a kapitalista válság következménye”. A nyugati válságoknak egyébként is csak örülnünk kell – mondotta –, hisz ezáltal hamarabb megszűnik a kapitalizmus és győzedelmeskedik mindenütt a szocialista társadalmi rend.

Egy válsághelyzetben a kormányzat reakciója lényegében három fázisra bontható: krízisészlelés, kríziskezelés és ennek eredménye. Sajnos – szerintem – akkor sem, és azóta sem tudták, tudják a magyar kormány szervek ezt a három fázist megfelelően értelmezni és következetesen alkalmazni. Akkor is hiányzott, és azóta is hiányzik a gazdaságirányításban a kitartó, türelmes szakmai munka. Mire gondolok, amikor ezt állítom? Például, az akkori években volt túl az ország az ipar centralizálásán (1966-1977 között az állami iparvállalatok száma 48 %-kal, az ipari szövetkezeteké pedig 44 %-kal csökkent a nagyüzemesítés által). Ennek előnyeit megkezdtük ugyan kihasználni, de – mivel a reálgazdaság törvényszerűségeit a program kellően nem vette figyelembe – így a remélt előnyök helyett számos hátrányt kellett elszenvednünk. Sorra születtek az egymásnak és a gazdaság természetes logikájának ellentmondó – főleg a pénzügyi egyensúlyt fetisizáló – politikai határozatok.

A türelmetlenség jelei is egyre inkább mutatkoztak a felső vezetésben. Párthatározatok, és az erre épülő állami döntések nyomán intézkedtek a belföldi fogyasztás és a beruházások korlátozására, a vállalati fejlesztési alapok megcsapolására.

Bennünket a „végeken” mindez rendkívül érzékenyen, hátrányosan érintett. Minden korábbi jelentős célkitűzésünket újra kellett programozni. A legjobb meggyőződésünk ellenére féket kellett tenni azokra az elindított intézkedéseinkre, amelyek az ország gazdaságának újabb lendületét, Miskolc város versenyképességének dinamikus fejlődését hozhatták volna. Ezek elmaradása miatt az itteni lakosság életkörülményeinek további javulását sem tervezhettük. Ráadásul – a szűk esztendőkre készülve – felerősödött a fővárosnak a vidék hátrányára történő megkülönböztetése is, amely máig is érezhető és érvényes.

A kérdésre válaszolva: én ezeket a folyamatokat és az ehhez kapcsolható helyi restriktív intézkedéseket rendkívül nagy belső vívódásban, feszültségtől terhesen éltem meg. Hittem viszont akkor még abban, hogy a problémákon úrrá tudunk lenni. Szervezetem azonban mindezekre az első komoly gyomorvérzéssel reagált.

Fock Jenő, volt miniszterelnök, az új gazdasági mechanizmus támogatója, mint MTESZ elnök ismerkedik a tervezett Kombinált-acélmű makettjével. Balról: Drótos László, városi párttitkár, Gácsi Ferenc, LKM szakszervezeti titkár, Fock Jenő, MTESZ elnök, Szepelfeld Sándor, LKM vezérigazgató. Ezt a beruházást már nem lehetett leállítani!

Miskolc város látkép-részlete a Győri-kapui építkezések után. Távolsban a Szentpéteri-kapui megépült toronyházzal.

Emlékeim szerint az LKM Nemesacél-hengermű átadása és Vályi Péter tragikus balesete (valamint az ekörül kavargott események) lényegében jelentős hatást gyakoroltak az LKM akkori (és talán jövőbeli) életének, lehetőségeinek alakulására. Te, aki a „tűz körül voltál”, hogy láttad, látod mindezt?

Az előző kérdésre elmondottak nem voltak előzmény nélküliek. A gazdasági rendszerváltás – szerintem – már az 1970-es évek elején elkezdődött. Két konkrét, általam is átélt eseményt említek állításom alátámasztására.

Az egyik: 1973-ban fejezte be a Lenin Kohászati Művek a Nemesacél-hengermű építését, amely – az akkor már a nemzetközi mércével is mindinkább elismert – hazai gépipar növekvő mennyiségi és minőségi acélalapanyag szükségletét elégítette ki. Ez a beruházás is – ezekben az években – csak KGST országokból importálható berendezésekkel történhetett, így szállítóként egy kelet-német céget választott az LKM vezérigazgatója, Dr. Énekes Sándor. A fejlesztés határidőre, jó minőségben megvalósult. Azonban néhány százalékos költségtúllépés következett be, amely kisebb, terven felüli, ésszerű kiegészítés miatt történt. Sándor ezután – a kiérdemelt elismerés helyett – egy kemény fegyelmit kapott, amelynél még nekem is, mint illetékes pártvezetőnek, közre kellett működnöm. Mindezen túl a Fejlesztési Bank egyoldalúan, utólag, a beruházáshoz felvett vállalati hitel kamatát 3 %-ról 9 %-ra emelte. Kezdetét vette tehát nálunk is – a rendszerváltásra oly jellemző – és azóta egyre jobban burjánzó gátlástalan, a gazdaság és a társadalom érdekeit nem mindig jól szolgáló hazai pénzügyi terror.

A másik eset – amely szerintem szintén a rendszerváltás hajnalát jelezte – Vályi Péter miniszterelnök-helyettesnek az LKM-ben elszenvedett tragikus balesetéhez fűződik. Ennek körülményeit, a valóságtól eltérő módon, fantáziadúsan – bizonyos összeesküvéses magyarázatokkal is – igyekeztek tálni a szenzációra éhes újságírók és egyes politikusok. Én nem erre az eléggé el nem ítéhető, igaztalan badarságra utalok, hanem arra a felelősségteljes és bölcs elhatározás indítékára, amely a tragikus balesettel végződő üzemlátogatást megelőzte. Énekes Sándor egyrészt a helyszínen akarta a kormány illetékesét tájékoztatni a feltörekvő hazai gépipar alapanyag biztosításának helyi lehetőségéről. Megmutatta vendégének a néhány hete átadott korszerű Nemesacél-hengerművet. Másrészt pedig arról a – napirenden lévő – acélbázis fejlesztési színvonalkülönbségről kívánt felvilágosítással szolgálni, amely az akkori hazai és a fejlett nyugati üzemek célkitűzései között volt. Ugyanis itthon többen a döntést befolyásolni tudók közül a Siemens-Martin 100 éves technológiát tervezték felújítani saját és KGST erők igénybevételeivel. A döntés Vályi Pétertől függött. Nyugati kohászati technológiát beszerezni és ezért dollár-milliókat kiadni vakmerő és politikailag kényes gondolatnak számított. Ennek felvállalását még a miniszterelnök-helyettesnek is nagyon meg kellett gondolnia, a legalaposabb indoklást kellett adnia. Ez tette szükségessé a személyes helyi tapasztalatszerzést. Vályi Péter sajnos az életével fizetett érte! Az ügy kapcsán a vezérigazgatót azonnal leváltották, majd korrekt kivizsgálás és megfelelő bírósági ítélet született.

Ezekben az években érlelődött tehát egyrészt egy egészséges hazai gazdaságfejlesztési irány, a ipar felzárkóztatásának kísérlete a fejlett országok színvonalához, másrészt egy új monetáris, fiskális erőtér, amely ez ellen hatott és hat azóta is.

Vályi Péter

Dr. Énekes Sándor

Dr. Énekes Sándor LKM vezérigazgató, Dr. Kocsis József miniszterhelyettes és Drótos László városi párttitkár. Magyaráztuk az új mechanizmust.

A népi bölcsesség valahogy így szól: „szép gyermeknek sok apja van, a csúnyának egy sem”. Hazánk gazdasága az 1970-es évek végén a „csúnya gyermek” kategóriájában volt. Hogyan élték meg ennek következményeit a „végeken”?

Megtorpant tehát nálunk Miskolcon is az elképzelt fejlődés lendülete. A már elkezdett beruházásokat későbbi befejezésre kellett átütemezni vagy végképp elvetni. (Pld. északi tehermentesítő út építése, amelynek előkészítésére már addig is sok milliót költöttünk, az út vonalába eső családi ingatlanok kisajátítására. Ezen túl több száz család normális életét feleslegesen megbolygattuk.) Akkor került le a tervező asztalról a megyei művelődési központ megépítésének programja, a Tiszai Pályaudvarnál az úgynevezett „Y” híd megépítése, a Béke-szálló és más nyomortelepek felszámolása, és még több jelentős célkitűzés. Nem lehetett azonban már az országban leállítani több olyan nagyon előrehaladt beruházást, mint amilyen például a kohászat, a textilipar fejlesztésében elindult.

Az állampárt 1978. április 19-20-i határozata az alábbi diagnózist adta:

„... A szocialista építőmunka belső és külső feltételei az előreláthatónál nehezebbekké váltak... Erőfeszítéseink ellenére még nem tudtuk kellően kibontakoztatni a népgazdaság hatékonyabb fejlődését tartósan segítő folyamatokat. A lehetségesnél és szükségesnél lassabban haladunk a gazdaságos termelési szerkezet kialakításában. Változtatlanul sok kívánnivalót hagy maga után a beruházási tevékenység... A vállalatok még nem érték el a termelés hatékonyságának kívánatos szintjét... A kedvezőtlen világgazdasági változások hatását nem sikerült a szükséges mértékben ellensúlyozni...”

A helyzetfelismerés, a krízis észlelése tehát megtörtént, ennek kezelésére azonban az elkövetkezendő kerek tíz évben sem volt képes a rendszer megfelelő alternatívát adni. Az irányításban mindinkább befolyást szereztek a tőkés mintákat átültetni akaró „steril közgazdászok”, akik kellő gyakorlati ismeretek nélkül különféle átgondolatlan kísérletekbe vitték bele az országot. Ezek küzdelme az addig uralkodó szocialista dogmák képviselőivel – különösen a gazdaság területén – a kiszámíthatatlanságot, a rosszabbnál rosszabb döntések sorozatát hozta.

Egyre inkább igyekeztek a rendszer, a központi tehetetlenség felelősségét, a sikertelenség okát az alsóbb szintek vezetőinek a nyakába varrni. Mind több kormányzati kritika és elmarasztalás fogalmazódott meg a vállalatok, a helyi tanácsok (települési önkormányzatok) vezetői felé. Jelentős személycserék is történtek a legfelsőbb szinten és szerte az országban. Megjelent és fokozódott a bizalmatlanság a gazdaság irányítói és a végrehajtó üzemek vezetése között. Gyakorlatilag – szerintem – ekkor indult el a gazdaságpolitikai rendszerváltás. A kezdet megelőzését formáltuk!

Erre a helyzetre később, különböző fondorlatos módszerrel mindinkább rátelepedtek a hatalom megszerzésére várakozó, határainkon kívüli és belüli politikai ellenzéki erők, valamint busás anyagi haszon reményében a préda után sóvárgó személyek, előtérbe tolva fiatal jogásznövendékek baráti társaságát. Tíz év sem telt el és a jó szándékú, de átgondolatlanul kivitelezett gazdasági reform, a „létező szocializmus” társadalmi, politikai formációjának az összeomlását váltotta ki. Így – a nagyhatalmak megállapodásai nyomán – Magyarország is megindulhatott az „újraprofitizálás” útján. Ennek eddig a lakosság nagy többsége kárvallottja lett, a nemzet közvagyonának jelentős része számunkra elveszett, az emberek ismét csalódottá váltak.

*Lázár György miniszterelnök és Szepelfeld Sándor LKM vezérigazgató
elhelyezi az új Kombinált-acélmű alapkövét*

*Az északi tehermentesítő út elkezdett, majd
leállított beruházásának egy szakasza*

Az 1970-es évek legutolsó periódusa, a jelentős gazdasági válság okozta zavarok hatásai megjelentek a társadalmi életben, az emberek mindennapjaiban, gondolom én. Az „apparátusban” ezt miképpen érzékelték és hogyan reagáltak?

Nekünk a pártapparátusban kiemelt feladatunk volt a – változó körülményekhez igazodó – mindennapi élet szervezése. Az MSZMP Központi Bizottságának 1978-as határozata értelmében a következők szerint ítéltük meg a helyzetünket:

„...Növekszik a tudati tényezők, a párt ideológiai tevékenységének szerepe. Az ideológiai és művelődési terület egészének közös feladata, hogy fokozottabb mértékben irányítsa a közfigyelmet a társadalom fejlesztése szempontjából legfontosabb eszmei és erkölcsi kérdésekre: növelje a munka becsületét, erősítse a közösségi szemléletet, nagyobb felelősséggel, színvonalasabban, és kezdeményezőbbben kell munkálkodnunk azon, hogy a társadalomtudományi kutatások, a marxizmus-leninizmus oktatás, az iskolák és egyetemek, a közművelődési hálózat, az irodalmi és művészeti alkotások, a sajtó, a rádió, a TV fokozott mértékben segítsék a szocialista tudat, életmód, műveltség és közgondolkodás térhódításait...”

Ezek a tézisek, egy krízis helyzetben lévő társadalom esetében, a mai körülmények között is helytállóak. Hasonló célkitűzéseket fogalmaznak meg a jelenlegi hazai pártok is, és ezek megvalósításán dolgozik (saját világnézeti és politikai beállítottsága alapján) a mostani kormányzó párt is. Néhány, ma is érvényes tanulságos példát a tapasztalataink közül érdemes azonban megemlíteni, és ma is figyelembe venni:

- A közélet liberalizálódása ment végbe. Minden téren megszűnt vagy lényegesen enyhült a korábbi diktatórikus, osztályharcos, az emberek szembeállítását szító politikai merevség, elmúlt a személyi kultusz. (Kádári puha diktatúra érvényesült valamennyi területen.)
- Mindemellett azonban – gyakran – a reálfolyamatok törvényszerűségétől idegen szabályozók, erősen centralizált és kiszámíthatatlan intézkedések kezdtek életbe lépni. (Ez mindenekelőtt a helyi vezetőket hozta nehéz helyzetbe.)
- Miskolc lakossága túlnyomó részének közérzete, hangulata kiegyensúlyozott volt. Anyagilag gyarapodtak a családok. (Biztos munkahely, lakás, gépkocsi, kis-kert, üdülés, gyermekiskoláztatás, közellátás javulása, stb.)
- Demokratizálódott, felszabadultabbá vált a város közléte. A közbiztonság – kisebb kihágásoktól eltekintve – viszonylag rendben volt. Deviáns magatartásokat esetenként inkább csak az új bérházak egyes lakóinál tapasztalhattunk. Nagy érdeklődés és aktivitás kísérte a munkahelyi kitüntetések, a nemzeti ünnepek tömegrendezvényeit. A városi párttagság száma mintegy 24.000 fő volt.
- A pénz ördögének hatása, a korrupció, az illegális vagyongyarapodás, a pénzügyi szervek és hatóságok visszaélése, mások kizsákmányolása, a vezetők kiváltsága, stb. – különösen a jelenlegi hazai állapotokhoz képest – jelentéktelen volt.
- Szinte változatlanul tovább élt azonban a nyugati ideológiai és politikai fellazítás (Szabad Európa, Amerika Hangja rádióadás) elleni fellépés, a hazai döntéshozók politikai tömegbefolyásának, beszédeinek kizárólagossága, a nyugati kiutazás erős korlátozása, és egyéb ilyen természetű diszkrimináció.
- A nagy létszámú cigányság egy jelentős részének asszimilálódása elkezdődött.

Nagyjából ezek között az ellentmondásos feltételek között éltünk és dolgoztunk a pártapparátusban. Ebben a környezetben kellett keresnem a megfelelő vezetői utat.

*Kádár Jánost tájékoztatja
Szeppefeld Sándor és Drótos László az
LKM és Miskolc város helyzetéről,
a növekvő gazdasági, társadalmi
gondokról, és javaslatokkal élnek
a problémák megoldásának –
szerintük – reális lehetőségére.
1981. július 1.*

Aki meggyőződéssel dolgozik és hajt, és energiáját nem a környezetéhez való folyamatos alkalmazkodásra fordítja, az előbb-utóbb „kiesik a pikszisből”. Nálad is bekövetkezett ez? Hogyan?

Az idő múlásával sok minden változott. A függetlenített pártmunka választásának körülményeiről már tettem említést. E döntésem helyessége az első időkben igazolódott. Reményeim nagyjából teljesültek, különösen a gazdaság, a város, a lakosság érdekében általam befolyásolható szép feladatok tekintetében. A várospolitika új tartalmának kidolgozása és ennek alkalmazása Miskolcon, majd elterjesztése Debrecenben, Szegeden, Győrben és Pécsen, a Pártközpont figyelmét és elismerését is kiváltotta. Ennek a jeleként kaptam a Munka Érdemrend arany fokozatát.

Az évek múlásával, a körülmények módosulása tükrében azonban rá kellett jönni nekem és másoknak is arra, hogy én mégsem vagyok az elvárható legjobb pártmunkás típus. Kezdődött ez azzal – a többször szóvá is tett – „különkedéssel” hogy nem tudtam beilleszkedni eléggé egy-egy szűkebb baráti társaságba, akiknek a pihentető kikapcsolódásuk a vadászat, a horgászat, vagy a kártyajátékok valamilyike volt. Többszöri unszolásra vásároltam ugyan egy horgászfelszerelést, de egyetlen alkalommal sem tudtam eljutni vele a profi horgászok vizeihez. Végül a fiaim a sebesvízi kis tavon pecáztak vele. Nagyobb probléma volt azonban, hogy az ország, a megye és a város helyzetében tornyosuló problémákat, és azok okait alkalmanként túl kemény kritikával illetem, és nem voltam tekintettel a bírált személyek rangjára sem. Egy alkalommal a Városi Pártbizottság ülésén még Kádár János pártfőtitkár személyét is ilyen összefüggésben érintettem. Ő ugyanis egy DIGÉP-ben tartott nagygyűlésen azt találta mondani, hogy „*nagy hazafinak kell annak lennie, aki ezt a várost szépnek tartja. Olyan ez a Miskolc, mint egy púpos ember, akit bár-hogy is ki akarnak egyenesíteni, az nem sikerülhet*”. Bár a gondolat jó szándékú volt, én ezt a hasonlatot akkor – küzdve a tervezett helyi fejlesztések radikális csökkentésének súlyos problémáival – bántónak találtam. A véleményemet – Radnóti Miklós egyik gyönyörű versének néhány szavára asszociálva – úgy fejeztem ki, hogy „*Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj, ...*” és nagy baj, ha az ország vezetése csak ezt látja Miskolcból. Grósz Károly, a párt akkori megyei első-titkára, aki a tanácskozásunkon jelen volt, később többeknek szóvá tette, hogy nem tudja mire vélni „*bántó kirohanásomat*”. Egy idő után terhessé vált a pártközpont egyes osztályvezetői számára az öt megyei város vezetőinek szoros munkakapcsolata terén kifejtett kezdeményező szerepem is. Az „*oszd meg és uralkodj*” elv gyakorlása jobban megfelelt az újabb igényeknek. Ezt a véleményüket azzal juttatták kifejezésre, hogy egyedül engem nem jelöltek az öt város első-titkárai közül az országgyűlésbe. Valójában tehát – ahogy mondani szokták – kezdtem kilógni a sorból. Igazából – el kellett ismernem – elsősorban egy technokrata típusú vezető maradtam. Miután a növekvő gazdasági problémák és feladatok ismét hangsúlyosan, politikai és hatalommegosztási ügyé váltak, az én szerepem, tapasztalatom, habitusom már nélkülözhetővé, sőt terhessé vált a pártapparátusban. Amikor világnézeti, ideológiai alapról, vagy a nemzeti érzéseket egyoldalúan felszító politikai lózunggal, ellenségképet kreálva, „*harcosan*” közelítünk a gazdasághoz – mint azt hazánk jelenlegi állapota is bizonyítja – az annak legtöbbször kárára van.

*Losonczy Pál
az Elnöki Tanács elnöke
átadja a Munkaéremrend
Arany fokozata kitüntetését*

A régi Vasas Művelődési Ház

*Az új Vasas Művelődési Központ építésének alapkőletétele.
Balról: Vince Gyula, Koszti Lajos, Drótos László, Tok Miklós,
Deme László, Gácsi Miklós, Kiss Béla*

A felépített új Vasas Művelődési Központ homlokzata és belső nagyterme

Az „államszocializmus” öt éves tervekben fogalmazta meg mindig célkitűzéseit (időnként álmait), amelyekkel az embereket lelkesítette (időnként kábította). Milyen öt éves tervet lehetett megfogalmazni Miskolc városa számára az általad említett „steril-közgazdászok” szemléletének világában?

A restriktív gazdaságpolitika egyértelműen meghirdetésre került 1978-ban, hangsúlyozva, hogy ez a készülő VI. öt éves tervnél is kötelező előírás. Az „új növekedési pálya” névre keresztelt program lényege – az azóta is fel-felbukkanó, szerintem teljesen hibás „steril-közgazdász”, eredményre nem vezető vélekedés – az volt, hogy a fejlődés megalapozása érdekében a gazdasági növekedést, a termelést és a fejlesztést, az életszínvonal javítását a nemzetközi pénzügyi egyensúly megteremtésének kell alárendelni. Tehát mindent megelőz a pénzügyi egyensúly megteremtése. (Azóta már egyre inkább tapasztaljuk, hogy ez egy csapdát jelentő, retrográd álláspont, miután ezt a mutatót rendkívül sok, gyakran bűnös nemzetközi és hazai pénzügyi spekulációk is befolyásolják.)

Ilyen paradigmaváltás után, a korlátozó körülmények között, terveztük meg és lobbiztuk össze Miskolc város VI. öt éves tervét, majd megkezdtuk annak végrehajtását. Most, 34 év után újra elolvasva – a döntően általam véglegesített – városi pártbizottsági és önkormányzati (városi tanácsi) programot, két alapvető megállapítást tehetünk. Az egyik, hogy a szűkített keretek között is igyekeztünk folytatni a város korábban elkezdett dinamikus gazdasági, kulturális fejlesztését, és e téren példásan pragmatikus az elfogadott határozatunk. A másik, hogy az akkor is érvényes központi akaratnak megfelelően fogalmazott – politikai, ideológiai megállapítások, törekvések. Ez utóbbiak – mint az jelenleg is tapasztalható a regnáló pártoknál – nagyjából elszakadtak a valóságtól. A hatalmon lévő pártok általában irreálisan, a tényleges állapotoknál sokkal szebbnek festik le és kommunikálják a társadalmi körülményeinket, a hirdetett politikájuk lakosságra kiható, várható következményeit. Néhány kiemelés, adat a VI. öt éves tervről:

- A termelő üzemek – a nagyon ellentmondásos, kiszámíthatatlan közgazdasági szabályozás és a romló nemzetközi, valamint hazai piaci viszonyok keretei között is – igyekeztek az „elvárásoknak” megfelelni. Legtöbbször csökkentették költségeiket, javították termelékenységüket. Egyesek növelték a népgazdaság által igényelt dollárbevételt, folytatták ígéretes beruházásaikat, fejlesztéseiket (sokszor a vállalati hátrányokat is vállalva, mint pld. az LKM vezetése tette).
- A lakásépítés ütemének visszafogása ellenére 8.362 lakás megépítését tudtuk be-tervezni, amellyel a lakásellátottsági mutatóink (a lakosság 10.500 fős növekedése mellett is), valamint az ehhez kapcsolódó városi szolgáltatások fajlagos értékei tovább javultak. Az egészségügyi, kulturális, kereskedelmi ellátottság tekintetében is – bár a kelleténél kisebb mértékben – tovább haladtunk.
- Az illúziók világába szorultak azonban szinte mindazok az ideológiai célkitűzések, amelyeket a szocializmus alapértékének tekintettünk. Például: a szakadatlan gazdasági növekedés; a stabil fogyasztói árak mellett a szélesedő áruellátás; a jövedelmek reálértékének megőrzése, növelése; a folyamatos életszínvonal emelkedés és az ezekből adódó biztonságérzet; a „szocialista embertípus” nevelése; a szolidaritás, az egészséges lokálpatriotizmus, a helyi hazafiság erősítése.

A megszorítások érzékenyen érintették a várost és a lakosságot. A tervezett anyagi gyarapodás ütemét lassítani kellett. A fiatalok humánus nevelése, a városlakók közérzetének a lehetőségeken belüli javítása azonban folytatódott tovább.

Fotó: Kertész István

Az LKM életét, a felső vezetést igazán két tragédia rázta meg. Az egyiket már elmondta. Mi volt a másik?

A másik Szepelfeld Sándor vezérigazgató tragédiája volt. A Diósgyőri Vasgyárat, szakmai tradíciója, gazdasági és munkásmozgalmi jelentősége, kiemelkedő hazai és nemzetközi teljesítményei okán, az ország egyik legjelentősebb vállalatoként tartották számon. E cég vezetőjének lenni nagy kihívást, felelősséget, szakmai, erkölcsi elismerést jelentett. Mindig magas rangú látogatói voltak e nagyüzemnek.

Dr. Szepelfeld Sándor gyermekkorától érzelmileg is szorosan kötődött a gyárhoz. Árva, elhagyott gyermekként, mintaasztalosnak tanult az Acélöntödében. Majd mérnöki diplomát szerzett, és szorgalmával szovjet aspiránsként tudományos fokozatig jutott el. Vezérigazgatóvá történő kinevezése előtt több fontos beosztást töltött be az LKM-ben. Megszállottként dolgozott vezérigazgatóként is, amelyen belül a Kombinált Acélmű építésének koordinálását kiemelt személyes feladatként kezelte. E mellett a népgazdaság krízis gondjait is vállára vette. E célból – az LKM anyagi, emberi erőire támaszkodva – Egyedi Gépgyár létrehozásába kezdett. Igyekezett a gazdaságirányítás növekvő ellentmondásairól, fékjeiről szerzett tapasztalatait megosztani az ország illetékes vezetőivel. Javaslatokkal, kezdeményezésekkel élt. 1981 nyarán magát Kádár János pártfőtitkárt is közösen a helyszínen tájékoztattuk a – szerintünk lehetséges – krízist csökkentő gyakorlati lépésekről. Meghallgatták véleményünket, de minden ment tovább változatlanul.

1981 őszén a kohászvezetők tapasztalatcsere céljából távol-keleti úton vettek részt. Onnan hazatérve, néhány nap múlva, Sándor telefonon felhívott és kérte, hogy találkozzunk, mert fontos mondandója lenne számomra. Régóta közvetlen, bizalmas viszonyban voltunk egymással. Egyeztettük az időnket és az egyik alkalmas délután az én pártbizottsági irodámban leültünk beszélgetni. Részletesen tájékoztattam a külföldi benyomásairól, és a hazai, egyre kiszámíthatatlanabb állami intézkedések káros vállalati hatásairól. A több mint két órán át tartó beszélgetésünk alatt kifejtette, tapasztalatára épülő meglátását, miszerint rövidesen a mi „létező szocializmusunk” menthetetlenül összeomlik. Én próbáltam érvelni ellene. Elismerve a legtöbb meglátása helyességét, úgy gondoltam és mondtam is neki, hogy túldramatizálja a helyzetet. Szerintem lehet és kell is kiutakat találnunk. Beszélgetésünk tartalmát jeleztem a megyei első titkárnak, Grósz Károlynak, és a miniszternek, Méhes Lajosnak. Kértem őket, hogy gondolkodjunk el Sándor pesszimizmusba hajló lelkiállapotán. Erre azonban sajnos nem született megfelelő ötlet és intézkedés.

Az 1981-es év végén az új Acélmű első üzemét, az LD konvertert ünnepélyesen felavattuk. A gyár éves gazdálkodása viszont – első alkalommal – súlyos veszteségbe zuhant. Sándor 1982. április 5-én fejbe lőtte magát a Gyár vendégházában lévő munkaszobájában. Búcsúlevelében a nekem elmondottakra is utalt.

Temetése után – egy fél év múlva – engem neveztek ki utódjának.

Azóta is többször gondolok a Sándorral folytatott egykori bizalmas beszélgetésünk tartalmára. Sokszor eszembe jut – különösen amikor az egykori dicső nagyüzem, mai romjai közt járok – a két jelentős személy, Vályi Péter és Szepelfeld Sándor tragédiája. Ők életükkel fizettek egy boldogabb jövőt megalapozni akaró ipari megújulásért, amelyet az azóta regnáló döntéshozók bűnösen eltékoztak.

Dr. Szeppelfeld Sándor

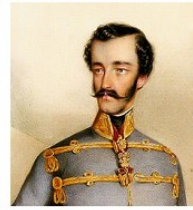

Farkas Bertalant, az első magyar űrhajóst az LKM-ben avatják tiszteletbeli kohásszá

A Diósgyőri Vasgyár neves látogatói

1797 József főherceg az ország nádora

1847. István főherceg

1847. Petőfi Sándor

1910 és 1920. József főherceg

1923 és 1936 Horthy Miklós

1941. T. eleki Pál

1945. Rákosi Mátyás

1975. Fock Jenő

1957 és 1981 Kádár János

Több alkalommal Losonczi Pál

Több alkalommal Lázár György

Több alkalommal Grözé Károly

1980 Farkas Bertalan

1991. Antall József

2009. Csűrészány Ferenc

1981 végén az új Kombinált-acélmű első megépült üzemét, az LD konvertert ünnepélyesen felavattuk. Az ünnepség elnökségében egymás mellett áll: Lázár György miniszterelnök, Szeppelfeld Sándor vezérigazgató és Drótos László miskolci pártbizottsági első titkár

Miskolc kétségtelenül rohamléptekkel fejlődött, a gazdasági lehetőségek pedig folyamatosan szűkültek, a város lakosságának azonban mutatni kellett azt, hogy ez a „környezet él és virágzik”. Ennek egyik közrendszer az ún. „testvérvárosi kapcsolat” volt, a nemzetközi életben történő ilyenfajta megjelenéssel.

Életem, munkásságom városvezetői szakasza történetének lezárása előtt említést kell tennem arról is, hogy miként építettük ki és hasznosítottuk Miskolc és más települések kapcsolatait. A Debrecen, Győr, Szeged, Pécs városokkal történő termékeny kapcsolatunkról már szoltam. Ez a rendszeres tanácselnöki, párttitkári tapasztalatcseréken túl kiterjedt a városok életét, működését meghatározó tervező, szolgáltató szervezeteink egymás iránti érdeklődésére, a jó módszerek átvételére is. Szorosabbra fűztük a városkörnyéki településekkel is együttműködésünket.

Ez időben kezdtük el – a hasonló célú – nemzetközi, az úgynevezett testvérvárosi kapcsolatfelvételt és ennek tartalmi gazdagítását is. Az első testvérvárosi megállapodást a finnországi Tampere város előjáróságával hoztuk létre, majd a szovjet Vologda, a lengyel Katowice, a szlovák Kassa következett. Mára már ez a hálózat tovább bővült és Miskolc testvérvárosai között tartja számon – az említetteken kívül – a német Aschaffenburgot, a bolgár Burgaszt, az amerikai Clevelandet, a cseh Osztravát, a francia Valenciennest, a dél-koreai Asant, a török Kayserit. Ezek a kapcsolatok – ha kellően életben tartja a mindenkori városvezetés – különleges alkalmat adnak a nemzetek közötti tapasztalatcserére, a közös értékek felismerésére, valamint erősíthetik az emberek közötti és a kulturális kapcsolatokat. Valóban sokat profitáltunk mi már mindjárt az elején ezekből a nemzetközi kapcsolatokból a miskolci várospolitikai alakításában. E téren is kinyílt előttünk a világ. Látva és hallva, hogy miként gondolkodnak és cselekednek e téren, a 20. század végéhez közeledve Tamperében, Kassán, Vologdában, Katowicében – mindez nagy hatással volt ránk, városi vezetőkre. Több maradandó személyes élményem és máig tartó barátságom is erre az időkre és kapcsolatokra tehető. Ebből kettőt megemlítek: az egyik kassai, a másik tamperei emlék. A kassai kapcsolataim a régebbi múltba nyúlnak vissza, ezért is nagyon hasznosak voltak. Még műszaki-titkár koromban Valkó Márton vezérigazgatótól – aki szintén jó kapcsolatokat ápolt az akkor épülő kassai Kohászati Kombinát vezetőivel – kaptam egy különleges megbízást. A kassai gyár beruházása szinte elakadt, mivel a vasbeton szerelőknek nem volt elég harapófogójuk, amellyel a betonvasakat dróttal egymáshoz tudták fogatni. De a fogó hiánycikk volt egész Csehszlovákiában. Az én feladatomban az volt, hogy vásároljak fel itthon néhány száz harapófogót és vigyem ki a hidasnémeti határra autóval, ahol várni fognak a kassaiak, akik arról is intézkedtek, hogy a rakomány átpakolását a szigorú határőrök és fináncok „ne vegyék észre”. Így is történt. Ma már ez a történet hihetetlenül hangzik és megmosolyogtató. Már mint városvezető nagyon gyümölcsöző kapcsolatba kerültem Gombos Pál volt polgármesterrel és későbbi budapesti nagykövettel, Suszter Rudolffal, aki szintén később lett polgármester, majd köztársasági elnök. Tamperei kapcsolatunkat pedig Rónai Rudolf, az akkori finnországi magyar nagykövet – részben édesapja miskolci kötődése okán – igyekezett tartalmassá, a város számára hasznossá tenni. Több kellemes élményem, a város számára hasznosítható tapasztalatom adódott e kapcsolatból is.

Miskolc város légifelvételről

Kassát és Miskolcot évszázadokra visszanyúló történelmi jelentőségű kapcsolat és számos esemény köti össze. Kassa városi kiváltságlevelét Nagy Lajos király 1347. július 28-án a Diósgyőri Várban írta alá. A képeken a városok címere, illetve két kassai egyetemista látható, akik 2010-ben az általunk szervezett diáksere alkalmával megkoszorúzták a királynak a vár előtt felállított szobrát.

Kassa város légifelvételről

Egyszer minden véget ér – legalábbis itt a földi világban – és az ember olyan lény, hogy tapasztalatait leszűri, tanulságokat fogalmaz meg. Tudom, hogy nehezet kérek Tőled, de mint Miskolc meghatározó egyénisége, Te milyen, a mai napig is általánosítható következtetésekre jutottál?

Az „állampárt”-ot (egy-párt rendszert), ami hazánkban is kialakult 1948 és 1989 között, talán leginkább az „államvallás”-hoz lehetne hasonlítani. E formációban a hatalmon lévő párt, illetve az egyház és az állami tisztségek, szervezetek szorosan összefonódnak. Ez az irányítási szisztéma megkülönböztetett hatáskört és felelősséget ró az adott terület első számú vezetőjére. Kialakulhat ezen az alapon autokratikus, zsarnoki, az embereket megosztó rendszer, de alkotó, együttműködést kereső gyakorlat is. Ez nagyrészt az adott vezető személyiség jegyeitől is függ. Én ez utóbbi formában igyekeztem „kezem nyomát” rajta hagyni szeretett városomon. Bennem is – Miskolc város párttitkárává történő megválasztásomkor – felvetődött a HOGYAN TOVÁBB kérdése, és a „MÁSKÉNT, MINT EDDIG” igénye. Hamarosan le kellett számolnom azonban azzal az – új vezetőknél akkoriban is gyakori – illúzióval, miszerint „a múltat végkép eltöröljük”. A történelmi kontinuitás, a társadalom „emlékezete” ugyanis egy rendszerváltozás folyamataiban is tovább él, csakúgy, mint azok a kulturális gyökerek, szocializációs hagyományok, örökségföldrajzi emlékek, amelyeket a társadalom még generációkon keresztül hordozni fog. Testületirányító munkámban, és vezetői tevékenységemben alapvetően ezek a felismerések vezéreltek. Mindezen túl olyan vezetői axiómákat igyekeztem követni, mint pl.:

- reálfolyamatok öntörvényeinek és azok összefüggéseinek figyelembevétele,
- az objektív korlátok felismerése, tiszteletben tartása,
- a kreativitás, a hosszú távú gondolkodás pártolása,
- kellő elkötelezettség és alázat a szolgálatunk iránt, felelősség a döntésekért,
- a társadalmi béke, a kiegyensúlyozott közérzet fenntartása, erősítése,
- szívesen emlékszem vissza arra is, hogy sok-sok hozzám forduló ember személyes gondjai megoldásában is módomban volt segíteni, stb.

Ekkor még meggyőződéssel hittem – és az elért helyi eredményeink alapján bizonyítva is láttam –, hogy reális remény van a város tervezett további fejlődésének a megvalósítására. A jelzett konkrét adatok és az azokat körülvevő közérzeti, közhangulati tényezők – különösen a város jelenlegi állapota tükrében – sokunk emléke szerint, kétségtelenül elismerésre méltóak voltak. Miskolc akkor az ország egyik kiemelt termelési központja, a táboron belül – ahogy elhíresülten nevezték – a „vidám barakk” a „gulyás szocializmus”, viszonylag elégedett lakosú városa volt. Testvérvárosunkból, a szovjet Vologdából idelátogató küldöttségek tagjai – Miskolc nevezetes létesítményeinek a megtekintése után – többször kérték, hogy „áruljuk el, mi miként értük el a kommunizmust”. Nekik ugyanis, – az akkori saját helyzetükhöz viszonyítva – az itt látottak és hallottak a reménybeli „legfejlettebb társadalomhoz”, a kommunizmus viszonyaihoz hasonlítottak.

Márai írta: „*eljutottam a meggyőződéshez, hogy a kapitalista termelési rend csak akkor tud az eltömegesedett világban egyénnek és tömegnek életformát mondani, ha emberszabású egyezkedést köt a szocializmussal.*” Mi ezt próbáltuk kicsiben megvalósítani Miskolcon.

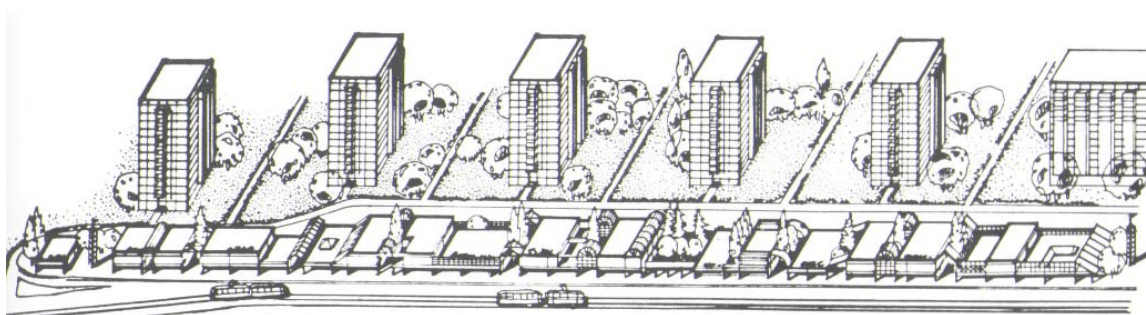
A miskolci városépítés a tervasztalon és a valóságban, sokunk keze nyomát viseli. Az 1970-es évek során a gazdaság kellő fejlesztésével párhuzamosan kiemelt figyelmet kapott a tudomány és kultúra lemaradásának pótlása.

A Miskolci Akadémiai Bizottság székháza lett a volt Levéltárból

Ezeknek a viszonylag békés, alkotó társadalmi légkört biztosító éveknek, és a nagyszerű, volt helyi vezető egyéniségek munkájának is betudható, hogy az itt élő lakosság nagy részébe mélyen beivódott egy humánus, „baloldalinak” is nevezhető értékrend, amelynek kinyilvánítása számtalan esetben (például közjogi választások alkalmával) azóta is megmutatkozik.

A volt párház a Megyei Múzeum vehette birtokba

A Vologda városrész azóta már megépített terve

Elérkeztünk a mához, a mai Miskolcra, amely fokozatosan egyre hátrább és hátrább csúszik a hazai nagyvárosok között, ahol nagyon hiányzik az egészséges lokálpatriotizmus, ahonnan „menekül az ifjúság”, ahol az itt oktató egyetemiek gyermekei sem maradnak Miskolcon. Vagy rosszul látom a mai helyzetet?

A mai Miskolc – bár történelme szerint Európa egyik legrégebben lakott területe és 1365-ben Nagy Lajos királytól kapott városi rangot – kisvárosból nagyvárossá történő válását az utóbbi 200 év ipari fejlődésének köszönheti. Az 1989-es évektől felgyorsult radikális iparrombolás azonban a város valamennyi intézményére, a település élhetőségére sokkolóan hatott. Lakosainak száma mintegy negyedével, 50 ezer fővel csökkent, szinte minden szociális, kulturális mutatója jelentősen romlott. Miskolc elvesztette versenyképességét, amelyben korábban élen járt az ország települései között. A város vezetői képtelenek voltak a hagyományos gazdaság leépülésének következményeit megfelelően kezelni. Ennek okai között egyaránt megtalálható a korunk posztindusztriális átalakulásának hatása; a volt nehézipari és más termelő üzemek sorsának hibás kijelölése; a döntéshozók ismeretének és felelősségérzetének hiánya; a politika hibás túlterjeszkedése; az állami vagyon felelőtlen eltékozlása; a magánosítás címén történő bűnös (de általában törvényes) gazdagodási hullám kibontakozása; a korlátlan hatalommal felruházott pénzvilág, valamint a „steril közigazdászok” irracionális intézkedéseinek sorozata. Az eltelt 25 év alatt regnáló kormányok mindegyike eddig magára hagyta a halmozottan problémákkal küzdő Miskolc városát. E helyett – mint azt a tragikus valóság bizonyítja – számos „mentési politikai csapat” kontárkodott, felelőtlenül ötletelt a régió ügyében.

Hallani, olvasni lehet egy új – állítólag magyar – találmányról, a nálunk ma működő „maffiaállam”-berendezkedésről, annak nemzetpusztító tulajdonságáról is. Lehet, hogy ez csak a hataloméhes politikai elit túlzó minősítése, de tény azonban, hogy egyre nehezebben viseli a lakosság a kialakult állapotokat, a gazdátlanra vált városunk helyzetét, a tapasztalható „hideg polgárháború” viszonyait.

Amíg van remény, addig van jövő! Jó lenne, ha végre nem csupán választási ígéreként hangoznának el – a jelenlegi polgármester és elődei részéről is többször közzétett – alábbi, illetve hasonló gondolatok, ígérek, fogadkozások:

„Miskolcra ma erőn felül kell teljesítenie, hogy egy évek óta húzódozó válságperiódus és egy megörökölt eladósodási folyamat megállítható legyen... Azért dolgozunk, hogy mindent átfogó fejlesztéseinkkel Miskolcot, az itt élőket és közös jövőnket szolgáljuk. A munkahelyteremtésen keresztül tántoríthatatlanul arra törekszünk, hogy hozzásegítsük városunkat ahhoz, hogy visszatérjen a gazdasági elitbe. A megtérülő és fenntartható beruházások megvalósításával elérhető Miskolcot építünk, amelyben javul az élet minősége, élhetőbbé, könnyebbé válnak mindennapjaink. Azért dolgozunk, hogy mindannyian érezzük a változást, és azon, hogy Miskolc nemcsak egy város, hanem minden miskolci közös otthona legyen.”

Jó lenne ezeket megvalósítva is látnunk. Ehhez azonban – mind többen úgy ítéljük meg –, hogy alapvető városvezetési mentalitás módosításra, és jelentős konstruktív kormányzati közreműködésre lenne szükség. Ilyen ígéreteket már több alkalommal kapott a város. Sajnos eddig ennek a lakosság nem tapasztalhatta a kellően biztató nyomait. Az egyik utóbbi felmérés a következőket állapítja meg: *„A város sodródik a történésekkel. A betelepülő ipart, a gazdaság szerkezetét külső szándékok irányítják, a fejlesztéseket pedig az elérhető forrásokhoz kötött 'prioritások' szabják meg.”*

Dr. Kriza Ákos, Miskolc város jelenlegi polgármestere

„Miskolcnak ma erőn felül kell teljesítenie, hogy egy évek óta húzódoó válságperiódus és egy megörökölt eladósodási folyamat megállítható legyen...”

Dr. Kriza Ákos (2011)

Egy asztalnál a régióért

„Megmentési csapatok” a térség problémáinak megoldására.

A fenti képen jobbról: Csintalan Sándor, Széles Gábor, Matyi László, Csomós Zoltán, Torgyán József, a kor meghatározó politikusai

Kovács Árpád, az Állami Számvevőszék volt elnöke írta az LKM-ről a következőket:

„...A balul sikerült privatizációban kibogozhatatlan szövevényként van jelen az esetleges lepénzelés, az etikátlan érdekkapcsolat, a silány közhivatalnoki és menedzseri munka, a rosszul értelmezett bizalmi elv.”

Bal oldali képek:

Bokros Lajos pénzügyminiszter a kohászat megmentéséért tanácskozik (1995)

Csiha Judit privatizációs miniszter a gyár megmentéséért tanácskozik (1997)

Fónagy János államtitkár vezette tanácskozás a kohászat megmentéséért (1998. nov. 27.)

Milyen volt a visszatérése a „vasas szakmába”, hogyan fogadtak, mire számítottál és mennyire váltak be reményeid a már „zászlót bontott” és szerveződő rendszer-váltás hajnalán?

A Lenin Kohászati Művek állami nagyvállalat vezérigazgatójának 1982. augusztus 1-ével neveztek ki, és egy munkásgyűlés keretében iktattak be új beosztásomba. Az elhangzott – ilyen alkalommal szokásos – döntően politikai tartalmú beiktató beszédek többnyire optimizmust igyekeztek sugallni. Utalás történt a dicső múlttal rendelkező, Lenin nevét kiérdemlő, hazánk egyik legnagyobb vállalatának biztató perspektívájára, a Gyár átmeneti gazdasági nehézségei mielőbbi leküzdésének (remélt) lehetőségeire. A résztvevő ipari miniszterhelyettes, Soltész István és az MSZMP megyei első-titkár, Grósz Károly méltatták személyemet, indokolták, hogy miért rám esett – féléves töprengésük után – a választás. Többen felszólaltak, üdvözöltek és megelégedésüket fejezték ki, hogy újra a gyár közösségébe kerültem. Mindenki ígérte segítségét, támogatását a várhatóan jelentős nehézségekkel járó vezetői munkámhoz. Én – miután felszólalásomban megköszöntem a bizalmat, a fogadtatás biztató szavait – elmondtam, hogy egyenlő súlyú feladatomban tekintem a vállalat belső tevékenységének minden lehetséges eszközzel történő racionalizálását, és e tevékenység külső környezeti feltételei javításának előmozdítását. E kettős célt úgy akarom szolgálni, hogy a vállalat dolgozóinak személyes érdekei és Miskolc város további fejlődésének lehetőségei maximálisan érvényesülhessenek. A beosztásomban eltöltött közel hét esztendőben munkámat e szerint az ígéretem szerint végeztem. Kinevezésemtől 47 éves voltam és minden olyan ismerettel, tapasztalattal, kapcsolati tőkével rendelkeztam, amelyek új feladatom eredményes ellátásához – normális körülmények között – elégségesek lettek volna. A körülmények azonban korántsem voltak normálisak. Ezek egy részének várható hatásait fel tudtam mérni, a bekövetkezett végkimenetelét azonban nem. A gyár belső problémáit jól ismertem, ezek között kiemelten kellett kezelnem az olyan feladatokat, mint a gazdálkodási veszteség további növekedésének megállítása és nyereségbe fordítása; a Kombinált-acélmű beruházásának befejezése és sikeres beüzemelése; vagy az elődöm által létrehozott Egyedi Gépgyár koncepciójának újragondolása. Ez utóbbi ugyanis egy jól prosperáló magyar gazdaság víziójára épült, ami viszont mindinkább visszatorult hazánkban. Ezek a rám váró vezetői teendők tehát nem voltak ismeretlenek előttem. Az országos gondok megoldásának iránya, módja azonban továbbra is átláthatatlan volt. Folytatódott – aktív közreműködésemmel – a gazdasági rendszerváltás. Kerestük közösen a kiutakat az akkori gazdaságkutatókkal, Liska Tibor, Matolcsy György és más közgazdászokkal, Beck Tamás, Tatai Ilona, Szabó Ferenc és más vezérigazgató kollégákkal. Később egyre több érdeklődő akadt az élénkülő ellenzéki politikai elit részéről is. Pozsgay Imre is megkeresett és felkért az egyik munkabizottságába. Ekkoriban látott napvilágot a „Fordulat vagy reform” vitaanyag, olyan összejövetelek szerveződtek, mint a „Lakiteleki fórum”, vagy a Bős-Nagymaros-i vízlépcső elleni demonstrációk, amelyek – szakmapolitikai látszattal leplezve – már kifejezett politikai, hatalmi célokat tűztek maguk elé. A gazdaság időszerű kérdéseire egyre jobban rátelepült a politika, mintegy trójai falóként felhasználva azt.

Vezérigazgatói beiktató munkásgyűlés a Bartók Béla Művelődési Házban, 1982. augusztus 1.

A beiktató munkásgyűlés résztvevői

Grósz Károly felszólalása

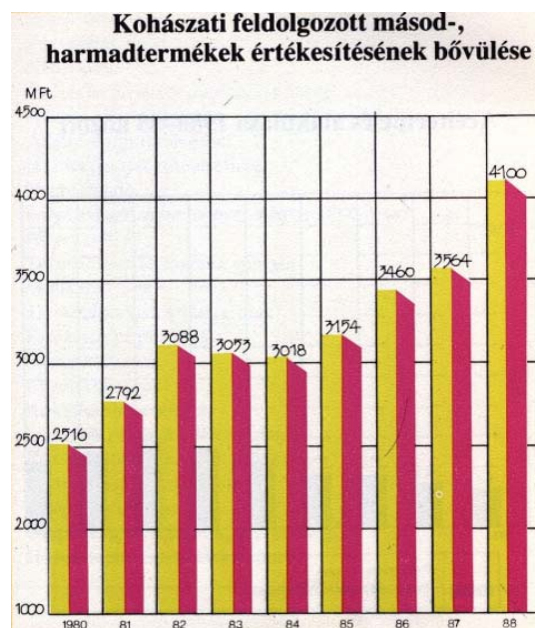
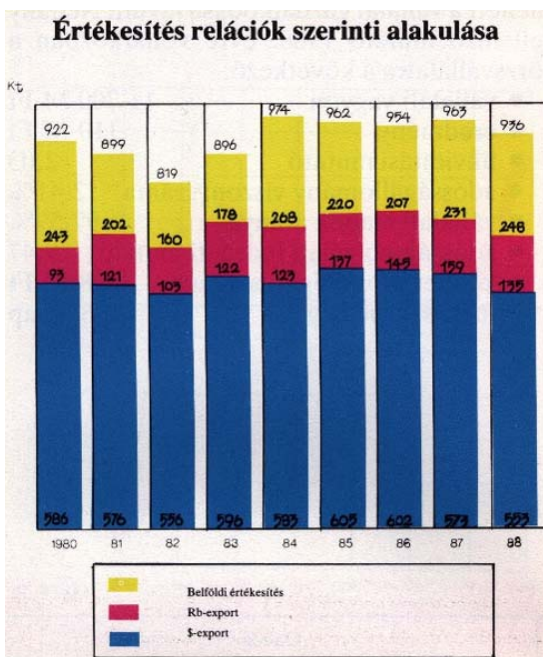
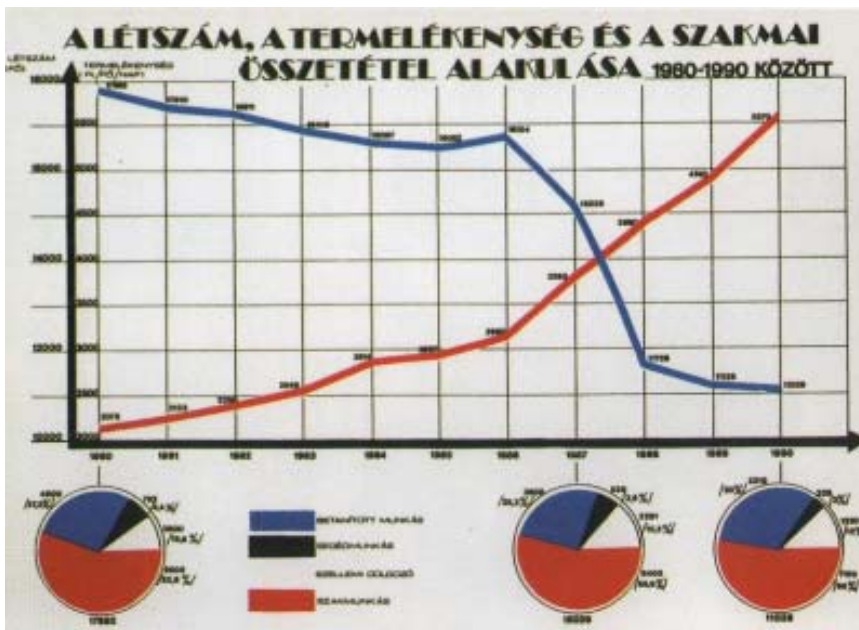
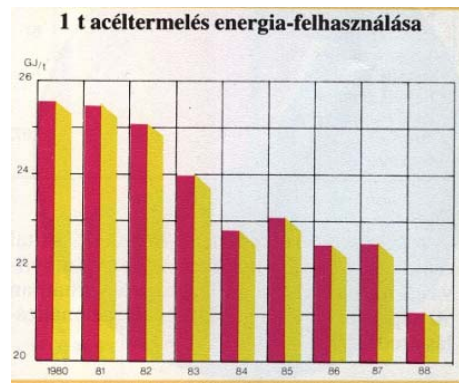
Drótos László felszólalása

Ha az 1980-as évek nehéziparára visszatekintünk, akkor egyetlen szó juthat eszünkbe! Ez a szó a „káosz”, mert egymás mellett volt a még vergődő állami irányítás és a már megjelenő ügyeskedés – vagy ahogyan ezt napjainkban mondják: az „innováció”. Hogyan érezte magát ekkor egy nagy állami vállalat vezetője?

Ekkor már a világ utána volt a két első energiaválságnak, az európai és az amerikai vaskohászatot kezdték leépíteni vagy alapjaiban átszervezni, és mintegy két évtizede technológiai innováció zajlott a megmaradt üzemekben. A legfejlettebb országokban – és egyre inkább nálunk is – e szakma (a szénbányászattal együtt) elvesztette korábbi húzóágazati, stratégiai jellegét. A piaci kereslet mennyiségileg rapszodikusán változott, a termékeink használati értéke iránti igény növekedett. A világpiaci árak nyomottakká váltak és mind több spekulációs elemet is tartalmaztak, amelyeket a hazai állami bürokrácia kiszámíthatatlan „közgazdasági szabályzókkal” hárított a termelő üzemekre. Az állami vállalatok pénzügyi, banki sarcolása is egyre erőteljesebbé vált az új magyar bankrendszer belépésével (Demjén Sándor vezetésével). A legnagyobb hazai felhasználó partnereink, a MÁV, a RÁBA, a GANZ, a DIGÉP, a Láng Gépgyár, a Nagykereskedelmi Vállalat (Ferroglobus) is mind-mind visszafogta termelését, forgalmát a szűkülő piaci és pénzügyi mozgástere következtében. Utólag visszagondolva ezekre az évekre – bizonyos részletek – szinte rémálomnak tűnnek. Ahhoz, hogy az ilyen működési környezetben valamennyire is megfeleljen az LKM, gyakran a normális üzemviteltől szögesen eltérő módszereket kellett kitalálnunk és azokkal kísérleteznünk. Az elsőrendű vezetői feladatom az volt, hogy az 1981. évi 550 millió forintos (eddig soha elő nem forduló) veszteség további növekedését állítsuk meg, majd pedig nyereségessé tegyük a termelést és gazdálkodást. Ezt az elvárást végül is a mellékelt diagramok szerint teljesítettük. Erre a leggyorsabban – önerőből elérhető – két forrás kínálkozott. Az egyik a termelésnek és gazdálkodásnak, a kereskedelemnek az új helyzethez igazodó racionalizálása. A másik a Kombinált-ácélmű nagyberuházás mielőbbi befejezése, és ennek hasznosításával a gyártás- és gyártmányfejlesztés megújítása. A gazdálkodás racionalizálásán belül az intézkedéseink tömegéből példaképp említem a következőket:

- Rendkívül előnyös árfolyamon kötöttünk barter üzleteket szovjet érc-koncentrátumra, amelynek ellenértékeként pl. salgótarjáni tűzhelyeket, bakancsokat szállítottunk.
- A több tízmilliós (kormány által igényelt) dollárbevételeink egy részét itthon, meghatározott körben szabad áron értékesíthettük a tőkés-exportból származó veszteségünk kompenzálására.
- A termelési volumen csökkentése mellett, gazdaságosabb, nyereségesebb termék-szerkezetet igyekeztünk kialakítani, építve az új acélmű lehetőségeire is.
- A termelékenység növelése, az élőmunka csökkentése, kevesebb, de felkészültebb munkatársak alkalmazása, a munkaszervezés javítása. (GMK, leányvállalat stb.)
- Az anyag- és energiafelhasználás jelentős csökkentése, technológiai optimalizálással és energiahordozók célszerű cseréjével.
- A termelés diverzifikálása (a MEDIKOR műszergyár átvétele), új szolgáltatás vállalása (Városi Fűtőerőmű a kohógáz hasznosítására). Az Egyedi Gépgyár koncepciójának leállítása a piaci kereslet csökkenése és belső karbantartási feszültségek feloldása miatt, stb.

Érdekeltség alapjául szolgáló eredmény

Az 1980-as években „kiigazítás – reform – alapvetően új koncepció”. Ezek a szavak keringtek a gazdasági életben. Ez valóban nagy dilemma lehetett, hiszen felvette azt a kérdést, hogy „a régi emberekkel, a régi struktúrában” melyik koncepció, miképpen valósítható meg?

A rendszer eresztékei kezdtek lazulni, amelyek egyre inkább a gazdaság növekvő problémáiban mutatkoztak. Kialakult közöttünk a „belső ellenzék”, akik – bár a hatalmon lévő párt tagjai voltunk, de – egyre hangosabban szóvá tettük, hogy rossz irányba haladunk. Említék egy példát: 1984. február 28-án volt az iparvállalatok vezetőinek egy országos tanácskozása, amelyen az akkori új ipari miniszter, Kapolyi László, egy korszerű szemléletű elemzést és a reálgazdaság szempontjait figyelembe veendő bevezető előadást, feladat-meghatározást tartott. Sokan hozzászóltunk és javaslatokkal, ajánlásokkal éltünk. Én a reális mérőrendszer kialakításának fontosságát, az Ipari Minisztérium hatáskörének érdemi bővítését forszíroztam. Itt hoztam először nyilvánosan is szóba a tervutasításos irányítási rendszerben szétválasztott vállalati struktúrák – a piaci viszonyokhoz jobban alkalmazkodó – újbóli összekapcsolásának gondolatát, amelyek jelentős tartalékokat vonnának be a gazdasági krízis feloldásának folyamatába. Döntően összecsengett a miniszter és a vállalatvezetők véleménye, amelynek a lényegét akkor Kapolyi László a következőkben foglalta össze:

„... alternatív és parametrikus kapcsolatrendszert kell a következő időszakban kimunkálnunk a makrogazdaság és az ipar között, továbbá az egyes iparágak szelektív fejlesztési lehetőségeire vonatkozóan. ...nem lehet tartósan azt a gyakorlatot követni, hogy az iparral szemben támasztott követelmények és a rendelkezésre bocsátott eszközrendszerek megfogalmazása más és más. Fel kell oldani ezt a ma már lassan kezelhetlenné váló feszültségpontot...”

A tanácskozásnak egyetlen disszonáns felszólalása az Országos Tervhivatal államtitkárától, Hoós Jánostól hangzott el, aki többek között azt mondta:

„... alapvetően kettős feladatot tudunk magunk elé tűzni. Egyik az, hogy mihamarább túl legyünk a gazdasági egyensúly megszilárdításának a folyamatán... A másik pedig, ha ez sikerül, akkor lehetőleg minél hamarább és minél eredményesebben át tudjuk állítani a gazdaságunkat arra az új fejlődési, növekedési pályára, amire Kapolyi elvtárs ugyancsak utalt...”

Kellően kifejezi a lényegét ez a két, egymásnak ellentmondó – és azóta is máig ismétlődő – tévelygő gazdaságirányítási koncepció. Akkor sem és azóta sem igazolódott az ország irányítóinak az a gazdaságpolitikai törekvése, hogy az értéktermelő reálszféra rendbetételével várjuk meg, amíg a pénzügyi egyensúly megszilárdul. Ez szamárság! Ennél csak az nagyobb butaság, hogy erre az egyszerű felismerésre 30 év óta képtelenek a magyar döntéshozók rájönni. Ennek valószínűleg az az oka, hogy a döntéseiket befolyásoló intellektuális erők (a spekulatív pénzvilág, a „steril közgazdászok”, együtt a politikai pártok döntően jogász vezetőivel), egyrészt képtelenek felismerni a problémák igazi okát, másrészt hajlamosak, vagy valami oknál fogva kényszerülnek azokat a „régimódi”, alkalmatlan eszközökkel kezelni. Akkor mi, a gyakorlathoz közel álló vezetők feltettük a kérdést, hogy „Fordulat vagy reform?” A történelem választ adott erre. Úgy gondolom, hogy – bár sok tekintetben más szituációban – ez ma is aktuális lenne! Egyre világosabban látszik ugyanis, hogy úgy a hazánk, mint az EU döntéshozói képtelenek felismerni és megfelelően kezelni a térség növekvő versenyhátrányát.

*Töprengés a vállalat
„előremenekülési” lehetőségein*

*Szekér Gyulát, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökét
tájékoztatja Drótos László az LKM innovatív programjáról.
A legújabb korszerű termékek bemutatása a Budapesti Nemzetközi Vásáron*

A Kombinált-acélmű elkészült, üzembe helyezése megtörtént, ami – gondolom – újabb gondokat, problémákat gerjesztett, különösen egy olyan gyorsan változó világban, amelyben a '80-as években éltünk.

Az új Kombinált-acélművet 1982. november 25-én ünnepélyes keretek között adtuk át rendeltetésének. Az ünnepségen a Kormányt Marjai József miniszterelnök-helyettes képviselte. Ünnepi beszédéből nem sok optimizmus érződött. Ő egyébként is egy eléggé mogorva, kedélytelen vezető hírében állt, és morózus természetét ekkor sem fogta vissza. Azt is feltételeztük, hogy rosszkedvét bizonyára az idevárt miniszterelnök, Lázár György helyett történő kényszerű beugrása váltotta ki. Akár így volt ez, akár a vállára nehezedett országos gazdasági problémák adták a kedvezőtlen hangulatát, számunkra nem sok jóval kecsegtettek kilátásaink, az ez alkalommal tőle hallottak alapján.

Mi azonban esélyként, lehetőségként tekintettünk az új gyárrészlegre. Akinek már volt alkalmja egy újonnan épített termelő nagy komplexumot beüzemelni és az elvárt teljesítményre felfuttatni – olyan körülmények között, hogy közben ezzel párhuzamosan az általa kiváltott régi üzemek is működjenek, a vevők sérelme nélkül – az tudja csak érzékeltetni ennek vezetői terheit. Éjjel-nappali készenlétben, a jelentkező emberi, technikai problémák elhárításának gondjai, feszültségei között éltünk hosszú hónapokon át. Esetenként az ország és a nemzetközi mezőny legnevesebb szakértőihöz is folyamodni kellett, egy-egy különleges üzemzavar elhárítása céljából. Végül sikeresen és szerencsésen túljutottunk ezen az időszakon is, rendkívüli események, nagyobb anyagi és emberi áldozatok nélkül. A Kombinált-acélmű termelés-felfutásával párhuzamosan csökkentettük az üzemben tartott Martin-kemencék számát, majd azok mindegyikét leállítottuk 1986-ra. Az egyik kiskohó (Nagyolvasztó) is végleges leállításra került 1987-ben. Ezeket a hatalmas, több ezer tonnás öreg termelő berendezéseket később le is bontottuk, hulladékaikat, bizonyos részegységeiket újrahasznosítottuk, kultúrtörténeti értékű elemeiket múzeumba tettük.

Az új beruházás által megteremtett korszerűbb acél nagyobb használati értékét azonban csak úgy lehetett a felhasználók piacán a kereslet növeléssel és a magasabb árakban realizálni, ha az a készárúban (hengerelt-, kovácsolt-, öntvény termékeinken keresztül) is megjelent. Tehát a teljes vertikumban előállt egy sürgető gyártás- és gyártmányfejlesztési kényszer. Ezeket az innovációs lépéseket azonban elsősorban már csak saját gyári erőből tudtuk elvégezni. Egyik ilyen „kisberuházásunk” volt a húzott-, csiszolt-, hengerelt köracélok előállításának megoldása.

Büszkeséggel gondolok vissza ennyi év után is a minőségi ötvözött és ötvözetlen acélgyártásunknak ezekben az esztendőkből elért rohamos fejlődési eredményeire, a szakembereink által megvalósított nagyszerű teljesítményeire.

Nagyon röviden összegezve a történéseket, az mondható, hogy a vállalat 1988-ra már képes lett valamennyi fejlett ipari ország szabványainak és a legnagyobb világcégek speciális házi előírásainak a kielégítésére. Erre az időre a vállalat nemesacélgyártásra alkalmas termelői egységének éves kapacitása félmillió tonnára nőtt, így az összes gyártókapacitásunknak közel 50 %-át tette ki, a korábbi teljes áru-kibocsátási volumen változtatása nélkül.

*A Kombinált-acélmű
ünnepélyes átadásán
1982. november 22-én
Marjai József
miniszterelnök he-
lyettes avató beszédét
mondja az új Vasas
Művelődési Ház
színháztermében*

*Az egyik gyártmány-
és gyártásfejlesztési
„kisberuházás”, a
tekereshúzó üzem
átadása*

*A kép bal szélén az
ifjúsági szervezet (KISZ),
a szakszervezet és a párt
nagyüzemi titkárai:
Dobozy Zsolt, Móri
Lajos, Rábai István.
Drótos Lászlótól jobbra
az LKM szakigazgatói:
Herendi Rezső műszaki
igazgató, Sötét Károly
gazdasági igazgató,
Kosztai Lajos szociális
igazgató, Tóth Lajos
beruházási igazgató,
Bence József egyedi-
gépgyár igazgató. (1982)*

Újból csak – lassan már elhalványuló – emlékeimre kell támaszkodnom, de valamikor a '80-as évek végén a folyamatos öntőmű újabb és generális változásokat inicializált. Jók az emlékeim?

Igen is, meg nem is! A '80-as évek végén indult, de a '90-es években realizálódott és alapvetően a piaci igények kielégítése kényszerítette ki ezt a lépést. A magasabb használati értékű termékek mennyisége és részaránya az utolsó hat év fejlesztéseinek eredményeképpen elismerésre méltóan növekedett. A minőségi acélok mennyiségi növekedése mellett a magasabb használati értékű termékek előállítására kifejeződött olyan követelmények kielégítésében is, mint például:

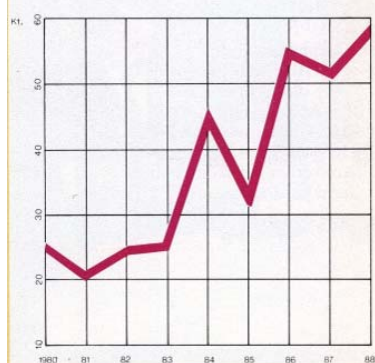
- A pályához kötött járműipari acélok (vasúti sínek, kerekek, tengelyek) tisztaságának, felületi minőségének és alakhűségének javítása.
- A bórral mikroötvözött, szabályozott kéntartalmú, szűkített edzhetőségi sávú betétben edzhető és nemesíthető acélminőségek gyártása a közúti járműipari alkatrészekhez.
- A golyóscsapágyak alapanyagainál a nagyfokú tisztaság és kedvezőbb karbid-eloszlás a növelt élettartam-tulajdonságok elérésére.
- A szuper alacsony C-tartalmú, kristályközi korrózióra nem hajlamos ausztenites korrózióálló acélok gyártása.
- A jól forgácsolható Bi-ötvözésű automata acélcsalád megjelenése.
- A növelt folyáshatárú és nagy szilárdságú, jól hegeszthető, hidegszívós szerkezeti acélok gyártása.
- A nagy teherbírású, 25 jelű TH bányabiztosító rendszer alkatrészeinek előállítása,
- Nagy szilárdságú és nagy szívóssági tulajdonságokkal rendelkező PC-család kifejlesztése.

Ehhez az ambiciózus, kreatív szakmai programhoz alkalmazkodó, a teljes vertikumot átfogó, korszerű minőségbiztosítási rendszert, ellenőrzést, vizsgálati berendezéseket, módszereket kellett kiépítenünk. Ennek megfelelően – bár egyre szűkülő anyagi keretek között – beszereztünk műszereket, kiépítettünk megfelelő laboratóriumokat a vegyszeti, metallurgiai, edzhetőségi, mechanikai és egyéb vizsgálatokra. A gyártás- és gyártmányfejlesztési feladataink megoldására a hazai és külföldi kutatóintézetekkel, nagy gyártási tapasztalatokkal rendelkező hazai és külföldi üzemekkel, a termékeinket felhasználó üzletfeleinkkel eredményes kapcsolatokat alakítottunk ki. Több együttműködési programot, közös kutatási projekteket indítottunk el, kiemelten a Miskolci Egyetem szakembereit is bevonva. A megbillent „népgazdasági egyensúly” azonban – a párt és kormányhatározatok tömege ellenére – nem akart helyre állni. Érezni lehetett, hogy a vállalatunk belső tevékenységének további racionalizálása szükséges lesz ugyan, de nem lesz elégséges a vállalatokat sújtó további piaci és szabályozási hatások kivédésére. A vállalat vezetésében teljes körű paradigmaváltásba kezdtünk. Ez egyaránt érintette a gyártástechnológia, az emberi erőforrás hasznosítás, a felhasznált anyag és energia, a piaci kapcsolatok, a szervezés-vezetés szinte minden területét. E program keretében tüztük napirendre a Kombinált-acélmű folyamatos öntőműjének kapacitás és termékválaszték bővítő beruházását is az osztrák VOEST-Alpine bekapcsolásával.

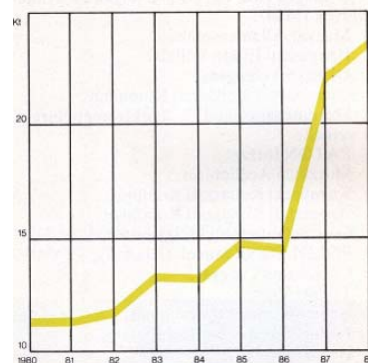

Szerződéskötés 1988. november 3-án Bécsben, a Kancelláriai Palotában az LKM és a VOEST Alpine cégek vezérigazgatói között a diósgyőri folyamatos öntőmű korszerűsítő bővítésére. (Az alkalmat megtisztelte jelenlétével a két ország kormányának vezetője: Grósz Károly miniszterelnök és Franz Vranitzky kancellár)

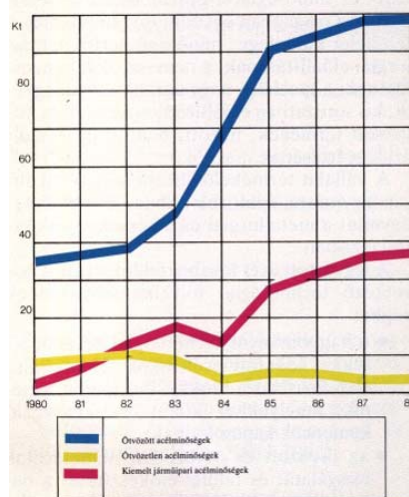
Golyóscsapágyacélok minőségfejlesztésének hatása a termelés bővülésére

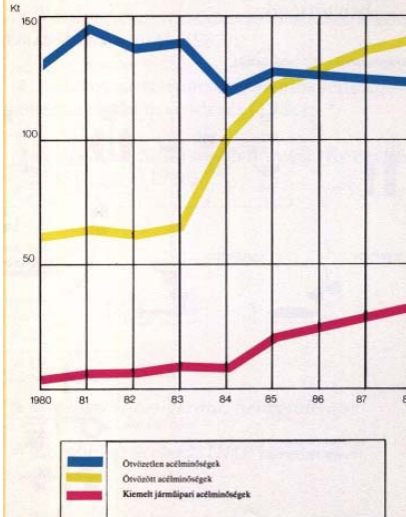
Automata acélok minőségfejlesztésének hatása a termelés bővülésére

Betétben edzhető acélok minőségfejlesztésének hatása a termelés bővülésére

Nemesíthető acélok minőségfejlesztésének hatása a termelés bővülésére

Stratégiaváltáskor a vezetés struktúráját is meg kell változtatni. Ez alapszabály! Az LKM mikor tette meg ezt a lépést és hogyan?

A vállalatnagyság szakmai összetettsége és bizonyos központi utasítások hatására kialakult a Lenin Kohászati Műveknél is egyfajta, a tervutasításos rendszernek megfelelő vezetési, szervezési struktúra. Ez azonban az 1980-as években – a közben jelentősen változó környezet hatására – mindinkább az előrehaladásunk fék-jévé vált. Például, a közvetlen piaci kapcsolataink dinamikus növekedése ellenére nem volt a vállalatnak megfelelő szintű kereskedelmi szervezete, igazgatósága. A helyzet megérett tehát a megfontolt változtatásra. A vállalati haladó hagyományokat követve (pld. a dolgozókról való megkülönböztetett gondoskodás elve), az alapvető technológiai és gyártmány szerkezeti megújulás követelményét figyelembe véve, a mind jobban szorító külső piaci, közgazdasági körülményeket is beszámítva, alapvető változásokat indítottunk el. 1988 végére a mellékelt leegyszerűsített szervezeti ábra és a hozzá kapcsolódó vezetési gyakorlat alakult ki.

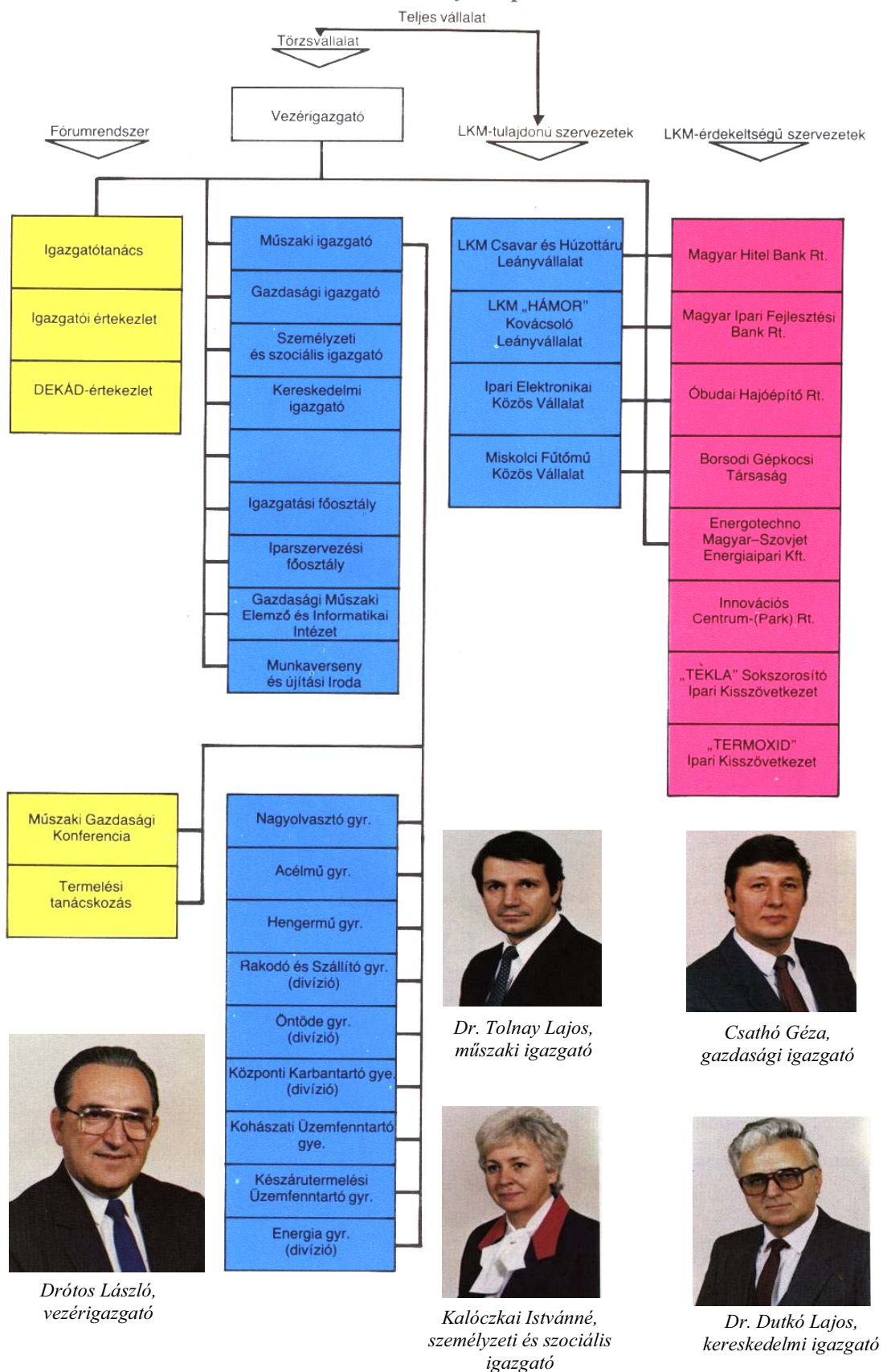
A változtatások megtételénél egyaránt követni igyekeztem a helyi objektív állapotokat, azok változásait, a vezetésben szerzett gyakorlati tapasztalataimat, az e vonatkozásban fellelhető tudományos ismereteket. Abból a felismerésből indultam ki, hogy a vállalati szervezet és a környezet között fennálló kapcsolat tudatos felhasználása a vezetési-szervezési tevékenységünket sikeresebbé, eredményesebbé teheti. Gyárvezetői munkám lényegét a célok megjelölésében, a stratégiaalkotásban, a szervezésben, a közvetlenül hozzám tartozó munkatársak személyes vezetésében, valamint a kontroll vezetési funkció gyakorlásában láttam. A szervezés és a szervezet folyamatos tökéletesítésére külön funkcionális főosztály szakemberei ügyeltek.

Ez irányú munkánk hatékonyságát mutatják a csatolt diagramokról is leolvasható eredmények. Végző soron a céljaim, vállalt kötelezettségeim – nagyon kemény, fáradságot nem ismerő munkával – teljesültek. A vállalat veszteségbe zuhanásának folytatódását megállítottuk, és három éves nullszaldós eredmény után közel 400 mFt nyereséget produkáltunk.

Az 1988-as vállalati szervezeti sémából látszik az „előremenekülési” stratégiánk részeredménye is, amelyet ezidáig végrehajtottunk. Ezek elsősorban a vállalati tevékenység diverzifikálásában és az új érdekeltségi rendszerek (önálló elszámolású egységek) megjelenésében jelentkeztek. Így létrejöttek a hagyományos kohászati gyár-egységek és funkcionális szervezetek mellett az LKM tulajdonú szervezetek (leány-vállalatok, önálló cégek) valamint az LKM érdekeltségű szervezetek is. A vállalat-irányítás demokratizmusának, valamint a dolgozók és vezetők folyamatos kapcsolatának biztosítása céljából alakítottuk ki a tanácskozó, döntéseket hozó fórumokat is. Vezető munkatársaim is – nagyjából öregségi nyugdíjazásuk miatt – kicserélődtek az évek során. Az új szakigazgatókat helyből, főleg fiatal, de már megfelelő gyakorlattal rendelkező kollégákból választottam. A vezérigazgatói hatáskörömbé tartozó számviteli, adminisztratív vezetői munkakörökre több mint 60 %-ban felkészült női munkatársakat neveztem ki.

A legdöntőbb szervezeti módosításunk – amelyet én kezdeményeztem a Kormány-nál – a Borsodi Vaskohászati Tröszt létrehozása volt, amiről még külön szólok.

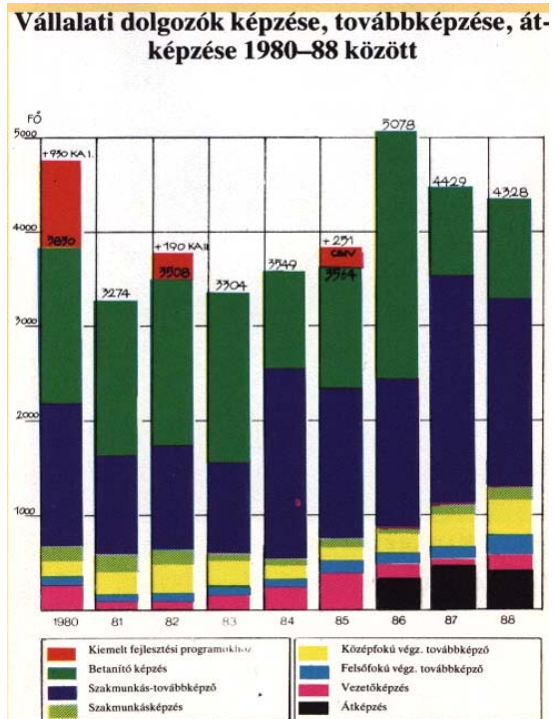
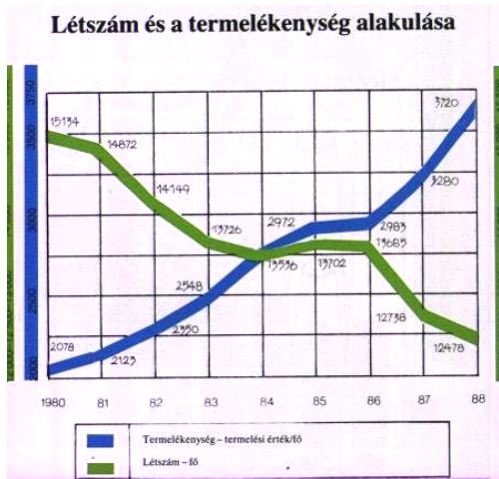
Szervezeti felépítés

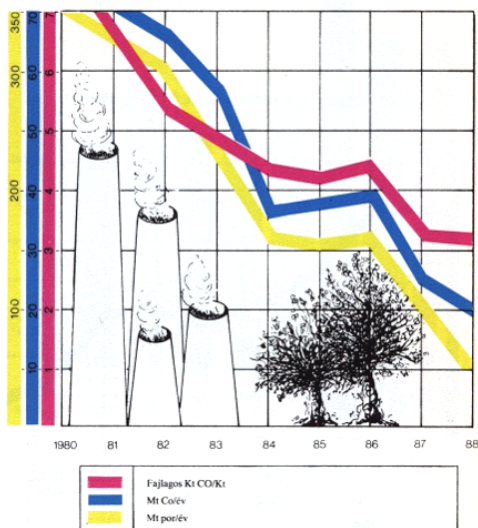
Egy, az ország életében, gazdaságában is jelentős iparvállalat mindennapjaiban fontos szerepe van a közösség építésének, összetartásának, a jó munkahelyi környezet kialakításának. Ti hogyan csináltátok?

Elődeim példájához híven központi kérdés volt vezetői munkámban a vállalati alkalmazottak közérzeti állapota, a biztonságérzetük, a vállalathoz való kötődésük, a motivációjuk erősítése. Mai kifejezéssel: a fenntartható fejlődés biztosítása. Ennek elérése érdekében sok-sok intézkedést tettünk. Néhány jelentősebbet megemlítek:

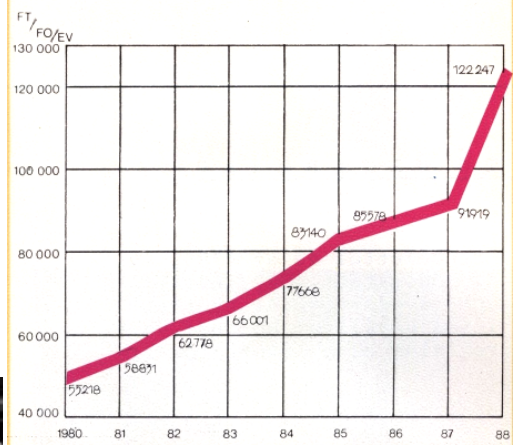
- Mindenekelőtt a nehéz fizikai és egészségre ártalmas munkakörülmények jelentős csökkentését, több területen teljes megszüntetését elértük. Kulturált pihenőhelyek, öltözők, étkezők minden munkahelyen voltak. Az üzemorvosi szolgálatot, a környező egészségügyi szakellátást magas fokon biztosítottuk.
- A bérek, a jövedelmek motiváló hatását igyekeztünk minden lehetséges eszközzel kihasználni, a termelékenység jelentős növelésével (pl. gazdasági munkaközösséggel, önálló elszámolási egységek létrehozásával országos kísérletekben vettünk részt, Liska Tibor közgazdász programjában).
- Nagy figyelmet és anyagi ráfordítást biztosítottunk a szakmai képzésre, a továbbképzésre, a jól felkészült szakember-utánpótlás nevelésére. Minden évben több ösztöndíjasunk, gyakornokunk volt, elsősorban a dolgozóink gyermekeiből. Sokirányú támogatást nyújtottunk az Egyetemnek, a környező szakiskoláknak, külön tanműhelyt rendeztünk be a gyár területén is.
- A vállalati kötődést, a szakma presztízsét, a szolidaritás érzését növeltük munkatársainkban a különböző erkölcsi megbecsülést kifejező elismerésekkel, rendezvényekkel (pl. „Kiváló dolgozó”, „Kiváló brigád”, „Törzsgárda jelvény” stb. adományozása, „Kohász-nap” rendezése az öskohónál, és az adott évben kitüntetetteknek, valamint családtagjaiknak a megvendégelése).
- A családok lakásellátottságának segítésére kamatmentes kölcsönöket, kedvezményes áron anyagot, munkagépet biztosítottunk, de közvetlen építkezéssel is bekapcsolódtunk a városi lakásvagyon bővítésébe (pld. Komlós-tetői építkezés).
- Gondoskodtunk a nyugdíj előtt állók munkakönnyítéséről, javadalmazásuk kiemeléséről. A várandós asszonyok részére külön, könnyű munkát jelentő baba-műhelyt működtettünk.
- Három vállalati üdülőt tartottunk fenn, amelyekben a gyár alkalmazottai és családtagjaik évente több ezren pihenhettek, nyaralhattak. E mellett külföldi csereüdülésben is részt vehettek, megfizethető térítés ellenében.
- A legjelentősebb közjóléti figyelmet és anyagi támogatást a közvetlen lakókörnyezetünk „élhetőségi feltételeinek” a fejlesztésére és fenntartására fordítottuk. Két művelődési otthont, könyvtár-hálózatot, több amatőr kultúrcsoportot, különféle szakköröket tartottunk fenn közösen a DIGÉP-pel. A DVTK kiváló eredményeket elérő sportköreinek a száma – még a megszorítások éveiben is – húsz körül volt.
- Sikeres kiskert-mozgalmat hoztunk létre, több száz család részvételével.
- Munkamódszeremmé vált a gyakori üzemlátogatás, a közvetlen munkatársi kapcsolat ápolása, a személyes helyi tapasztalatok gyűjtése. Ilyenkor a környezeti rend, a tisztaság szigorú megkövetelése sem került el a figyelmemet.

LKM légszennyező anyagai emissziójának alakulása

A törzsvállalat fizikai, szellemi foglalkozású dolgozóinak átlagkereset-alakulása

Vezérigazgatóként természetesen részt vettem a fonyódligeti családos üdülők felújításának hétvégi társadalmi munkájában. Rendszeresen és gyakran megfordultam az üzemekben, a legkritikusabb munkahelyeken, és boldogan ünnepeltem a „Kohász-napon” munkatársaimmal.

Egy meghatározó nagyvállalat, régió első embere hihetetlen mennyiségű felkérést kaphat ilyen-olyan társadalmi területen, hiszen a nevével fémjelzett tevékenység ezzel felértékelődik. Gondolom, ebből Te sem maradtál ki?

Tisztában voltam azzal – megtanultam elődeimtől, de egyébként sem esett nehezemre –, hogy az LKM vezetőinek megkülönböztetett egyéb társadalmi kötelezettségei is vannak. Megpróbáltam e szerint rendezni vezérigazgatói tevékenységemet, és ilyen feladatok ellátására felhatalmaztam, biztattam több vezetőtársamat is. Például *Tolnay Lajos* műszaki igazgató kollégámat a Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságába delegáltuk. *Boros Árpád* közgazdasági főosztályvezető a DVTK-nál töltött be tisztséget. Többen a Bányász-Kohász Egyesületben tevékenykedtek.

Nekem is lett – vagy a korábbi városvezetői tisztségemből megmaradt – néhány társadalmi megbízatásom. Ezek közül a legfontosabbak a következők voltak:

- Először is tagja voltam, vagy állandó meghívottja a helyi párt- és társadalmi szervek nagyüzemi testületeinek. Itt gyakran beszámolót, tájékoztatást, véleményt kértek, vártak tőlem, mint a vállalat egyszemélyi vezetőjétől.
- Tagja maradtam bizonyos városi, megyei párt- és társadalmi, egyetemi testületeknek, amelyek rendezvényeire alkalmanként szükséges volt kellően felkészülni és legtöbbször a vitákban is részt venni.
- A vezérigazgatói beosztásomhoz kapcsolódó több helyi, országos vagy nemzetközi fórum vezetésébe is beválasztottak. Így többek között:
 - A Vas- és Acélipari Egyesülés igazgató Tanácsába;
 - Résztvevője lettem – egy ciklusban pedig az elnöke is – a KGST Vaskohászati Munkabizottságának;
 - Tagja lettem az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) legmagasabb fórumának, a Plénumnak;
 - Megválasztottak a Magyar Iparkamara Észak-magyarországi elnökének és az egyik országos alelnökének;
 - Felkérésre, tagja lettem a Hazafias Népfront Országos Gazdaságpolitikai Bizottságának, amelyet Pozsgay Imre vezetett, és a legfrissebb „politikai széljárásról” is lehetett itt első kézből tájékozódni;
 - Elnöki tisztségét láttam el a vállalati MTESZ szervezetnek (50 éves tagság). stb.

Ezek a megbízatások kétségtelenül sok időt, többletmunkát, fáradságot igényeltek, de egyrészt nem lehetett ezeket könnyen elhárítani, másrészt pedig hallatlanul széleskörű ismeretekkel, információkkal, tapasztalatokkal, kapcsolati tőkével gazdagítottak, amelyeket az LKM érdekében kiválóan tudtam hasznosítani.

Mindezekon túl termékeny szakmai barátságot, eseti véleményegyeztetéseket alakíthattam ki, olyan vezetőkkel, mint *Beck Tamás*, az Iparkamara elnöke, *Szekér Gyula*, *Tétényi Pál*, az OMFB elnöke, *Szabó Ferenc* a Dunai Vasmű, *Horváth Ede* a RÁBA, *Énekes Sándor* a DIGÉP, *Tatai Ilona* a TAURUS, *Martos István* a MEDIKOR vezérigazgatói, *Matolcsy György*, fiatal közgazdász-kutató, és még sokan mások.

Az egyházakkal is normális kapcsolatom alakult ki. Én adtam vissza a vasgyári református templom tulajdonjogát *Kürti László* püspöknek. Vendégeim voltak az országos sportvezetők, köztük *Békessy László*, az akkori Atlétikai Bizottság elnöke.

*Üzemi interjú Kondor Katalin sztárriporterrel.
Számos cikket, tanulmányt készítettem a széles nyilvánosság számára*

Felszólalásom a Hazafias Népfront VIII. Kongresszusán (1986)

Az LKM mozgalmi- és állami vezetésének tagjai 1982-ben Balról:

*Dobozy Zsolt, KISZ titkár
Móri Lajos, szakszervezeti titkár
Rábai István párttitkár
Drótos László, vezérigazgató
Herendi Rezső, műszaki-igazgató
Sötét Károly gazdasági igazgató
Kosztai Lajos, szociális igazgató
Tóth Lajos, beruházási igazgató
Bence József, egyedi gép. igazgató*

Kovács Ferenc, a Miskolci Egyetem rektora kitüntetést nyújt át Drótos László LKM vezérigazgatónak az Egyetem fejlesztése és az eredményes együttműködés elismeréseként

Egy nagyvállalat elsősorú vezetője jobban megismerhette a világot, ami nem csupán a saját, de közvetlenül az LKM szakmai tevékenységének, közvetve pedig a hazai iparnak is hasznára lehetett. Kiemelnéd néhány emlékezetes utadat?

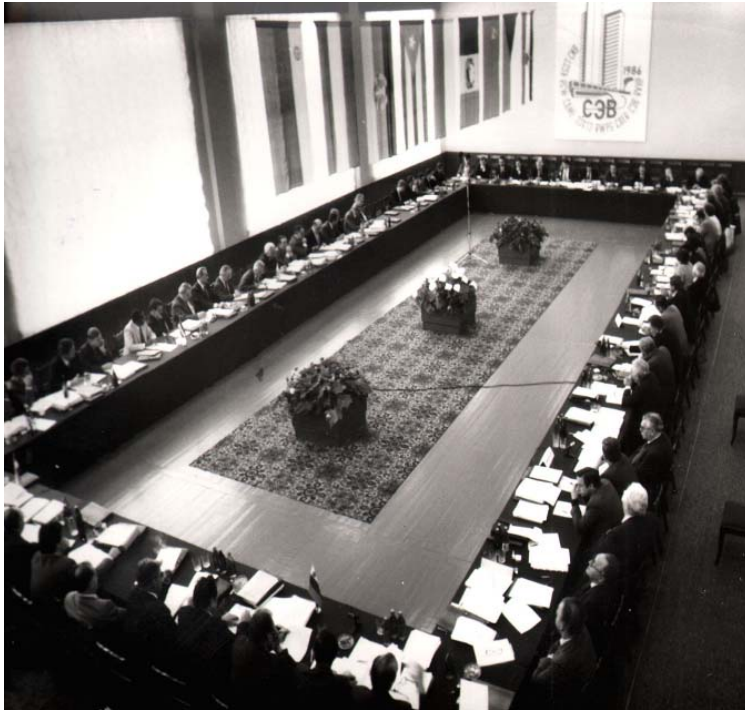
A Diósgyőri Vasgyár alapításától kezdve mindig szoros piaci, illetve munkakapcsolatot tartott fenn a határainkon túli szakmai, gazdasági szervezetekkel. Ez a gyakorlat az én időmben két okból is tovább erősödött. Egyrészt az LKM növekvő exporttevékenységével mintegy 50-60 külföldi céggel kerültünk kapcsolatba és mintegy 20-30 nagy cégtől szereztünk be különféle import alapanyagokat. Másrészt pedig a végrehajtott jelentős gyártás- és gyártmányfejlesztések több külföldi beszállítót, szaktanácsadót igényeltek, illetve tapasztalatcseréket, szakmai gyakorlat-szerzést tettek szükségessé. Továbbra is a legszervezettebb külkapcsolatunk kötelezően a KGST keretei között, államközileg tervezett és összehangolt formában zajlott, amelynek a Vaskohászati Munkabizottság adott szervezeti keretet. E mellett mind jobban szaporodtak a közvetlen, vállalatok közötti elszámolású kereskedelmi kapcsolatok is, amelyeknél (különösen barter-üzleteknél) jelentős extraprofíttra tettünk szert.

Hosszú ideig tartó, hasznos műszaki tanácsadást, kapcsolatot indított el az USA-ban és Kanadában 1985. február 9. és 24. között tett üzleti látogatásom. Értékeljük az US STEEL-lel megkötött – 5 évre szóló keretszerződés alapján 1984-ben megvalósult – együttműködésünk tapasztalatait, kijelöltük a további tennivalókat. Ezenkívül több leállított kohászati üzemet tekintettem meg, és tárgyalást folytattunk használt, de még korszerű gépek, berendezések esetleges megvásárlásáról. Csak ez alkalommal 13 tárgyalást, 10 vállalat megtekintését, 45 amerikai és kanadai szakemberrel folytatott találkozást bonyolítottam le.

Én nem voltam és nem vagyok egy nagy utazó típus – inkább a munkatársaimat hagytam világot látni –, de a legszükségesebb utakat természetesen én is felvállaltam. Jártam Japán legnagyobb kohászati vállalatainál, amelyekben a technológia, a minőségi termelőmunka kiváló példái mellett a környezetkímélés érdekében tett intézkedéseket csodálhattam meg. A japán üzemekben a vállalatunktól többen és hosszabb ideig voltak szakmai képzésen, gyakorlatszerzésen az ottani üzemektől vásárolt kombinált-acélműi berendezések jövőbeli kezelői közül.

A hazai kohászat vezetőivel voltam Kínában. Olaszoknál tanulmányozhattam a „mini acélmű” koncepció sikeres megvalósítását magasan ötvöztött acélok gyártása esetén. Természetesen több német, osztrák, lengyel, szlovén, jugoszláv üzembe is ellátogattam az évek során. A közép-európai „testvér-vállalatokkal” a dolgozók csereüldtetésére is kötöttünk együttműködési megállapodásokat, amelyek kedveltek és szintén nagyon hasznosak voltak.

Összességében a vállalat nemzetközi kapcsolatát jó irányba és komoly eredményeket hozó módon tudtam navigálni. A legnagyobb haszna ennek abban jelentkezett, hogy a szakmánkkal kapcsolatosan a világban végbemenő változásokat kellően és időben érzékeltük. Ezáltal kialakulhatott bennünk egy reális kép a jövőnkre vonatkozóan, amelyre kellően átgondolt stratégiát építhettünk. Abban, hogy ez nem tudott kellően érvényesülni – sőt a folyamatok a lehető legrosszabb irányt követték – egyéni problémám és a sokszerű társadalmi változások egyaránt közrehatottak.

*KGST Vaskohászati Szakbizottság
éves egyeztető tanácskozása Varsóban*

*Nemzetközi
Technológiai Nagydíj
ünnepélyes átvétele,
az új Kombinált-acélmű
korszerű termékei kiemelkedő
piaci sikereinek elismeré-
seként Strassbourghban*

*Az amerikai Pittsburghben
szakmai egyeztető megbeszélésen*

*Utazás Kinába, az ottani kohászati
fejlesztések tanulmányozására, kapcsol-
atfelvételre, konzultációra. (A repülő
fedélzetén Szabó Ferenc a DV és Drótos
László az LKM vezérigazgatója)*

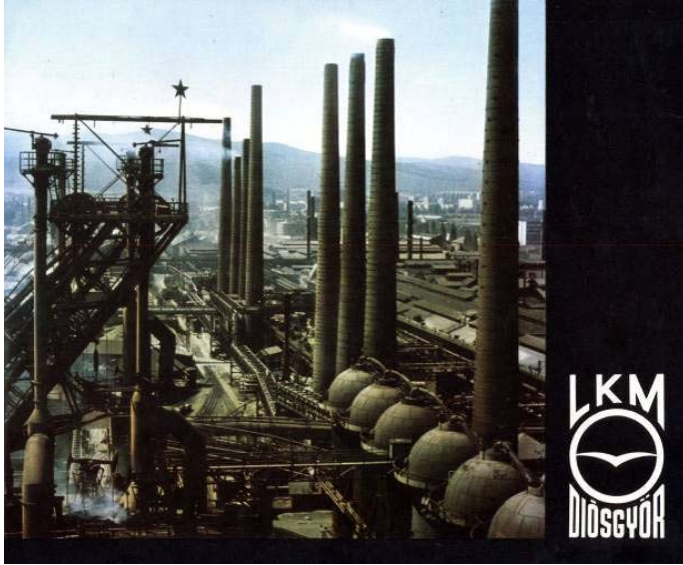
*Kínában ebben az időben kezdtek a „népi
kohók” időszakáról áttérni a korszerű
nagyüzemi termelésre. Nagyon melegen és
érdeklődéssel fogadtak bennünket, sok-sok
kérdést tettek fel felénk, kérték vélemény-
nyünket terveikről. Ma már a világon ők
a meghatározó acéltermelő nemzet.*

A volt LKM mai helyzetét nézve biztosan volt olyan időszak, amikor a „lenni vagy nem lenni” kérdés felerősödött. Hogy élte meg ezt az első számú vezető?

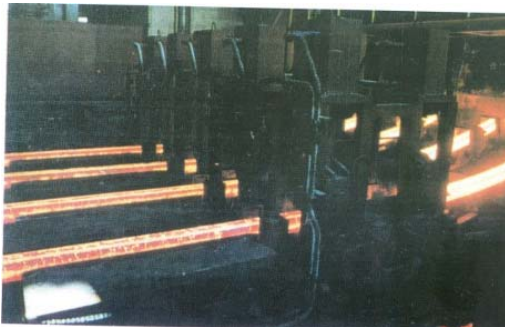
Új időket kezdtünk élni. A posztindusztriális kor felerősödése a – korábban stratégiai fontosságú – szénbányászat és vaskohászat rohamos visszafejlesztését hozta magával. Ez a jelenség hazánkban is megjelent, és ez kiegészülve a magyar gazdaságpolitika átgondolatlan, kiszámíthatatlan irányításával, az ipari üzemeknek nem sok jót ígért. Minket – a vas- és acélipari gyárakat – pedig kifejezetten az ellehetetlenülés, a megsemmisülés kilátásával fenyegetett. Hiába igyekezett az állami vállalatok többsége – a mi esetünkben hiába értük el a grafikonokon is érzékelhető eredményeket – mindezeket a „létező szocializmus” kormánya már képtelen volt a rendszer gazdasági egyensúlyának fenntartására hasznosítani. A döntéshozók között mind többen lettek a gyakorlatot nem ismerő, valamiféle – ma úgy mondanánk – „bal-liberális” nézeteket való és érvényesíteni tudó társaság tagjai. Mind nehezebben értettük egymás nyelvét, törekvését. Ezt tapasztaltam Németh Miklósnál, Medgyessy Péternél (a későbbi miniszterelnököknél) és másoknál egyaránt. A kialakult helyzet jobb megvilágítása céljából említek négy példát, esetet.

Egy alkalommal, 1988 körül az egyik tervhivatali főosztályvezető, Tuma József (a rendszerváltás után pénzügyminisztériumi államtitkár), a gyár napirenden lévő ügyeiben úgy nyilatkozott, hogy *„őt nem érdekli, mit termel a Diósgyőri Vasgyár, felőle gumipitypangot is előállíthat, fő, hogy nyereséges legyen”*. A kormányhivatalokban egyre inkább az elképesztő cinizmus, a termelő munka jelentőségének lebecsülése, ismerethiánya, a mindinkább spekulatív módon, mesterségesen alakított pénzhatalom fetiszizálása vált uralkodóvá. A makró-szintű gazdaságpolitikai irányítást, gondolkodást gyakran felváltotta az egyes vállalatok szintjén történő erőltetett értékelési szisztéma. Az ipar irányítását a szakminisztériumtól a funkcionális szervek vették át. A szakmai döntések helyett jól hangzó, közgazdaságinak tűnő határozatok születtek. Másik példa: A több kormányzati funkciót viselt, jelenleg is megbecsült közgazdászunk, Bod Péter Ákos, az iparkamarai elnökségi ülésünkön bizonygatta számunkra, hogy az új felállásban nincs szükség kormányzati gazdaságpolitikára, mert, mint mondta: *„majd a piac mindent elrendez”*. Harmadik példa: Említettem már, hogy a korábbi fejlesztési hitelünk kamatát egyoldalúan háromszorosára emelték. Ezt követte 1987-ben – a kereskedelmi bankok kialakulásával – a Magyar Hitelbank inkorrekt intézkedése (akkori vezetője Demjén Sándor). Az addig a Nemzeti Bank által folyamatosan biztosított átlagos rövidlejáratú eseti hitelünkből: 3,2 Mrd forintból, több mint 2,1 Mrd forintot váratlanul visszavont. Ez gyakorlatilag ellehetetlenítette az LKM kiegyensúlyozott pénzügyi irányítását.

1987. december 2-án, Grósz Károly – már, mint miniszterelnök – úgy döntött, hogy kihelyezett kormányülést tartanak az LKM-ben. Itt hangzott el az ő összefoglalójában a következő: *„A jelenlévő elvtársaktól elnézést kérek a kormányon belüli véleménykülönbségekért, ezt többféleképpen lehet értelmezni... ha itt mi tettünk könnyelmű ígéretek, ajánlom, hajtsák be rajtunk. Azokban a pillanatokban, amikor erre a feltételeket adottnak vélik, nem mikor mi annak látjuk, hanem mikor adottnak vélik.”* A kormányzat egyre kevésbé állt a helyzet magaslatán, és még kevésbé a hazai gazdaság, az ipar pártján!

Csapolás a korszerű UHP ivkemencéből

A folyamatos öntőmű termelés közben

Kiszállításra váró hengerelt készáru

Egy közel 250 éves szakmai kultúrával rendelkező termelő nagyüzem bemutatását tartom 1988-ban:

A vasgyár a közúti és vasúti járművek, hajók, energia-termelő gépek, vegyipari gépek, készülékek és berendezések, erőgépek, nehézgépek és haditechnikai gyártmányok alkatrészeihez, gépelemeihez gyártott hengerelt, húzott, hántolt vagy csiszolt rúdárut, rúd alakra vagy alakosra kovácsolt acéltermékeket, acél- és vasöntvényeket.

Szállított forgácsoló szerszámokat, melegszerszám-acélokat, acél- és fémipari meleg- és hideghengereket, malom-, festék- és műanyagipari öntöttvas hengereket, hagyományos és növelt szilárdságú, valamint hőálló csavarokat. Termékeit kívánságnak megfelelően hőkezeltte, egy részüket nagyolta vagy készre munkálta. A diósgyőri acélok beépültek a MÁVAG és a Ganz járműveibe, Pielstik-motorjaiba, a Vegyipari Gépgyár vezetérendszerébe, autoklávjaiba, a Ganz Villamossági Gyár generátor forgórészeibe. Diósgyőrből kerültek ki a Láng Gépgyár turbinatárcsái, turbinaház öntvényei. A Vasgyár acéljai megtalálhatók a Diósgyőri Gépgyár húzógépeiben, ellenütős kalapácsaiban, szivattyúiban, kovácsolt és öntött acéljai a 122 mm-es, 85 mm-es, 56 mm-es ágyúkban és aknavetőkből. Vasgyári acélból kovácsolták a járművek mellső tengelyeit, a Ford, a Volvo, és a Renault gépkocsik forgattyútengelyeit. Diósgyőri csapágyacél is került a Volkswagen gépkocsikba, de diósgyőri kerék-párok futottak vasúti kocsik, nemcsak Magyarországon és a szomszéd országokban, hanem Indiában, Pakisztánban, Egyiptomban, Indonéziában is. Hatalmas vasszerkezeti csarnokok, óriási daruk, folyókat és szakadékokat átívelő hidak, mélyművelésű bányákban acél biztosítószerkezetek, különféle keresztmetszetű hengerelt rúdárut gyártását szervezték meg itt dicső elődeink, kiváló munkások, technikusok és mérnökök.

Közvetlenül a „tűzvonalban” hogyan élted meg azt a káoszt, amelyek a ‘80-as években jelentkeztek a gazdaságban és immáron már a társadalmi életben is?

A megélt aktív évtizedeim és az utóbbi évek tapasztalatai alapján jelentősen eltér a véleményem a mai „divatos történelem-magyarázókétól”, mind a rendszerváltás eseményeinek megítélésében, mind a szereplők minősítésében. Szerintem először is durva csúsztatás az 1945-1989 éveket egy azonos időszaknak minősíteni, és e szerint a gazdasági-társadalmi-politikai életet, a történéseket, valamint annak szereplőit megítélni, különösen pedig egységesen elmarasztaló jelzőkkel megbélyegezni őket. Ez, amellett hogy súlyos történelemhamisítás, a nemzet egysége kialakulásának is a döntő gátja napjainkban. Az úgynevezett „késő-kádári hatalom” évei, az 1970-1980-as esztendőik alapvetően különböztek a korábbi szakaszoktól. Én ezt a két évtizedet az 1867 utáni „kiegyezés” állapotához tudom leginkább hasonlítani. Ekkor, szintén egy birodalmi rendszerben, korlátozott függetlensége volt az országnak. A békés építőmunka feltételei kedvezőbbé váltak, a gazdasági, kulturális fejlődés jelentősen megélnékült, az együttműködésben való gondolkodás erősödött. Még az előfordult hibákban is volt bizonyos hasonlatosság. Például mindkét történelmi szakasz végéhez közeledve túlságosan a „hatalom tudatában”, annak „örökkévalósága” hitében élt, és elkényelmesedett a legfelső vezetés. (Állítólag a sokasodó problémákról Kádár Jánost nem is tájékoztatták az illetékes vezetőtársai.) Szerintem cáfolhatatlan tény az is, hogy a magyar gazdaságban az 1970-es években már jelentkező gazdasági krízisek, az 1980-as években mind gyakoribb beavatkozásokat váltottak ki az akkori központi gazdaságirányítás részéről. Ezek azonban – mint már említettem – többször nem kellően előrelátó és pragmatikus beavatkozások voltak, ami miatt nagyrészt hatástalanok maradtak. Figyelemre méltó az is, hogy az 1990-től jelentkező régi és újabb gazdasági problémákat nagyrészt – mind a mai napig – a korábbi kríziskezelési kísérletekkel próbálták orvosolni az egymást követő kormányok. A mindenkori gazdaságirányítók bizakodtak – immár több mint 30 éve – intézkedéseik hatékonyságában, hittek a megújulásban. A tévutat mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a magyar gazdaság és társadalom mindmáig súlyos gondokkal küzd, alapvető strukturális és intézmény-rendszerbeli problémákkal terhes. A legtöbb mutatóban fokozatosan lemaradtunk a versenytársaktól.

Szerintem legtöbbször téves a médiában gyakran emlegetett úgynevezett „rendszerváltók” körének meghatározása is. Ezeket – ha eltekintünk a rendszerváltást egyáltalán lehetővé tevő nagyhatalmak megállapodásától – akkor is legalább három markáns csoportba sorolhatjuk. Az egyik azoknak – a döntően technokratáknak – a köre, akik az 1970-es évektől kezdeményezték a gazdasági fejlődés előtt álló akadályok lebontását. Később ezeket reform-kommunistáknak nevezték el (magamat is ezek közé sorolom). A másik csoporthoz tartozók azok a – döntően közgazdászokból alakult társaság tagjai –, akik megpróbálták a gazdasági reform tartalmát, eszközeit jólrosszul szabályozókba (pénzügyi, adó, bér stb.) rögzíteni. A harmadik, amely e folyamatra hatalommegdöntési célú rendezvényeket szervezett, jogszabályterveket alkotott, többpártrendszerrel, új választások kiírásáról kezdett tanácskozni, és ezzel formálisan is egy új társadalmi rendszert hozott létre. Ezek főleg jogász képzettségű fiatal baráti társaságok voltak, akikhez kapcsolódtak a külső és belső ellenzéki erők.

Grósz Károly miniszterelnök biztató beszédét mondja az LKM vezetőinek

Számos alkalommal felszólalásaimban, tanulmányokban, újságcikkekben, közvetlenül élőszóban vagy levélben jeleztem a legfelsőbb döntéshozóknak, köztük Lázár György, később Grósz Károly miniszterelnököknek a gazdaság gondjait, javaslatokat is tettem ezek megoldására.

Én, mint a Gyár vezérigazgatója a problémákat jelzem

Lázár György miniszterelnök az LKM dolgozói előtt a gondok leküzdhetőségéről beszél

A valóságban és képletesen is végül „félrevertem az őskohó harangját!”

A rendszerváltás elkerülhetlenné vált a '80-as évek legvégén. Ebben a nagy zűrzavarban a politikusok leginkább csak a maguk helyzetének pozicionálásával foglalkoztak. Te mit próbáltál tenni az LKM súlyának megőrzéséért?

Az alapok meggyengítése, vagyis a nemzetgazdaság széttzilálása nyitott utat a társadalmi, politikai rendszerváltásnak 1989-ben! Azt, hogy ez ekkor és így bekövetkezik, nem gondoltuk, és mi reform-kommunisták, nem is így képzeltük el a váltást. Főleg nem olyan lesújtó következményekkel, ahogy ez az azóta eltelt 25 évben megmutatkozott hazánkban. Mi valami olyasmiben reménykedtünk, hogy ahogyan a nyugat-európai kapitalista társadalmakat kedvező irányba fejlesztették a szocialista országok mintájára bevezetett társadalmi, szociális változások, és ez által kialakulhattak a „jóléti államok”, hasonlóan nálunk is egy szabadabb, boldogabb helyzet jöhet létre. Valahogy úgy, ahogy azt Márai is megálmodta még az 1940-es évek végén. A társadalmi, politikai változások ilyen módon történő alakulását én sem sejtettem. Azt azonban mind világosabban láttam, hogy a vezetésemre bízott nagyüzem nem menthető meg hosszú távon csupán az eddigiekben alkalmazott módszerekkel, a belső erőfeszítéseinkkel, kisebb-nagyobb spekulációs trükkökkel. Lényegesen radikálisabb változtatást kell kezdeményeznem, egy új paradigmát kell a stratégiánkba beemelni. Hosszas töprengés, belső vívódás, baráti jellegű szűkebb véleményegyeztetések után elkezdtem egy ilyen út víziójának a formálását. E paradigmaváltás lényege az volt, hogy fel kell adni a Diósgyőri Vasgyár eddigi önállóságát és szoros fúzióba kell lépni olyan nagyvállalatokkal, amelyekkel az árutermelés természetes logikája szerint az eddigieknél lényegesen nagyobb erőt képviselhetünk a piacon és a hazai gazdaságpolitikában egyaránt. Vagyis megmenekülhetünk a legrosszabbtól, az esetleges megsemmisüléstől, megteremthetjük a fenntartható fejlődésünk lehetőségét. Az elgondolásnak két reális változata lebegett előttem. Az egyik, hogy a termékeinket feldolgozó gépipari vállalatokkal történő fúzióját keressem, és ezáltal szabadítsunk fel nagy alkotó energiákat. Erre példák adódtak külföldön, de mintául szolgált saját 20. század eleji esetünk is, amikor a MÁVAG nagy családjába tartozott a Diósgyőri Vasgyár. A másik kínálkozó alternatíva, hogy egy hasonló kohászati nagyvállalattal lépünk szoros kapcsolatba, egészítsük ki egymás kedvező anyagi, technikai, emberi-erőforrás lehetőségeit, szüntessük meg a veszteséges termelést, lényegesen kevesebb, de sokkal jövedelmezőbb gyártási- és gyártmányszerkezetet, termelékenyebb tevékenységet alakítsunk ki, mint amelyeket eddig külön-külön produkáltunk. Az utóbbi változatot kezdtük el megvalósításra előkészíteni. Partnernek az Ózdi Kohászati Üzemet, valamint a Borsodi Ércdarabosító Műveket hívtuk meg. Ennek nagyon sokirányú technológiai, gazdasági, munkaerő stb. haszna és előnye kínálkozott. Lobbizni kezdtem az elgondolásom megvalósítása érdekében. Mindenekelőtt a jövődöbéli társak érdekeltségét, hajlandóságát kellett megszereznem, amely nagyon nehéz és konfliktusokkal terhes volt. A megyei párt és szakszervezeti vezetés is értetlenséggel állt az ötletemhez. A felügyelő miniszterhelyettesünk is bizonytalankodott véleményében. Ez teljesen szokatlan, „provokatív” elgondolásnak számított akkor. Voltak, akik úgy fogalmaztak, hogy az LKM vezérigazgatója be akarja kebelezni az OKÜ-t. A kormányzati szerveknek azonban tetszett a kezdeményezés. Hozzáláttunk az elgondolás végrehajtásának alapos előkészítéséhez.

A borsodi kohászati üzemek fúziójába javasolt Lenin Kohászati Művek (LKM) látképe

A borsodi kohászati üzemek fúziójába javasolt Ózdi Kohászati Üzemek (OKÜ) látképe

A borsodi kohászati üzemek fúziójába javasolt Borsodi Ércelőkészítő Mű (BÉM) látképe

Gyakorlatilag eljutottunk a '80-as évek legvégéhez, amikor a köztudatban megjelent egy új kifejezés, a „Borsodi Vaskohászati Tröszt”. Hogyan jött létre?

A Gyár vezetésben vállalt belső gazdálkodási, műszaki feladataim maradéktalan teljesítése, a helyi morál, és közérzet megfelelő fenntartása mellett, rengeteg energiát fordítottam a vállalat és dolgozói biztos jövője feltételeinek a kialakítására. Erre minden elképzelhető eszközt, módszert felhasználtam. Miután a megyén belül a tájékozatlanság és a provincializmus falaiba ütköztem, ezért közvetlenül a legmagasabb fórumokhoz is fordultam. Kapcsolataim révén meghallgattak, sőt több konkrét kormányzati intézkedést is sikerült elérnünk. Említék néhány példát:

- Grósz Károlyt különböző magas funkcióiban rendszeresen tájékoztattam gazdasági problémáinkról, elsősorban a politika nyelvére lefordítva. Egyik válaszlevelében a következőket írta:

„... Aggódásod megértem és indokoltnak tartom. A politikai vezetést is foglalkoztatja ez a nyugtalanító jelenség. A bizalomvesztés a legsúlyosabb kár, ami ma az eredményesebb munkát veszélyezteti. Ezért ezen változtatni akarunk és hiszem, hogy fogunk is...”

- Elértük, hogy több fontos kormányzati döntés született a hazai vaskohászati üzemek krízishelyzetének átmeneti megoldására. Köztük például az alábbiak:

- Az ATB 5001/1986. határozata, amely kimondta, hogy:

„... keresni kell az állami költségvetés terheit csökkentő, a vaskohászati vállalatok gazdaságos működését eredményező termékszerkezet-átalakító megoldásokat. Az ezekre irányuló javaslatok kidolgozásáig sem lehet azonban az egész feldolgozóipar versenyképessége szempontjából meghatározó fontossággal bíró három vaskohászati vállalatot bizonytalan helyzetben tartani, szükség van arra, hogy a működőképességükhöz a gazdálkodási feltételek megteremtődjenek...”

- 1988. április 27-én a Tervgazdasági Bizottság határozata:

„... a népgazdaság helyzete által támasztott nagyobb követelmények, a Lenin Kohászati Művek és az Ózdi Kohászati Üzemek még nem kielégítő hatékonysága szükségessé teszik, hogy a vaskohászati szerkezetváltás lényegesen meggyorsuljon, a nem jövedelmező termelés, a támogatott konvertibilis és rubel elszámolású export leépüljön, a költségvetési támogatások megszűnjenek. Mindezek következményeképpen jelentősen csökkenteni kell a hengereltáru termelést, és ezzel összhangban a nyersvas-és acélgyártást... A párhuzamos termelési kapacitásokat meg kell szüntetni...”

- Ezen – általunk kezdeményezett – határozatok nyomán több nagyon részletes szakmai, szervezési végrehajtási programot dolgoztunk ki közösen az ózdi kollégákkal, és írtunk alá Lotz Ernővel, az OKÜ vezérigazgatójával. Nagy reményeket nyújtottak a közös munka alapján kimutatható kedvező lehetőségeink. Programunkat elfogadták az illetékes hatóságok és ezek alapján megszülethetett a kormányzati döntés az ózdi és diósgyőri vállalatok egy közös érdekeltségű szervezetbe, a Borsodi Vaskohászati Trösztbe 1989. január 1-től történő összevonásáról.

Elértem tehát az ígéretes célokat, amely pokoli küzdelmmel járt. A személyeskedésig menő harcunk, és mindennek a diszkrét, „pártszerű” keretek közötti tartása, felőrölte egészségemet és meggyengítette káder presztízsemet is. Ezekben a hónapokban többször eszembe jutott az első gyárvezető, Fazola Henrik méltatlan sorsa és közvetlen elődöm, Szeppefeld Sándor jóslata, tragikusan végződő pályája.

IPARI MINISZTERIUM
TITKÁRSÁGI ÉS JOGI FŐOSZTÁLY
1525. Budapest, II. Mártírok útja 85 Pf 96
Telefon 565-566 • Telex 22-53-76

SZAMUNK: Ij-828/1988.

ELOADONK
es telefonszama _____

SZAMUK: _____

ELOADÓJUK: _____

HIVATALBÓL
DIJATALÁNYOZVA

TARGY:

L É T E S I T Ó H A T Á R O Z A T

Az 1981. évi 20. törvényerejű rendelettel és az 1984. évi 22.sz. törvényerejű rendelettel módosított 1977. évi VI. tv. 47.§-ában foglaltak alapján - a pénzügyminiszterrel egyetértésben - 1989. január 1-jei hatállyal Borsodi Vaskohászati Tröszt létesítését rendelem el a következők szerint:

I.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A létesítő határozatban megnevezett trösztli vállalatok működésének és fejlesztésének előmozdítására és a vállalatok gazdálkodásának összefogására, azok irányítására vállalatszerűen működő gazdálkodó szervezetként a Borsodi Vaskohászati Tröszt működik.
2. A tröszt elnevezése: Borsodi Vaskohászati Tröszt
3. A tröszt székhelye: Miskolc, Herczeg F. u. 43.
4. A tröszt elnevezésének rövidítésére használt címszó: BVT
5. A vállalat típusa: tröszt
6. Kategóriája: "K"
7. A tröszt vagyona: 20.198.913 eFt
/az 1988.dec. 31-ei mérlegadatok
alján pontosításra kerül/
8. A tröszt alapító szerve: Ipari Minisztérium

Az LKM és az OKÜ fizíós programjának aláírása. Drótos László és Lotz Ernő vezérigazgatók

A Borsodi Vaskohászati Tröszt alapító irata

Elértem a célomat. A szakma további remélt fennmaradásának esélyét megteremtettük a megyében.

De hogyan tovább?

Hogy álljon fel a szervezet, kik legyenek a vezetők?

Én magam, milyen további feladat után nézsek?

Újból volt min töprengenem.

A „Mór megtette kötelességét, a Mór mehet” – szól a mondás. Igaz, Nálad ezt a szituációt súlyos egészségügyi problémák idézték elő. Hogyan is történt?

Az események akkori alakulásába egy előre nem látható, kiszámíthatatlan döntő történet is beleszólt. Azt a felfokozott idegfeszültséget, stresszt, amiben akkor hónapok óta éltem, a napi 14-16 órát lefoglaló erőltetett munkatempót tartósan nem tudta elviselni szervezetem. 1988. december 9-e hajnalán lakásomon súlyos agyinfarktus lett a következménye ennek az életvitelnek. Feleségem gyors intézkedése nyomán, rövid időn belül gondos orvosi kezekbe kerültem és már reggel 5 órakor a Vasgyári Kórház intenzív részlegén, szakszerű kezelést kaptam. Innentől a további sorsom intézését átvette Dr. Kónya Csaba osztályvezető főorvos, akinek örök hálával tartozom. Néhány napos infúziós gyógyszerelés, műszeres vizsgálatok, megfigyelés elhárította – az ilyen esetekben gyakori – részleges lebénulást vagy más súlyos következményt, de az orvosi zárójelentés és a mellé elmondott főorvosi tanács egyértelmű volt. Úgy hangzott, hogy ha még tovább is életben akarok maradni és emberhez méltó életet szeretnék élni, akkor egy hosszabb rehabilitációt kell elkezdenem, meg kell változtatnom munkaterhelésem, életvitel, tartósan életem végéig gyógyellátásban kell részesülnöm. Hozzátette, hogy állapotom olyan, amelynek alapján – ha én is beleegyezem – nyugdíjazásomat tudja javasolni. Ilyen helyzetben az embernek nincs más választanivalója, mint amit az orvosa a továbbélés feltételeként ajánl. Mégis, ez az új helyzet nem kevés töprengést okozott számomra és – a nyugtatószerek ellenére – álmatlan, gondterhes forgolódást a kórházi ágyon.

Itt álltunk – a jövőt szerintem garantáló és általam kezdeményezett – Tröszt megalkulásának idején, a vállalati belső szervezeti és vezetői struktúrák átalakítása küszöbén. Hogyan léphetek én ebből ki éppen most? – tettem fel magamnak a kérdések tömegét. Bonyolította a helyzetet, hogy a megyei vezetés sugallatára már közel egy éve felajánlottam vezetői munkakörömet a kinevező miniszternek. (Ugyanis Tóth József, a szakszervezetek megyei főtíkára egy alkalommal felkeresett és elmondta, hogy a megyei vezetés számára akkor lenne hitelesebb az LKM és OKÜ összevonására tett javaslatom, ha én az új felállásban nem vállalnék vezető szerepet. Így elkerülhető az a vád, hogy mindezt önös érdekből javasoltam.)

Természetesen a főorvos a családommal, feleségemmel is közölte a diagnózist, a javasolt terápiát és a véleményét, akiknél nem volt gond elérni az orvosi ajánlat támogatását. Megírtam tehát Berecz Frigyes miniszternek az új helyzetre való tekintettel kérelmemet, hogy támogassa korkedvezményes nyugdíjba vonulásomat. Ez 1989. január 1-jével meg is történt.

Felmentésem és utódom (Tolnay Lajos) javaslatomra történő kinevezése a vállalat vendégházában 1988. december 30-án 11 órától tartott – a szokásos – évvégi műszaki-gazdasági konferencián történt. Orvosi engedéllyel még én tartottam meg az 1988 évről szóló vezérigazgatói értékelést és egyben megköszöntem a munkámhoz kapott támogatást, bizalmat munkatársaimnak, az irányító, felügyelő szervek, a partnereink jelenlévő vezetőinek, külön is Berecz Frigyes miniszternek. Ettől a naptól, pontosabban 1989. január 1-től szólt a Tröszt működésének kezdete is. Beszédemben én is, a miniszter és utódom is méltatta az új szervezet jelentőségét, a két kohászati nagyüzem nagyszerű perspektíváját. Sajnos, mindannyian tévedtünk!

Az 1988. évről szóló beszámoló főbb részletei:

Az országosan jelentkező fokozódó gondokon túl, a normális vállalati gazdálkodásunk pénzügyi hitel feltételét a bank egyoldalúan és drasztikus mértékben tovább szűkítette.

Mindennek ellenére, a hitelszűkítés kompenzálására bevezetett új módszerekkel, az LKM költségvetési kapcsolata a korábbi évek negatív szaldójával szemben 1 MrdFt pozitív eredményt mutatott.

A vállalati nyereség – 7 év óta először – mintegy 320 mFt. lett;

Az élőmunka termelékenysége az év során 20 %-kal javult;

Az eredmények fő forrása az alábbi három tényező volt:

- A vállalaton belüli erőteljes racionalizálás (pl. a készletek 32 %-os csökkentése, az anyag- és energia-felhasználásban 360 mFt. megtakarítás, az élőmunka 4000 fővel történő csökkentése).
- A termékszerkezet radikális átalakítása, a jövedelmezőbb termékek arányának tetemes növelése.
- A hazai és nemzetközi kapcsolatokban fellelhető új konjunktúrális lehetőségek maximális kihasználása.

Mind ezek hatását 1200 mFt-tal mérsékelte az általunk beszerzett anyag, energia, alkatrész stb. termékek árnövekedése.

Vállalásomnak megfelelően talpra állítottuk tehát – az ezelőtt 7 évvel mély gazdasági és morális válságba jutott Gyárat – és most a Tröszt létrehozásával elindíthatjuk, az ózdi kollégákkal közösen, a fejlődése további lehetőségének útján.

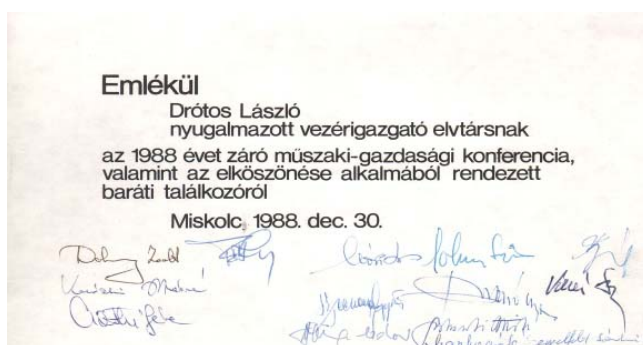
1988. évet értékelő beszéd, egyben elköszönés a kollektívától

Berecz Frigyes ipari miniszter megköszöni az eddigi vezérigazgatói munkát, az elért szép eredményeket és jókívánsággal átadja a felmentő iratot.

Tolnay Lajos, eddigi helyettesem, javaslatomra az utódom

Az emlék-fényképalbum bejegyzés a volt vezetőtársak aláírásával és az ajándék Mazsaroff festmény a GYÁRRÓL

Privatizációs törvény, szabad rablás, látványos meggazdagodás, pusztulás, mintegy 80-100.000 m² területű üzemcsarnok megsemmisülése, miközben Miskolcon nincs egy olyan fedett hely, ahol – ha kell – 1000 embert elhelyezzünk! Hogy is van ez?

Nyugdíjazásom után már csak közvetetten, ritkán, főleg sajtóból, egy-egy tanulmányból jutottak el hozzám hírek, de ezek is – számomra – kétségbeejtőek voltak. Normális emberi ésszel fel nem fogható állapot, amely a szép reményekkel kecsegtető két borsodi kohászati nagyvállalatnál 1989-től elindult, és azóta is mindmáig tart. Elképesztő önpusztító, felelőtlen, hozzá nem értést, tehetetlenséget mutató helyzet, ami itt tetten érhető. Sok ezer család, két jelentős ipari város és vonzáskörzete nyomorodott bele a történésekbe, miközben több százmilliárd forint értékű közvagyon pusztult el vagy vándorolt át értéken alul külföldi és hazai magánvagyonokba. Megsemmisültek pótolhatatlan kultúrtörténeti értékek. Ráadásul a bűnös események túlnyomó része úgymond „törvényes keretek” között történhetett, amit lehetővé tettek az alkalomhoz kreált jogszabályok, vagy az azok közé beépített „kiskapuk”. Jelentős szerepet játszottak azok a kormányzati intézkedések, amelyek szinte felkínálták a pénzügyektől kezdve az egyes gyáron át, a különböző állami vagyontárgyakig, a „szabad rablásnak” is beillő magántulajdon szerzés lehetőségét, a közvagyon ellenőrizetlen magánosítását, a korrupció elhatalmasodását. Persze ehhez kellett azokat a sajátos szemléletű, gátlástalan „üzletemberek” is, akik – láss csodát – a „szocialista embertípussá” nevelésünk ellenére, kapcsolati tőkéjüket hasznosítva, gyorsan kinőttek az új magyar kapitalizmus talaján.

A mi esetünkben azzal kezdődött, hogy a határozatlan időre alapított Vaskohászati Trösztöt egy év után feloszlatták, annak ellenére, hogy védelmére, az első nehézségek leküzdésének segítésére – javaslatomra – miniszteri-biztost neveztek ki Bányai Miklós bankvezető személyében. Ő később, megbízatásáról lemondva, a sajtóban többek között a következő, inkább politikai, mint szakmai nyilatkozatot tette:

„... A TGB. határozat sokak számára, elsősorban valószínűleg a szakma számára mellbevágó volt. Nem mintha nem lett volna nyilvánvaló mindenki számára, hogy a vaskohászatban változtatásra van szükség. Ebben a szakmában azonban az ötvenes évektől kezdve mindig azt hirdették, hogy ők a vas és acél országának letéteményesei, mi több: ily módon a munkásosztály élcsapata. Ezért a szerkezetátalakítást a korábbi évekhez hasonlóan egy misztifikált mentőövnek képzelték... Elsősorban az ózdi térség vállalati vezetése, különböző párt- és szakszervezeti fórumai jártak el a legmagasabb szinteken is érdekeik védelmében... A közvélemény az érdekek alapján megosztódott, a pro és kontra véleményekkel volt tele a sajtó...”

Mindkét vállalatnál megindult, majd felgyorsult a felbomlás, a különböző érdekek szerinti osztozkodás, a banki zsarolás, a különféle mesterkedés a közvagyon kisajátítására. Kovács Árpád, a Számvevő Szék akkori elnöke, az LKM-ben 1994-ben folytatott vizsgálatuk után elemző cikkében így írt erről:

„A hajdani, tízezreket foglalkoztató ... gyáróriás, a volt Lenin Kohászati Művek életében az utóbbi évtizedek az iparfejlesztés hibáinak, a csődmenedzseléssel próbálkozó privatizáció teljes kudarcának, a kialakult helyzet szorításában vergődő válságkezelés tornamutatványainak a története... A balul sikerült privatizációban kibogozhatatlan szövevényként van jelen az esetleges lepénzelés, az etikátlan érdekkapcsolat, a silány közhivatalnoki és menedzseri munka, a rosszul értelmezett bizalmi elv.”

Mindezeknek a megállapításoknak az ellenére érdemi intézkedések máig nem történtek!

A Diósgyőri Vasgyárban 1989 után leállított és a termelő eszközei megsemmisítése következtében üresen maradt néhány hatalmas üzemcsarnok (2005 októberi felmérés szerint, azóta többet acélhulladékként összevágtak)

*A volt Egyedi Gépgyár üzemcsarnoka
Hasznosítható területe: 4.350 m²*

*A volt Durvahengermű csarnoka
Hasznosítható területe: 16.500 m²*

*Az egykori Martin-acélmű csarnoka
Hasznosítható területe: 12.300 m²*

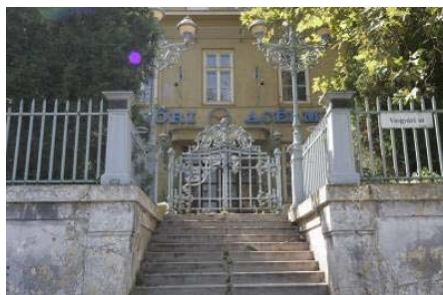
*Kompresszor-gépház homlokzata
Hasznosítható területe: 2x2.000 m²*

*Az egykori Középhengermű csarnoka
Hasznosítható területe: 14.580 m²*

*A volt Tűzálló-téglagyár homlokzata
Hasznosítható területe: 1.000 m²*

*Az I. sz. Hivatalház bejárata
Hasznosítható területe: 2.000 m²*

*A Keleti-erőmű nyugati homlokzata
Hasznosítható területe: 2x2.000 m²*

Az „ipari területek” értelmes hasznosítása számos helyen megvalósult (volt NDK, NSZK, Csehszlovákia, Franciaország, stb.). Miskolc: „állatorvosi ló”, de nem a jó értelemben! Így van ez? Felelősség, következmény nélkül?

Nem csupán a privatizálás időszakára, de az utána következő évekre is jellemző volt Diósgyőrben a fejetlenség, a gyárrombolás, a fosztogatás, a vagyonspekuláció, az alkalmazottak, a munkások érdekeinek, emberi méltóságának semmibevétele. Ezekről inkább a hírekből értesültem, kivéve a volt termelőüzemek, különféle ingatlanok válogatás nélküli megsemmisítését, a lakótelep lezüllesztését, amelyet személyesen is volt módomban többször is megtekinteni. Álljon itt néhány eset, adat példaként a hallottakról, a látottakról, a dokumentáltakról:

- Az Antall-kormány is tartott kihelyezett ülést a Diósgyőri Vasgyárban 1991. november 9-én, amikor – meghallgatva Tolnay Lajos vezérigazgató kétségbeejtően előadott helyzetértékelését – Kupa Mihály pénzügyminiszter többek között a következőket mondta: *„...a kormány nem fog változtatni a gazdaságpolitikáján. Ennek az a lényege, hogy erőltetett és nagyon gyors ütemben építi ki a piacgazdaságot, a piacgazdaságnak megfelelő tulajdonviszonyokat, a gazdasági szabályzókat, a gazdasági intézményeket, és ez az átalakulás tartósan munkanélküliséggel fog együtt járni, akár tetszik, akár nem. Ezt tudomásul kell venni!...”*
- Az „erőltetésre és gyors ütemre” az egyik első elrettentő példa az volt, hogy az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ) az egykori LKM (addigra 42 önálló egységgé átalakított) szervezeteiből a DIMAG Rt.-t – 1991. december 29-én aláírt szerződéssel – eladta egy külföldi magáncégnek. A vevő az ÁVÜ tulajdonában lévő 9,1 Md Ft-nyi részvényt mindössze annak 5,7 %-áért kapta meg. Ez az összeg sem lett kiegyenlítve (mint ahogy a többi vállalat, így a foglalkoztatás megtartása sem teljesült) az államra hátrányosan kötött szerződés és a vevő ismeretlensége, megbízhatatlansága következtében. Azóta e kiemelt (több mint 70 %-nyi) vagyonszám résznek a tulajdonosi cseréje eddig még négyszer megismétlődött, közel hasonló felelőtlenességgel, az állami érdekek és az itt dolgozók rendkívül súlyos sérelmével, végül pedig a munkahelyek teljes megszüntetésével.
- A volt nagyvállalat 130 hektáros – Miskolc város földrajzi központjában lévő – területére a privatizálók és felszámolók mintegy 130 osztatlan közös ipari-tulajdont jegyeztettek be a Földhivatalnál, amely körülmény rendkívüli módon megnehezíti mindenféle további rendezés lehetőségét. A tulajdonosok egy része, 50-60 személy, kisvállalkozást, családi vállalkozást szervezett és működtet a nagyon elhanyagolt, gondozatlan területen.
- Mára a magánosított Gyár berendezéseinek 90 %-a acélhulladékként lebontásra került, vagy üzemén kívüli állapotban folyamatosan a fémtolvajok martalékává vált, esetleg az időjárás pusztítja el. Az ugyancsak „dobra vert” Központi Kohászati Múzeum civil összefogással ugyan megmenekült, de nincs, aki tisztességesen fenntartsa. Az LKM egykori kulturális, szociális létesítményei mind-mind a korlátlan panamázásnak estek áldozatul.
- A köztulajdon magánosításának szinte minden rossz példája eddig előfordult a Diósgyőri Vasgyár elmúlt 25 éves történetében, egészen addig, hogy máig nincs elképzelése sem a döntéshozóknak, mit is kezdjenek e nagy múltú ipari tájjal.

A Diósgyőri Vasgyár elmúlásának, agóniájának éve

Az összevágott Martin-csarnok helye, a nyersvas-keverő maradvánnyal

A vízhűtő tornyok, mint egy „temető” emlékművei

A leszakadt légvezetékek behálózzák a kihalt Gyárat

Gyári iratok, gyártási-technológiák, rajzok, kidobált, gazdátlan állapotban

Az érdeklődők ezreinek gyári sétákon „idegenvezetőként” mutatom a pusztuló Gyárat.

Levelek, tanulmányok százait írtam le, az érdeklődők ezreinek személyesen mutattam be azt, hogy milyen hatalmas, pótolhatatlan értékek mennek veszendőbe, pusztulnak el az egykori vasgyár területén. Igyekezettel eddig leginkább a művészvilág, a társadalomtudomány fiatal művelői figyelmét, aktivitását tudtam felkelteni. Több kutató- és alkotó-munka indult el általuk. Közülük az egyik az a művészi fotóalbum, melynek képeiből itt is látható. Alkotója: Kiss Tanne István. Az album ajánlásában Bán András művészettörténész – egyebek között – a következőket fogalmazta meg:

„Ez a könyv Miskolcra szól. A mai Miskolcra. Erről a hatalmassá nőtt, majd magára hagyott iparvárosról. A Gyárról, amely kiegészítésként már alig-alig dobban, nem hajtja a település vérkeringését. Ott éktelenkedik házakkal, panel lakótelepekkel övezve, többnyire reményvesztett emberekkel körülvéve a város közepén...” Arról szól, hogy az alkotó miként látja témáját: ... „Egy gyárat, amelyben megállt az élet. A hatalmas, nyomasztó méretű, elhagyott és halálában is monumentális vasgyárat a maga csarnokaival, belső udvaraival, gépeivel, szerkezeteivel, tereivel és zugaival, iparélete és idő-koptatta színeivel...”

Városnéző gumikerekes kisvonattal az egyik „ipari szafari”-t vezetem

Hogyan lesz 20.000 főből 1.200 fő Diósgyőrben? Milyen következményei vannak ennek hosszabb távon? „Új seprű jól seper?” „De a régi tudja, hol a szemét!”

Nemcsak az előzőleg említett termelő és kiszolgáló berendezések tömegei, az anyagi javak és szellemi alkotások értékelődtek le és pusztultak el az elmúlt két évtized alatt, hanem – ami ezeknél is jóval fontosabb – maga a racionális, embert formáló termelő munka és az azt tisztességesen végzők méltósága is. Sajnos erre is mutatott számos példát szűkebb környezetünk. Úgy gondolom, hogy nem egészséges az a társadalom, az a környezet és vezetés, ahol – mint nálunk, a volt LKM-ben – előfordulhattak például a következők:

- Ahol 15 év alatt, az eredetileg köztulajdont képező munkahelyeket, a Gyárat négyezer adják el, magánosítják áron alul, meggondolatlanul, az emberek ezreit munkanélkülivé, családjukat, a környezetben élő fiatalokat földönfutóvá téve.
- Ahol bizonytalan a még megmaradt munkahely, a jövő, ahol csak időszakos munkát tudnak adni és hónapokig nem fizetik ki a dolgozók éhbért jelentő járandóságát, ahol a kollektív szerződést a munkaadó egyoldalúan felmondhatja.
- Ahol a fináncőke olyan hatalommal és gátlástalansággal rendelkezik, amellyel szemben egy dolgozói közösség a mindenkori miniszterelnöktől kell, hogy védelmet kérjen. (Ez történt Antall, Horn, Orbán, Medgyessy, Gyurcsány miniszterelnöksége idején a diósgyőri kohászok részéről.)
- Ahol úgy adott ki a kormányzat 15 év alatt 60-80 MrdFt közpénzt csak Diósgyőrben, hogy senkit el nem számoltatott annak felhasználásáról.
- Ahol 15 év alatt az egyesült kohászati törzsüzemben 18 első számú vezetőcsere történt. (Előtte, a gyáralapítástól eltelt 210 év alatt 32 vezetőcsere volt, én voltam a sorban az utolsó.)
- Ahol a bank elperelheti a gyári közösség által épített üdülő tulajdonjogát.
- Ahol „fehérgalléros urak” úgy privatizáltak, hogy a vagyonfelmérés során a páncélszekrényben lévő készpénzt is – állítólag – egynegyedére leértékelték.
- Ahol a gyáron belüli vagyonvédelem lazasága lehetővé teszi egyesek számára a milliós értékű lopások megszervezését.
- Ahol megszüntetik szakmánk utánpótlásának, továbbképzésének az iskoláit.
- Ahol nincs kellő elismertsége a jövedelemtermelő foglalkozásoknak. Stb., stb.

Valahol nagyon elrontottuk az eltelt két évtizedet! Nem ilyen lovat akartunk! Döntéshozóink egy sajátos illúziójukban élnek, legyenek azok bármely párthoz tartozók. Sokszor úgy tűnik, hogy a legegységesebb vezetői ismeretekkel, empátiával sem rendelkeznek. Így adódnak elő aztán olyan szégyenletes, visszafelé elsülő esetek, mint amikor a szocialista polgármester meghívta Moldova György Kossuth-díjas író, könyvet írni Miskolcra, és amikor megírta, hogy mit tapasztalt, gyorsan felbontották a szerződését. Vagy hogy olyan kijelentéseket enged meg magának egy vezető politikus, miszerint „egy ember annyit ér, amennyije van”. A köztévé pedig a napokban azzal próbálta leminősíteni a Kádár-rendszer egykori vezetőit, hogy lealacsonyító szándékkal felsorolta eredeti szakmájukat. Mindegyiknek volt tanult mestersége és éveken keresztül dolgoztak is abban. Azt sugallta a műsor, hogy ezért – vagyis származásuk okán – nem felelhetek meg a mai divatos „káder-pedigriének”, vagy ahogyan manapság mondják, a „HR” besorolásnak!

Észak-Magyarország 1992. június 5.

A diósgyőri kohász legutóbb a rendszerváltás előtti valamelyik május elsején vonult az utcára. Akkor az a tábla volt a vállán, amely azt hirdette fenn:

Egy a cél, jobb acél!

Tegnap legalább tízezer munkás menetelt végig Miskolcon. Ilyen táblákat vittek:

„Antall úr, (m)enni kéne!”

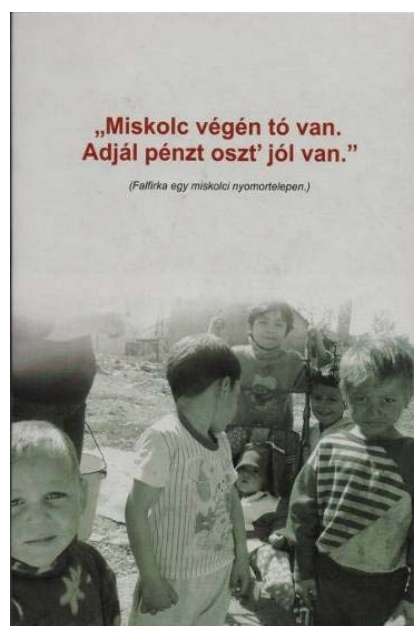
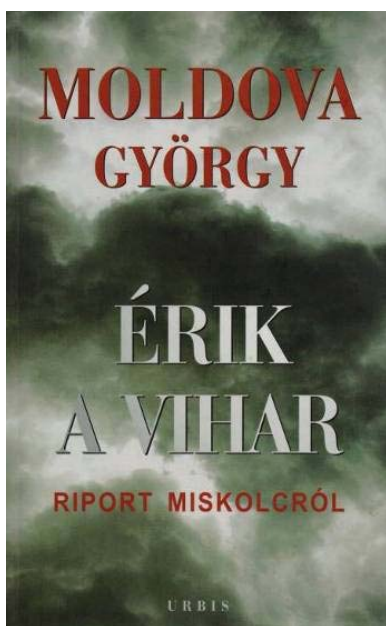
**„Munkát akarunk,
nem alamizsnát!”**

„Fizetés kell, nem segély!”

**„Fejlett gazdaság nincs
kohászat nélkül!”**

**„Eddig minden kormányt
túlélünk!”**

A munkásság gyára, munkahelye, megélhetése érdekében lépett tegnap az utcára.

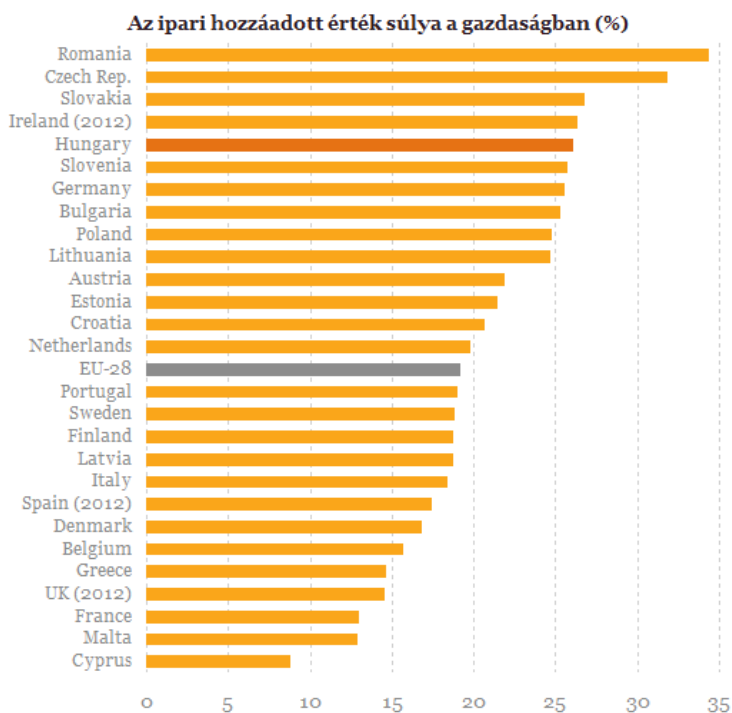
A hazai közmédiában jelenleg is döntően Miskolc városnak a leépülésével járó rossz, elretentő híreit lehet hallani, olvasni

A leépülés végbement, ez kétségtelen, de amint szokták volt mondani, „innen szép felállni és győzni”! Fog ez menni és hogyan? Vannak-e tanulságok?

Elértünk tehát annak az útnak a végére, amelyen (sajnos kellő válogatás nélkül) leromboltuk a régi gazdaságunkat, miközben többnyire kudarccal végződtek eddigi kísérleteink az elképzelt újjal, a pótlással. Ezáltal korábbi versenypozíciónkat jelentősen lerontottuk. Itt az ideje tehát, hogy az eltelt legutóbbi évtizedek tanulságát végre levonva, egy reális fejlődési irányt jelöljünk ki a nemzet és benne szűkebb környezetünk számára, majd pedig kezdjük el annak mielőbbi végrehajtását, kellően beintegrálódva a globalizálódó világba. Véleményem szerint:

- A magyar ipart, agráriumot, ezek tudományos, kulturális kiszolgáló bázisait, a 21. század várható igényei szerint kell újra építeni. E téren a jelenlegi kormány „munkaalapú, innovatív társadalom építése” programját, a fanyalgó, elavult szemlélettel szemben meg kell védeni és érvényre kell juttatni az „újraiparosítási” célt. Nem szolgálhat számunkra változtatások nélküli mintaként az eddig követni próbált konzervatív, sikertelen nyugat-európai gyakorlat, vagy a multik „gyarmatosító” törekvése. Óvakodni kell viszont a túlzottan „aktuál-közgazdászok” – a múltat mindenben elvetni kívánók – befolyásától is.
- E program megtervezéséhez meg kell nyerni a legjobb, gyakorlott gazdasági vezetőket (régieket is). Tapasztalt technokraták bevonása nélkül egy reális, eredményhez vezető újraiparosítási program összeállítása nem képzelhető el.
- A program tartalmi súlypont-meghatározása is döntő. Választ igényel, hogy: melyek legyenek a preferált innovatív, a nemzeti adottságainknak legmegfelelőbb ágazatok? Milyen legyen a hazai és külföldi tulajdonosi szerkezet aránya? stb.
- Nekünk – annak idején – a vállalatirányításban az a politikai időszak kedvezett, amikor az „aki nincs ellenünk, az velünk van” együttműködésre serkentő jelszó érvényesült, a korábbi „osztályharcos” szembeállítás helyett. Nincs ez ma sem másként. Igaz ez az országon belüli és a nemzetközi kapcsolatainkra egyaránt. Amíg a szembeállítás akkora, mint jelenleg is, addig – ahogy tapasztaljuk – konszenzusos célok nehezen vagy egyáltalán nem születhetnek, valósulhatnak meg.
- A munka társadalma megkívánja, hogy piedesztálra emeljük az értéktermelő munkát, kellő társadalmi rangot, elismerést kapjanak az azt végző és közvetlenül kiszolgáló dolgozó emberek, szakmák. E téren is hatalmas adósságot kell pótolni.
- A kormány helyesen teszi, ha a gazdasági, kereskedelmi külkapcsolataiban politikai semlegességet követ, minden irányba nyitott, együttműködő partnerek után kutat. Az én időmben volt olyan öt esztendő, amikor csak az LKM közel 600 millió dollár értékű export kiszállítást teljesített és ennek csupán egy töredékét vette igénybe import céllal. Vagyis hazai, vállalati munkából és „olcsó” rubel importból csináltunk dollárt. Vagy például az ukrán vasérc-importnál jelentős extraprofitot tudtunk elkönyvelni.
- Óvakodni kell attól, hogy a politika vagy az elvont, bizonyítékok nélküli okoskodás túlságosan rátelepüljön a gazdaságra. Ugyanakkor érdemi terepet kell biztosítani a civil megnyilvánulásnak, a bizalomépítésnek a gazdasági ügyekben is.
- Távolságra kell tartani – a ma már károsan túlburjánzott – pénzvilágot a gazdaságot alapvetően befolyásolni akaró hibás gyakorlata érvényesülésének lehetőségétől.

Az ország újraiparosításának élharcosai és szkeptikusai

Forrás: Eurostat, Portfolio.hu

Néhány megjegyzés a gyakorlatból:

- *Megtévesztő a grafikon, mivel az a jelenlegi, többnyire avuló iparszerkezetet mutatja. A 21. század teljesen más, új ipari struktúrát igényel;*
- *Óvakodni kell a túlzó politikai „jóslatoktól”, ha nem akarunk a korábbi évek hibájába esni;*
- *Hazánk, megyénk eddig leépült ipara helyébe – válogatás nélküli termelési szerkezettel, főleg előkészített zöldmezős területre – települt néhány nagy multinacionális ipari, kereskedelmi cég. Ezek többnyire alacsony hozzáadott értékű, alkatrészgyártó, összeszerelő, kiskereskedői munkát hoztak, és állami támogatást, adókedvezményt, az olcsó, speciálisan kiképzett munkaerő biztosítását igényelték. Többen csak a korábbi piacainkat vásárolták fel, mossa az értékük alatti áron. Jövedelmüket nagyrészt ki viszik az országból, vagy ők maguk is eltávoznak, ha kedvezőbb ajánlatot kapnak.*
- *A hazai gazdaság ilyen irányú kiszolgáltatottságát, a „bér-rabszolgasági” helyzetét is oldania kell a megfelelően tervezett és végrehajtott hazai tulajdonú újraiparosításnak.*

Pro és kontra:

2014. március 18.

„A miniszterelnök szolt arról is, hogy míg az Unión belül átlagban 15, addig Magyarországon 23 százalékos az ipari termelés részesedése a teljes nemzetgazdaságon belül. Ezzel Európa harmadik legiparosodottabb nemzete a magyar, a német és a cseh után – jegyezte meg a kormányfő, aki szerint komoly esély van arra, hogy a következő négy év végén versenybe szálljunk a kontinens legiparosodottabb országának címéért is.”

Újraiparosítás? Minek?

Madár István 2014. április 15.

„Kevés gazdasági érv hozható fel a kormány gazdaságpolitikai szlogenje, az újraiparosítás mellett. Talán a magyar munkaerőpiac néhány sajátossága magyarázhatja a kormányzat azon törekvését, hogy a feldolgozóipart nevezze meg első számú fejlesztendő területek. Ugyanakkor a nemzetközi tendenciák, illetve a pillanatnyi relatív helyzetünk alapján sem látszik, hogy miért lenne ez az irány üdvözlendő Magyarországra számára.”

„Borsod-Abaúj-Zemplén megyére nemcsak Miskolcon, a megyében, de Magyarországon is úgy tekintenek, mint az újraiparosítás erődítményére” – hangsúlyozta a közgyűlés elnöke, hozzátéve: a makrogazdasági adatok bizonyítják, ha Borsod-Abaúj-Zemplén megye fejlődik, akkor az ország is fejlődik. Ha a felső-magyarországi régió gazdasági erőforrásaival nem tudunk jól élni, jól sáfárkodni, akkor az Magyarország gazdaságára is hatással van.

dr. Mengyi Roland, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnöke sajtótájékoztatója a 2014-2020 tervidőszak fejlesztési előkészítéséről.

A „helyben járással is el lehet fáradni!” Szerintem immáron negyedszázada ez folyik Miskolcon a kohászattal kapcsolatban. Olyan hírek is fölreppentek, hogy új kohászati üzem épül. Igaz ez?

A régi, integrált diósgyőri vas- és acélgyártás a történetek után már nem éleszthető fel, de erre nincs is szüksége a hazai gazdaságnak. Ezen túl, a 21. században elképzelhetetlen is lenne egy ilyen vaskohászati nagyüzem működtetése a sűrűn lakott város centrumában. A Gyár még megmaradt alapüzemeiből azonban két fontos kohászati berendezés-komplexum, a Kombinált-acélmű és a Nemesacél-hengermű – hat éve történő leállása után is – ma még olyan állapotban van, hogy egy alapos karbantartási, felújítási munka után, ismét üzembe helyezhető lenne. Jelenlegi orosz tulajdonosa azonban még nem döntött ezek jövőbeni sorsáról, és ezzel a magatartásával teljes bizonytalanságra és tehetetlenségre kárhoztatja Miskolc város vezetését a szükséges intézkedéseik meghozatalát illetően. A Gyár területén még egy, 200 fő körüli létszámot foglalkoztató meleg-üzem dolgozik, a „Hámor” Rt., amely ma már ismét magyar tulajdonú és az egykori Nagykovács-mű szűkített termék-profilját hagyományos termelőberendezéseivel állítja elő. A Diósgyőri Vasgyárnak az elmúlt húsz éves, nagyon drágán megfizetett rémtörténetét, a még jelenleg is fennálló kilátástalanságát tovább komplikálja egy újabb körülmény. Elkezdték – sajnos ismét átfogó hatástanulmány nélkül – egy új kohászati üzem felépítésének az előkészítését a volt DIGÉP területén. Sokan elképesztőnek tartjuk a döntéshozóknak ezt az újabb lépését. Általános véleményemet több alkalommal különféle írásokban, tanulmányokban is kifejtettem, annak egy része a helyi sajtóban is megjelent. A legújabb fejleményeket is figyelembe véve a következőket tudom még rögzíteni:

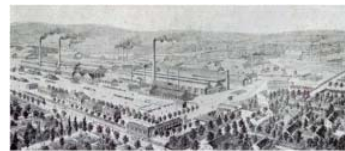
- Amennyiben a magyar gazdaságnak, feldolgozó iparnak hosszabb távon szüksége van hazai előállítású nemesacél és ötvözött acél-rúdárú gyártására, és erre az anyagi és emberi források előteremthetők, úgy több szempontból célszerű lenne mindenekelőtt először alkalmassá tenni – miniacélmű formájában – a meglévő és korszerűnek számító volt LKM termelőeszközeit, üzemeit. Ezt nyilván ésszerűbb a jelenlegi helyén kivitelezni, de át is telepíthetők az egyes berendezések a DIGÉP területére. Két kohászati bázis létrehozása, majd pedig működtetése Miskolc város közepén, azonban ellentmond minden józan észnek.
- E téren a megfelelő döntések nem szülehetnek meg az illetékes kormányzati, városi és vállalkozói egyeztetések, összehangolt előkészítő munkák nélkül. Ebben a kezdeményező, koordináló szerep Miskolc város vezetéséé, amelyre – megfelelő külső szakértők és civil erők bevonásával – fel kell készülni. Erre – számomra úgy tűnik – még mindig a szükségesnél kevesebb az igyekezet.
- Gondoskodni kell a volt LKM területének és még hasznosítható létesítményeinek igénybevételi lehetőségéről, az ottani mintegy 70 vállalkozás kulturált, biztonságos létfeltételeinek a megteremtéséről. A területre többféle, ipari, kereskedelmi, kulturális, közlekedési funkciót célszerű közép- és hosszú távon tervezni.
- Párhuzamosan az üzemi területekkel, a vasgyári lakótelep revitalizálásának megtervezése és kivitelezése is elengedhetetlen. Az üzemi területnek az ipari célból felszabadítható területével egy új, korszerű városközpont alakulhat ki.

VENDÉGGOMMENTÁR

Drótos László**Mi legyen a gyárral?**

Az újabb döntések előtt, elsősorban szakmai érvek alapján (közgazdasági, acélipari, környezetvédelmi, városrendezési, foglalkoztatási, jogi stb.) alakuljon ki a gyár és térsége jövőképe, a városrész újraélesztésének (revitalizálásának) stratégiája. Ennek tervezésében (a külföldi jó példákhoz hasonlóan) kapjanak szerepet az érintett vállalkozók, Miskolc önkormányzata, a központi kormányzat, valamint a lakosság. Ez a jövőkép csak egy több évre, több önálló részprogramra elosztott akcióterv formájában képzelhető el és valósulhat majd meg. (A Ruhr vidék érintett városai-ban ezt mintegy 20 éves munkával érték el.) Figyelembe kell majd venni azt is, hogy a 21. században már nincs helye egy város centrumába beékelődött nagyteljesítményű, tömegacélt gyártó üzemnek. Az eddigi tulajdonosok kudarcai felhívják a figyelmet az elvesztett piac-, a megfelelő szakember-, és tőkehiány végzetes következményeire is. Ezeket egy új, komoly szakmai befektető mérlegeli, a döntéshozóknak pedig (eltérően az eddigi esetektől) meg kell győződniük a majdani tulajdonos szükséges garanciáiról. Tény az is, hogy a még megmaradt két üzemben - a szükséges feltételek megteremtésével - piacképes nemesacél-termékeket lehetne előállítani, és ezzel néhány száz munkahely ismét betölthető. A térség rendezése növelhetné az idetelepült mintegy 70 kis- és közepes vállalkozás további fejlődési lehetőségét. E mellett is, a körülbelül 200 hektáros, jelenleg elhanyagolt ipari-tájon, a még létező, de az enyészetnek kitett hatalmas üzemcsarnokokban, épületekben (köztük műemlék jellegű létesítményekben) új városrendezési programokra nyílhatna lehetőség. Itt új közlekedési utak, parkok építhetők, kereskedelmi, kulturális és turisztikai projektek indíthatók, amelyek együttvéve Miskolc jövőbeni ismételt fejlődésének egyik kiugrási esélyét adnák, és az adófizetős munkahelyeket jelentősen növelnék.

LKM
DIÖSGYŐR

MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI ELŐ-TANULMÁNY

Miskolc város központi térségének revitalizációjának megvalósítására
a FTT Újvárosi Tervezési Iroda

Borsod-Abaúj-Zemplén megye gazdasági ipari örökségének idegenforgalmi hasznosítása, az „Európai kulturális utak” programjába történő bekapcsolására

NEMZETI TECHNIKATÖRTÉNETI EMLÉKPARK (tematikus emlékpark) RÉHITÉSÉVEL

Bay Zoltán Alkalmazott Kutatói Közalapítvány Logisztikai és Gyártástechnikai Intézet
2005. október

RÉSZLETES SZAKMAI BESZÁMOLÓ

és a készített

TANULMÁNYOK

„A kultúrtörténeti értékű ipari örökségünk turisztikai hasznosításának előkészítése a Diósgyőri-vasgyár és környéke látványtervének és műemlékjének interaktív bemutatásával, kapcsolódva az európai vasúti utca-tervezési programjához”

CÍMŰ PROJEKTRŐL

Készítette:
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma pályázati kiírása alapján,
a központi és megyei önkormányzatok KULTURÁLIS ÉRTÉK MEGŐRZÉSÉNEK ÉS HASZNOSÍTÁSÁNAK
a Diósgyőri Ady Endre Kulturális és Szabadidő Központ

Több előkészítő megvalósíthatósági tanulmány készült az évek során irányítással is, egyebek között a Bay Zoltán Kutatóintézet, a MTE SZ, a Miskolci Ady Művelődési Ház, a Nagy Lajos Király Magánegyetem közreműködésével, a vasgyár területének, berendezéseinek és a lakótelep ingatlanainak célszerű hasznosítására. Eddig azonban nem jött létre megfelelő politikai akarat, államigazgatási döntés az ez irányú feladatok végrehajtására.

Egy rendkívüli módon agilis, mindig mozgó, szereplő, intézkedő embertípus gyors lefékezése, nyugdíjazása meglehetősen kockázatos. Te ezt hogyan élted meg?

Egy felfokozott aktivitással dolgozó embernek nyugdíjba vonulni – különösen, ha egyik fontos művének beteljesedése idejére esik a dátum – nagyon nehéz élethelyzetet jelent. Nekem is az volt. Számomra külön is teherterelt okozott az orvosi elbocsátás szigora, amely előírt egy kemény rehabilitációra történő berendezkedést, a korábbi gondjaimmal, problémáimmal való radikális szakítást. Nagyjából igyekeztem ehhez tartani magam. Abban a biztos tudatban voltam, hogy a megyei Kohászati Tröszt létrejött, munkája beindult, a kezdeti nehézségek megoldására kinevezett miniszteri-biztos segíti, felügyeli a folyamatokat, a vállalatok vezetése jó kezekben van, tehát nagy baj az én kiesésemmel nem történhet.

Az első hónapokban valóban viszonylag sima volt az átmenet. Az új tröszt vezérigazgató esetenként tanácsért fordult hozzám, a KOPINT-DATORG Kutató Intézet is olykor véleményemet kérte, az Ipari Kamarában betöltött tisztségem is könnyebb elfoglaltsággal látott el. Egy idő után azonban ezek a feladataim elfogytak. Egyre inkább, ahogy az új hazai gazdaságpolitika kezdett kiteljesedni és megindult az állami vagyon magánosításának hulláma, a gyakorló vezetők – sutba dobva a korábbi célokat – az új lehetőségek minél jobb kihasználása felé, többen pedig emellett egzisztenciális biztonságuk és rohamos anyagi gyarapodásuk megteremtése irányába fordultak. Az általam elindított út hirtelen terhes, „elavult” lett a döntéseket előkészítők körében is. A Trösztöt egy éven belül megszüntették, és Ózdon, Diósgyőrben is megindult a máig sem befejezett súlyos leépülés, a köztvagyon, az emberek létbiztonságának bűnös eltékozlása. Kezdett beteljesedni Szepelfeld Sándor nekem elmondott – akkor hihetetlennek tűnő – „jóslata” a vadkapitalizmus újraszületéséről. Mindinkább a teljes vereség, az erkölcsi, szakmai megsemmisülés érzése uralkodott el rajtam. Felhagytam minden korábbi vezetői kapcsolatommal, de engem sem kerestek úgy, mint az ezelőtti időkben. Ahogy mondani szokták, elfogyott körülöttem a levegő. Volt ugyan még egy felsőszintű próbálkozás arra, hogy az új MSZP színeiben vállaljak országgyűlési képviselőjelöltséget, de ezt elhárítottam. Úgy döntöttem, hogy kivonulok a közéletből és családi szűk körben fogok elfoglaltságot találni magamnak. Ezzel a társadalom veszteseinek a sorsközösségét vállaltam fel.

Egykori iskolatársamtól, aki Nyékládházán lakott, néhány ezer forintért megvásároltam az ottani határban egy 4.500 négyzetméteres területet, részben gyümölcsösrel. Földművelő kisgépeket, mezőgazdasági szakkönyveket szereztem be, kutat fúrtam, faházat építettem, és több éven át, feleségemmel együtt – a környékbeli ősi gazdák csodálkozására – bőséges termést hozó virágzó kertet varázsoltunk a „birtokon”. Ez a munka lefoglalta az időmet és érdeklődésemet, a sikeres termés megelégedéssel töltött el, a fizikai terhelés egészségem rehabilitálásnak is jót tett.

Közben az új államhatalom úgy döntött, hogy nem vagyok méltó a korkedvezményes nyugdíjra, ezért lecsökkentették annak eredetileg meghatározott értékét. Itt jegyzem meg, hogy soha nem volt központi kérdésünk a fizetésem, annyiból élünk, amennyit kerestünk. (Például az LKM vezérigazgatójaként – egy felmérés szerint – 52. voltam a jövedelmi listán.) A nyugdíjcsökkentés pótlására üzletkötői munkát vállaltam egy lépcsőfeljárókat gyártó és forgalmazó országos hálózatban.

A szorgalmasabb gyári dolgozók ezreinek volt a környéken hobbi kertje, ahol a pihenőnapjain családjával, barátaival tölthette az időt, miközben megtermelte a háztartása egészséges zöldség-gyümölcs szükségletét.

A gyári munkahely megszűnésével e kertek egy ideig a „sírva-vigadás” színhelyei lettek. Később pedig először a fosztogatók birodalmává váltak, majd pedig ezek is – mint maguk a munkahelyek – elhagyatva, kihasználatlaná lettek.

Az alsó két kép a saját „birtokunkat” mutatja, amelyet nyugdíjasként vásároltam és műveltem. Az alsó képen a fűrt kút mellett Emilia unokánk még gyermekként „vizeskedik”.

Miskolc 1945 utáni történetének ismeretében ez az a város, ahol az ipar szinte minden ága megtalálható. Ez predesztinálta hazánk „ipartörténeti centrumának” e helyet. Én ebben a „minőségemben” kerültem közvetlen kapcsolatba Veled. De Te hogyan indultál el ezen az úton?

Az 1990-es évek fejleményeinek alakulását úgymond kívülállóként, „alulnézetből” figyelhettem. Ritkán jutottak el hozzám friss hírek az elszigetelődött új környezetembe. Így is akadtak azonban szép számban olyanok, amelyek minden képzelet felülmúltak, mérhetetlenül felháborítottak, a minimális emberi tisztességbe vetett hitemet ingatták meg. Ezek a méltatlan, szégyenteljes fejlemények többnyire az ország más területein is előfordultak, de – a közvetlen érintettség okán – számomra akkor és azóta is különösen fájdalmasak és megbocsájthatatlanok. Csak példaként említtem a – szerintem leginkább jellemző – következőket:

- A termelő munka és a munkás jelentőségének leértékelése, a társadalom nagy hányadának munkanélküli kiszolgáltatottá tétele. Szégyellnivalóvá vált a város ipari múltja, Miskolc történelmének egy új, hamis értelmezését indították el.
- A korábbi vezetők egy részének „átváltozó képessége”, „köpönyegforgatása”, személyes múltjuk megtagadása, aktív alkalmazkodásuk egy vadkapitalista, rabló társadalmi környezet kiépítéséhez.
- A szociális érzékenység, a humánus gyors lecsökkenése, a szolidaritás érzésének kihalása.
- A közvagyon, az emberi erőforrás eltékozlása, a korrupció elburjánzása.
- A középkori világnézet, a 20. század eleji politikai berendezkedés restaurálása.
- A társadalmi kohézió lazulása, a szekértáborok és ezek szembeállításának kialakulása, a gátlástalanság felerősödése, az ellenségkép keresése.

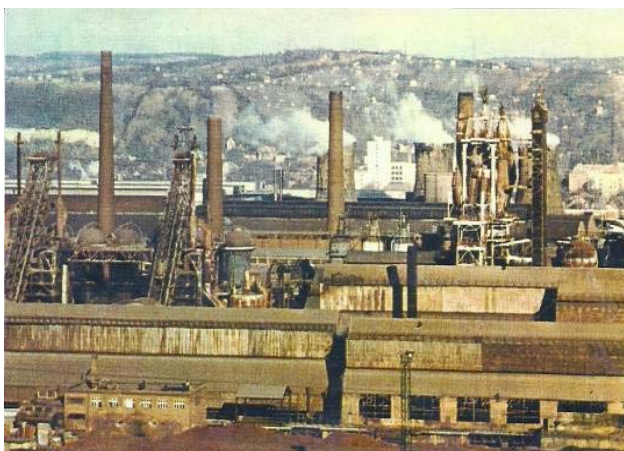
Mindezekre szűkebb környezetünkben is sajnos számos példával szolgáltak a korábbi volt helyi vezetés egyes tagjai. Többen ezáltal busás magánvagyonokat, kiemelt vezetői, kormányzati beosztásokat kaptak. Az MSZP baloldaliságának eszméje ugyan még „fügefalevélként” megmaradt a párton, de sem intellektuálisan, sem a gyakorlatában már nem hasonlított a hirdetett elvekhez. Ezért velük is megszakítottam a tagsági viszonyomat.

A hozzám is eljutott, főleg a Vasgyárunkról szóló hírek hallatán, egy idő után, az 1990-es évek végétől e téren sem tudtam teljes tétlenségben maradni. Tudomásomra jutott, hogy milyen hatalmas értékrombolással, barbár módon semmisítették meg az új tulajdonosok az 1990-es évek elején a Martin kemencéket és kapcsolódó üzemeit; a II. sz. nagyolvasztót, az 50 t. elektro-kemencét; majd 1994-ben a Középhengermű berendezéseit; 1996-ban a III. sz. Nagyolvasztót és az új LD konvertert; a tuskógyártás megszüntetése hatására a Blokk-hengersor és 2005-ben a Gerenda-sor állt le és több ezer tonnás berendezéseit hulladékba vágták. Ez utóbbival a vasúti sín gyártás lehetősége is (amelyre a gyárat 1868-ban jelenlegi helyén felépítették) végleg befejeződött Diósgyőrben.

Úgy éreztem, hogy tovább nem nézhetem tétlenül az eseményeket. Hatalmam, pénzem, kapcsolatam nem lévén, civil kezdeményezésbe kezdtem. A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségénél (MTESZ) találtam meghallgatásra. Azt gondoltam, hogy a múlt ipartörténeti értékeit a jövő zálogaként védeni kell!

A Martin kemence csarnok

A három diósgyőri egykori nagyolvasztó (kohó)

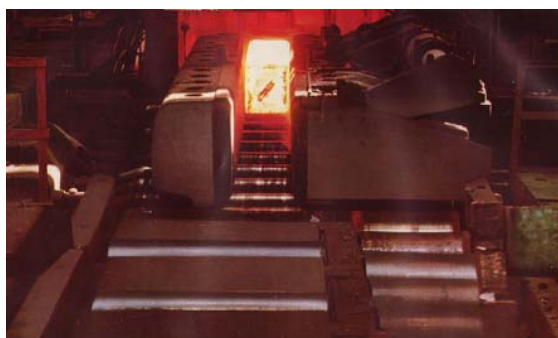
50 t. elektro-kemence

Középhengermű fél-folytatólagos sora

Durvahengermű gerenda-sora

Durvahengermű gerenda-sora

*Durvahengermű, Ilgner
áramátalakító gépek*

Ebből a „korszakodból” már egy kicsit többet tudok, ismerek, és megcsodálhattam azt az energiát, pontosságot, precizitást, ami benned rejlik. De inkább mondd el Te mindazt, amit sikerült elérni!

Ebben az időben keresett meg Laár Tibor ipartörténész és Sélei István, a Központi Kohászati Múzeum igazgatója, hogy álljak annak a szervezésnek az élére, amely az Európa Tanács által elindított Európai Kulturális Utakon belül a hazai Vaskultúra Útja programja létrehozását célozza. Ez kapóra jött civil szándékom megvalósításához. Önálló munkabizottságot hoztunk létre a MTESZ megyei szervezete keretében és több projektet pályázati támogatással indítottunk útjára. Számos rendezvényt, vándorkiállítást szerveztünk, kiadványokat szerkesztettünk, cikkeket írtunk az ipari örökség lényegéről, fontosságáról, hasznosíthatóságáról. Nem sokkal később Te is – mint akkor a Bay Zoltán Kutatóintézet igazgatója – érdeklődtél a programunk iránt és úgy ítélted meg, hogy intézményi háttérrel biztosítottok az ügyhöz. Most már nem csupán a diósgyőri ipari örökség védelmére, hanem – a Te rendkívül jelentős segítségével eredményeként – az egész ország, később pedig a közép-európai térség ipari emlékei megőrzésére, bemutatására, védelmére tudtuk a figyelmet fordítani. A legjelentősebb sikeres akcióink közül az alábbiakat tudom példaként kiemelni:

- Több települési önkormányzatot sikerült az ügy támogatásához megnyerni. Ma már sok városban, kisebb településen ipari örökség napját, bányásznapiakat rendeznek, állandó kiállítást, gyűjtemény-bemutatót, kis múzeumot tartanak fenn.
- Felmértük és térképszerűen, kiállítási táblákon, nyomtatott, valamint elektronikus formában hozzáférhetővé tettük a Vaskultúra Útja magyarországi állomásait.
- Önálló magyar egyesületet hoztunk létre, amely már – ernyőszervezetként – elvileg felvállalja a Közép-európai Ipari Örökség Útja teljes szakmai köre gondozásának a feladatát. Erről hazai turista-térképet készítettünk.
- Együttműködési megállapodás alapján rendszeres programokat, tanácskozásokat szervezünk osztrák, szlovák, szlovén, erdélyi kollégákkal e témakörben. Közös kiadványokat, diákcsereket, közös kutatásokat és pályázatokat indítottunk.
- Kiemelt feladatként kezeltük a technikatörténeti múzeumokkal való szoros kapcsolatunkat, valamint a turizmus támogatását a ipari emlékek tematikus útja kialakításával. (Ez utóbbi célból eligazító táblákat helyeztünk el a közutakon.)
- Több felmérő munkát, tanulmányt készítettünk és tettünk közzé egy Technikatörténeti Élménypark kialakítására, a vasművesség remekei bemutatására, az egykori Felvidék gazdag ipari emlékeinek nyilvánossá tételére.
- Legutóbbi konkrét felvállalt munkáink: az iparilag elhagyott „barna mezős” területek hasznosítási lehetőségének széleskörű szakmai vizsgálata; az ipari örökség dokumentumok archiválása és digitalizálása.
- Kezdeményezésünkkel és közreműködésünkkel mindjobban bekapcsolódnak a célkitűzéseinkbe azok a civil szervezetek, amelyek az ipari múlt társadalmi, szociológiai, kulturális-antropológiai összefüggéseit tárják fel és mutatják be.
- Több, a 2014-2020 tervezési időszakra szóló kormányzati és helyi programhoz adtunk véleményt, javaslatokat. Meggyőződésem, hogy a jelenleg hangsúlyosan kommunikált „újraiparosítási” program végrehajtásában sokat segíthetne egyesületünk, az ipari örökség széleskörű tanulságának gyakorlati hasznosításával.

Az egyesületi munka szervezése, az egyes projektek ötleteinek a sikeres végrehajtása rengeteg irányító és sok-sok manuális munkát, időt, valamint anyagi áldozatot igényelt az abban résztvevőktől. E téren ki kell emelni Prof. Dr. Dr. Gerhard Sperl elnökünk (fenti kép) és Laár Tibor kolléga (jobb oldali kép) fáradtságot nem ismerő munkáját, kiváló kollegiális kapcsolatunkat.

Néhány általunk kiadott könyv, térkép, szórólap, meghívó, CD

Laár Tibor, egyesületi koordinátor

Több mint 80 db közúti eligazító tábla készült a megyében a látnivalókról

Az ipari örökség megőrzése fontos elem lehet az ifjúság körében a profittermelő szféra iránti érdeklődés felkeltésében. Vannak eredmények, de...! Folytasd Te!

Mint azt Te is többször tapasztalhattad, a közösen is végzett örökségvédelmi önkéntes tevékenységünk – bár számos eredményt hozott, de ezek – a befektetett munkánkkal, a kínálkozó hazai és helyi adottságainkkal, valamint a szükséglettel korántsem voltak arányosak. Nem lehetünk tehát elégedettek! E téren nem csupán a gazdagabb ipari országok, de az egyesületünk által összefogott, környező nemzetek is nálunknál többre haladtak. Ha jól meggondoljuk, nem lehet ezen csodálkoznunk. Ott, ahol a nemzetgazdaságot ennyire elhanyagolják és hibás irányba kormányozzák, mint ahogy az nálunk történik már több évtizede, miért lenne megfelelő érték, védendő és hasznosítható kulturális hagyaték ennek a termelő ágazatnak a múltja, tapasztalata, öröksége? Számomra úgy tűnik, hogy ennek a hibás kormányzás-sorozatnak sajnos mélyebb, ideológiai okai is kezdenek megerősödni. Nemrég hallottam egy vezető egyetemi oktató előadásában – de rádió-, tévéműsorokban is mind többször hallani – a felvilágosodás eszméjének tagadását, a földi valóságból a transzcendencia régiójába történő menekülés ajánlását.

A mi ezirányú munkánk negatív gyakorlati példáira megemlítem a következőket:

- Szakmai projektjavaslataink, pályázataink jelentős része, köztük az egyesület működési támogatását kérők is – tartalmi elismerésük ellenére – elutasításban részesültek (pl. breviárium szerkesztés ipari örökségünkről; bányász emlékhelyek hazánkban; diák szabadegyetem a Miskolci Akadémiai Bizottságon stb.).
- Kellően kidolgozott ajánlásaink, javaslataink időszerű országos és helyi kiemelt programokhoz sorra válasz nélkül maradnak, vagy jobb esetben semmitmondó, udvarias hivatalnoki reagálást kapunk.
- A települések vezetői közül van, ahol felismerik és van, ahol nem az örökség-földrajzi adottságaikat, köztük az ipari hagyaték értékeit. Miskolc város eddig kiemelkedően rossz példát mutatott fel ezirányú adottságai felismerésében és tudatos elhanyagolásában. Nem találok szavakat arra, hogy miként történhet ez meg egy olyan universitas mellett, mint amilyenre a Miskolci Egyetemet felfejlesztettük. Ózd város viszont pozitív ellenpéldája ennek.
- Különösen nagy gondnak tartom, hogy maguk a szakmák képviselői, a vállalkozók, a különböző szakterületek érdekképviselői szervei (kamarák, szakszervezetek, egyesületek) túlnyomó többsége is könnyen viszonyul saját múltjuk emlékezetéhez. Ott pedig, ahol külföldi lett a tulajdonos – mint azt tapasztaltuk az LKM esetében, vagy a BOSCH miskolci üzeménél és másoknál – semmi motiváció nincs a helyi szakmai identitás keresésére és hasznosítására.
- Leépült vagy megszűnt több technikatörténeti múzeumunk, gyűjteményünk, megsemmisültek vagy külföldre kerültek kultúrtörténeti értékű ipari hagyatékaink. És a pusztulás sajnos folytatódik. Üdítő néhány jó példa: a Diósgyőri Papírgyár, a MIKEROBB Kft, a Paksi Erőmű, a Rádió, a Nemzeti Bank, az Olajipar által fenntartott színvonalas szakmúzeum és ezek látogatottsága.

Némi optimizmussal tölt el azonban az kormány „újraiparosítási” propagandája. Azt remélem, hogy ez kedvező irányba befolyásolja majd az ipari örökség ügyét is.

Prof. Dr. Tóth László előadását tartja

Ipartörténeti kiállítás megnyitása a Miskolci Galériában

Prof. Dr. Tóth László és én is számos hazai és külföldi rendezvény, konferencia, kiállítás előadói, program-vezetői voltunk.

Az itteni képek a Bay Z. Kutató Intézetben, a Miskolci Galériában, valamint a Miskolci Akadémiai Bizottság dísztermében tartott rendezvényeken készültek.

Műhelybeszélgetés sorozat megnyitása az akadémiai székházban

„Piacképesse tenni a várost”

Múlt héten volt a Borsod 2050 programsorozat utolsó előadása.

MISKOLC. Utolsó műhelybeszélgetése volt a múlt héten a Borsod 2050 programsorozatnak, ez alkalommal Miskolc városmarketing stratégiája volt terítéken, mégpedig a város és a régió ipari-műszaki hagyatékának, perspektívájának összefüggésében.

A beszélgetés a vasgyárról, az ipari örökségről magára Miskolcra „vándorolt”, s az est során főleg arról folyt a diskurzus, hogy hogyan lehetne a várost eladni, hogyan, mivel lehetne a turistákat idecsalni.

Szomorú tapasztalat

Szántó István, lapunk főszerkesztő-helyettese szerint szomorú tapasztalat, hogy az országos médiában ritkán, vagy csak elvétve jelenik meg Miskolcra bármilyen pozitívum. Bárdos István idegenforgalmi szakember szerint az a baj a miskolciakkal, hogy apró

ötleteket sem visznek végig. Említette például a Villanyrendőrt, amelyet szerinte egy aprósággal híressé lehetne tenni. Mégpedig úgy, ha megépítenék oda annak az eredeti villanyrendőrnek a mását, amelyről a nevéet kapta. Felmerült egy ötletláda terve is, erre Szántó István úgy reagált, hogy az Észak internetes levelező fórumára, az Agorára szívesen várjuk a városjobbító ötleteket, amelyeket közzé is tennénk a lapban.

Ma nem eladható

A beszélgetésen a közönség soraiban vett részt Rostás László, Miskolc főépítésze, aki szót kérve elmondta, a villanyrendőr felállításának ötlete már a városvezetésnek is eszébe jutott, jelenleg az eredeti terveket keresik hozzá. Szerinte is az a baja

miskolciaknak, hogy ötleteik vannak, de nincs bennük kitartás végig is csinálni.

Piskóti István, a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kara marketing intézetének vezetője szerint Miskolc ma nem eladható, legfeljebb elemeiben. Szerinte előbb piacképesse kell tenni, aztán jöhet a marketing. Ő úgy látja, 20 év alatt nem volt képes kitalálni a város a stratégiáját, s sajnos, ha ki is találja, csak tíz év múlva örülhetünk. Véleményén osztoztak a szakemberek.

A beszélgetést végül Drótos László, a programsorozat kitalálója, a Közép-Európai Örökség Útja Egyesület nevében zárta. Mint említette, ígéretet kapott a városvezetéstől, hogy a beszélgetéseken elhangzottak helyet kapnak a 2014-20 tervidőszak stratégiai programjában. **ÉM-HM**

A sorozat mindvégig hatalmas érdeklődés mellett zajlott

FOTÓ: A.I.

Alapigazság: amit elköltünk, azt meg is kell termelni! Ennek legjobb „színtere” a reálszféra. Ahhoz, hogy ez valóban eredményes legyen, a legértelmesebb fiatalokat kell megnyerni erre a területre. De hogyan, miképpen? Mert már a soron következő generációról van szó!

Ez ma már egy bonyolult, nehéz, de alapvető dolog. Felkérésre – társadalmi észrevételek formájában – a minisztériumok által 2014-2020 tervciklusra kidolgozott operatív programokat egyesületünk nevében írásos formában véleményeztük, és ez irányba is javaslatokkal éltünk. Miskolc város polgármesterének eljuttattam a városra vonatkozó ajánlásunkat. Egy önálló programjavaslat-tervezetet is kidolgoztam. Ennek lényege, hogy a Kormány által meghirdetett „munka- és innováció-alapú társadalom” építésének, az ország „újraiparosításának” a sikeres mielőbbi megvalósítása érdekében indítsunk egy komplex humán tartalmú programot is. Ez a társadalom munkára nevelését, a termelő tevékenység és az azt végzők társadalmi presztízse emelését lenne hivatva szolgálni. Ebben – szerintem – sokat segíthetnének a civil szakmai szervezetek, köztük a mi egyesületünk is. Tekintettel arra, hogy a minisztériumoktól és a polgármestertől – a rájuk eddig is jellemző módon – most sem érkezett válasz, ezért úgy döntöttem, megkísérlem ötletemet a Miniszterelnökség államtitkárának, Lázár Jánosnak felvetni. Innen rövid időn belül pozitív reagálást kaptam. Kérték, hogy a feladatok egyeztetésére személyesen keressem fel a Miniszterelnökség Stratégiai és Tájékoztatási Helyettes Államtitkárságát. A szűk körű tanácskozásra 2013. december 12-én a parlamenti hivatalban került sor. A konstruktív megbeszélésünk eredményéről emlékeztető is készült. A munka közös folytatását illetően kérte Kern Tamás stratégiai és tájékoztatási helyettes államtitkár, hogy halasszuk az országgyűlési választások utánra, hisz annak az eredményétől függ az ő további lehetősége az ügyben. Erről a javasolt programról néhány rövid mondatot szólok. Nemzetközi elemzések (pl. Bruegel Intézet) támasztják alá – egyezően tapasztalataimmal – hogy a gazdasági növekedés eléréséhez nem elegendők a klasszikus gazdaságfejlesztési eszközök. Ezen eszközök sikerességét ugyanis nagyban befolyásolják az adott ország vagy régió rendelkezésére álló strukturális tényezők. Magyarország komoly elmaradással küzd a hosszabb távon ható strukturális tényezők terén. A legnagyobb elmaradás (ebben a sorrendben) az általános infrastruktúrában, a humán tőkében és az innovációs környezetben mutatható ki. Nemzetközi összehasonlításban a társadalmi környezet állapotát nagyon jól adja vissza az OECD által alkalmazott jóléti mutató, a „*better life*” index, melyben a 2011. évi adatok alapján Magyarország az Európai Unió tagállamai közül a második legrosszabb összértékű mutatót érte el. Az említett tényezők közül külön kiemelését kíván a humán tőke kérdése, és ezen belül a hazai munkamorál gondja, az értéktermelő reálszakták alacsony társadalmi elismertségének problémája. Az e téren mutatkozó értékválság, a munkára nevelés elhanyagolása, és ennek különböző következményei ma már az egyik legsúlyosabb fenyegetés a nemzet jövőjére nézve. Javaslatunk lényege, hogy ezen a helyzeten civil közreműködéssel, szubjektív, emocionális tényezőkön keresztül, generális hatást gyakoroljunk az emberekre, különösen a munka világából kisodródottakra és a fiatalokra, a felnövekvő nemzedékre. A következő egyesületi lépésünk a kapott ígéret betartásától függ majd.

"Az Európai Vaskultúra Útja"

MAGYAR
VASMŰVESSÉG MŰVÉSZI EMLÉKEI
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG TERÜLETÉN

Fazola Henrik emlékműve
Felsőhámor, temető

A tervezett programból:

- szakképzési rendszer megújítása
- fiatalok ágazati, szakmai identitásának erősítése;
- hogyan kell dolgozni?
- készségek és képességek fejlesztése termelő és szolgáltató ágazatokban dolgozóknak;
- gyakorlati képzés erősítése a képzés minden szintjén;
- alkotó-összeszerelő, kreativitást igénylő gyermekjátékok fejlesztése, elérhetőbbé tétele, ezekre épülő versenyek;
- az oktatás és a munka világa közötti kapcsolatok erősítése;
- interaktív műszaki múzeumok és kiállítások (a Rubik-kocka Ház nemzeti innovációs bemutató projekt országos méretű hálózatá alakítása);
- ipartörténeti tematikus élményparkok kialakítása;
- stb.

Kedvenc festményem a „Honnan jövünk? Kik vagyunk? Hová megyünk?” címet kapta Paul Gauguintól. E szimbolikus jelentőségű cím talán alkalmas egy élet tanulságainak összefoglalására is. Vállalkoznál-e erre?

A kérdések ilyen lezáráshoz segítségül hívom a születésem idején megjelent sajtók néhány híryanagát, cikkét, és nagyra becsült írónk, Márai Sándor naplójának, gyermekkoromba tett pár bejegyzését. Ezekkel szeretném hitelesen érzékeltetni az akkori idők lényegét. Azt a történelmi időszakot, amelybe az én korosztályom bele született, amelyben szocializálódtunk, amely elvezetett – nem kevés sikerélménnyel és gyötrődéssel – a sok tekintetben hasonlatos mába.

- Az egyik orgánum, a Búvár, 1935 júniusában, Herman Ottó születésének 100. évfordulója alkalmából közölte a nagy polihisztor emléke tiszteletére szervezett országos rendezvényeket, több tudós meleg hangvétellű méltató köszöntő cikkét. A kerekén száz esztendővel előttem született, Miskolcon, illetve a vasműves Alsó-Hámorban gyerekeskedett, kiváló emberi tulajdonságokkal rendelkező tudós mentalitása, küzdőképessége, hazaszeretete mindig is példaképem volt.
- A vallás- és közoktatási miniszter, Hóman Bálint parlamenti expozéjában (1935 június) felvázolta a magyar iskola-átalakítási új elveit, amely szerint a közoktatási tartalom helyet a nemzetnevelésre kell áttenni a hangsúlyt. Mi már ebben az iskolarendszerben nevelkedtünk. Úgy tűnik, most ismét erre térünk vissza.
- A különböző újságok hírül adták, hogy „izzik a parázs a hamu alatt”. Az első világháború után készítik elő a másodikat. Sajnos sok a hasonlatosság a mával.
- Miskolc városa számára a 20. század első fele – mint a jelenlegi is – viharos volt, gazdasági fejlődésére a hullámozás a jellemző, társadalmi helyzetét kritikussá tette stratégiai jelentősége, valamint a zsidó lakosság viszonylag nagy száma.
- Márai Sándor naplója érzékletesen leírja a 20. század első felének súlyos politikai terheket kitermelő és viselő Magyarországot, amelyben generációm tudata formálódhatott. Ez sajnos követett mintát adott mindmáig – a politikai berendezkedéstől szinte függetlenül. Például, jelenleg állítanak szobrot Belgrádban az I. világháború első lövését Szarajevóban leadó terroristának. Hazánkban megkezdték a II. világháború háborús bűnöseinek jogi rehabilitálását. Úgy gondolom, ideje lenne, sőt nélkülözhetetlen, kötelező a nemzet vezetésére vállalkozó elitnek az elmúlt század tanulságait tisztességesen megvonni és eszerint cselekedni. Tiszta lapot, tisztességes szereplőkkel kellene nyitni nemzettörténeti albumunkban. E nélkül – mint azt az eltelt bukducsoló évtizedeink mutatják – nem fog menni, e nélkül megpecsételődik a magyarság jövője.
- Ami a miskolci jelenlegi lemaradást, késedelmét illeti, ezt úgy is felfoghatjuk, hogy éppen e miatt eddig még nem rontottunk el nagyon semmit. Eljön majd az idő és a lehetőség, hogy kellő felelősséget érző, hozzáértő szakemberek, országos és helyi testületek a város újjáépítésére végrehajtható stratégiát és tervet készítenek. Ekkor őszintén számba kell majd venni az eddigi kudarcos és sikeres esztendők tapasztalatait, és tudatosan építeni kell a térség gazdag örökségföldrajzi elemeire. Amíg van remény, addig van jövő! Kérdés, hogy a napokban közzétett sokadik, 2030-ig szóló önkormányzati program betölti-e majd ezt a kívánt szerepet?

Néptanítók Lapja

ÉS
NÉPMŰVELÉSI TÁJÉKOZTATÓ

KÖZKÖZTETŐSÉG: Budapest, V. Hód-utca 15. (Magyar Népi Vallás- és Köznevelési Munkaszervezet) Telefon: 25-54-10

KIADÓHIVATAL: Széchy Károly Egyetemi Nyomda, Budapest, VIII. ker., Mátyás-templom 6. szim. Gyógyár. Telefon: 56-1-40

ELŐFIZETŐK megismerése és a köznevelési munkaszervezet feladatainak megismerése érdekében a lapot mindenki számára meg kell rendelni. A lapot a Magyar Népi Vallás- és Köznevelési Munkaszervezetnél lehet megrendelni. A lapot a Magyar Népi Vallás- és Köznevelési Munkaszervezetnél lehet megrendelni. A lapot a Magyar Népi Vallás- és Köznevelési Munkaszervezetnél lehet megrendelni.

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter beszéde a kultuszterca költségvetési vitájában.

A kultuszterca költségvetését június hó 3-án tárgyalta a képviselőház. Az előadói beszédet Sándor Jenő tette be. A javaslatához a következő képviselők szólnak hozzá: Petróczy

zseje már ez a költségvetés is. Ennek az átszerkesztésnek a befejezése annak a számmal már nem bíró törvénynek az alapján fog megtörténni, amellyel a közhatalomban folytatott

Márai Sándor

Márai Sándor: „Hallgatni akartam” című naplóbejegyzéseiből

„Szeretném elmondani, mi történt a polgári műveltséggel a tíz évben, amelynek kezdetét – önkényes időszámítás nélkül – az osztrák függetlenség megszűntének, az anchlussnak napja jelenti. Azt hiszem, most már mindenki tudja, hogy azon a napon omlott össze sok minden, ami a régi Európából megmaradt. Ebben a tíz évben nem csak országok szűntek meg, bomlottak fel, trónok és hatalmi rendszerek semmisültek meg. Ebben a tíz évben megszűnt egy életforma és egy műveltség.”

Hírek 1935 évi újságcikkek alapján:

- Adolf Hitler, a párt és az állam vezére iránti hűségnyilatkozat a berlini Operában az Unter den Lindenen.
- Rooseveltnél elnök évi kongresszusai üzenetében hangsúlyozza az USA semlegességét a világpolitikában.
- Franciaországban a kötelező katonai szolgálatot 18, illetve 24 hónapban állapítják meg.
- Németországban bevezetik az általános kötelező katonai szolgálatot.
- Az első elsőtétítései légvédelmi gyakorlat Budapestten.
- A Nemzetiszocialista Német Munkáspárt szerepel a legjobban a dancigi tartományi gyűlési választáson.
- A német Birodalmi Írói Kamarából valamennyi nem árja tagot kizárják, és megtiltják nekik az írói tevékenységet.
- Hermann Göring Budapestre látogat.
- A Német Birodalomban életbe lép a munkaszolgálat kötelezettségéről szóló törvény.
- Románia tiltakozik a magyar tankönyvek ellen.
- Német birodalmi törvény tiltja meg az állami tisztviselő előtt kötött házasságot árja és nem árja között.
- A „birodalomzászló”-törvény: Németországban az egységes állami zászló a horogkeresztes lobogó.
- Gömbös Gyula magyar miniszterelnök Németországba utazik.
- November 20-án megszületik Makovecz Imre Kossuth-díjas építész.
- November 23-án megszületik Töröcsik Mari Kossuth-díjas színésznő.
- Megnemtámadási szerződést kötnek: Törökország, Irán, Irak és Afganisztán.
- A nürnbergi törvények értelmében a zsidó orvosoknak el kell hagyniuk a közösségi egészségügyi intézményeket.

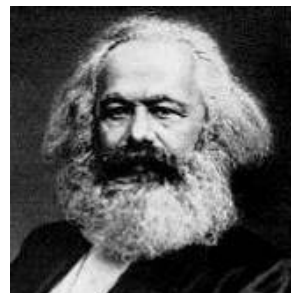
Az utolsó, kiegészítő 81. kérdés. Te meg- és átéltél „hideget-meleget”, Te voltál „formális és informális vezető” különböző közösségekben (politikai és civil szervezetekben), ebből adódóan folytathattál igen jelentős eredményekkel járó és „szélmalom” harcot egyaránt. Voltál a „barikád mindkét oldalán”, azaz voltál „közösségi ember” és voltál „egyén”. Visszatekintvén életedre, érzésvilágodra, melyik életstratégia a követendő, a „közösségi ember” vagy az „egyén”, avagy egy életben nyugodtan megfér mindkettő, és így válik az teljessé? Tudom, hogy a kérdés nehéz, de idézvé Csepeli György „A hatalom anatómiája” c. könyvének egy mondatát: „Az ember számára nincs érdekesebb, mint az ember”. Talán a Tisztelt Olvasónk is feltette önmagának e kérdést és kíváncsian várja a Te véleményedet.

A kérdés és arra az én válaszom valóban nem könnyű. Annak ellenére nem, hogy könyvtárnyi irodalma van a vezetési és szervezési ismereteknek, az ezzel összefüggő – gyakran egymásnak is ellentmondó – elméleteknek, az azokat figyelembevevő lehetséges életstratégiáknak. A kérdésedben hivatkozott *Csepeli György* író „*A hatalom anatómiája*” c. könyvében (2013) is tankönyvszerűen remekül összefoglalja mindenekelőtt a politikai vezetés jelentősebb ismérveit, a különböző változatok eltérő jegyeit. A gyakorlat, de mindenekelőtt tapasztalataim mondatják velem, hogy volt, ahol megegyezett, és volt, ahol eltért ezektől az én tevékenységem.

Ennek egyik – már korábban említett – oka abból a meggyőződésből táplálkozott, hogy miután a társadalmak *felépítményrendszerei* (köztük a különböző szintű irányítás, vezetés) gyakorlati színvonala képtelen követni az *alapoknak* (köztük a gazdasági innovációnak) az ütemét, ezért az utóbbiak vezetőinek szükségképpen folyamatos válságmegelőző- és kompenzáló feladatokra kell berendezkedniük. Vezetői munkámban nekem is ezt kellett követnem, ami önmagában is eléggé eltérítette módszereimet az elméletileg kedvezőbbektől, mind a formális, mind az informális beosztásaimban. Azt is említettem már a korábbi kérdésekre adott válaszok egyikében, hogy – szerintem – az adott időszak végén én már nem voltam ideális politikusi alkat, a mindennek és mindenkinek megfelelő, alkalmazkodni képes pártvezető, elsősorban a túlságos technokrata beállítottságom és egyes kérdésekben az uralkodó értékrendtől különböző nézeteim miatt. Ezt felismerve – eltérően a politikusok mentalitásától – nem ragaszkodtam párttiszségemhez. Nem egyszerű a „pót-kérdésedre” a válaszom azért sem, mert a sors kegyetlen, kiszámíthatatlan fordulata következtében mindkét említett munkaterületemen, vagyis Miskolc város és a Diósgyőri Kohászati fejlődésének irányításában, az eredményes éveket követően – vezetői kilépésem után – nagy visszaesés tragikus következményei álltak elő. Az ipari örökség védelmében folyó jelenlegi munkánk is csak döcögve halad előre.

Bár ez nem a személyem, illetve az általam hátrahagyott programok kudarca – de mégis ennek az önkéntesen magamra vállalt erkölcsi terhét, a lesújtó napi helyzetekkel való helyi szembesülést így is rendkívül nehezen élem meg.

Kérdésedre, az életstratégia választási alternatívájára visszatérve, egyrészt Marx antropológiai megfogalmazását hívom segítségül. E szerint „*az emberek maguk csinálják a történelmüket, de nem csinálhatják szabadon, nem maguk választotta, hanem közvetlenül meglévő, adott és örökölt körülmények között.*” Hazánkban is a sajátos magyar értékrendünk szerint és a drámai történelmi fordulatok következtében alakultak ki a különböző életmód minták. Jellemző rá az a történelmi emlékezet, amely szerint a magyar családok többször elindultak a felemelkedés felé, majd tömegesen megtorpantak és kudarcba fulladt a kitörési kísérlet. Ebből következik, hogy mi magyarok a többi nemzetekhez képest eléggé eltérő, kedvezőtlen életstratégiák szerint élünk. Én ennek a helyzetnek az igazát megtapasztalva, igyekeztem alakítani (tudatosan, de ösztönösen is) életcélomat, az arra épített cselekedeteimet. Nem tudtam, nem is akartam szétválasztani az „egyéni” és a „közösségi ember” stratégiáját személyes életemben, munkám során. Pont ellenkezőleg: a társadalom, a szűkebb városi, munkahelyi környezetem iránt érzett felelősségemtől vezérelve, az egyéni és közösségi törekvéseim sikeresen összekapcsolhatók lettek, szerencsésen kiegészítették egymást. Voltak azonban e téren a magam és környezetem számára is felállított követelményeink. Olyanok, mint például:

- Az elhúzódó bizonytalanságban a sikeres életstratégia a kezdeményezőkézség és az aktív cselekvés.
- Vallottuk és gyakoroltuk, hogy a helyi vezetés hatékonyságát befolyásolja az adott szervezet összetétele, feladata, célja, a vezető tulajdonságai. A vezetés emberi tényezői, a vezető személyisége és viselkedése, vezetői és társas készsége.

„*Az ember számára nincs érdekesebb, mint az ember*” – idézed a könyv íróját, aki ezzel a mondattal indítja a legfelsőbb politikai hatalomról szóló könyvét. Ettől a hatalmi szinttől mi, városi politikai vezetők természetesen lejjebb voltunk, szerepkörünk döntően az országos politika helyi adaptálásából és bizonyos kezdeményezési lehetőségeinkből adódott. Ez persze nem volt kevés, mert jelentős mértékben meghatározta Miskolc város és környéke lakosságának élethelyzetét. Tehát az EMBER állt a mi munkánk fókuszában is. Mindezt a vezetés oldaláról és az életstratégia összefüggésében nézve, a következőkre emlékszem vissza:

Vezetői munkám során – attól függően, hogy formális vagy informális jellegű beosztást bíztak rám – különböző hangsúllyal igyekeztem alkalmazni úgy a feladat-orientált, mint a személy-orientált vezetői stílust, módszert, eszközöket. Az elért eredmények igazolták ezt a kombinációt.

- *Formális* kinevezéssel járó munkaköreimben, – mint az egykori LKM Hengerművek termelési főmérnöke, vagy a vállalat vezérigazgatója stb. – (szociális hatalommal felruházva, a büntetés, a jutalmazás eszközeinek birtokában) a *feladat-orientált* vezetői stílus volt domináns a tevékenységemben. Ugyanakkor alapmentalitásomból eredően, de tudatosan is ügyeltem arra, hogy a vezetésemre bízott közösség személyes bizalmát, rokonszenvét és az erre épülő támogatását is kiérdemeljem.

- *Informális* megbízatásaim alkalmával – mint amilyenek az egykori pártfunkcióim, vagy a különböző társadalmi választott tisztségeim voltak – a jó személyes kapcsolatok, a társas-emocionális vezetői stílus kialakítása volt a feladatom, vagyis – ahogy ezt a tudomány nevezi – *személy-orientált* vezetőként kellett dolgoznom. Ekkor sem tudtam, de nem is akartam azonban elhagyni a mérnöki pontosságot, a kitűzött célra irányuló határozott vezetői stílusjegyeimet. Technokrata típus maradtam.
- Életstratégiámnak – amelyet nagyon sok ösztönös elem formált és a véletlen is alakított – fontos eleme volt a *magánszférám*. Ma már tudom, hogy az ember életének célját, valóságos eredményét elsősorban utódjaiban, azok emberi értékei többletében lehet mérni. Minden más csak ezután jöhet, és minden egyéb személyes élet-produkciónk értéke viszonylagos és mulandó. Ahhoz, hogy megéltem eddigi koromat, és úgy élhettem meg, ahogy azt – a kérdésre adott válaszok szerint – részben elmondtam, döntő volt a kiegyensúlyozott családi háttér megteremtése, a hagyományos társadalmi értékrendek tisztelete és megtartása.

Végezetül talán két másik idézettel tudnám jobban érzékeltetni, hogy az én generációm kora milyen társadalmi, politikai környezetben élt, milyenben formálhattuk és alakítjuk ma is életstratégiánkat. Illyés Gyula „*Egy mondat a zsarnokságról*” című költeményében az 1950-es évek elején, nagyon pontosan, érzékletesen így ír erről:

„Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van,
nemcsak a puszkacsőben,
nemcsak a börtönökben,
...
mert zsarnokság van,
nemcsak a talpra álltan
harsogott éljenekben,
hurráokban, énekekben,
...
mert zsarnokság van
az óvodákban,
az apai tanácsban,
az anya mosolyában,
...
nemcsak a szögesdrótban,
nemcsak a könyvsorokban

szögesdrótnál is jobban
bénító szólamokban;
...
s mert minden célban ott van,
ott van a holnapodban,
gondolatodban,
minden mozdulatodban;
...
néznél, de csak azt látod,
amit ő eléd varázsolt,
s már körben lángol
erdőtűz gyufaszáלבól,
...
hol zsarnokság van:
mindenki szem a láncban;
belőled büzlik, árad,
magad is zsarnokság vagy;

...
mert ahol zsarnokság van,
minden hiában,
e dal is, az ilyen hű,
akármilyen mű,
...
mert ott áll
eleve sírodnál,
ő mondja meg, ki voltál,
porod is neki szolgál.”

A mai világhelyzet állapotáról, a jelenlegi Római Pápa, Ferenc Pápa – többek között – a következő összegző értékelést adta a napokban: „*Az egyház és az állam árván hagyta a szegényeket. ... Ma Európában a fiatalok 40%-a munkanélküli...*”

A kérdésre, hogy milyen a helyes, a követendő életstratégia, a válaszom tehát nem csak nehéz, de mint a leírtakból érzékelhető, bonyolult is. Talán ez igazán nem is válaszolható meg egzakt módon!

EPILÓGUS

Korunkban divat lett a személyes visszaemlékezés arról az életútról, amelyet – az igencsak ellentmondásos, heroikus küzdelmekkel, korszakos változásokkal, mindenféle kísérletekkel járó 20. század nagyobbik hányadában – ki-ki átélt. Ez a számvetés, szerintem, egy természetes és helyes emberi törekvés, elsősorban mindenkinek önmagával szemben. Az azonban már vitatható kérdés, hogy kell-e ezeket a narratívákat szélesebb körben terjeszteni is, hogy ezek mennyire és mely esetekben válthatják ki mások érdeklődését, vagyis hogy ez szolgálhat-e és milyen közösségi célokat?

Ez utóbbi véleményem okán először vonakodtam Prof. Dr. Tóth László azon kezdeményezésének eleget tenni, hogy ez a könyv – az általa szerkesztett sikeres sorozat következő száma – rólam szóljon. Véleményem alátámasztására említettem egyrészt azt, hogy a könyvsorozat korábbi szereplői (Pungor Ernő, Terplán Zénó, Becker István, Gyulai József, Kispéter József) kiváló, polgári származású, nemzetközileg is elismert tudósok és közéleti személyiségek sorában a magamfajta, tőlük eltérő típust nehezen tudom elképzelni. Másrészt az én életutam talán nem is annyira tanulságos vagy egyedi, amely a közfigyelemre is igényt tarthat. László éppen saját érveim további kibontásával győzött meg arról, hogy más oldalról kell megközelíteni a javaslatát. Szerinte, amennyire Ő megismert engem, az én életutam, értékrendem, egyéniségem kiváló példája lehet a politikai rendszerváltásokkal mindig együtt járó felfokozott társadalmi mobilitásnak. Mint mondta: minden új társadalmi, politikai rendszer igyekszik támogatói körét bővíteni, erősíteni. Ennek természetes bázisát a korábbi rendszer mellőzöttei, kárvallottai, politikai ellenzékei, illetve a karrieristák, köpönyegforgatók, továbbá az új eszmék szerint nevelt, oktatott fiatalok adják. Nem mindegy azonban, hogy milyenek az eszmék, és ennek elérésére milyen eszközöket alkalmaznak a hatalom aktuális birtokosai. Ez utóbbira szolgálhatnak szélesebb körben – akár a jelen helyzetünkben is – tanulságokkal az én korosztályom tagjainak történelmi, a hazánkban általunk átélt három, egymást megtagadó, ellentétes társadalmi berendezkedés személyes tapasztalatai. Ez viszont sokakat érdekelhet, mint hitelt érdemlő, eredeti forráson alapuló egyik „láttelep” a 20. század magyar történetéből.

Ezt a megvilágítást igaznak éreztem, és végül is vállaltam a 80 kérdésre adandó feleletet. Tettem ezt annál is inkább, mivel napjainkban (életem során immár harmadik alkalommal) egyre jobban érezhető a társadalmi-tudatnak egy, erősen vitatható értékrend szerinti radikális, gyakran erőszakos átalakítása. Ez egyebek között megnyilvánul a magyar történelem aktuálpolitikai célú átértelmezésében, a hagyományos értékrendünk válságában, a nemzetünk tagjai közötti kölcsönös bizalomvesztés növekedésében, közérzetének, életminőségének romló állapotában, az értelmiség, a „vezető elit” szerepfelfogásának eltorzulásában. Ennek a káros „társadalmi ficamnak” a felismerésében és orvoslásában talán némiképp segíthetnek a kortársak élettörténetét valóságosan, de más-más tapasztalat alapján bemutató írások is.

Köszönet Professzor Úrnak az ötletért és a megvalósításban mutatott, fáradságot nem kímélő munkájáért, a számomra pótolhatatlan konkrét segítségéért. Hálás vagyok mindazoknak, akik közvetve vagy közvetlen formában közreműködtek a

könyvben szereplő emlékeim „filmszerű” felidőzésében. Azoknak az egykori kollégáimnak, akik – még korábbi ösztönzésemre – „Tanulmányok” formájában leírták munkahelyi visszaemlékezéseiket, amelyekből konkrét, pontos információkra támaszkodhattam. Köszönet illeti Feleségemet és Laci fiamat, akiket megterheltem azzal, hogy átnézzék, és a szerkesztő kívánsága szerint előkészítsék a kéziratot.

Aktív életem fontosabb gyakorlati történéseit – amiről e könyv, a feltett kérdések alapján szól – a családomról, gyermekkoromról írottakon túl, döntően három jelentős munkaterületemről, az ott ellátott beosztásaim tapasztalatai alapján fogalmaztam meg. Természetes tehát, hogy több dolog kimaradt élettörténetemből.

A minden tekintetben kisemmizettek társadalmi rétegéből származva lettem az öt legnagyobb magyar ipari vállalat egyikének, a Diósgyőri Vasgyárnak vasesztergályosinasa (ipari-tanulója), gépész-technikusa, diplomás mérnöke, majd különböző szintű műszaki vezetője, végül pedig – hét esztendőn át, egészségi okból nyugdíjba vonulásomig – a vezérigazgatója. Közben tizenhárom éven keresztül a szocialista várospolitika alakításának, vagyis Miskolc város és környéke lakosságának közvetlen szolgálatában dolgoztam. Az ország legnépesebbé vált vidéki településének egyik meghatározó vezetőjeként, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) apparátusában választott vezetői tisztségeket töltöttem be.

Mind a Vasgyár jelentős innovációs eredményeinek, mind Miskolc város felgyorsult anyagi, szellemi gyarapodásának kedvezőbb lehetőségei ezekben az esztendőkből váltak realitássá. Ily módon egy nagyobb ütemű fejlődés formálásában, irányának meghatározásában nekem is részem volt. Majd pedig ez az állami óriásvállalat és ez a vidék legnépesebb városává fejlődött település lett az 1989-es rendszerváltás legnagyobb hazai vesztese, amely helyzetből immár 25 éve – nem túl nagy igyekezettel – keresik, de nem találják a kivezető utat a mindenkori helyi és kormányzati „illetékesek”.

Jelenleg – immár több mint 20 éve – nyugdíjasként, önkéntes munkában hazánk és Közép-Európa ipari öröksége védelmének és hasznosításának ügyét igyekszem előmozdítani, az általam kezdeményezett civil szervezetek egyik vezetőjeként. Ez a feladat kétszeresen is időszerűvé vált ezekben az esztendőkből. Egyrészt a napi-rendre került állami vagyon magánosítását rendkívül tékozló módon, a kulturális értékeket sem kímélve, hatalmas veszteségekkel hajtották végre. Próbáltuk tehát néhányan menteni a még menthető értékeket. Másrészt pedig a jelenlegi kormányzat kiemelt célkitűzésénél, az újraiparosításnál szeretnénk hasznosítani a még védelem alá vehető, aktivizálható ipartörténeti hagyaték szellemi, tárgyi örökségét.

Az eltelt évtizedek során – főbb beosztásaim mellett – több helyi, országos és nemzetközi szervezet társadalmi tisztségviselését, az ezzel járó munkát is rám bízta. Személyes életutam, feladataim változatossága ily módon valóban alkalmas lehet a magunk mögött hagyott évtizedek eseményeinek reális megítélésére, bizonyos tanulságok levonására.

Természetes, hogy egy ilyen „önvallomás” soha nem mentes a szubjektivitástól, de a kérdésekre adott válaszaimban igyekeztem a számomra egyedül hiteles, a humanizmusra épülő „mérce” következetesen alkalmazni. Megpróbáltam elkerülni – a hasonló narratívák esetében ma gyakori – utólagos aktuálpolitikai igazolásokat, át-színezéseket is. Megkíséreltem valóságghűen elmondani a történeteket és azt, hogy ma, 80 év után mit gondolok ezekről. Az objektivitás, a jobb megértés erősítése

érdekében fényképeket mutatok be és a mellékletben, a CD-ROM függelékben néhány korabeli dokumentumot hiteles forrásokból idézek, amelyek életutam, szemléletem és véleményem kialakulásához döntően hozzájárultak.

Visszatekintve a múltra, teljes megelégedéssel azt kell megállapítanom, hogy tartalmas, fordulatokban gazdag, úgy is mondhatom, hogy összességében sikeres, tanulságokban is bővelkedő életet éltem. Ennek végéhez közeledve, úgy érzem, hogy elfogadható mértékben, tisztességgel teljesítettem emberi küldetésem célját. Egyrészt korosztályom tagjaival együtt – szinte kikerülhetetlenül – részese, tevételes szereplője lettem az emberiség életében eddig legnagyobb változásokat, kísérleteket produkáló történelmi időszakosnak. Másrészt nálamnál képzetesebb, ismeretekben gazdagabb, tiszta erkölcsű, felvilágosult világnézetű utódokat neveltem a társadalomnak. E regényes történelem évtizedeiben, életem és pályám során akadtak bőven örömteli és nagyon keserves periódusok is. Ezekről próbáltam képet adni a feltett kérdések alapján.

Ha most visszagondolok a szeretett városomban, Miskolcon eltöltött közel 80 évre, kiderül, hogy ez a pálya egy hatalmas kilengésű hullámvonallal is ábrázolható. Nagyon mélyről indultam, majd a történelmi változások és a magam igyekezete következtében e város legbefolyásosabb vezetői közé kerültem. Most pedig – idős koromra meg kell érnem, hogy – gyakran válaszra sem méltatják jobbító szándékú közérdekű kezdeményezéseimet a hatalom jelenlegi birtokosai. Sorsom hasonlatos kezd lenni azokhoz a tiszteletreméltó elődökéhez akiknek – miután életüket, munkásságukat hazánk e térsége gazdasági felemelkedésére áldozták – utolsó éveik keserű tapasztalatok között teltek el ezen a vidéken. (Lásd a mellékletben Fazola Henrik és Vásárhelyi István írásait.) Mindezeket figyelembe véve Illyés Gyulával együtt vallom: „*Hol zsarnokság van, ott zsarnokság van*”.

Tudom, hogy a helyi politika az országos trendet igyekszik kötelezően, jól-rosszul leképezni. Ez Miskolcra is igaz. Számomra a 20. század történései azt igazolják, hogy az emberiség a természettudományok felgyorsult fejlődéséhez képest messze lemaradt a humán tulajdonságok, a társadalomtudományok művelése és alkalmazása indokolt kiigazításában. Mi magyarok is ahelyett, hogy az előbbre menetelés új, innovatív útjait keresnénk, egyre gyakrabban a már meghaladott, rossz tapasztalatokkal szolgált múltbeli mintákat próbáljuk elővenni, leporolni és követni. (Lásd a mellékletben a Márai idézeteket.) Eközben elképesztően alacsonyra süllyedt napjainkra az emberi érintkezés, a kapcsolattartás kultúrája, és az ezt irányító, igazgató nemzeti elit társadalmi presztízse. Mindezek ellenére én mérsékelt optimista voltam és maradtam. (Egyesek szerint naiv, idealista). Változatlanul bízom abban, hogy a társadalom helyes értékrendje előbb vagy utóbb visszabillen a normális állapotba, és ekkor ismét elvárható az ország, Miskolc város felemelkedése. Újból bekövetkezhet majd Móricz Zsigmond – sajnos jelenleg ismét aktuális – megállapításának és jóslatának igazságtartalma, mely szerint:

„Miskolc a legnagyobb jövőjű magyar város. E pillanatban el van hanyagolva. Az állam nem favorizálja... Akkora vitalitás van ebben a városban, hogy ha a legcsekélyebb lehetőség nyílik meg számára, óriási energiák fognak munkába lépni... A nagy Miskolc pedig a nemzeti jövő egyik legfontosabb kincse lesz.”

Lehetőségeim határain belül, – neveltetésemhez, meggyőződésemmel, hitemhez híven – én továbbra is a móríci jövendölés igazsága reményében igyekszem kezdeményezéseket tenni és cselekedni.

Bizonyára eljön az ideje rövidesen – és ezt őszintén remélem – a kívánatos alkotó együttműködés korszakának, amelynek eredményeként úgy hazánk, mint Miskolc város lakossága ismét bizalommal tekinthet a kiszámítható jövőbe.

Optimizmusommal együtt is azonban, sajnos, egyelőre igazolva látom élettörténetem példáján és tapasztalataimon keresztül is azt a keserű tanulságot, amelyet Friedrich Hegel találóan így összegzett:

***A történelem arra tanít meg bennünket,
hogy az emberiség semmit sem tanul a történelemből.***

Miskolc, 2014 nyara

NÉVMUTATÓ

(a *dőlttel* írt oldalszámok a képeken látható személyeket jelzik)

<p>Ablonczy József, 33
 Aczél György, 85, 86
 Ambrus Imre, 29, 31, 39
 Antall József, 108, 147
 Bányai Miklós, 143
 Bartha István, 29, 31
 Beck Tamás, 115, 129
 Becker István, 4, 168
 Békessy László, 129
 Bence József, 122, 130
 Berecz Frigyes, 141, 142
 Bod Péter Akos, 133
 Bodnár Ferenc, 84
 Bodonyi Csaba, 75, 76
 Bokros Lajos, 114
 Boros Árpád, 129
 Bujdos László, 75
 Czibere Tibor, 75, 76
 Csabai Kálmán, 75
 Csathó Géza, 126
 Csepeli György, 165
 Csiha Judit, 114
 Csintalan Sándor, 114
 Csiszár Imre, 75
 Csomós Zoltán, 114
 Deme László, 104
 Demeter Ernő, 29
 Demeter-testvérek, 31, 32
 Demján Sándor, 77, 117, 133
 Diderot, Denis, 8
 Ditrói Sándor, 75
 Dobozy Zsolt, 122, 130
 Dojcsák János, 69
 Drótos Anna, 44
 Drótos Dominika, 44, 46
 Drótos Emília, 44, 46, 154
 Drótos Erik, 44
 Drótos György, 42, 43, 44, 46
 Drótos Imre, 11, 12, 16
 Drótos Imre (id.), 9, 11, 12, 15, 16, 21, 22
 Drótos János, 9, 10
 Drótos László (ifj.), 42, 43, 44, 46
 Drótos Péter, 44
 Drótos Tibor, 11, 12
 Drótos Zoltán, 11, 12, 13
 Dutkó Lajos, 126
 Endrédi József, 75</p> | <p>Énekes Sándor, 33, 49, 59, 71, 75, 76, 97,
 98, 129
 Farkas Bertalan, 108
 Farkas Ottóné, 35, 36
 Fazola Frigyes, 53, 54
 Fazola Henrik, 53, 54, 67, 139, 170
 Fekete László, 77
 Feledy Gyula, 75, 76
 Ferenc pápa, 167
 Fock Jenő, 96, 108
 Fónagy János, 114
 Gácsi Ferenc, 96
 Gácsi Miklós, 75, 76, 104
 Gáspár Sándor, 95
 Gauguin, Paul, 163
 Gaulle, Charles de, 56
 Gerő Ernő, 61, 62
 Glanzer Miksa, 53
 Gombos Pál, 109
 Gömbös Gyula, 164
 Göring, Hermann, 164
 Grósz Károly, 103, 107, 108, 115, 116, 124,
 133, 136, 139
 Gyulai József, 4, 168
 Gyurcsány Ferenc, 108, 147
 Hankiss Elemér, 7, 9, 10
 Havasi Béla, 72
 Havasréti József, 17, 23
 Hegedűs László, 39
 Hegel, Friedrich, 171
 Hegyi Imre, 75
 Herendi Rezső, 122, 130
 Herman Ottó, 163
 Hitler, Adolf, 17, 26, 164
 Hóman Bálint, 163
 Hoós János, 119
 Horgos Gyula, 59
 Horn Gyula, 147
 Horthy Miklós, 16, 17, 26, 108
 Horváth Béla, 75
 Horváth Ede, 129
 Horváth István, 75
 Iglóy Gyula, 75
 Illyés Gyula, 167, 170
 Imre Ferenc, 75
 István főherceg, 108
 Jancsó Miklós, 85</p> |
|--|--|

Jány Gusztáv, 21
 Joósz Gábor, 75
 József főherceg, 108
 Kádár János, 26, 101, 102, 103, 107, 108, 135
 Kádár László, 75
 Kalas József, 29, 31
 Kálmán András, 75
 Kalóczkai Istvánné, 126
 Kapolyi László, 119
 Kennedy, John Fitzgerald, 5
 Kerepesi Ferenc, 75
 Kern Tamás, 161
 Kispéter József, 4, 168
 Kiss Béla, 104
 Kiss István, 85, 86
 Kocsis József, 59, 98
 Kondor Katalin, 130
 Kónya Csaba, 141
 Korom Mihály, 82
 Koszti Lajos, 104, 122, 130
 Kovács Árpád, 114, 143
 Kovács Ferenc, 130
 Köteles József, 26
 Krémer-testvérek, 21
 Kriza Ákos, 114
 Kupa Mihály, 145
 Kürti László, 129
 Laár Tibor, 157, 158
 Lázár György, 84, 100, 108, 121, 136
 Lázár János, 161
 Liska Tibor, 115, 127
 Losonczy Pál, 82, 104, 108
 Lotz Ernő, 139, 140
 Major Tamás, 85
 Makkai Tibor, 75
 Makovecz Imre, 164
 Mang Béla, 75
 Márai Sándor, 15, 111, 163, 164, 170
 Mária Terézia, 52
 Marjai József, 121, 122
 Marosváry László, 61, 63
 Martos István, 129
 Marx, Karl, 166
 Matolcsy György, 115, 129
 Mátyás Lajos, 75
 Matyi László, 114
 Mazsaroff Miklós, 75, 85, 142
 Medgyessy Péter, 133, 147
 Méhes Lajos, 107
 Mengyi Roland, 150
 Moldova György, 147, 148
 Moldován Gyula, 75, 76
 Monos János, 75
 Móri Lajos, 122, 130
 Móricz Zsigmond, 170
 Mózes, 7, 8
 Mráz Ferenc, 28
 Mráz Ferencné, 28
 Nagy Ágnes, 29, 31
 Nagy Árpád, 26
 Nagy Imre, 26, 55
 Nagy Lajos király, 113
 Nagy László, 37
 Nagy Sándor, 28
 Nemeskéri János, 71
 Németh Miklós, 133
 Németh Sándor, 37
 Oravecz Klára, 24, 41, 42, 46
 Orbán Viktor, 147
 Pásztor Pál, 75
 Petőfi Sándor, 108
 Pozsgay Imre, 115, 129
 Pungor Ernő, 4, 168
 Rábai István, 122, 130
 Radnóti Miklós, 103
 Rákosi Mátyás, 25, 26, 108
 Rembrandt, 8
 Rónai Rudolf, 109
 Roosevelt, Franklin Delano, 164
 Rózsa Kálmán, 75, 76, 77
 Sárközi Lászlóné, 75
 Sélei István, 157
 Simon Sándor, 75
 Soltész István, 115
 Somogyi József, 85, 86
 Sötét Károly, 122, 130
 Sperl, Gerhard, 158
 Stróner László, 35, 36
 Suszter Rudolf, 109
 Szabó Ferenc, 115, 129, 132
 Szabó István, 19, 75
 Szalánky Gézáne, 19, 26
 Szálasi Ferenc, 17
 Székely László, 77
 Szekér Gyula, 120, 129
 Széles Gábor, 114
 Szeppefeld Sándor, 96, 100, 102, 107, 108, 139, 153
 Szépvölgyi Zoltán, 77
 Sziklavári János, 59
 Szirmai Jenő, 77
 Szivner Fanni, 19, 26

Sztálin, Jozsif Visszarionovics, 19, 25, 26
Szuchy Róbert, 75
Tatai Ilona, 115, 129
Teleki Pál, 108
Terplán Zénó, 3, 4, 168
Tétényi Pál, 129
Tok Miklós, 75, 76, 104
Tolnay Lajos, 126, 129, 141, 142, 145
Topitzer János, 53, 54
Torgyán József, 114
Tóth Aurél, 62
Tóth József, 141
Tóth Lajos, 122, 130
Tóth László, 35
Tóth Tibor, 75
Töröcsik Mari, 164
Tuma József, 133

Valaska László, 75
Valkó Márton, 33, 49, 51, 53, 55, 56, 59, 65,
109
Vályi Péter, 97, 98, 107
Varga Éva, 75
Varga Miklós, 86
Vas Zoltán, 51
Vásárhelyi István, 170
Velkey László, 75, 76
Vincze Géza, 75, 76
Vincze Gyula, 104
Vinkler János, 37
Vranitzky, Franz, 124
Weigl Ernő, 51, 53
Zámbó János, 75
Zimring Etelka, 11, 12, 13, 15, 19, 21, 46
Zsidai József, 82

MELLÉKLETEK

I. Életrajz

II. Munkásság

III. Idézetek

I.
Drótos László életrajza

Életrajz

Drótos László,
a volt Lenin Kohászati Művek (LKM)
(az 1770-ben alapított, állami tulajdonú Diósgyőri Vasgyár)
utolsó vezérigazgatója.

Személyi adatok:

Születési hely, idő: Lak község (Borsod megye) 1935. június 13.
Anyja neve: Zimring Etelka
Családi állapota: Nős, felesége: Oravecz Klára
Gyermekei: László (1959); György (1965)
Katonaság: 1955-56 Honi Légvédelem Miskolci Ezrede, honvéd,
rádió-távírársz

Iskolái:

- MTH. 100 sz. Szakmunkásképző Intézet, Miskolc (vasesztergályos) 1951
- Budapesti Mesterképző Technikum 1954
- Miskolci Zalka Máté Gépipari Technikum (érettségi) 1959
- Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem (kohó-mérnöki diploma) 1966
- Különbféle vezetőképzés, továbbképzés (Budapest, Moszkva) 1952-1985

Munkahelyei:

- MTH. 100 sz. Szakmunkásképző Intézet, Miskolc 1951-1952
- MTH. Észak-magyarországi Igazgatóság, Miskolc 1952-1954
- DISZ státuszban MTH. 110. sz. Intézet, Miskolc 1954-1955
- Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat, Miskolc 1957
- Lenin Kohászati Művek, Miskolc 1957-1969
- MSZMP apparátusa, Miskolc 1969-1982
- Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem 1970
- Lenin Kohászati Művek, Miskolc 1982-1988
- Borsodi Vaskohászati Tröszt 1989
- Kopint-Datorg Konjunktúra és Piackutató Intézet, Budapest 1989-1991
- UNIV Lépcső Hungária Kft. Szolnok 1998-1999
- Nagy Lajos Király Magán Egyetem, Miskolc 2000-2002

Jelentősebb társadalmi megbízatásai, választott tisztségei:

- Ifjúsági szervezetek választott vezetője (úttörő mozgalom, DISZ, KISZ)
- Ifjúsági védnökséggel megvalósuló nagyberuházás koordinátora
- MSZMP Miskolc városi választott gazdaságpolitikai titkár, első-titkár
- MSZMP BAZ megyei bizottsága testületeinek választott tagja

- Miskolc város Önkormányzati (Tanács) testületeinek választott tagja
- Miskolci Nehézipari Egyetem Tanácsának tagja
- Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) Pléniumának tagja
- A KGST Vaskohászati Bizottságának tagja
- Az Ipari és Kereskedelmi Kamara alelnöke, Észak-magyarországi elnöke
- A Hazafias Népfront Gazdaságpolitikai Bizottsága tagja
- A MTESZ Diósgyőr Vasgyári Szervezetének elnöke
- A MTESZ BAZ megyei ipartörténeti munkabizottságának alapítója és vezetője
- A Közép-európai Ipari Örökség Útja Egyesület alapító alelnöke
- A MTA Miskolci Bizottsága mellett létrehozott „Tudomány és Technikatörténeti Komplex Bizottság” alapító titkára
- Az OMBKE Történeti Bizottságának tagja

Munkássága főbb területei:

Beosztotti munkakörökben:

- Műszaki művelettervező, időelemző.
- Szakmunkás-képzési szakfelügyelő az észak-magyarországi térségben
- Vasesztergályos szakmunkás
- Emelőberendezések (daruk) szakelőadója
- Nagyüzemi műszaki-titkár
- Akadémiai kutató
- Osztályvezető
- Szaktanácsadó
- Kereskedelmi, műszaki képviselő ellátás
- Különböző szakmai, tudományos és társadalmi szerv tagságával járó feladatok

Jelentősebb egyedi döntésekben való vezetői részvétel, azok irányítása:

- **1958-1959.** (LKM vezérigazgatói megbízott)

Koordinátori feladatok ellátása, döntések hozatala a Diósgyőri Vasgyár (LKM) Ércdarabosító Üzemének építésénél.

A vállalati önerőből végzett beruházás a nyersvasgyártás önköltségét jelentősen javította a nagyolvasztók fajlagos kokszfelhasználásának csökkenése eredményeként; az egyenletesebb kohójárat biztosításával növelte a termelékenységet; és e mellett a kevesebb szállópor kibocsátás következtében tetemesen mérsékelte a környezetkárosítást és a levegőszennyezést. A beruházás határidőre, költségkereten belül, jó minőségben elkészült.

- **1967-1968.** (LKM hengerműi termelési főmérnök)

A Diósgyőri Vasgyár Nemes-acél Hengerműve tervkoncepciójának kimunkálásában való vezetői részvétel (mint akkori hengerműi termelési főmérnök).

A nagyberuházás 1973-ra a tervek szerint megvalósult. A két hengersor korszerű termékek gyártására volt alkalmas, kellően megalapozva a jelentős fejlődésre akkor kijelölt hazai feldolgozóipar (elsősorban gépipar) várható igényeit.

- **1971-1982.** (MSZMP Miskolc Városi Bizottság gazdaságpolitikai titkár)
Miskolc város várospolitikai stratégiai programjának összeállításában való vezetői részvétel, az érintett döntéshozó (politikai, társadalmi és állami) testületek munkájának irányítása.

Új várospolitikai koncepcióra volt szükség Miskolcon. Az addigi, döntően a nehéziparra épülő és elsősorban „mennyiségi paramétereket” szorgalmazó törekvések helyett egy kiegyensúlyozott, korszerű, hosszútávra szóló városfejlesztést kellett megcélolni. Ennek tartalmáról szólnak a kérdésekre adott válaszok és a következő táblázatok adatai.

- **1973-1980.** (MSZMP Miskolc Városi Bizottság első-titkár)
Miskolc város V. ötéves tervének előkészítésében és végrehajtásában történő részvétel, a testületi döntések vezetői szervezése, irányítása.

A tervezés időszakában még kedvezőbb volt az ország gazdasági állapotának és perspektívájának megítélése, mint ami rövid időn belül a valóságban bekövetkezett. Ekkor még viszonylag dinamikus volt a város termelő és szolgáltató üzemeinek eredménynövekedése, a lakosság életkörülményeit meghatározó városi fejlesztések üteme. Nagy érték volt, hogy mindezeket a rendelkezésre álló pénz-keretek között, a tervezett tartalommal, adósság nélkül tudta a városvezetés megvalósítani. (Lásd a következő táblázatok adatait).

- **1980-1982.** (MSZMP Miskolc Városi Bizottság első-titkár)
Miskolc város VI. ötéves tervének előkészítésében és végrehajtásában történő részvétel, a testületi döntések vezetői szervezése, irányítása.

A nemzetgazdaság korábbi fejlesztése elveszítette kedvező ütemét és a „megszorítások” évei következtek. (Lásd a központi gazdaságpolitikai határozatok idézeteit.) Miskolc helyzetét – gazdasági szerkezete, nagyvárosi tervei következtében – ez különösen érzékenyen érintette. A helyi erőfeszítések és a vezetői kapcsolati tőke, az intenzív lobbizás eredményeként, viszonylag egy tartalmas városi ötéves terv állt össze (lásd a következő táblázatok adatait).

- **1982-1988.** (LKM vezérigazgató)
A Diósgyőri Vasgár (LKM) veszteséges gazdálkodásának a megszüntetésére komplex program elkészítése, végrehajtásának vezérigazgatói irányítása.

A vállalatot a kedvezőtlenül megváltozott kül- és belpiaci körülmények, a hazai gazdaságirányításnak a késedelmes krízishelyzet felismerése, valamint az arra történő hibás intézkedései, a Gyár gazdálkodását súlyos veszteségbe sodorták. Megszűnt a kiszámítható vállalatirányítás feltétele, lehetősége. Az akkori vezérigazgatót ez a kilátástalan helyzet – személyét illetően – tragikus döntésre készítette, öngyilkosságot követett el. Ilyen előzmények után került a vállalat élére Drótos László, és kezdte el vezérigazgatói tevékenységét, a rentábilis gazdálkodás, az LKM jövőképeinek kialakítását.

- **1982-1985.** (LKM vezérigazgató)
Az új Kombinált-acélmű beruházásának befejezése, üzemeinek termelés-fel-futtatása, mindezek emberi, technikai, szervezési feltételeinek a megteremtése, a vállalat hagyományos struktúrájával történő összeillesztése.

A legsürgősebb feladat, az ország akkor legnagyobb ipari beruházásának mielőbbi befejezése, és a – tervezetthez képest gyökeresen megváltozott – piaci, valamint gazdaságpolitikai környezetbe történő sikeres beillesztése volt. Mindezt úgy kellett végrehajtani, hogy ezzel párhuzamosan a súlyosan veszteséges vállalat gazdasági rentabilitása is a lehető leghamarabb megteremtődjön.

- **1986-1988.** (LKM vezérigazgató)

Az ország folyamatosan romló helyzetében, a népgazdaság megváltozott szükségleteihez a Diósgyőri Vasgyár vezetési struktúrájának, a vállalat gyártmány- és gyártási szerkezetének átalakítása.

A hazai feldolgozóipar sorsa tehát – mint ahogy valamennyi termelő ágazaté – a korábban tervezettől eltérő irányt vett fel. Legtöbbjük, a tervezett innovációval ellentétben – a pénzügyi megszorítások, a működési feltételek elvonása következtében – kénytelen volt visszafejleszteni tevékenységét. Kezdetét vette a magyar állami nagyvállalatok sorozatos válsága, a későbbiekben bekövetkező csődje, megsemmisülése. Ilyen körülmények között az acél-alapanyagok kereslete is drasztikusan csökkent, és a piac által igényelt összetétele is jelentősen átalakult. A halmozottan jelentkező szorítást, vagyis az új nagyberuházás pénzügyi és egyéb terheinek jelentkezését, a tervezett eredmény elmaradását, valamint a nagyüzem gyártmánystruktúrájának a radikálisan megváltozott felhasználói igényekhez történő alakítását – és mindezt a jelentősen csökkentett működési pénzügyi keretek között – lehetetlen volt kielégítően megoldani. Ezek között a hazai körülmények között kellett a gyárvezetésnek lavíroznia, új, „előremenekülsi” stratégiát kigondolnia és annak végrehajtását megkezdenie. Ekkor dolgozta ki az LKM – a vezérigazgató személyes irányításával – az 1988-1990 közötti rövid távra a „Szerkezeti váltás, stabilizáció, kibontakozás” elnevezésű, *a vállalat belső lehetőségeinek* maximális mozgósítására szóló programot.

- **1987-1988.** (LKM vezérigazgató)

A Borsodi Vaskohászati Tröszt létrehozásának kezdeményezése, hatásvizsgálótanak elkészítése, a kormányzati és egyéb érdekelt szervekkel a koncepció egyeztetése, a Tröszt létrehozásának kormányzati elrendelése.

A kialakult lehetetlen hazai alágazati és vállalati körülménnyel – mindenekelőtt az LKM vezérigazgatójának következetes, szívós kezdeményezésére – a legfelső kormányzati szervek is folyamatosan foglalkoztak, de mindössze rövid távú „tűzoltó” intézkedéseket tudtak hozni. Az LKM vezetése ekkor állt elő egy – az eddigiektől alapvetően eltérő – radikális kezdeményezéssel, azaz a hazai vaskohászat alapvető, mindenre kiterjedő szerkezetátalakításának javaslatával. Ennek lényege az volt, hogy a magyar vaskohászati iparág szerkezetileg szűküljön, és ezáltal anyagi, emberi ereje koncentráldjék két erős, a piac viharát állni képes ipari bázisra. Az egyik bázis legyen a Dunai Vasmű, amely lapos-termék (acéllemezgyártás) előállítására szakosodik. A másik bázis pedig a rúd-acélárut (különböző szelvényű melegen hengerelt, kovácsolt termékek és vasútsínek) termelje világszínvonalon, a korábbinál kisebb mennyiségben. Ez utóbbi az ózdi és diósgyőri vasgyárak gazdag, több évszázados szakmai, kereskedelmi hagyományaira, és a két nagy állami vállalat addigra korszerűvé tett termelőeszközeire és szakmai, emberi felkészültségére, ezek hatékony egyesítésére épített volna elsősorban. Az LKM vezetés elképzelése –

hosszas viták után – a kormány által elfogadást nyert, a Borsodi Vaskohászati Tröszt 1989. január 1-én létrejött. Az ezt követő hazai változások azonban egy év után feloszlatták a Trösztöt. Kezdetét vette a két borsodi nagyvállalat megsemmisítésének, eltékozlásának immár 25 éve folyó kálváriája, majd ennek következtében a két város és környéke társadalmi, gazdasági, morális leépülése.

Az ötletadó és kezdeményező Drótos László 1988. december 31-i hatállyal súlyos agyinfarktus következtében kordedvzményes nyugdíjazásra kényszerült.

- **1998-2014.** (Önkéntes munkabizottsági vezető, egyesületi alelnök)

Az ipari örökségvédelemben és a tárgyi, szellemi hagyatéka hasznosításában való kezdeményezés elindítása, az ezzel kapcsolatos feladatok vezetői koordinálása.

Az 1990-től elkezdődött a hazai állami vagyon magánosításával együtt az iparrombolás, az állami vagyon elherdálása külföldi és hazai „befektetők” számára. Ma már tudjuk, hogy ez döntően a spekuláns „üzletemberek” érdekeit szolgálta. A mérhetetlen pusztítás nem kímélte a kultúrtörténeti jelentőségű, értékes ipartörténeti hagyatékot sem. Ennek a folyamatnak némi fékezésére, a társadalom és a döntéshozók figyelmének, felelősségének a felkeltésére kezdte meg a helyi, majd országos és végül a nemzetközi ez irányú szervező munkáját Drótos László, miután egészségi állapota kielégítően rehabilitálódott. Önkéntes munkabizottságot hozott létre, majd nemzetközi egyesület megalakítását kezdeményezte az Európai Tanács által támogatott „Kulturális Utak” program keretében, melynek egyik vezetőjeként aktívan tevékenykedik jelenleg is.

Oktatói, képzési feladatok ellátása:

- Matematika és anyagismeret oktatása szakmunkásképző intézetben
- Technikatörténet oktatása egyetemen, meghívott előadóként
- Szakmai konzulens, bíráló, vizsgáztató középiskolákban és egyetemen

Fontosabb tanulmányok, jelentések, publikációk, előadások:

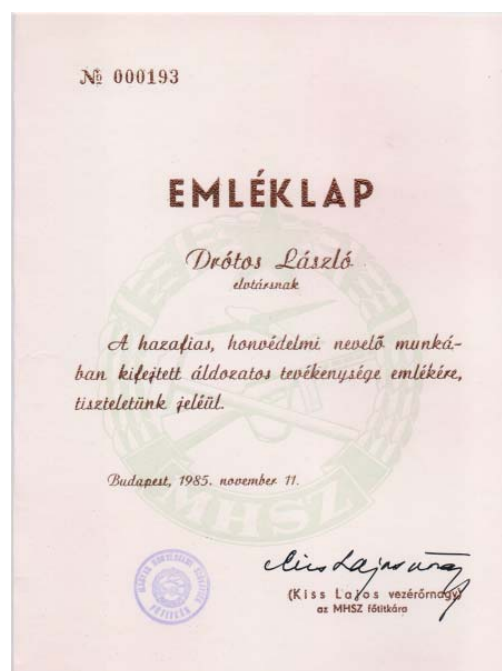
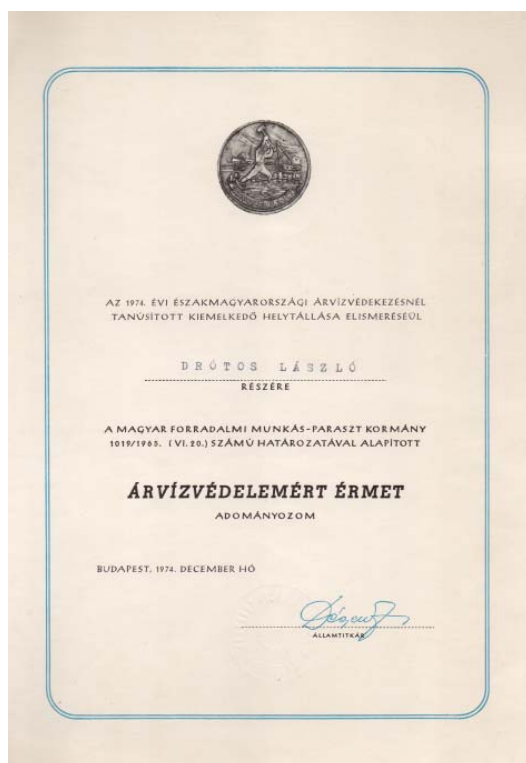
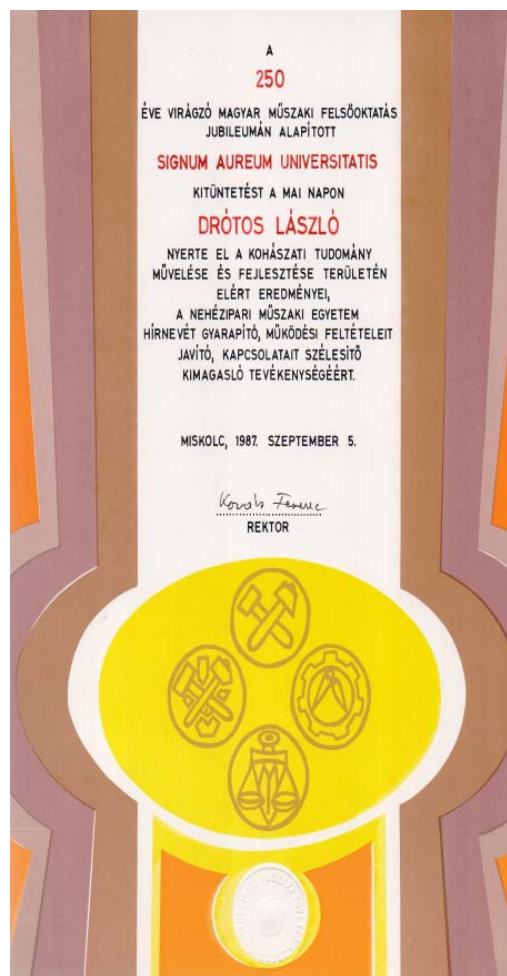
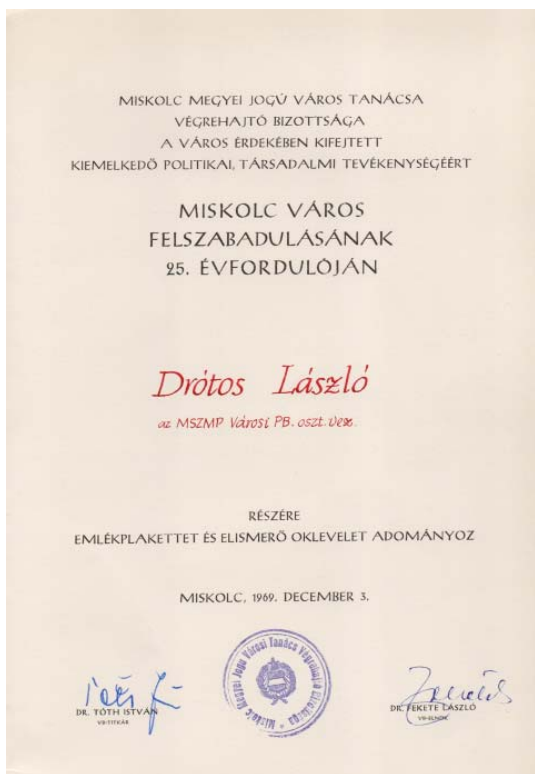
- Különböző vezetői interjúk, cikkek, előadások, ünnepi beszédek a megfelelő alkalmakhoz igazodva (több száz esetben)
- Szakmai stratégiai programok összeállításának irányítása, előadások, jelentések, prezentációk, útibeszámolók, tanulmányok, különféle projektek vezetői kezdeményezése. Például:
 - „Fejlődő városunk Miskolc” c. összeállítás a város V. ötéves tervének végrehajtásáról, a VI. ötéves terv célkitűzéséről (kiadta az MSZMP Miskolc Városi Bizottsága és a Miskolc Megyei Város Tanácsa. 1981.)
 - Összefoglaló felsorolás az 1983-1988 időszakban az LKM gazdasági életével kapcsolatos legfontosabb kezdeményezésekről (100 db dokumentum)
 - Tanulmány az USA és Kanada üzemeiben tett látogatás szakmai tapasztalatairól. (1985. II. 9-24. közötti időben)
 - „Az alapvertikumú vaskohászati vállalatok helyzetének hosszú távú rendezése” c. LKM kezdeményezések irat-anyagai (1983. XI. 10. – 1988. XII. 05. között összesen 204 db dokumentum).

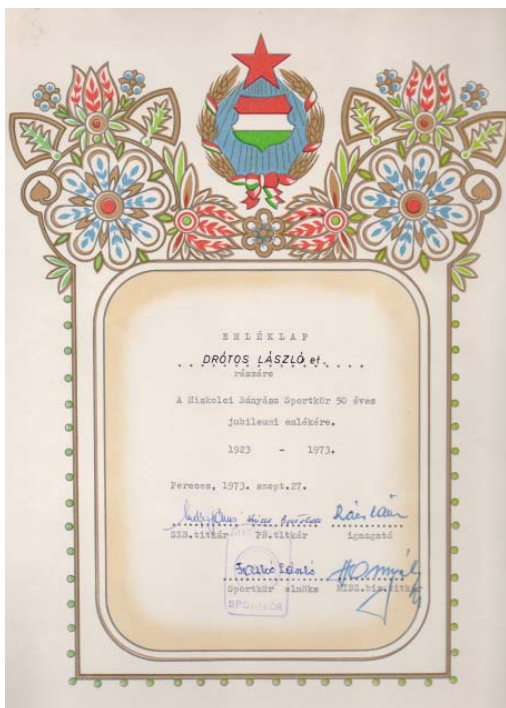
- „Intézkedési terv” az 1986-1990 évekre az Állami Tervbizottság 5001/1986. sz. határozata alapján a Lenin Kohászati Művekkel kötött megállapodás végrehajtására.
- „Program a hazai anyagkultúra magasabb szintre emelésével összefüggő vállalati intézkedésekre” (1987. szeptember).
- „Együttműködési megállapodás az Ózdi Kohászati Üzemek és a Lenin Kohászati Művek között” 1987. november.
- Új vállalatpolitika kidolgozása: „Szerkezetváltás, stabilizáció, kibontakozás”
- „Intézkedési terv a Tervgazdasági Bizottság 1988. április 27-i határozatának vállalati végrehajtására” 1988. május
- Tanulmány a Szovjetunióban 1988. VII. 3-7. között lefolytatott üzleti tárgyalásokról.
- A Közép-európai Ipari Örökség Útja Egyesület nevében, annak alapító alelnökeként prezentációk, cikkek, kiállítási anyagok az ipari örökség tárgykörében helyi, országos és nemzetközi fórumokon (mintegy 85 esetben) Például:
 - Megvalósíthatósági előtanulmányok, információs dokumentumok készítése az ipartörténeti emlékek védelme és hasznosítása céljából (kb. 50 anyag)
 - Tudományos konferenciák, műhelybeszélgetések szervezése, hazai és nemzetközi (osztrák, szlovák, erdélyi, szlovén) fórumok tartása a tudomány- és technikatörténet jelentőségéről, emlékezetének fenntartásáról, értékei hasznosításáról (kb. 25 esetben)

Jelentősebb kitüntetései, elismerései:

- 1965 Kiváló Ifjú Technikus
- 1959. 03. 13. Munka Érdemérem
- 1967. 11. Kiváló Újító bronz fokozat
- 1973. 11. 07. Munka Érdemrend arany fokozat
- 1976. 12. 02. Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozat
- 1977. 11. 07. MHSZ Kiváló Munkáért arany fokozat
- 1978. 04. 04. Ifjúságért Érdemérem
- 1985. 04. 04. Április Négy Érdemrend
- 1985. 11. 11. MHSZ Kiváló Munkáért aranyfokozat
- 1987. 03. 27. „Debreceni Márton” emlékérem
- 1987. 09. 05. Signum Aureum Universitatis egyetemi kitüntetés
- 1987. 11. 07. Közbiztonsági Érem aranyfokozat
- 1987. 11. 07. Kiváló Kamarai Munkáért díszoklevél
- 2009. 05. 06. Miskolc város oklevele az idegenforgalom támogatásáért, az ipari örökség helyszíneinek bekapcsolásán keresztül

Néhány elismerő dokumentum:

II. Drótos László munkássága

ADATOK MISKOLC VÁROS FEJLŐDÉSÉRŐL, DRÓTOS LÁSZLÓ VEZETŐI KÖZREMŰKÖDÉSE IDEJÉBŐL

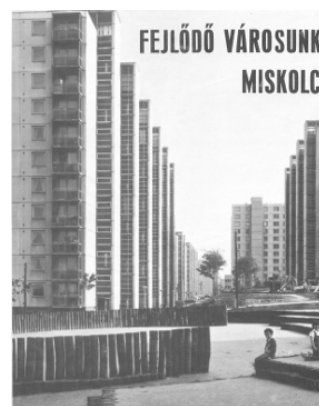
Miskolc Megyei Jogú Város komplex fejlődését két meghatározó gazdasági tevékenységi kör, és az e területeken végrehajtott tervek, munkaprogramok alapozták meg. Egyik az itt működő termelő és szolgáltató gazdasági egységek munkájához kapcsolódott, a másik Miskolc önkormányzata irányításával és költségvetéséből megvalósított városüzemeltetési és fejlesztési tennivalók köre.

Mindkét területről, a kérdésekre adott válasz kapcsán már esett szó. Ennek alapján Miskolc az ország kiemelt ipari városa, a legnépesebb vidéki település lett.

E mellékletben a Miskolci Önkormányzat, a Városi Tanács hatáskörében tervezett és végrehajtott számszerűsíthető mutatókkal érzékeltetjük az adott időszak előrehaladását. Külön is – önálló fejezetekben – említjük a Lenin Kohászati Művek (LKM) „előremenekülési” programjának néhány jellemző adatát, valamint az ipari örökség védelme területén felmutatható eredményeket.

1. KORSZERŰ VÁROS FEJLESZTÉS

Miskolc Város Önkormányzata költségvetési bevételeinek és kiadásainak adatai 1976-1980 években, az V. ötéves terv időszakában:

Működési költségvetés bevételeinek alakulása		Millió Ft-ban
M e g n e v e z é s	V. ötéves tervidőszaki tény	Megoszlás %-ban
Működési bevétel	358	6,8
Lakossági adó	493	9,5
Ebből: együttesen kezelt adó	264	5,1
forgalmi adó	44	0,9
illeték, díjak	185	3,5
Saját bevételek összesen	851	16,3
Megosztott bevételek	2201	42,0
Ebből: tsz.-befizetések	8	0,1
illetményadó	1458	27,8
eszközlekkötési járulék	265	5,1
városi-községi hozzájárulás	470	9,0
Saját és megosztott bevételek együtt	3052	58,3
Állami hozzájárulás	2167	41,4
Fejlesztési alap átvétel	17	0,3
Bevételek összesen:	5236	100,0

A működési költségvetés kiadásainak alakulása

M e g n e v e z é s	V. ötéves tervidőszaki tény	Millió Ft-ban Megoszlás %-ban
Gazdasági ágazat	849	16,4
Ebből: utak, hidak karb., felújítása	337	6,5
közvilágítás	151	2,9
köztisztaság	96	1,9
parkfenntartás	112	2,2
Szociális és egészségügyi ágazat	1260	24,4
Ebből: fekvőbeteg-ellátás	560	10,8
járóbeteg-ellátás	262	5,1
bölcsődék	193	3,7
szociális otthonok	69	1,3
szociális feladatok	55	1,1
Kulturális ágazat	1957	37,9
Ebből: óvodák	324	6,3
alsófokú oktatás	708	13,7
középfokú oktatás	836	16,2
közművelődési feladatok	88	1,7
művészeti intézmények	94	1,8
sportintézmények, sportcélok	30	0,6
Jog- és rendbiztonsági ágazat	9	0,2
Igazgatási ágazat	174	3,4
Pénzügyi lebonyolítási ágazat	331	6,4
Ebből: intézmények felújítása	227	4,4
Ágazatok összesen:	4580	88,7
Vállalati pénzgazdálkodás	583	11,3
Ebből: lakóházfelúj. kieg.	557	10,8
Kiadások együtt:	5163	100,0

Miskolc Város Önkormányzata fejlesztési alap bevételének és kiadásainak adatai 1976-1980 években, az V. ötéves terv időszakában:

A fejlesztési alap bevételeinek alakulása		
	Millió Ft-ban	
M e g n e v e z é s	terv VI. ötéves	% Megoszlás
Lakosság községfejlesztési hozzájárulása	37	0,5
Telekadó	1	.
Út- és közműfejlesztési hozzájárulás	3	.
Földhasználati díj	57	0,9
Lakásépítéssel és -juttatással kapcsolatos bevételek	105	1,5
Egyéb bevételek	33	0,5
Saját források összesen	236	3,4
Mgtsz és állami mezőgazdasági városi-községi hozzájárulás	2	.
Vállalatok és szövetkezetek vkh.	1027	14,8
Telekhasználati és igénybevételi díj	551	8,0
Tanácsi vállalatok, amortizáció	41	0,6
Megosztott források összesen	1621	23,4
Saját és megosztott források összesen	1857	26,8
Bankhitel tanácsi értékesítésű lakásokhoz	784	11,3
Bankhitel egyéb állami beruh.-hoz	59	0,9
Bankhitel összesen	843	12,2
Állami hozzájárulás célcso. beruh.-hoz	2367	34,2
Állami hozzájárulás egyéb állami beruh.-hoz	1627	23,5
Állami hozzájárulás összesen	3994	57,7
Szabályozó bevételek összesen	6694	96,7
Átvett beruházási pénzeszközök	159	2,3
Tárgyévi bevételek összesen	6853	99,0
Előző évi pénzmaradvány	73	1,0
Bevételek együtt	6926	100,0

A fejlesztési alap kiadásainak alakulása

M e g n e v e z é s	Millió Ft-ban	
	V. ötéves tervidőszak Tény	Megoszlás %-ban
Személyi és gazd. szolgáltatás összesen	5412	61,8
Ebből: célcsoport. tanácsi lakásberuházás	3749	42,8
egyéb állami lakásberuházás	305	3,5
városi és községgazd. szolgáltatás	1301	14,9
egyéb szolgáltatás	57	0,6
Egészségügyi és szoc. szolgál. összesen	190	2,1
Ebből: célcsoportos beruházás	4	.
egyéb állami beruházás	186	2,1
Kulturális szolgáltatás	535	6,1
Vizgazdálkodás	896	10,2
Szállítás-hírközlés	567	6,5
Közigazgatás és egyéb szolgáltatás	2	.
Kereskedelem	158	1,8
Lakótelepek energiaellátása	105	1,2
Beruházás összesen:	7865	89,8
Ebből: célcsoportos beruházás	3753	42,8
egyéb állami beruházás	4112	47,0
Beruházási célú átadás	497	5,7
Beruházási célú felhasználás összesen:	8362	95,5
Nem beruházási célú felhasználás	388	4,5
Felhasználás összesen:	8750	100,0

A városüzemeltetés és fejlesztés tehát a tervezett költségkereteken belül biztosítottak egy meghatározott fejlődést. E fejlődés a lakosság mindennapi szükségletének kielégítésében az alábbi adatokkal érzékeltethető:

Az V. ötéves tervi fejlesztések fontosabb természetes mutatói		
M e g n e v e z é s	Mértékegység	V. ötéves tervi teljesítés
1. Lakásépítés	lakás/db	
Célcsoportos lakásépítés		
– HCM lakótelep		29
– Egészségügyi garzonház		48
– Avasi művészlakások		8
– Belváros I. ütem		940
– Összekötő városrész		875
– Avas II. ütem		4 786
– Avas III. ütem		427
– Szinva–Népkert		641
– Mátyás király u. lakótelep		290
Célcsoportos lakásépítés összesen:	lakás/db	8 044
Egyéb állami lakásépítés		
– HCM lakótelep		145
– Összekötő városrész 2. tömb		99
– Avas II. ütem		343
– Egyéb		2
Egyéb állami lakásépítés összesen:	lakás/db	589
Telepszerű társasházi lakásépítés		
– Belváros I. ütem		418
– Templom u.		96
– Komlóstető		285
– Berekalja		80
– Derkovits u.		60
– Avas II. ütem		231
– Összekötő városrész 17. tömb		48
– Egyéb		77
– Mátyás király u.		55
Telepszerű társasházi lakásépítés össz.:	lakás/db	1 350

Megnevezés	Mértékegység	V. ötéves tervi teljesítés
Egyedi társasházi lakásépítés	lakás/db	5
Családiház-építés	lakás/db	675
Lakásépítés összesen:	lakás/db	10 663
2. Egészségügyi ellátás		
Bölcsődék	fh	
Építés		
– Összekötő városrész 3. tömb		60
– Belváros		120
– Avas II. ütem 2. szakasz		120
– Avas II. ütem 2. szakasz közös		60
– Avas II. ütem 5. szakasz közös		60
– OVR 4. tömb (1975-ről áthúzódó)		60
– Avas I. ütem (1975-ről áthúzódó)		80
Egyéb módon		260
Bölcsődék összesen:	fh	820
Orvosirendelő-építés	m ²	
– Avas I. ütem		360
– Szirma		200
Orvosi rendelő összesen:	m ²	560
Gyógyszertárépítés	m ²	
– Avas I. ütem		220
Gyógyszertár összesen:	m ²	220
3. Kulturális szolgáltatás		
Óvodák	fh	
Építés		
– Belváros		200
– Avas II. ütem 2. szakasz		200
– OVR 3. tömb		150

M e g n e v e z é s	Mértékegység	V. ötéves tervi teljesítés
– Avas II. ütem 3. szakasz		200
– Avas II. ütem 2. szakasz közös		100
– József u. (1975-ről áthúzódó)		200
Egyéb módon		1 280
Óvodák összesen	fh	2 330
Iskolák	tt	
Építés		
– Belváros		20
– Kilián-dél bővítés		6
– OVR 3. tömb		12
– Majláth–Berekalja		12
– Avas II. ütem 2. szakasz		20
– Avas II. ütem 5. szakasz		16
Egyéb módon		41
Iskolák összesen	tt	127
4. Vízgazdálkodás		
Víztermelő kapacitás	m ³ /nap	
– Csúcsvízmű I. ütem		2 000
– Egyéb (Vízmű V. beruházása)		5 500
Víztermelő kapacitás összesen	m ³ /nap	7 500
Vízvezeték	km	
– Avas II. ivóvíz gerincvezeték		1,5
– Hálózatbővítés		51,5
Vízvezeték összesen:	km	53,0
Csatorna	km	
– Avas III. csapadékfogyűjtő		1,0
– Lakótelepi és egyéb fejlesztésekkel kapcsolatos hálózatbővítés		86,2
Csatornafejlesztés összesen:	km	87,2
5. Úthálózat-fejlesztés	km	
– Kiépitett úthálózat		27,0
Úthálózat-fejlesztés összesen:	km	27,0

Megnevezés	Mértékegység	V. ötéves tervi teljesítés
6. Kereskedelem	m ²	
- Diósgyőri intézményközpont		3 125
- Bulgárföld		1 046
- Összekötő városrész 3. tömb		884
- Összekötő városrész 17. tömb		375
- Avas I. ütem		3 289
- Avas II. ütem		3 947
- Majláth		463
- Belváros épület alatt		882
- Belváros főgyalogút É.		350
- Korvin O. u. É.		1 841
Kereskedelem összesen:	m ²	16 202
7. Szolgáltatás	m ²	
- Diósgyőr intézményközpont		1 367
- Avas I. ütem		1 191
- Korvin O. u. É.		60
- Belváros épület alatt		985
- Bulgárföld		324
- Összekötő városrész 2. tömb		1 398
Szolgáltatás összesen:	m ²	5 325
8. Közösségi és egyéb létesítmények	m ²	
- Avas I. ütem		380
- Főgyalogút É.		1 060
- Diósgyőr		82
- Avas II. ütem épület alatt		257
- Belváros épület alatt		316
Közösségi és egyéb lét. összesen:	m ²	2 095
9. Egyéb létesítmények		
- III. ker. kollégium és műhely	fh	400
- Zrínyi Gimnázium tornaterme	mt	4
- Vasas Művelődési Központ	m ²	646
- Közgazdasági szakközépiskola	fh	400
- Közgazdasági szakközépiskola	tt	20
- Egészségügyi szakközépiskola	tt	12
- Semmelweis Kórház szülészeti	előadót.	4
- Semmelweis Kórház sebészeti	ágy	44
- Semmelweis Kórház sebészeti	ágy	70
- Nővérszállás	fh	50
- Köztemető	hely	17 700

A fenti fejlesztési természetes mutatók a következő táblázat szerinti lakossági ellátottsági értékeket eredményezték az 1976 és 1980 évek között:

A lakossági ellátottság fontosabb mutatói

M e g n e v e z é s	Mértékegység	Állomány- ellátottság 1976. I. 1-én	1976–1980. évi		Állomány- ellátottság 1981. I. 1-én
			fejlesztés	megszűnés	
1. Népeség	fő				
– lakónépeség		199 000			210 000
– bölcsődéskorú		9 523			10 500
– ellátandó bölcsődéskorú					3 120
– óvodáskorú		7 959			11 940
– ellátandó óvodáskorú					11 600
– általános iskolai tanulók		18 848			22 860
– átlagos családnagyság					2,68
2. Lakásellátás					
– lakásszám összesen	lakás/db	61 069	10 663	5 537*	66 194
– 100 lakásra jutó személyek száma	fő	326			317
– 100 lakásra jutó családok száma	család	121			118
3. Egészségügyi ellátás					
– kórházi ágyak	ágy/db				1 470
– bölcsődei férőhelyek	férőhely	1 620	820**	380	2 060
– 100 bölcsődéskorúra jutó férőhely	férőhely	17			20
– 100 bölcsődéskorúból felvett gyermek	fő	20			24
– 100 ellátandó bölcsődéskorúra jutó férőhely	férőhely				66
– 100 ellátandó bölcsődéskorúból felvett gyermek	fő				79
– orvosi körzetek	körzet	111	10	–	121
– egy orvosi körzetre jutó népeség	fő	1 792			1 735

folytatás:

M e g n e v e z é s	Mértékegység	Állomány- ellátottság 1976. I. 1-én	1976–1980. évi		Állomány- ellátottság 1981. I. 1-én
			fejlesztés	megszűnés	
4. Kulturális ellátás					
– óvodai férőhely	férőhely	5 301	2 330**	388	7 243
– 100 óvodáskorúra jutó férőhely	férőhely	67			61
– 100 óvodáskorúból felvett gyermek	fő	78			75
– 100 ellátandó óvodáskorúra jutó férőhely	férőhely				62
– 100 ellátandó óvodáskorúból felvett gyermek	fő				77
– általános iskolai tanterem	tanterem	427	127**	46	508
– egy tanteremre jutó tanuló	fő	44			45
5. Kommunális ellátás					
– vízvezeték-hálózat	km	387	53	16	424
– közműves vízellátásba bekapcsolt lakások száma	lakás/db	42 962	13 000	7 262*	52 700
– közműves vízellátásba bekapcsolt lakások aránya	%	70,3			79,6
– közműves vízellátásban részesülő lakosság	ezer fő	152			183
– közműves vízellátásban részesülő lakosság aránya	%	76,4			87,1
– szennyvízcsatorna-hálózat	km	182	47	1	228
– szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakás	lakás/db	37 069	10 749	1 000	46 818
– szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	%	60,7			70,7

M e g n e v e z é s	Mértékegység	Állomány- ellátottság 1976. I. 1-én	1976–1980. évi		Állomány- ellátottság 1981. I. 1-én
			fejlesztés	megszűnés	
– tanácsi úthálózat hossza	km	382	22	–	404
– ebből: kiépített út hossza	km	276	27	–	303
aránya	%	72,6			75,0
– gondozott parkterület	em ²	1 417	706	–	2 123
– egy lakosra jutó parkterület	m ²	7			10
6. Kereskedelmi ellátás					
– kiskereskedelmi hálózat alap- területe	m ²	136 923	24 548	1 491	159 980
– 1000 lakosra jutó bolti alapterület	m ² /1000 fő	688			762

* Az 1980. évi népszámlálás alapján számított technikai adat, a tényleges lakásszanálás 2237 lakás.

** Az új építések mellett tartalmazza a szervezések, átalakítások útján létrehozott bővítéseket is.

A tanácsi (önkormányzati) forrásból megvalósult fejlesztéseken felül jelentősek voltak a különböző – a lakosság élhetőségi színvonalát közvetlenül befolyásoló – vállalati eszközökből és a társadalmi összefogásból létrejött fejlesztések.

A lakossági társadalmi munkából a tervidőszakra tervezett 200 MFt-tal szemben 228,5 MFt volt a teljesítés. Ezek segítségével készült el a műjégpálya, az avasi ifjúsági park, az avasi haditechnikai park, az MHSZ lőtér, az 1/D autóbusz-végállomás, a Hejő-ligeti zöldfelület-rendezés és bútorozás, a Kilián Gimnázium könyvtára, a modellezőpálya. Megkezdődött a Garadna-völgyi pihenőterületek, parkolók kialakítása, a Szentpéter-kapui KRESZ-park építése. Az Avas-déli lakótelepen a tájékoztatást segítő demonstrációs táblák kerültek kihelyezésre.

Ez időben a peremterületeken, szintén lakossági önkéntes munkával jelentősen segítették az utak, járdák, vízvezetékek gyorsított ütemű kiépítését.

1976-ban indult el az „Egy nap Miskolcért” mozgalom, amelynek keretében a munkahelyeken ledolgozott egy napi bérnek megfelelő összeget ajánlották fel az emberek gyermekintézményi fejlesztések támogatására. Az öt év alatt 8,958 ezer Ft gyűlt össze ily módon. Az egyik szocialista brigád kezdeményezésére – az említettek felül – további 4 601 012 Ft gyűlt össze a gyermekintézmények gazdagítására. Mindezek alapján joggal állapította meg a városi pártbizottság a következőket:

„Összességében megállapítható, hogy városunk lakossága, az ipari üzemek, intézmények dolgozói, s kiemelten a szocialista brigádok, önfeláldozó munkája nyomán gazdagodott a város arculata, javultak az ellátás körülményei.”

**A lakosság életkörülményeit közvetlenül érintő, nem tanácsai forrásból
megvalósuló fontosabb beruházások az V. ötéves tervidőszakban**

A b e r u h á z á s m e g n e v e z é s e	A b e r u h á z ó	Bekerülési költség millió Ft	Jellemző kapacitás
Műjégpálya	Társadalmi összefogás	16	60x30 m
20/10 kV-os transzformátoráll.	ÉMÁSZ	66	
Munkásszálló	Pamutfonóipari Vállalat	40	200 fő
DVTK-birkózócsarnok	LKM	12	36x24 m
MEAFC-tornaterem	Nehézip. Műszaki Egyetem	6	18x15 m
MVSC cselgáncs- munkacsarnoka	MÁV	6	28x14 m
DIGÉP-sporttelep	Digép	1	
- labdarúgópálya füves			90x45 m
- atlétikai pálya			380 m
- kézilabdapálya salakos			20x40 m
December 4. Drótművek	December 4. Drótművek	-	
- bitumenes kézilabdapálya			40x20 m
Avas-déli Lakótelepi SE	Avas-déli Lakótelepi SE	-	
- bitumenes kézilabdapálya			40x20 m
Tizeshonvéd u. Lakótelepi SE	Tizeshonvéd u. Lakótelepi SE	-	
- salakos kézilabdapálya			40x20 m
Postás SE	Postás SE	-	
- bitumenes kézilabdapálya			40x20 m
Medicor salakos kézilabdapálya	Medicor-Orel	-	40x18 m
Egészségügyi Szakszervezet	Megyei Kórház, szakszerv.	-	
- 2 db salakos tenispálya			11x24 m
Bánkúti Síklub	Bánkúti Síklub	-	
- 5 db sípálya			150 m
4. sz. Öregek Napközi Otthona	Társadalmi összefogás	-	30 fh
5. sz. Öregek Napközi Otthona	Társadalmi összefogás	-	30 fh
Helyi könyvtárak	Borsodi Ércelőkészítő	-	36 m ²
	Miskolci Építőip. Vállalat	-	16 m ²
	Miskolci Cementgyár	-	36 m ²
Járműbeszerzés	Miskolci Közlekedési V.	193	176 db
Gömöri felüljáró	KPM	100	-
Búza téri aluljáró	KPM-Városi Tanács	55	
Csepüsvölgyi végállomás	Miskolci Közlekedési V.	3	-
Bútorért Vállalat Besenyői u. raktárbázis	Bútorért Vállalat	56	6740 m ²

A b e r u h á z á s m e g n e v e z é s e	A b e r u h á z ó	Bekerülési költség millió Ft	Jellemző kapacitás
Vasvill Ker. Vállalat raktár (Repülőtér)	Vasvill Ker. Vállalat	3	1440 m ²
Vas-műszaki bolt (Kruspér u.)	Vasvill Ker. Vállalat	4	644 m ²
Elektromos háztartási gépek minta utáni értékesítő, csillár- és leértékelt áruk boltja (Bajcsy-Zsilinszky út)	Vasvill Ker. Vállalat	1	280 m ²
Amfora-Üvért V. sátorraktár	Amfora-Üvért	1	500 m ²
B.-A.-Z. megyei Zöldért V. bázisraktár (Fonoda u.)	B.-A.-Z. megyei Zöldért V.	16	2820 m ²
Kertész Áruház (Búza tér)	B.-A.-Z. megyei Zöldért V.	13	1230 m ²
Avas II. ü. ép. alatti Zöldségbolt	B.-A.-Z. megyei Zöldért V.	1	45 m ²
Csemege-zöldség-gyümölcs (Kun Béla utca 13. sz.)	B.-A.-Z. megyei Zöldért V.	1	130 m ²
BIK-raktár (József A. u. 11.)	Borsodi Iparcikk Kisker. V.	2	380 m ²
BIK bútor- és lakber. raktár (Besenyői u.)	Borsodi Iparcikk Kisker. V.	7	2740 m ²
M.-Tapolca 2 db ajándék- pavilon	Borsodi Iparcikk Kisker. V.	–	30 m ²
Irodagép-irodabútorbolt (Baross G. u.)	Borsodi Iparcikk Kisker. V.	1	334 m ²
ABC-áruház (Tanácsközt. ltp.)	Csemege Kereskedelmi V.	37	2348 m ²
M. Vendéglátó V. műszaki telep	Miskolci Vendéglátóip. V.	20	1800 m ²
Gasztrófól ételgyár 15 000 adag (10 óra/műszak)	Miskolci Vendéglátóip. V.	56	2400 m ²
Tej- és vegyesbüfé 3 db Tapolca	Miskolci Vendéglátóip. V.	2	90 m ²
Vegyesbolt, büfé, Lillafüred	Miskolci Vendéglátóip. V.	1	30 m ²
Palotás étterem	Unió Áfész	5	725 m ²
Olcsó áruk háza (Bajcsy-Zsilinszky út)	Unió Áfész	2	532 m ²
Vegyes élelmiszerbolt, Szirma	Unió Áfész	3	310 m ²
Felvásárlótelep, raktár	Unió Áfész	6	935 m ²
Vegyesbolt, Martintelep	Miskolci Élelmiszer Kisk. V.	4	285 m ²
Húsáruház	Miskolci Élelmiszer Kisk. V.	14	480 m ²
Édességbolt, Széchenyi út 35.	Miskolci Élelmiszer Kisk. V.	1	81 m ²

Az 1981. évvel induló VI. ötéves tervet az előző, középtávú tervnél már kedvezőle-
nebb kilátásokkal lehetett formálni. Miskolcot azonban – igaz bizonyos megszorí-
tásokkal, de – viszonylag jó ütemben vihette előbbre a korábbi lendülete. Ezt a
városvezetés eredményes „lobbi tevékenysége” is elősegítette.

**Miskolc Város Önkormányzata költségvetési bevételeinek és kiadásainak
adatai 1981-1985 években, a VI. ötéves terv időszakában:**

Működési költségvetés bevételeinek alakulása		
	Millió Ft-ban	
M e g n e v e z é s	VI. ötéves terv	Megoszlás %
Működési bevétel	533	6,4
Lakossági adó	739	9,0
Ebből: együttesen kezelt adó	369	4,5
forgalmi adó	65	0,8
illeték, díjak	305	3,7
Saját bevételek összesen	1272	15,4
Megosztott bevételek	2664	32,2
Ebből: tsz-befizetések	6	0,1
illetményadó	–	–
eszközlekötési járulék	–	–
városi-községi hozzájárulás	2395	28,9
gépjárműadó	–	–
állami gazd. befiz.	32	0,4
tanácsi váll. nyer. adó	231	2,8
Saját és megosztott bevételek együtt	3936	47,6
Állami hozzájárulás	4337	52,4
Fejlesztési alap átvétel	–	–
Bevételek összesen:	8273	100,0

A működési költségvetés kiadásainak alakulása

Millió Ft-ban

M e g n e v e z é s	VI. ötéves terv	Megoszlás %-ban
Gazdasági ágazat	1192	14,4
Ebből: utak, hidak karb., felújítása	450	5,4
közvilágítás	210	2,5
köztisztaság	145	1,7
parkfenntartás	171	2,1
Szociális és egészségügyi ágazat	1892	22,9
Ebből: fekvőbeteg-ellátás	862	10,4
járóbeteg-ellátás	415	5,0
bölcsődék	316	3,8
szociális otthonok	95	1,1
szociális feladatok	94	1,1
Kulturális ágazat	3663	44,3
Ebből: óvodák	597	7,2
alsó fokú oktatás	1359	16,3
középfokú oktatás	909	11,0
közművelődési feladatok	99	1,2
művészeti intézmények	112	1,3
sportintézmények, sportcélok	33	0,4
Jog- és rendbiztonsági ágazat	6	.
Igazgatási ágazat	200	2,4
Pénzügyi lebonyolítási ágazat	478	5,8
Ebből: intézmények felújítása	299	3,6
Ágazatok összesen:	7431	89,8
Vállalati pénzgazdálkodás	842	10,2
Ebből: lakóház-felújítási kieg.	816	9,9
Kiadások együtt:	8273	100,0

***Miskolc Város Önkormányzata fejlesztési alap bevételeinek
és kiadásainak adatai 1981-1985 években, a VI. ötéves terv időszakában:***

A fejlesztési alap bevételeinek alakulása		
	Millió Ft-ban	
M e g n e v e z é s	terv VI. ötéves	% Megoszlás
Lakosság községfejlesztési hozzájárulása	37	0,5
Telekadó	1	.
Ut- és közműfejlesztési hozzájárulás	3	.
Földhasználati díj	57	0,9
Lakásépítéssel és -juttatással kapcsolatos bevételek	105	1,5
Egyéb bevételek	33	0,5
Saját források összesen	236	3,4
Mgtsz és állami mezőgazdasági városi-községi hozzájárulás	2	.
Vállalatok és szövetkezetek vkh.	1027	14,8
Telekhasználati és igénybevételi díj	551	8,0
Tanácsi vállalatok, amortizáció	41	0,6
Megosztott források összesen	1621	23,4
Saját és megosztott források összesen	1857	26,8
Bankhitel tanácsi értékesítésű lakásokhoz	784	11,3
Bankhitel egyéb állami beruh.-hoz	59	0,9
Bankhitel összesen	843	12,2
Állami hozzájárulás célcsoport. beruh.-hoz	2367	34,2
Állami hozzájárulás egyéb állami beruh.-hoz	1627	23,5
Állami hozzájárulás összesen	3994	57,7
Szabályozó bevételek összesen	6694	96,7
Árvett beruházási pénzeszközök	159	2,3
Tárgyévi bevételek összesen	6853	99,0
Előző évi pénzmaradvány	73	1,0
Bevételek együtt	6926	100,0

A fejlesztési alap kiadásainak alakulása		
	Millió Ft-ban	
M e g n e v e z é s	VI. ötéves terv	Megoszlás %-ban
Személyi és gazd. szolgáltatás összesen	3674	53,8
Ebből: célcsoportos tanácsi lakásber.	2953	43,3
egyéb állami lakásberuházás	5	.
városi és községgazd. szolgáltatás	686	10,1
egyéb szolgáltatás	29	0,4
Egészségügyi és szoc. szolgáltatás összesen	359	5,3
Ebből: célcsoportos beruházás	198	2,9
egyéb állami beruházás	161	2,4
Kulturális szolgáltatás	619	9,1
Vízgazdálkodás	776	11,4
Szállítás-hírközlés	378	5,5
Közigazgatás és egyéb szolg.	–	–
Kereskedelem	273	4,0
Lakótelepek energiaellátása	109	1,6
Gazdálkodási tartalék	184	2,7
Beruházás összesen	6372	93,4
Ebből: célcsoportos beruházás	3151	46,2
egyéb állami beruházás	3039	44,6
gazdálkodási tartalék	184	2,7
Beruházási célú átadás	193	2,8
Beruházási célú felhasználás összesen	6565	96,2
Nem beruházási célú felhasználás	258	3,8
Felhasználás összesen:	6823	100,0

Mint az a következő táblázatok adataiból is látható – bár szerényebb mértékben a szükségesnél és a korábbi ütemnél, de – tovább lehetett a városépítést, a lakosság élethelyzetének javítását tervezni.

A FEJLESZTÉSEK TERMÉSZETES ADATAI A VI. ÖTÉVES TERVIDŐSZAKBAN

M e g n e v e z é s	Mérték- egység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
1. Lakásépítés	lakás/db						
Célcsoportos lakásépítés							
Avas III. ütem		270	545	572	—	—	1387
Szinva–Népkert		512	255	—	—	—	767
Belváros I. ütem		126	—	—	—	—	126
Mátyás király utca		110	—	—	—	—	110
Vánca M. utca		30	—	—	—	—	30
Korvin Ottó Nyugat		—	—	121	—	—	121
Jókai utca		—	—	155	555	—	710
Szentpéteri kapu Kelet		—	—	—	646	145	791
Szeles utca Dél		—	—	—	—	297	297
Győri kapu magasház		—	—	—	—	100	100
Egyéb terület („Cs” lakás)		—	—	25	—	—	25
Győri kapu Nyugat		—	—	—	—	566	566
Célcsoportos lakás összesen		1048	800	873	1201	1108	5030
Ebből: tanácsi bér		833	640	648	691	568	3380
tanácsi értékesítésű		215	160	225	510	540	1650
Egyéb állami lakásépítés							
Mátyás király utca		30	—	—	—	—	30
Egyéb területek		—	—	10	10	20	40
Egyéb állami lakás összesen:		30	—	10	10	20	70

folytatás:

M e g n e v e z é s	Mérték- egység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
Állami lakásépítés összesen		1078	800	833	1211	1128	5100
Telepszerű társasházi lakásépítés							
Berekalja		32	—	—	—	—	32
Széchenyi út 3–9.		—	40	—	—	—	40
ÖVR 5 tömb		—	47	—	—	—	47
Komlóstető		—	102	130	130	140	502
Avas III. ütem		347	175	85	—	—	607
Szinva–Népkert		66	85	—	—	—	151
Jókai utca		—	—	95	30	—	125
Korvin Ottó Nyugat		—	—	15	—	—	15
Szeles utca Dél		—	—	—	—	23	23
Győri kapu Nyugat		—	—	—	—	120	120
Telepszerű társasházi lakás összesen:		445	449	325	160	283	1662
Egyéb társasházi lakásépítés							
Derkovits utca		36	—	—	—	—	36
Belváros 4. t.		—	—	—	—	85	85
Korvin Ottó Nyugat		—	35	—	—	—	35
Belváros (foghíjak)		—	—	30	30	—	60
Majláth – Almás kert		—	165	—	—	—	165
Egyéb társasházi lakás összesen:		36	200	30	30	85	381

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
Korszerű családi házas lakásépítés							
Északi domboldal		32	41	—	—	—	73
Berekalja III.		24	18	6	—	—	48
Berekalja D–K		32	63	32	—	—	127
Avas-Ruzsin		—	—	81	80	—	161
Hejőcsaba, Szputnyik utca		20	24	—	—	—	44
Hejőcsaba, Csaba vezér utca		—	25	45	—	—	70
Kant utca		6	20	14	—	—	40
Görömböly, Madár utca		—	—	13	25	25	63
Tömörkényi utca		—	—	—	20	—	20
Bors vezér utca		—	24	—	—	—	24
Egyéb terület		—	—	—	10	14	24
Korszerű családi házas lakás összesen:		114	215	191	135	39	694
Hagyományos családiház-építés							
Magánlakás-építés összesen:		65	65	115	125	155	525
LAKÁSEPÍTÉS ÖSSZESEN:							
		660	929	661	450	562	3262
		1738	1729	1544	1661	1690	8362

folytatás:

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
2. Egészségügyi és szociális ellátás							
Bölcsőde							
	férőhely						
Új építés: Szinva–Népkert		—	60	—	—	—	60
Jókai utca közös		—	—	—	60	—	60
Avas III/2.		80	—	—	—	—	80
Avas III/3.		—	—	80	—	—	80
Mátyás király utca		—	60	—	—	—	60
Komlóstető		—	—	—	—	60	60
Új építés összesen:		80	120	80	60	60	400
Egyéb: Szinva–Népkert, Avas III.		60	—	40	—	—	100
BÖLCSŐDE ÖSSZESEN:							
		140	120	120	60	60	500
ORVOSI RENDELŐ							
Korvin Ottó Dél, üzletközpont		360	—	—	—	—	360
Avas II. ü. 4. sz., üzletközpont		475	—	—	—	—	475
Jókai utca		—	—	—	360	—	360
Összekötő vr. 6. tömb üzletközpont		—	—	—	—	580	580
Belváros 4. t. Ady-hídi szolgáltatóház		—	—	—	—	155	155
Bulgárföld		—	140	—	—	—	140
ORVOSI RENDELŐ ÖSSZESEN:		835	140	—	360	735	2070

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
KÓRHÁZI ÁGY	ágy/db						
Vasgyári Kórház sebészet		—	—	—	125	—	125
Semmelweis Kórház urológia		20	—	—	—	—	20
KÓRHÁZI ÁGY ÖSSZESEN:		20	—	—	125	—	145
Szociális otthon – foglalkoztató	m ²	600	—	—	—	—	600
Öregek napközi otthona							
Avas	férőhely	—	—	—	—	50	50
3. KULTURÁLIS SZOLGALTATÁS							
Óvoda: Új építés	férőhely						
Avas II/5. (1980. év végi átadás)		200	—	—	—	—	200
Avas II/5. közös		100	—	—	—	—	100
Szputnyik utca		75	—	—	—	—	75
Avas III/2.		200	—	—	—	—	200
Szinva–Népkert		—	200	—	—	—	200
Mátyás király utca		—	100	—	—	—	100
Jókai utca közös		—	—	—	100	—	100
Komlóstető		—	—	—	—	100	100
Avas III/3.		—	—	200	—	—	200
Szirma		—	—	—	150	—	150
Szentpéteri kapu Kelet		—	—	—	100	—	100
Tapolca		—	—	—	100	—	100
Győri kapu Nyugat		—	—	—	—	100	100
Új építés összesen:		575	300	200	450	200	1725

folytatás:

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
Szervezéssel:		75	50	50	50	50	275
ÓVODA ÖSSZESEN:		650	350	250	500	250	2000
ÁLTALÁNOS ISKOLA	tt.						
Új építés: Hejőcsaba, Szputnyik utca		—	—	12	—	—	12
Avas III/2.		16	—	—	—	—	16
Szinva–Népkert		20	—	—	—	—	20
Jókai utca		—	—	—	12	—	12
Komlóstető		—	—	—	—	12	12
Avas III/3.		—	—	20	—	—	20
Új építés összesen:		36	—	32	12	12	92
Bővítések:							
BETONYP (2×8 tt.)	tt.	16	—	—	—	—	16
ÖVR 5-ös tömb							
Nagyváthy utca		—	8	—	—	—	8
Szeles utca		—	—	—	—	12	12
Martintelep		—	—	8	—	—	8
Miklós utca		—	—	—	—	8	8
Bővítés összesen:		16	8	8	—	20	52
Szervezéssel:		5	5	5	5	5	25
ISKOLA ÖSSZESEN:		57	13	45	17	37	169

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
Kisegítő iskola: Károly u. bővítés	tt.	—	—	—	—	12	12
Fedett uszoda: Diósgyőr	méter	25	—	—	—	—	25
Művelődési ház: Diósgyőr, Ady E. bőv.	fh.	400	—	—	—	—	400
4. KERESKEDELEM	m ²						
Korvin O. Déj üzletközpont:		1130	—	—	—	—	1130
Ebből: BAV műszaki és bútörület		1000	—	—	—	—	1000
Tanesszközüzlet		130	—	—	—	—	130
Belváros 4. tömb Ady-hídi szolg. ház:	m ²	—	—	—	—	4120	4120
Ebből: EXPRESS utazási iroda		—	—	—	—	460	460
Könyvárúhá		—	—	—	—	940	940
BAV áruház, zálogház		—	—	—	—	1900	1900
MERKUR-szalón, üzlet		—	—	—	—	340	340
Gyógyszertár		—	—	—	—	480	480
Szinva–Népkert	m ²	—	2280	—	—	—	2280
Ételbár (Vándor S. u.)		—	180	—	—	—	180
ABC (Vörösmarty u.)		—	800	—	—	—	800
Iparcikk (Vörösmarty u.)		—	250	—	—	—	250
Épületek alatt (Vándor S. u.) Vörösmarty u.)		—	230	—	—	—	230
Olcsó áruk (Vándor S. u. szanálás miatt)		—	320	—	—	—	320
Szerelvény (Vándor S. u. szanálás miatt)		—	500	—	—	—	500

folytatás:

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
Összekötő városrész 6. tömb üzletközp. (Tízeshonvéd utca)	m ²	—	—	1500	—	1980	3480
Ebből: virágbolt		—	—	—	—	70	70
ABC		—	—	—	—	750	750
étterem (báziskonyha)		—	—	1500	—	—	1500
háztartási – papír		—	—	—	—	230	230
konyhafelszerelés		—	—	—	—	170	170
rövid- és divatáru		—	—	—	—	120	120
cipő		—	—	—	—	110	110
gyógyszertár		—	—	—	—	230	230
kartográfiai üzlet és műhely		—	—	—	—	300	300
Avas II. ü. 4. sz. üzletközpont (Engels u.)	m ²	945	—	—	—	—	945
Ebből: ABC – zöldség		700	—	—	—	—	700
gyógyszertár		245	—	—	—	—	245
Avas II. ü. 5. sz. üzletközpont (Engels u.)	m ²	—	500	—	—	—	500
Ebből: iparcikk		—	250	—	—	—	250
ruházat		—	250	—	—	—	250
Avas II. ü. 223 a, b, j. é. alatti üzletek (Engels u. könyv – tapéta – zöldség)	m ²	120	—	—	—	—	120
Avas I. ü. 26–27 j. ép. alatti üzletek, műhelyek (üzletközpont mögött)	m ²	—	200	—	—	—	200

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981-1985 összesen
Avas III. ü. 1. sz. üzletközpont (Klapka utca)	m ²	—	1330	—	—	—	1330
Ebből: ABC – zöldség		—	1080	—	—	—	1080
háztartási – papír		—	250	—	—	—	250
Avas III. ütem 2. sz.	m ²	—	—	1040	—	—	1040
Ebből: ABC (Klapka utca)		—	—	740	—	—	740
Ételbár (Klapka utca)		—	—	300	—	—	300
Komlóstetői üzletközpont (Ládi utca térsége)	m ²	—	—	400	350	—	750
Ebből: ABC		—	—	400	—	—	400
ételbár		—	—	—	350	—	350
Jókai utca: ABC		—	—	—	600	—	600
Szentpéteri kapu Kelet: ABC		—	—	—	—	600	600
Győri kapu Nyugat: élelmiszer		—	—	—	—	500	500
Berekalja: élelmiszer		—	300	—	—	—	300
Bolgárföldi gyógyszertár		—	130	—	—	—	130
KERESKEDELEM ÖSSZESEN:	m ²	2195	4740	2940	950	7200	18 025
5. Egyéb létesítmények	m ²						
Korvin Ottó utca Dél üzletközpont		570	—	—	—	—	570
Ebből: MSZMP-iroda		360	—	—	—	—	360
Volán-Elektronika		140	—	—	—	—	140
VBKM Transzvil.		70	—	—	—	—	70

folytatás:

Megnevezés	Mértékegység	1981	1982	1983	1984	1985	1981-1985 összesen
Összekötő városrész 6. tömb üzletközp.	m ²	—	—	—	—	1020	1020
Ebből: MSZMP-iroda		—	—	—	—	270	270
postahivatal		—	—	—	—	180	180
könyvtár		—	—	—	—	540	540
nyilvános W. C.		—	—	—	—	30	30
Belváros 4. tömb szolgáltatóház		—	—	—	—	675	675
Ebből: bélyegklub		—	—	—	—	270	270
Vasvill-bemutatóterem		—	—	—	—	160	160
postahivatal		—	—	—	—	245	245
EGYÉB LÉTESÍTMÉNYEK ÖSSZESEN:		570	—	—	—	1695	2265
6. SZOLGÁLTATÁS							
Korvin Ottó utca Dél üzletközpont:							
könyvkötő	m ²	100	—	—	—	—	100
Összekötő vr. 6. t. üzletközpont		—	—	—	—	810	810
Ebből: fényképészmueterem, labor		—	—	—	—	380	380
irodagépjavitó		—	—	—	—	430	430
Belváros 4. t. Ady-hídi szolgáltatóház		—	—	—	—	1170	1170
Ebből: fényképészet		—	—	—	—	70	70
fodrászat		—	—	—	—	375	375
szőrmeruházat		—	—	—	—	125	125
mérték utáni ruházat		—	—	—	—	300	300
Volán fuvarvállaló és utazási iroda		—	—	—	—	330	330

M e g n e v e z é s	Mérték- egység	1981	1982	1983	1984	1985	1981–1985 összesen
Avas II. ü. 4. sz. üzletközpont		700	—	—	—	—	700
Ebből: fodrászat		275	—	—	—	—	275
óra- és ékszerjavító		140	—	—	—	—	140
szőrmeruházati javító		135	—	—	—	—	135
fehérneműjavító		70	—	—	—	—	70
fényképészet		80	—	—	—	—	80
Avas II. ü. 5. sz. üzletközpont		—	450	—	—	—	450
Ebből: Patyolat komplex szalon		—	265	—	—	—	265
szabóság		—	185	—	—	—	185
Avas III. ü. 1. sz. üzletközpont		—	—	390	—	—	390
Ebből: fodrászat		—	—	180	—	—	180
Gelka-szerviz		—	—	210	—	—	210
Avas III. ü. 346. j. épület alatt		—	70	—	—	—	70
Komlóstető üzletközpont		—	—	—	160	—	160
Ebből: fodrászat		—	—	—	80	—	80
Patyolat		—	—	—	80	—	80
Összekötő vr. 5. tömb (Nagyváthy utcai épület alatt)		—	400	—	—	—	400
Ebből: fodrászat		—	190	—	—	—	190
fehérneműjavító		—	120	—	—	—	120
Patyolat		—	90	—	—	—	90
Szentpéteri kapu Kelet		—	—	—	—	160	160
Ebből: fodrászat		—	—	—	—	80	80
Patyolat		—	—	—	—	80	80

folytatás:

TOBB ÁGAZATOT ÉRINTŐ FELÉPÍTMÉNYI LÉTESÍTMÉNYEK A VI. ÖTÉVES TERVIDŐSZAKBAN				
M e g n e v e z é s	Jellemző kapacitás		Kezdes- befejezés éve	Teljes költség ezer Ft-ban
	összesen	VI. öt éves tervi		
Korvin Ottó D üzletközpont	2160 m ²	2160 m ²	1980—81	29 918
Ebből: BAV iparcikküzlet	1000	1000		13 565
taneszközüzlet	130	130		2 777
orvosi rendelő	360	360		5 720
MSZMP-iroda	360	360		5 020
könyvkötő	100	100		1 567
Volán-Elektronika	140	140		713
VBKM Transzvill	70	70		556
OVR 6. tömb üzletközpont (Tízeshonvéd utca)	5890 m ²	5890 m ²	1982—85	129 300
Ebből: virágbolt	70	70		1 000
ABC	750	750		15 000
étterem – báziskonyha	1500 m ²	1500 m ²	1982—83	43 000
háztartási-papír	2500 ad.	2500 ad.		5 000
konyhafelszerelés	230 m ²	230 m ²		3 000
rövid- és divatáru	170	170		3 000
cipő	120	120		2 000
gyógyszertár	110	110		2 000
kartográfia	230 m ²	230 m ²	1982—83	4 000
	300	300		6 000

M e g n e v e z é s	Jellemző kapacitás		Kezdés- befejezés éve	Teljes költség ezer Ft-ban
	összesen	VI. ötéves tervi		
orvosi rendelő	580	580		12 000
könyvtár	540	540		9 000
fényképészműterem-labor	380	380		8 000
MSZMP-iroda	270	270		6 000
postahivatal	180	180		3 700
irodagépjavitó	430	430		8 600
nyilvános W. C.	30	30		1 000
Belváros 4. tömb				
Ady-hídi szolgáltatóház	6150 m ²	6150 m ²	1983—85	142 600
Ebből: EXPRESS Utazási Iroda	460	460		12 000
könyvárúház	940	940		22 000
BÁV-áruház, zálogház	1900	1900		45 000
MERKUR-szalón, üzlet	340	340		8 000
gyógyszertár	480	480		9 000
fodrászat	375	375		8 400
fényképészet	70	70		1 600
szőrmeruházat	125	125		2 900
szabóság	300	300		7 100
3. sz. Volán fuvarozást vállaló szolg. iroda	330	330		7 600
Vasvill bemutatóterem	160	160		3 700
MABÉOSZ bélyegklub	270	270		6 000
szövetkezetek orvosi rendelője	155	155		3 500
postahivatal	245	245		5 800

folytatás:

M e g n e v e z é s	Jellemző kapacitás		Kezdés- befejezés éve	Teljes költség ezer Ft-ban
	összesen	VI. ötéves tervi		
Avas II. ütem 4. sz. üzletközpont (Engels utca)	2120 m ²	2120 m ²	1979—81	34 670
Ebből: ABC-zöldség	700	700		10 540
gyógyszertár	245	245		5 000
orvosi rendelő (felnőtt-gyermek)	475	475		7 590
fodrászat	275	275		4 600
óra- és ékszerjavító	140	140		2 370
szőrmeruházat-javitó	135	135		2 230
fehérneműjavító	70	70		1 080
fényképészet	80	80		1 260
Avas II. ütem 5. sz. üzletközpont (Engels utca)	950 m ²	950 m ²	1981—82	18 100
Ebből: iparcikk	250	250		4 632
ruházat	250	250		4 632
Patyolat komplex szalón	265	265		5 439
szabóság	185	185		3 397
Avas III. ütem 1. sz. üzletközpont (Klapka utca)	1720 m ²	1720 m ²	1981—83	32 135
Ebből: ABC-zöldség	1080	1080		19 336
háztartási-papír	250	250		5 078
fodrászat	180	180		3 556
Gelka-szerviz	210	210		4 165

Megnevezés	Jellemző kapacitás		Kezde- befejezés éve	Teljes költség ezer Ft-ban
	összesen	VI. ötéves tervi		
Komlóstető üzletközpont (Ládi utca térsége)	910 m ²	910 m ²	1983—84	13 100
Ebből: ABC	400	400		4 000
ételbár	350	350		6 000
fodrászat	80	80		1 600
Patyolat	80	80		1 500
Jókai u. gyermekintézmény			1983—84	19 000
Ebből: óvoda	100 fh	100 fh		
bölcsőde	60 fh	60 fh		
Komlóstetői gyermekintézmény			1983—85	20 000
Ebből: óvoda	100 fh	100 fh		
bölcsőde	60 fh	60 fh		
OTP-beruházásban				
Széchenyi utca 3–9. üzletközpont	5365 m ²	5365 m ²	1978—82	120 000
Ebből: ABC	1340	1340		
iparcikk kisáruház	740	740		
ruházati kisáruház	480	480		
virágbolt	110	110		
ékszerbolt	320	320		
tejbár	230	230		
gyógyszertár	425	425		
IBUSZ Utazási Iroda	985	985		
szépségszalon	320	320		
Patyolat	110	110		
postahivatal	305	305		

A város peremterületeinek komplex fejlesztésére, átfogó rehabilitálására, ekkor még nem jutott anyagi eszköz, de már – első alkalommal – önálló tervek, célok kerültek megjelölésre e területekre is a költségvetésekben.

A VÁROS PEREMTERÜLETEINEK VI. ÖTÉVES TERVI FEJLESZTÉSEI					
Megnevezés	Mennyiség	Költség ezer Ft-ban	Megvalósítás éve	Felhasznált pénzalap	
TERÜLET	FEJLESZTÉS				
Komlóstető	Lakásépítés	502 db	226 000	1982—85	lakossági
	Közművesítés (lakásépítéshez)		45 200	1981—85	fejlesztési alap
	Szennyvízcsatorna	2000 fm	12 000	1984	fejlesztési alap
	Vízvezeték	2500 fm	15 000	1985	fejlesztési alap
	Csapadékcatorna	2000 fm	3 529	1981	fejlesztési alap
	Üzletközpont	910 m ²	13 100	1983—84	fejlesztési alap
	Óvoda-bölcsőde	100+60 fh	20 000	1985	fejlesztési alap
	Általános iskola	12 tt	33 000	1985	fejlesztési alap
	ÖSSZESEN :		367 829		
Berekalja	Lakásépítés	207 db	114 000	1981—83	lakossági
	Közművesítés (lakásépítéshez)		17 000	1981—83	fejlesztési alap
	Óvások építése	800 fm	1 000	1985	költségvetés
	Élelmiszerüzlet	300 m ²	4 000	1982	fejlesztési alap
	ÖSSZESEN :		136 000		
Szirma	Lakásépítés	80 db	40 000	1983—85	lakossági
	Közművesítés (lakásépítéshez)		3 000	1982—84	fejlesztési alap
	Közvilágítás korszerűsítése	2,6 km	795	1982—85	költségvetés
	Óvodafelújítás		1 500	1982	költségvetés
	Általános iskola felújítás		2 300	1983	költségvetés
	Óvoda	150 fh	16 000	1984	fejlesztési alap
	Óvások építése	4,2 km	14 000	1982—83	költségvetés
	ÖSSZESEN :		77 595		

M e g n e v e z é s		Mennyiség	Költség ezer Ft-ban	Megvalósítás éve	Felhasznált pénzalap
TERÜLET	FEJLESZTÉS				
Martintelep	Lakásépítés	115 db	57 000	1983—85	lakossági
	Közművesítés (lakásépítéshez)		8 400	1982—84	fejlesztési alap
	Általános iskola	8 tt	27 000	1983	fejlesztési alap
	Közvilágítás korszerűsítése	2,8 km	863	1983—85	költségvetés
	ÖSSZESEN :		93 263		
Görömböly	Lakásépítés	63 db	30 000	1983—85	lakossági
	Közművesítés (lakásépítéshez)		7 300	1982—85	fejlesztési alap
	Közvilágítás korszerűsítése	1,5 km	438	1982—84	költségvetés
	ÖSSZESEN :		37 738		
Hejőcsaba	Lakásépítés	114 db	60 000	1981—83	lakossági
	Közművesítés (lakásépítéshez)		8 000	1981—83	fejlesztési alap
	Óvások építése (Üttörőpark)	900 fm	1 300	1984	költségvetés
	Általános iskola	12 tt	42 000	1983	fejlesztési alap
	Közvilágítás korszerűsítése	2,5 km	750	1982—85	költségvetés
ÖSSZESEN :		112 050			
Perces	Közvilágítás korszerűsítése	2,8 km	850	1982—85	költségvetés
	Közvilágítás hálózatbővítése	550 fm	290	1981—82	költségvetés
	Cserögő-patak rendezése	4 km	1 800	1982—84	költségvetés
	ÖSSZESEN :		2 940		
Bábonnyibérc	Közvilágítás korszerűsítése	2,4 km	470	1981	költségvetés
MINDÖSSZESEN :			827 885		

A felsorolt célkitűzések a következő lakossági ellátottsági mutatókat biztosították volna:

A LAKOSSÁGI ELLÁTOTSÁG FONTOSABB MUTATÓI					
M e g n e v e z é s	Mérték- egység	Állomány, ellátottság 1981. I. 1-én	1981—85. évi		Állomány, ellátottság 1985. XII. 31-én
			fejlesztés	megszűnés	
1. Néesség	fő				
– lakónéesség		210 000			220 500
– bölcsődéskorú		10 500			9 900
– ellátandó bölcsődéskorú		3 120			3 070
– óvodáskorú		11 940			11 690
– ellátandó óvodáskorú		11 600			11 300
– általános iskolai tanuló		22 860			27 030
– átlagos családnagyság		2,68			2,66
2. Lakásellátás					
– lakásszám összesen	lakás/db	66 194	8 362	1340	73 216
– 100 lakásra jutó személyek száma	fő	317			301
– 100 lakásra jutó családok száma	család	118			113
3. Egészségügyi ellátás					
– kórházi ágyak	ágy/db	1 470	145	—	1 615
– bölcsődei férőhelyek	férőhely	2 060	500	60	2 500
– 100 bölcsődéskorúra jutó férőhely	férőhely	20			25
– 100 bölcsődéskorúból felvett gyermek	fő	24			30
– 100 ellátandó bölcsődéskorúra jutó férőhely	férőhely	66			81
– 100 ellátandó bölcsődéskorúból felvett gyermek	fő	79			98

M e g n e v e z é s	Mérték- egység	Állomány, ellátottság 1981. I. 1.-én	1981–85. évi		Állomány, ellátottság 1985. XII. 31.-én
			fejlesztés	megszűnés	
– orvosi körzetek	körzet	121	7	—	128
– egy orvosi körzetre jutó népesség	fő	1735			1 723
4. Kulturális ellátás					
– óvodai férőhely	férőhely	7 243	2 000	—	9 243
– 100 óvodáskorúra jutó férőhely	férőhely	61			79
– 100 óvodáskorúból felvett gyermek	fő	75			95
– 100 ellátandó óvodáskorúra jutó férőhely	férőhely	62			82
– 100 ellátandó óvodáskorúból felvett gyermek	fő	77			98
– általános iskolai tanterem	tanterem	508	169	—	677
– egy tanteremre jutó tanuló	fő	45			40
5. Kommunális ellátás					
– vízvezeték-hálózat	km	424	32	4	452
– közműves vízellátásba bekapcsolt lakások száma	lakás/db	52 700	9 462	900	61 762
– közműves vízellátásba bekapcsolt lakások aránya	%	79,6			84,3
– közműves vízellátásban részesülő lakosság	ezer fő	183	27	3	207
– közműves vízellátásban részesülő lakosság aránya	%	87,1			93,8

folytatás:

	Mérték- egység	Állomány, ellátottság 1981. I. 1.-én	1981–85. évi		Állomány, ellátottság 1985. XII. 31.-én
			fejlesztés	megszűnés	
– szennyvízcsatorna-hálózat	km	228	28	3	253
– szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakás	lakás/db	46 818	8 800	800	54 818
– szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	%	70,7			74,8
– tanácsi úthálózat hossza	km	404	32	4	432
ebből: kiépített út hossza	km	303	32	3	332
kiépített út aránya	%	75,0			76,8
– gondozott parkterület	em ²	12 123	197	—	2 320
– egy lakosra jutó parkterület	m ²	10			11
6. Kereskedelmi ellátás					
– kiskereskedelmi hálózat alapterülete	m ²	159 980	26 600	3500	183 080
— 1000 lakosra jutó bolti alapterület	m ² /1000 fő	762			830

A társadalmi munka célkitűzései a VI. ötéves terv időszakára

Erre összességében 300 MFt-ot irányzott elő a terv. A kitűzött konkrét feladatok igen szerteágazóak és számukat tekintve is bőségesek voltak.

- *Tartalmukat tekintve* döntően a gyermeknevelés és oktatás intézményeinek, valamint az azokat kiegészítő egyéb (játszótéri, sportolási stb.) létesítmények fenntartására, fejlesztésére, továbbá a környezeti kultúra javítására (közterületek, vízfolyások, utak, járdák, terek, parkok bővítésére, gondozására, tisztántartására) irányultak.
- *Területüket tekintve* elsősorban a kevésbé ellátott városrészek, továbbá az új városrészek körülményeinek a javítására szolgáltak.

Ezek között szerepelt többek között: a jubileumi játszótér, a belvárosi iskolához tanmedence, gyalogos felüljáró (a Szentpéteri-kapu és az ÉK iparterület között, a műjégpálya oldalán öltöző, állatbemutató, a diósgyőri iskolához tanmedence, ifjúsági váltótábor (a nyári napközi ellátásához), a Sas utcai iskolához tornaterem, 100 férőhelyes óvoda a Szentpéteri-kapuban, 100 férőhelyes óvoda a Komlós-tetőn, gyermekvárosi tanmedence. Tervezett tanácsi beruházásokhoz kapcsolódva: új lakótelepek parkosítása, játszóeszközök elkészítése, gyermekintézmények udvarának kialakítása, új intézmények átadás előtti takarítása, beruházásokhoz kapcsolódó egyéb társadalmi munka. A városüzemeltetéshez kapcsolódó feladatok: például a társadalmi munkában létrehozott létesítmények megőrzése, karbantartása stb. A „Tiszta virágos Miskolcért” akciók és minden egyéb, a lakosság által kezdeményezett, öntevékenyen végzett helyi munka.

2. AZ „ELŐREMENEKÜLÉS” PROGRAMJA (1988-1990-RE) A DIÓSGYŐRI VASGYÁR ÉLETÉBEN DRÓTOS LÁSZLÓ VEZETÉSE IDEJÉN

Az 1980-as esztendők második felében mindinkább kiszámíthatatlanná vált a hazai gazdaságirányítás. A vállalatok vezetése – így az LKM nagyvállalat tevékenysége is – gyakran csak a termelés- és gazdaságszervezés normális menedzselésétől idegen módszerek alkalmazásával volt fenntartható. E mellett természetesen kidolgozott a vállalatvezetés egy innovatív rövid és hosszú távú műszaki-gazdasági programot is. A hosszú távú a Borsodi Vaskohászati Tröszt keretében volt elképzelve. A rövid távú, az 1988-1991 esztendőkre szólt és csak az LKM belső erői figyelembevételével készült. Ez utóbbi program neve: „Szerkezetváltás, stabilizáció, kibontakozás” volt és a következő tartalmat foglalta magában:

A STABILIZÁCIÓS PROGRAM FŐBB GAZDASÁGI MUTATÓI

		1987	1988	1989	1990
Árbevétel összesen	M Ft	16 100	15 170	14 500	13 900
Költségvetési kapcsolatok egyenlege	M Ft	-710	+675	+830	+908
Tiszta eredmény	M Ft	0	0	9	184
Mérleg szerinti eredmény	M Ft	0	40	130	250
Vagyonalap	M Ft	12 010	12 726	12 929	14 124

TERMELÉS- ÉS TERMÉKSZERKEZET ÁTALAKÍTÁSA, FEJLESZTÉSEK, VISSZAFEJLESZTÉSEK

Az 1990-ig szóló 3 éves stabilizációs időszakban a vállalat radikális átalakítást tervez a ma még mennyiségcentrikus termelési szerkezetének korszerűsítésére, magas technikai színvonalú nemesacélgyártási vertikális rendszer kialakítására. Ennek keretében nemesacélgyártó berendezéseink kiegészítésre kerülnek:

- átalakítás keretében megvalósul az ötvöztött és nemesacélok folyamatos öntése, 10–15%-os anyag-, 20–30%-os energiamegtakarítás, továbbá minőségjavítás céljából kiegészülnek a készárugyártó hengerek, az új termékstruktúra gyártásának szükséges eszközeivel;
- felújítás keretében bevezetésre kerül az UHP ívkemencénél az anyag- és energiatakarékos, minőséget javító fenéksapolós technológia;

– megkezdődnek az előkészületek az oxigénes konverternél a szilárd hulladékarány 22–24%-ról 40–50%-ra történő növelésére.

Ezek a korszerűsítések lehetővé teszik a gazdaságtalan, elavult, környezetszennyező berendezések leállítását. Felszámolásra kerülhet többek között – két korszerűtlen kiskohó, a teljes Siemens–Martin acélgyártás és berendezései, két-három elektrokemence, tizenhárom mélykemence-cella, két kamráskemence, egy korszerűtlen hengercs, több berendezés szakaszosan üzemelhet (acélgyártó berendezések, hengercsok).

A másod- és harmadtermékek, gépipari előgyártmányok (öntött, kovacsolt termékek, fényesacélok, csavarárúk, megmunkált termékek, alkatrészek) gyártásának fejlesztését és minőségjavítását a vállalat önálló szervezetenként történő működtetéssel, alapvetően saját eszközök felhasználásával kívánja megvalósítani.

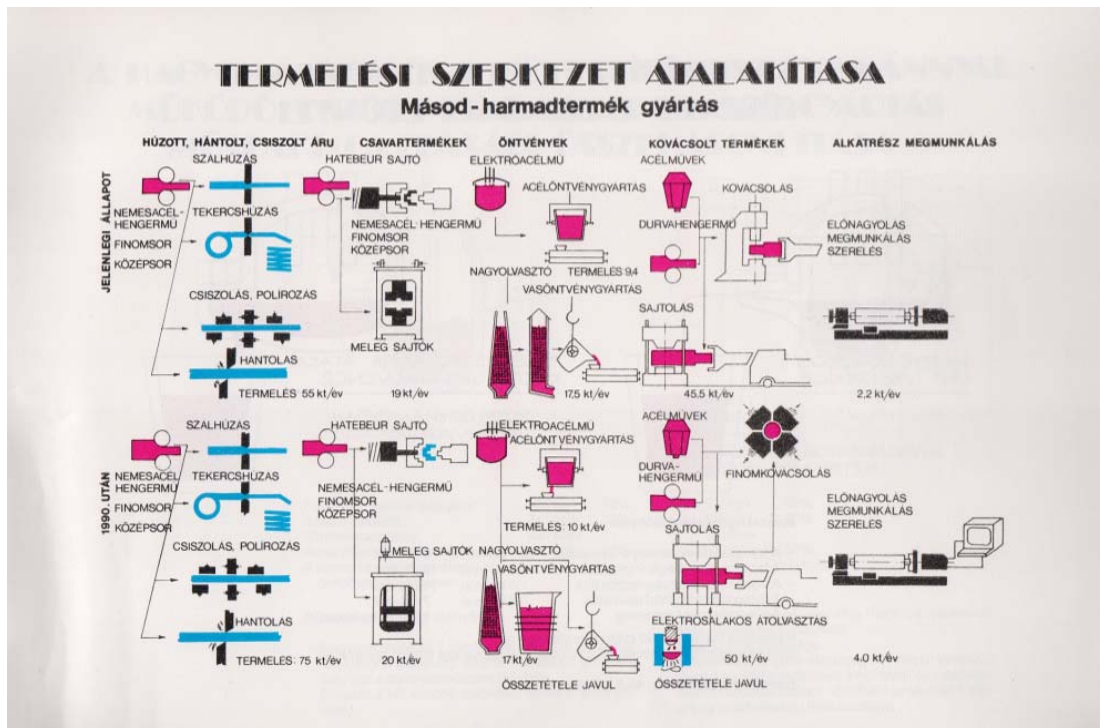
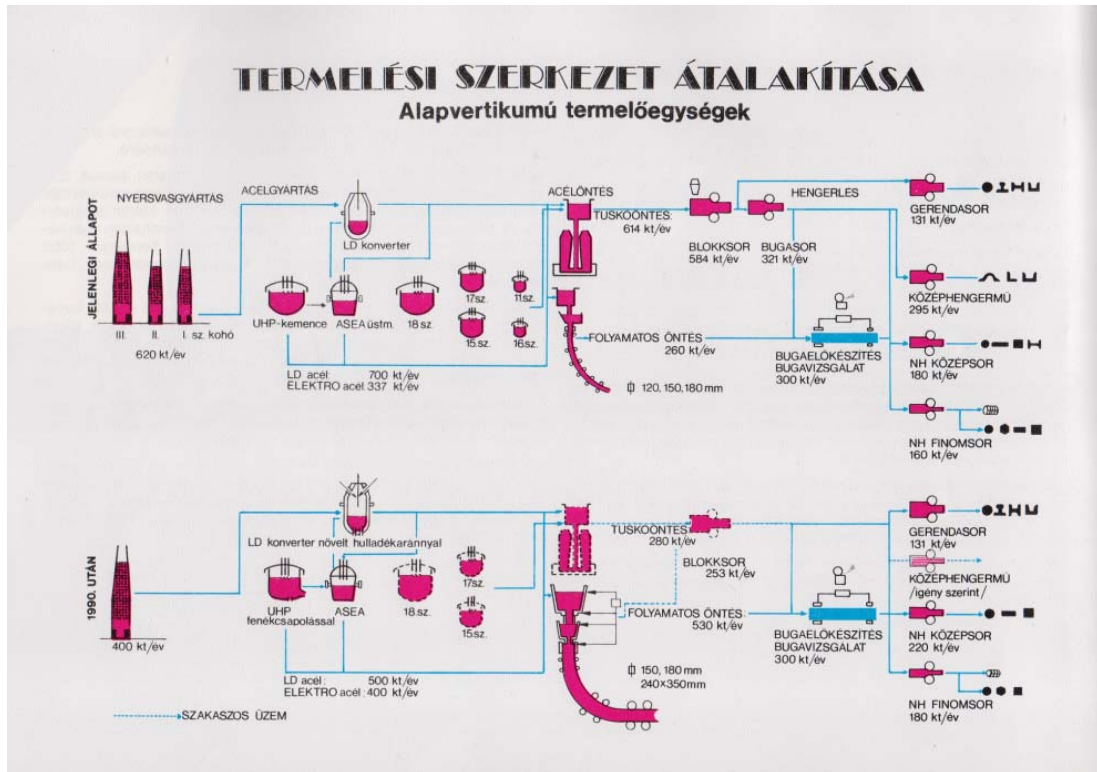
A változott termelési struktúraátalakításhoz szorosan kapcsolódik a gyártásközi és végátvételi ellenőrzés fejlesztése, bevonva abba az Ipari Elektronikai Közös Vállalat műszergyártási lehetőségeit is.

A következőkben bemutatásra kerülő termelési és termékszerkezet-átalakítás – a hatékonyság, az anyag- és energiamegtakarítás, valamint a gyártott termékek használati értékének növelésén keresztül – megfelelő alapot ad egy gazdaságilag kiegyensúlyozott vállalati működéshez és továbbfejledéshez.

A tervezett programot a vállalat 1988 februárjában állította össze. Mindjárt az első évben – mint azt a korábbi kérdésekre adott válaszok részletesen ismertetik – a célok jelentősen túlteljesültek. Például az érdekeltség alapjául szolgáló eredmény az itt ismét bemutatott grafikon szerint alakult.

**A rövid távra tervezett radikális termelési szerkezet
átalakításának technológiai sémája**

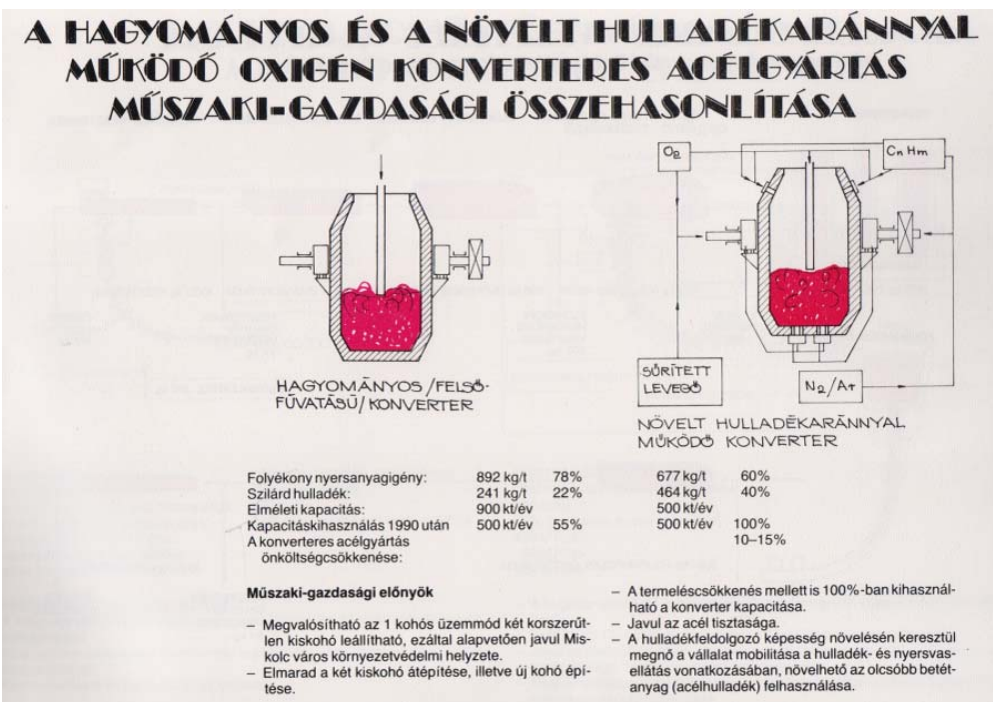

A különböző termelőegységekre, az alapvető technológiai bázisokra részletekbe menő fejlesztési számítások kerültek kidolgozásra.

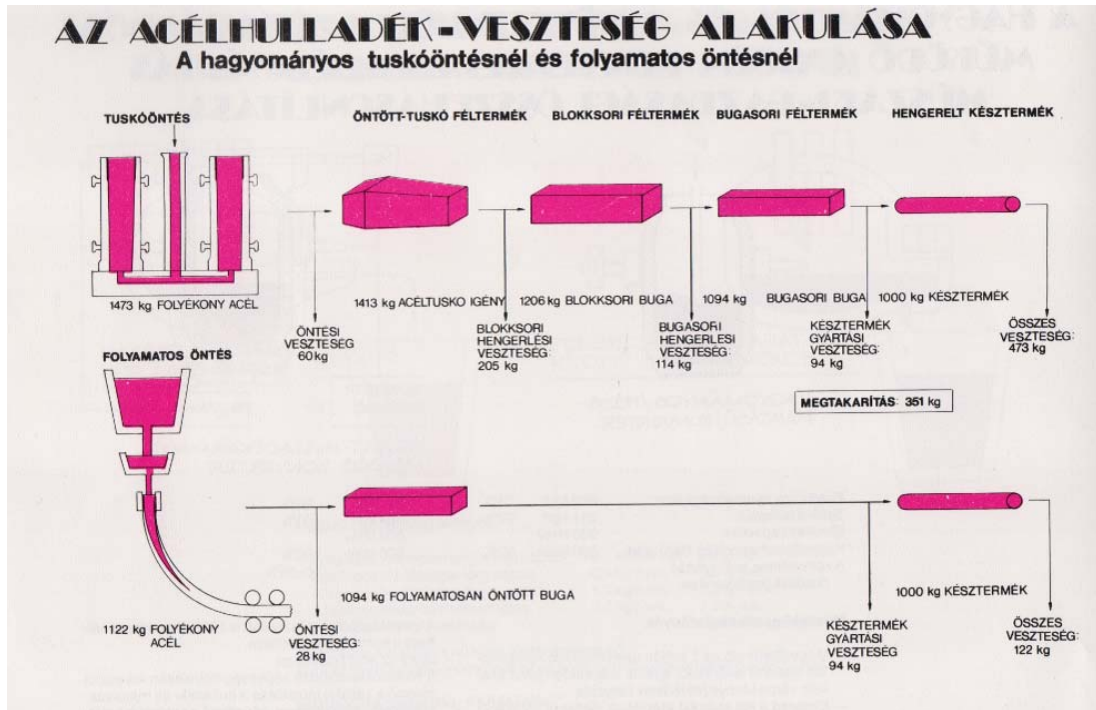
UHP ÍVKEMENCE:

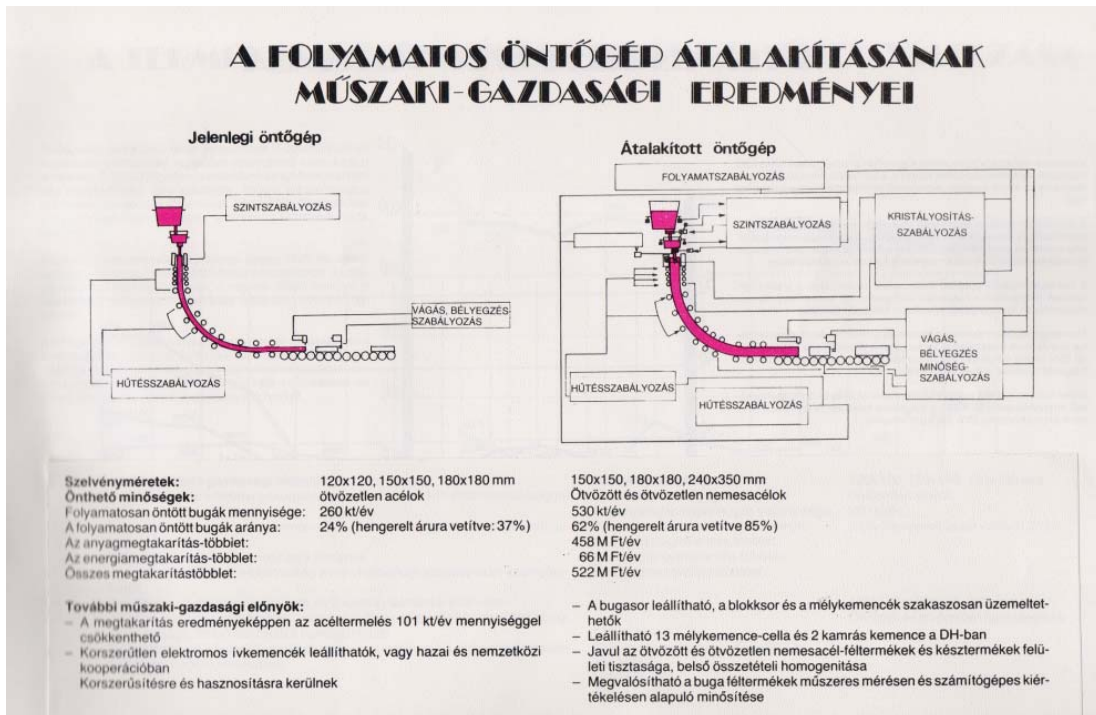
LD KONVERTER:

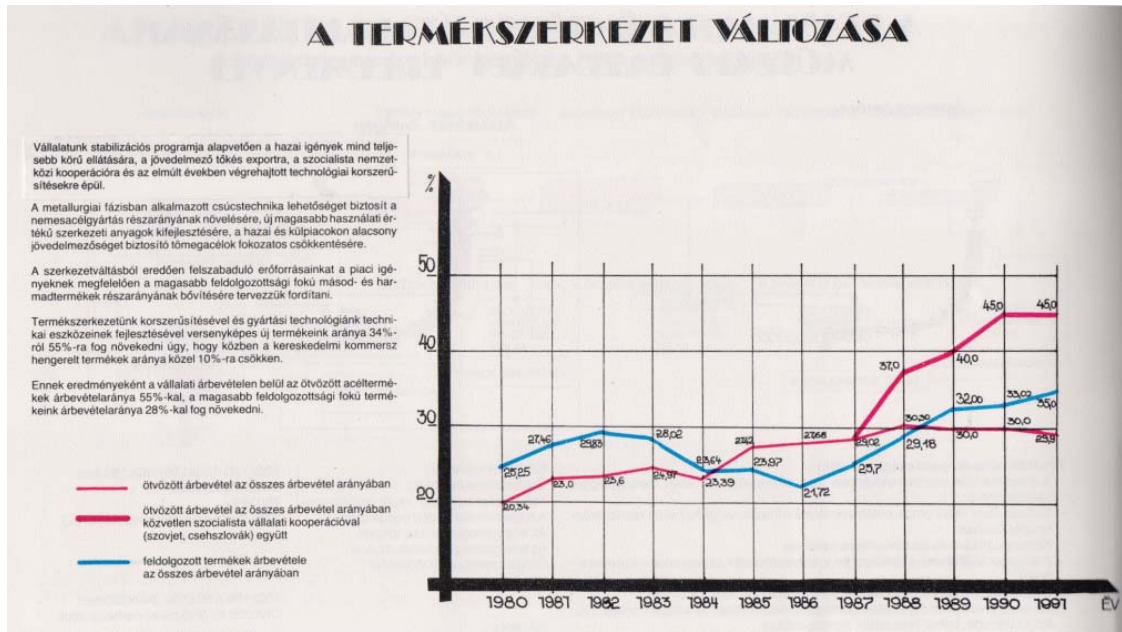
TUSKÓ (KOKILLA) ÉS FOLYAMATOS ÖNTÉS:

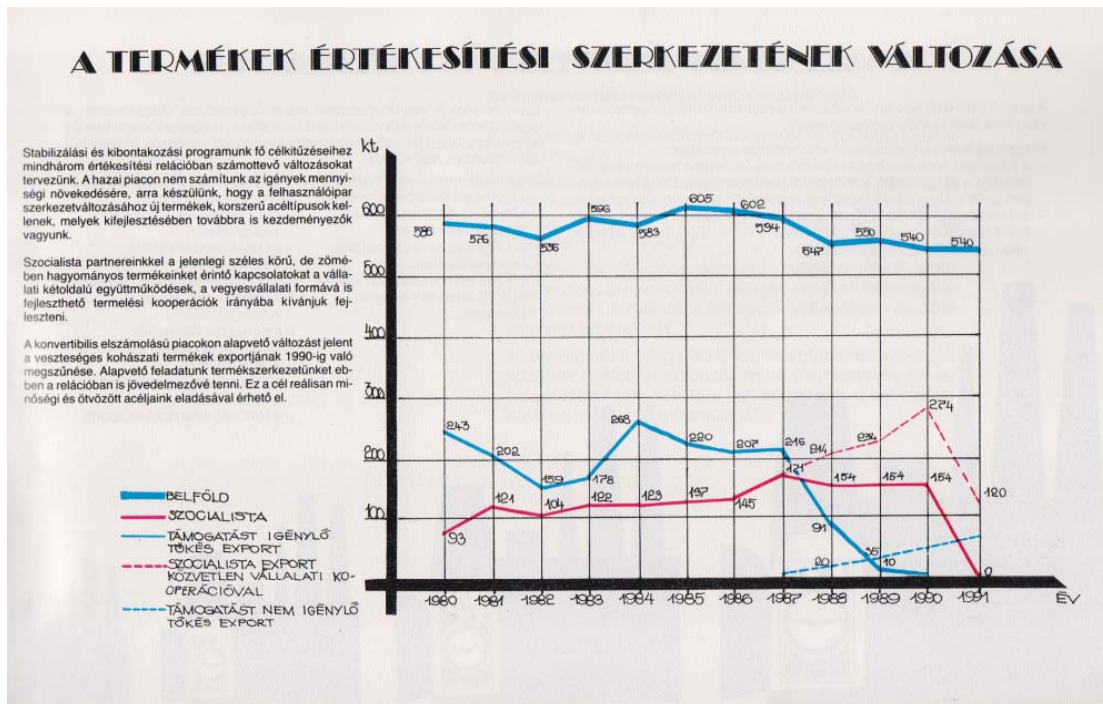
FOLYAMATOS ÖNTŐGÉP ÁTALAKÍTÁSA:

TERMÉKSZERKEZET:

ÉRTÉKESÍTÉSI (PIACI) TERÜLETEK:

VÁLLALATI SZERVEZET

A VÁLLALATI SZERVEZET KORSZERŰSÍTÉSE

A széles körű vállalkozási, belső szervezetkorszerűsítési program szerves része stabilizációs programunknak.

Megtett és tervezett lépéseinket a következők motiválják:

- a kohászati termelés alacsonyabb szintű folytatása mellett elengedhetetlen a megmaradó technológiai területek diverzifikálása és minden potenciális vállalati lehetőség eredményt biztosító kihasználása
- a monetáris irányítás teljesen új munkastílust követel a belső erőforrások (készletek, munkaerő, kapacitás) kihasználásában és az innováció, a marketing munka területén.

Ezen feladatok végrehajtásában eredményesebben dolgozhatnak a szakterületek különféle vállalkozási formákban, a korszervezetekben és az egy, vagy több feladat megoldására létrehozott – érintett vállalatokból álló – TÁRSULÁSOKBAN.

Ilyen megfontolásokkal hoztuk létre, illetve támogattuk megalakulását:

- a Termoxid Kiszövetkezetnek, Előkészítés alatt állnak:
- a Nyomda- és Sokszorosító Kiszövetkezetnek, – az LKM Acél- és Vasöntő Leányvállalat,
- az LKM Csavar- és Húzóáru Leányvállalatnak, – az LKM Szociális Ellátó Leányvállalat,
- az LKM Három Leányvállalatnak, – a Gépaikatrészgyártó Társulás,
- a DVTK Alkatrész-felújító Üzemnek, – a Rakodó- és Szállító Közös Vállalat,
- a Kohászati Salakokat és Mellékterméket Feldolgozó Közös Vállalat,
- a Mész- és Dolomitbánya Leányvállalat,
- a Minőség-ellenőrző Központ.

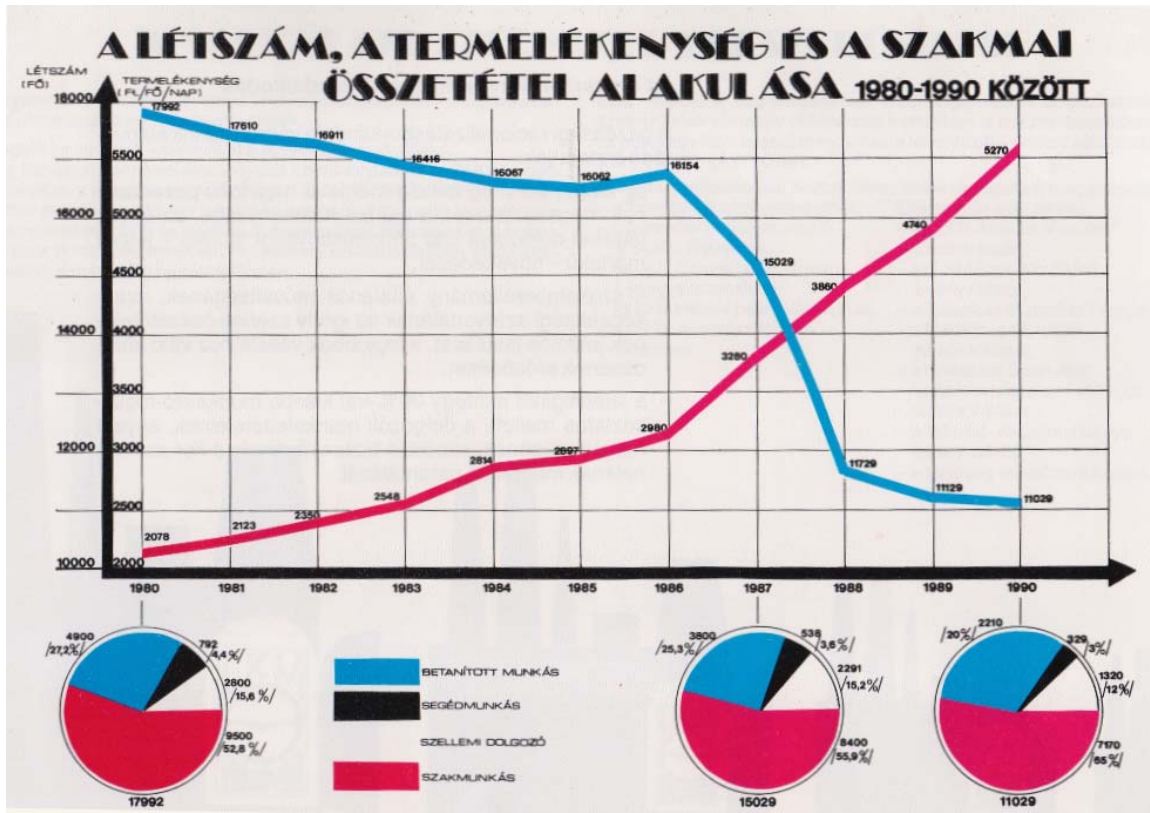
EMBERI ERŐFORRÁS

Az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás

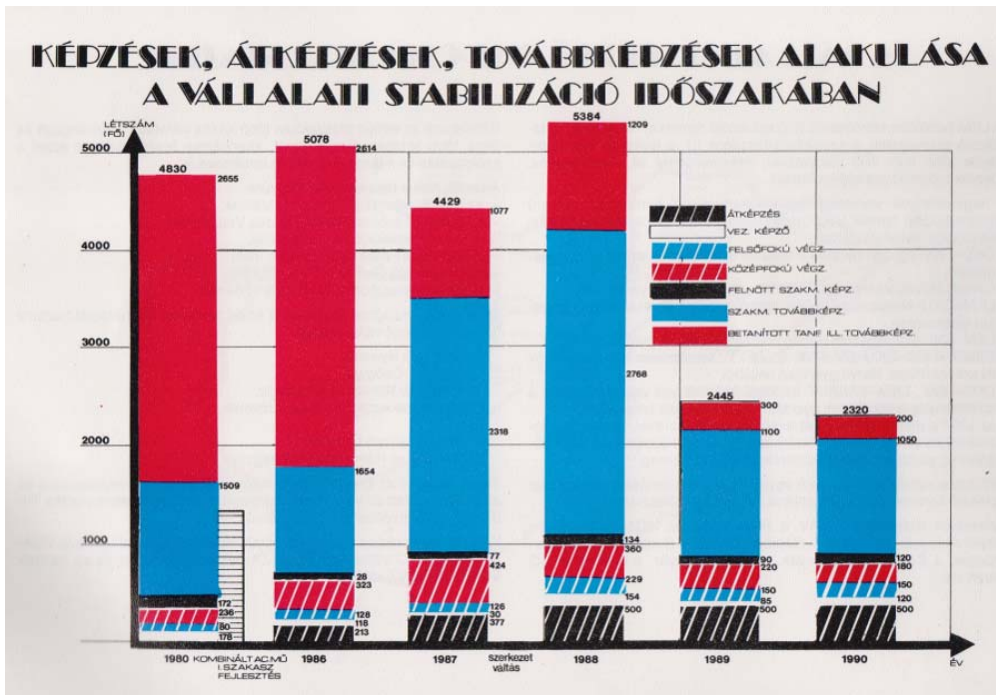
A gazdasági racionalizálásból kiinduló változtatások alapvetően biztosítják:

- az élőmunka még mindig meglevő nagyfokú pazarlásának megszüntetését, a munka hatékonysága, az egyes vállalati dolgozóra jutó termelékenységi mutató – jelzett mértékű – növekedését,
- a szakemberállomány általános műveltségének, szakképzettségi színvonalának és igény szerinti összetételének jelentős javulását, a legjobb vállalathoz való kötődésének erősödését,
- a jelenleginél mintegy 30%-kal kisebb munkaerő-foglalkoztatás mellett, a dolgozók munkafeltételeinek, anyagi megélhetésének, szociális biztonságának, a kor színvonalának megfelelő garantálását.

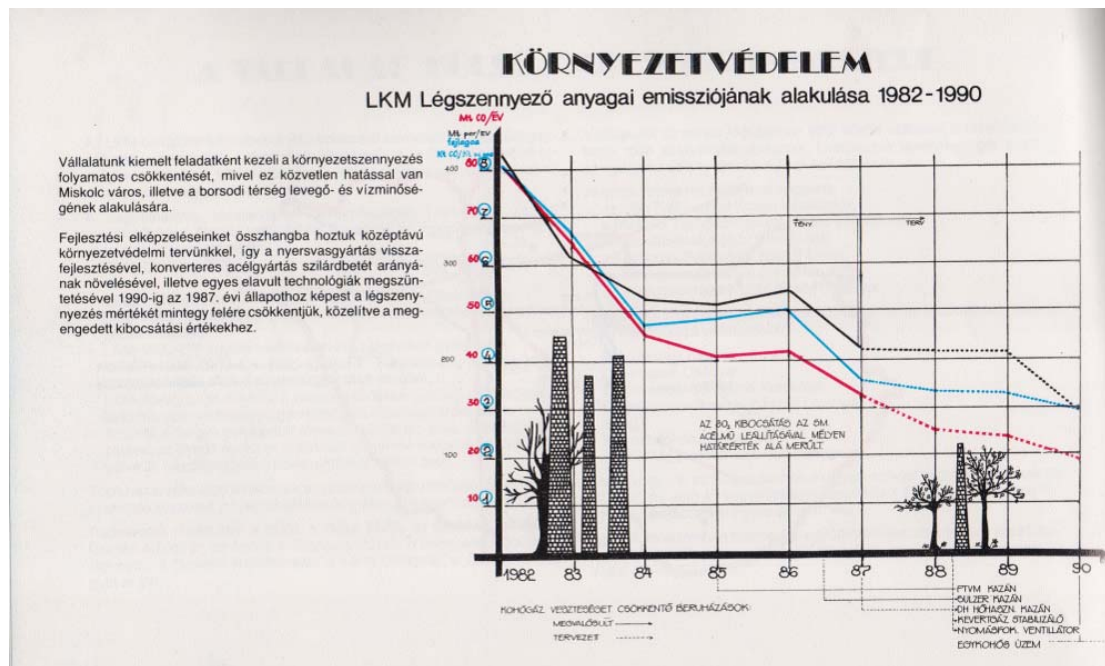
TERMELÉKENYSÉG:

SZAKMAI KÉPZÉS:

KÖRNYEZETVÉDELEM:

VÁLLALATI KAPCSOLATOK

A VÁLLALAT KÜLSŐ KAPCSOLATRENDSZERE

Az LKM belföldön közvetlenül 260 kohászati terméket felhasználó gazdálkodó szervezettel, a szocialista országok 31, a fejlett és fejlődő országok több mint 100 vállalatával, intézményével áll kereskedelmi, műszaki-tudományos kapcsolatban.

A hagyományos kereskedelmi tevékenységen túlmenően újszerű együttműködési formák kialakítását tervezzük és valósítjuk meg hazai vállalatokkal, melynek példái:

- ÖKÜ-LKM-együttműködés a vállalati tevékenység szinte minden területén,
- Csepel Művek Vasmű-LKM-együttműködés a csögyártásban,
- LKM-ÖKÜ-Metalimpex önálló, termékorientált kereskedelmi szervezet létrehozása,
- LKM-BNL-DV-együttműködés ötvözött termékek gyártására,
- DIGÉP-LKM-ÖKÜ-DV-BVK-ELZETT konzorcium személyautók összeszerelése, illetve alkatrészgyártása céljából,
- LKM-NME, LKM-VASKUT műszaki-tudományos együttműködés a tudományos eredmények gyorsított hasznosítása érdekében,
- az LKM a megye elmaradott térségeinek 58 tsz-ével, szakszövetkezetével az elmúlt években kialakított termelési kooperációit felülvizsgálva új, gazdaságosabb konstrukciókat valósít meg.

Több hazai vállalattal működünk együtt magasabb minőségi színvonalat képviselő korszerű, anyagtakarékos termékek kifejlesztésére.

Partnereink között van a MÁV, a Rába MVG, az MGM, a DIGÉP, a Csepel Autógyár, az Április 4. Gépipari Művek, a Budapesti Kőolajipari Gépgyár, a Borsodi Szénbányák, a Láng Gépgyár, a Ganz-MÁVAG gyárak stb.

Vállalatunk az elmúlt időszakban több közös vállalatot is létrehozott és tagja több részvénytársaságnak, kiterjesztve tevékenységét ezzel a szolgáltatás és a lakossági ellátás területeire is.

Alapítói, illetve részvényesei vagyunk:

- az Ipari Elektronikai Közös Vállalatnak,
- a Miskolci Távhőszolgáltató Közös Vállalatnak,
- a Vízműtelepek Közös Vállalatnak,
- a Technova Fejlesztési Bank Rt.-nek,
- az Innovációs Centrum (Park) Rt.-nek,
- az Intercooperation-LKM Közös Irodának.

Szocialista országbeli partnereink közül termelési kooperációt hoztunk létre a következő vállalatokkal:

- Poldi Művek Kvadno,
- Chomutov Csögyár,
- Cserepoveci Kohászati Kombinát,
- Dnyeproszpecsztat Kohászati Üzemek,
- SKET,
- Ravnei Kohászati Üzemek,
- IVTAN Magas Hőmérséklet Intézet.

Tagja vagyunk az Energotechno magyar-szovjet vegyesvállalatnak és előkészítés alatt áll vegyesvállalat alapítása a Csermetavtomatika Tudományos Termelési Egyesüléssel.

Külkapcsolatainkban szorosabb együttműködést alakítottunk ki az USA-beli USX-UEC vállalattal, az NSZK-beli Krupp AG-val és az osztrák Voest Alpine AG-val.

Az előzőekben jelzett programok végrehajtása biztosítékot adhatott volna az ország legrégebbi vaskohászati hagyományokkal bíró, és a legkorszerűbb acélok biztonságos gyártására berendezkedett nagyüzem fennmaradására, a megsemmisülésével együtt járó óriási anyagi-, emberi veszteségeinek az elkerülésére.

3. EREDMÉNYEK AZ IPARI ÖRÖKSÉG VÉDELMEBEN DRÓTOS LÁSZLÓ VEZETŐI KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

Az állami üzemek magánosításával gyakran együtt járó gátlástalan gyárrombolás nem kímélte az értékes ipartörténeti emlékeket sem.

Ennek a bűnös, tékozló folyamatnak a lefékezése, az értékek védelme céljából Drótos László – nyugdíjasként – civil kezdeményezéssel, önkéntes munkacsoportokat, támogató szervezeteket, személyeket aktivizált, ill. kért fel e feladat támogatására. Javaslatot dolgozott ki és valósított meg az Európa

Tanács által indított „Európai Kulturális Utak” programjához történő csatlakozáshoz. E program célkitűzései alapján számos rendezvény, gyűjtőmunka, kiállítás, publikáció, tanulmány szerveződött, látott napvilágot. Ezek közül néhánynak (döntően Drótos László személyes munkájához kapcsolódóknak) a tartalma és elérhetősége a következő honlap-címeken található:

Régi honlap: <http://www.ipari.bzlogi.hu>

Új honlap: <http://www.ipariorokseg.hu>

Az eddigi sikeres projektek közül külön is kiemelést érdemelnek a következők:

- Ismeretterjesztő anyagok:
[http://www.ipari.bzlogi.hu/docs.php?cat=Ismeretterjesztő anyagok](http://www.ipari.bzlogi.hu/docs.php?cat=Ismeretterjeszto%20anyagok)
- Szakmai dokumentumok:
[http://www.ipari.bzlogi.hu/docs.php?cat=Szakmai dokumentumok](http://www.ipari.bzlogi.hu/docs.php?cat=Szakmai%20dokumentumok)
- Könyvek:
[http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=könyvek](http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=konyvek)
- CD-ROM kiadványok:
<http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=cdromok>
- Tájékoztató- és szóróanyagok:
[http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=tájékoztatók](http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=tajekoztatok)
- Ipari örökségünk folyóirat:
[http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=folyóiratok](http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=folyoiratok)
- Térkép:
<http://www.ipari.bzlogi.hu/content.php?cat=terkepek>

II. Idézetek forrásanyagokból

Jelentősebb központi gazdaságpolitikai döntések

Márai Sándor naplójából

Sajtóhírek 1935-ből

Fazola Henrik öregkori leveléből

Vásárhelyi István életrajzából

Jelentősebb központi gazdaságpolitikai döntések az 1975-1989 évek között, amelyekre a kérdésekre adott válaszok hivatkoznak

Egyik forrásként felhasználva: *Fekete Judit*: „Politika-Kríziskezelés-Vállalkozás” c. tanulmánya.

Úgy a miskolci várospolitikai munkámban, mint a Diósgyőri Vasgyár-i (Lenin Kohászati Művek) vezetői tevékenységemben meghatározóak voltak a központi gazdaságpolitikai döntések. Ezek azonban az 1970-es évek közepétől egyre kiszámíthatatlanabbakká váltak, a gazdaság kiegyensúlyozott helyi vezetését mindinkább ellehetetlenítették. Néhány idézet a jelzett döntések közül:

- Az ország legfelsőbb vezetése a lezárult IV. ötéves tervet az 1970-es évek közepén eredményesnek értékelte és további jelentős fejlődési célokat tűzött ki:

“A IV. ötéves tervet sikeresen teljesítettük, a magunk elé tűzött feladatokat minden korábbinál tervszerűbben valósítottuk meg. Ez a gazdaságpolitikánk helyességét ... bizonyítja.” (In: Az MSZMP KB 1976. április 22-i üléséről kiadott közlemény.)

Az V. ötéves terv előirányzatai is még nemzeti jövedelem növekedést, beruházás felfutást, életszínvonal emelkedést, hatékonyságnövekedést, egyensúlyjavítást határoztak meg. “A célok reálisak, a terv teljesítésének hazai és nemzetközi feltételi adottak, illetve megteremthetők... A KB szilárd meggyőződése, hogy az V. ötéves terv megvalósításával ... tovább haladunk a fejlett szocialista társadalom építésében...” (In: Az MSZMP KB 1975. november 26-27-i határozata az V. ötéves népgazdasági terv irányelveire.)

*

“KB szükségesnek tartja, hogy 1977-ben a gazdasági fejlődés üteme az eddiginél gyorsabb legyen ... nagyobb mértékben emelkedjék a “felhalmozás és a lakosság életszínvonala... A KB meggyőződése, hogy ... a terv reális és elérhető célokat határoz meg.” (In: Az MSZMP KB 1976. december 1-i határozata. Az 1977. évi népgazdasági terv és állami költségvetés irányelveiről.)

*

Az MSZMP KB. 1977. október 20-án határozatot hozott a “Hosszútávú külgazdasági politikánk és a termelési szerkezet fejlesztésének irányelveiről.” Az lett az uralkodó nézet, hogy “... központi döntésekkel kell és lehet – viszonylag rövid idő alatt – végrehajtani a termelési szerkezet átalakítását...”. (Csikós-Nagy 1982.)

*

- Az 1966-ban meghirdetett „gyorsítási politika” egyre jobban kibontakozó beruházásokhoz vezetett, és az egyensúly tervezett javulása helyett annak további romlását eredményezte. Beigazolódott, hogy nem lehet az ország gazdaságának alakulását a tőkés világ recessziójától megóvni a szocialista táboron belül sem. Ennek a felismerésnek megfelelően újabb értékelések és határozatok születtek:

A beruházások volumene a tervezett 4-5% helyett 13-14%-kal emelkedett. Sok új és előkészítetlen beruházás indult. A fogyasztás is fölülmulta a tervezettet. Következésképp a belföldi fölhasználás nagyobb lett az előirányozottnál. A behozatali többlet a tervezett 19 milliárd Ft helyett 30 milliárd lett (szemben az 1976-os 22 milliárd Ft-tal). Az export a szocialista országokba több, a nem szocialista országokba kevesebb lett a vártnál – ami újabb külkereskedelmi veszteségekkel járt. A költségvetés hiánya és a külföldi hitelek igénybevétele nagyobb lett az előző évinél és fölülmulta a tervezettet is. (In: Az MSZMP KB 1977. december i-i határozata az 1978. évi népgazdasági terv és állami költségvetés irányelveiről. A gazdasági fejlődés fő vonásai 1977-ben.)

*

“... A szocialista építőmunka belső és külső feltételei az előreláthatónál nehezebbekké váltak... Erőfeszítéseink ellenére még nem tudtuk kellően kibontakoztatni a népgazdaság hatékonyabb fejlődését tartósan segítő folyamatokat. A lehetségesnél és szükségesnél lassabban haladunk a gazdaságos termelési szerkezet kialakításában. Változatlanul sok kívánnivalót hagy maga után a beruházási tevékenység... A vállalatok még nem érték el a termelés hatékonyságának kívánatos szintjét... A kedvezőtlen világgazdasági változások hatását nem sikerült a szükséges mértékben ellensúlyozni...” (Az MSZMP KB határozata A XI. kongresszus óta végzett munkáról és a párt feladatairól. 1978. április 19-20.)

*

Az MSZMP KB 1978. április 19-20-i határozatában föltűnő újdonságok voltak, például:

- a termelési szerkezet gyorsított, de szelektív fejlesztése
- a gazdaságtalan termelés visszaszorítása
- a vállalati érdekeltség megteremtése a felesleges munkahelyek megszüntetésében, a munkaerő üzemen belüli és üzemek közötti átcsoportosításában
- árrendszerbeli, bérrendszerbeli változások
- fogyasztói árváltozások bevezetése
- az V. ötéves terv reáljövedelem-növelő előirányzatának korrekciója, csökkentése.

*

“A KB arra a következtetésre jutott, hogy most a legfőbb feladat... a végrehajtás további javítása minden területen és minden szinten, ... nagyobb súlyt kell helyezni a végrehajtás megszervezésére és az ehhez szükséges személyi feltételek megteremtésére... A fejlődés, az előttünk álló feladatok megkívánják, hogy a kádermunka ... nagyobb figyelmet kapjon, Megkövetelik, hogy a vezető posztokon, különösen kulcspozíciókban, csak rátermett, politikai, szakmai, magatartásbeli követelményeknek egyaránt megfelelő vezetők legyenek ... biztosítani kell a káderek rendszeres, a változó igényeknek megfelelő cserélődését.” (In: Az MSZMP KB 1978. április 19-20-i határozata A XI. kongresszus óta végzett munkáról és a párt feladatairól.)

*

“Az ötéves terv... több tekintetben nagyobb követelményeket állított fel, mint amit a gazdaságirányítási intézkedések megalapozhattak, illetve megalapoztak.

A gazdaságirányítás hatékonyságát rontotta a gazdaságpolitika, a tervezés, a gazdasági döntések és a szabályozás nem kielégítő összhangja...

A központi párt- és állami irányítás nem alkalmazkodott kellőképpen a megváltozott feltételekhez. A gazdaságirányító szervek, a területi politikai és tanácsi testületek a népgazdasági érdek rovására gyakran az ágazati és helyi érdekeket helyezik előtérbe. A gazdaságossági követelmények háttérbe szorulnak, uralkodó a mennyiségi szemlélet, és mindez a gazdasági döntésekben is gyakran érvényesül.

A közgazdasági szabályozórendszer nem ösztönöz kellően a gazdasági hatékonyság gyors növelésére. A változó világpiaci körülményeket a gazdaságpolitikai gyakorlat késve követi, ezzel az indokoltnál nagyobb védelmet kapnak a gazdálkodó szervezetek. A központi intézkedések végrehajtását gyengíti a követelmények növelése alól felmentést adó, túlzott vállalati gazdálkodási stabilitásra irányuló törekvés mind az irányító, mind a gazdálkodó szervezeteknél.” (In: Az MSZMP KB 1978, december 6-i határozata.)

*

“... Növekszik a tudati tényezők, a párt ideológiai tevékenységének szerepe. Az ideológiai és művelődési terület egészének közös feladata, hogy fokozottabb mértékben irányítsa a közfigyelmet a társadalom fejlesztése szempontjából legfontosabb eszmei és erkölcsi kérdésekre: növelje a munka becsületét, erősítse a közösségi szemléletet... Az ideológiai és kulturális területen dolgozó kommunistáknak nagyobb felelősséggel, színvonalasabban és kezdeményezőbbben kell azon munkálkodniuk, hogy a társadalomtudományi kutatások a marxizmus-leninizmus oktatás, az iskolák és egyetemek, a közművelődési hálózat, az irodalmi és művészeti alkotások, a sajtó, a rádió és a TV fokozott mértékben segítsék a szocialista tudat, életmód, műveltség és közgondolkodás térhódításait.

*

“... Erősíteni kell azoknak a szerveknek, intézményeknek a szerepét, felelősségét és ráhatásait a gazdasági folyamatokra, amelyek képesek koordinálni, összehangolni a különböző funkcionális és ágazati érdekeket... Az árrendszer, bérrendszer, jövedelemszabályozás tökéletesítésével óhatatlanul együttjáró differenciálódás és feszültségek pozitív levezetésére kell törekedni, nem pedig a megoldások késleltetésére.” (In: Az MSZMP KB 1978. december 6-i határozata.)

*

- Az 1978. decemberi országgyűlésen még határozottabb volt az önkritika, a vonalváltás elkerülhetetlenségének az igénye. A miniszterelnök-helyettes – többek között – a következőket mondta:

“Gondjaink forrása a belső gazdasági munka fogyatékosága... A gazdaságirányítási gyakorlatban, a tervezésben és a gazdasági szabályozásban, az egyes gazdasági döntésekben előfordultak hibák, és az ... összhang sem volt megfelelő. A gazdaságirányítás központi és helyi szervei a népgazdasági érdekek helyett sokszor... elvtelenül és károsan képviselik, támogatják a helyi, területi és részérdekeket... Nem elég gyors a helyzetelemzés, rideg a problémaérzékenység és így a megoldást szolgáló érdemi gazdaságszervezés. A kelleténél kisebb a becsülete a kezdeményező, öntevékeny, dinamikus magatartásnak és nincs következménye, megérdemelt büntetése a rossz, illetve korszerűtlen munkának... A mi hibáink, hogy a hatékonyság és a termelési szerkezet ... terén kitűzött célok megvalósítására nem születtek időben megfelelő irányítási, szabályozási intézkedések.

Legfontosabb tennivalóink: gazdaságpolitikai, gazdaságirányítási gyakorlatunkat a változó helyzet követelményeihez kell igazítanunk és ezt gyorsan, halasztás nélkül kell megtennünk... Több területen szemléletváltásra van szükség...”. (Részlet Huszár István az országgyűlés 1978 decemberi ülésén elhangzott felszólalásából.)

*

“... Az irányítás és a végrehajtás minden szintjén az eddiginél ... gyorsabb előrehaladásra van szükség...

A központi gazdaságirányító ... szervek több és konkrétabb kezdeményessel ... törekedjenek a kitűzött célok elérésére.” (In: Közlemény az MSZMP KB 1979. június 29-i üléséről.)

*

- További párt- és kormányhatározatok születtek a felismert krízis-jelenségek orvoslására:

Az MSZMP KB PB 1980. február 19.-i Határozata “A másodlagos gazdaság szerepéről és fejlesztésének lehetőségeiről”.

*

“... Támogatni kell az egyéni és családi munkaerő-tartalékok jobb kiaknázását. A dolgozók nagy hányada szabadidejében olyan munkát és kereső tevékenységet is végez, ami hasznos mind a népgazdaságnak, mind az egyénnek. Ez fejlődésünk olyan kiegészítő forrása, amely hozzájárul a bővülő és gyorsan változó szükségletek rugalmas kielégítéséhez, a nemzeti vagyon gyarapításához.” (In: Az MSZMP Kongresszusának Határozata a párt munkájáról és a további feladatokról, 1980. március 27.)

*

“Az állami vállalatok és szövetkezetek meghatározó szerepét biztosítva támogatjuk az egyéni és családi munkaerőtartalékok jobb kihasználását. A kiegészítő és kiegészítő gazdasági tevékenységeknek, a kisvállalkozásoknak és a gazdasági munkaközösségeknek a nagy része fokozatosan beilleszkedik a szocialista gazdálkodás rendszerébe, hozzájárul a vállalati eredményhez, a lakossági ellátáshoz. Az ily módon jelentkező jövedelmeket a társadalom mindaddig elismeri, amíg azok a végzett munkával, annak hasznosságával összhangban állnak. A kisvállalkozással kapcsolatban tapasztalhatók kedvezőtlen jelenségek is. A vállalkozók egy része tisztességtelen haszonra tesz szert. Egyes vállalatok a gazdasági munkaközösségeket a szabályozók alól történő kibújás eszközeként használják. A visszaéléseket, a törvények megkerülését e területen is határozottan meg kell szüntetni.” Fogalmaz az MSZMP KB beszámolója a XIII. kongresszus határozatainak végrehajtásáról, a párt feladatairól, a gazdasági építőmunka területén. (In: Az MSZMP XIII kongresszusának jegyzőkönyve, Kossuth, 1985.)

*

– A vállalkozásokkal kapcsolatos 1987-es – progresszív irányba mutató – központi törekvések szintén nem egy céltudatos, átgondolt, alaposan kimunkált stratégiai gazdaságpolitikai koncepció eredményeképpen születtek meg, hanem a gazdaság válsághelyzete által generált politikai kényszerhelyzet hatására, az ismert, gyors “tűzoltó” módszer révén.

A gazdaság válság-helyzetéről ekkor már napvilágra került az Antal – Csillag – Lengyel – Matolcsy (szerk.): Fordulat és reform című, 1986-os anyag, HNF, sokszorosítás.

*

A gazdaságirányítás általános fejlesztéséről ugyanakkor ebben az időszakban (1986 második felében) több nagy jelentőségű döntés született, és számos alapvető területen döntéselőkészítési munkálatok indultak.

Meghozták az állami szanalási és fölszámolási törvényt. Döntés született a kétszintű bankrendszer bevezetéséről és működtetéséről. Szabályozási és jogszabályelőkészítési munkálatok kezdtek kibontakozni a lakossági szolgáltatások átfogó fejlesztése, a társadalombiztosítás továbbfejlesztése és az adórendszer területén.

– Nem elhanyagolható az a körülmény sem, hogy valamennyi gazdálkodó szervezettel szemben továbbra is végletes forrás- és jövedelemelvonás érvényesült. Mindez – ráadásként a növekvő inflációval – mind a munkaerő, mind a gazdálkodó szervezetek részéről teljesítmény-önkorlátozást

eredményezhet – akkor, amikor a teljesítmények fokozása, a nemzetgazdaság jövedelemtermelő képességének és képességének az emelése létkérdéssé vált.

*

- A hazai vaskohászati alágazatra és ennek egyes nagyüzemeire külön több kormányzati döntést hoztak, amelyeknek a központilag ígért feltételei sorra nem lettek teljesítve, így a cégek által vállalt kötelezettségek is csak részben valószínűleg meg. Az érintett döntések közül fontossága okán kiemelhetők:
 - *Az Állami Tervbizottság 5001/1986. sz. határozata a vaskohászati megvalósítandó szerkezetátalakítási vizsgálatok eredményeiről.*
 - *Az Állami Tervbizottság 5019/1986. sz. – az alapvertikumú vaskohászati vállalatok struktúra átalakítására, termékszerkezetének korszerűsítésére, a gazdaságtalan export csökkentésére vonatkozó – határozata.*
 - *A Tervgazdasági Bizottság 1988. április 27-i határozata a szerkezetátalakítás gyorsítására.*
 - *Ipari Miniszter határozata a Borsodi Vaskohászati Tröszt 1989. január 1-vel történő megalapítására.*

TARGY:

L É T E S I T Ó H A T Á R O Z A T

Az 1981. évi 20. törvényerejű rendelettel és az 1984. évi 22.sz. törvényerejű rendelettel módosított 1977. évi VI. tv. 47.§-ában foglaltak alapján - a pénzügyminiszterrel egyetértésben - 1989. január 1-jei hatállyal Borsodi Vaskohászati Tröszt létesítését rendelem el a következők szerint:

I.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A létesítő határozatban megnevezett tröszt vállalatok működésének és fejlesztésének előmozdítására és a vállalatok gazdálkodásának összefogására, azok irányítására vállalatok szerűen működő gazdálkodó szervezetként a Borsodi Vaskohászati Tröszt működik.
2. A tröszt elnevezése: Borsodi Vaskohászati Tröszt
3. A tröszt székhelye: Miskolc, Herczeg F. u. 43.
4. A tröszt elnevezésének rövidítésére használt címszó: BVT
5. A vállalat típusa: tröszt
6. Kategóriája: "K"
7. A tröszt vagyona: 20.198.913 eFt
/az 1988.dec. 31-ei mérlegadatok alapján pontosításra kerül/
8. A tröszt alapító szerve: Ipari Minisztérium

**Márai Sándor magyar író
„Hallgatni akartam” című
naplóbejegyzéseiből (1948)**

A polgári beállítottságú író jellemzése
generációnk gyermekkorának magyarországi
társadalmi, politikai állapotáról.

7. old.

„Szeretném elmondani, mi történt a polgári műveltséggel a tíz évben, amelynek kezdetét – önkényes időszámítás nélkül – az osztrák függetlenség megszűntének, az Anschlussnak napja (1938. március 12. szerk.) jelenti. Azt hiszem, most már mindenki tudja, hogy azon a napon omlott össze sok minden, ami a régi Európából megmaradt. És mi történt tíz éven át, egészen a mai napig.....”

Német csapatok bevonulása Bécsbe

„Ebben a tíz évben nem csak országok szűntek meg, bomlottak fel, trónok és hatalmi rendszerek semmisültek meg. Ebben a tíz évben megszűnt egy életforma és egy műveltség.”

21. old.

„A paraszt, a munkás is kapott nevelést, művelhette magát, ha éppen módja és ereje, személyes tehetsége volt ehhez – de a műveltség igazi tartalmában mégis a polgári és az arisztokrata társadalmi réteg természetes, írásos előjogok nélkül is kisajátított tulajdona volt.”

22. old.

„...a parasztnak és a munkásnak csak kivételesen volt alkalma arra az erőfeszítésre, amit a műveltség alapfogalmainak megszerzése követel, mert társadalmi helyzete, általános életviszonyai nem engedték meg, hogy a napi életfeladatokon, az anyagi megélhetéshez szükséges erőfeszítésen felül erőt és szellemet pazaroljon még a műveltségre is.”

23. – 24. old.

„De mégis élt egy viszonylagosan jelentős embertömeg hazámban, amelynek számára fontos volt az irodalom, a műveltség. Az arisztokraták ebben az időben már elvesztették a műveltségpártoló osztály történelmi szerepkörét, de a polgárság, különösen a felvidéki és az erdélyi polgárság, s a vidéki zsidóság őszinte hittel, áldozatkészséggel fordult minden magyar szellemi tevékenység felé. Mikor az első világháború után az ezeréves ország testéről a trianoni békeszerződés lehasította az erdélyi és a felvidéki területeket, éppen az a műveltség-hordozó társadalmi osztály vált ki a nemzeti élet együtteséből – egy osztály, amelynek tradíciója és öntudata volt szerepéről, tudott arról, hogy ő hivatott hívni, éltetni, pártolni a magyar kultúrát.

A Duna-Tisza közti zsíros paraszt, a dzsentri, a pesti ügynökölő, kereskedő polgárság zöme nem tartott őszinte kapcsolatot a magyar műveltség ügyével, a felvidéki és erdélyi polgár s a vidéki zsidóság igen.”

25. old.

„A magyar társadalmi berendezkedés mélyebb szerkezetében olyan volt, hogy a nagy tömegek nem jutottak az írás-olvasás alapvető ismeretein túl, nem jutottak előbbre a műveltségben.”

29. old.

„Mert nemcsak Hitler mozdult meg ezen a napon, hanem a némettség egésze, a nyolcvanmilliósi emberi sejtéből nemzetnek összeállott hatalmas test, s mikor egy ilyen nagy test megmozdul, feltartóztathatatlanul követi egyik lépés a másikat, az egyensúlyt nem tudja többé megtartani, sem visszakapni ez a test, csak ha célhoz ér, vagy ha minden súlyával a falnak megy és összetöri magát.”

„Abban a pillanatban az értelmesebbek is annyit értenek csak, hogy a nagy test, a némettség, megmozdult, magához rántotta a kis Ausztriát, s most már nem tud megállni félúton, elindul Kelet felé, belső erők kényszerítik, hogy haladjon tovább a megkezdett úton, a zsíros ukrán búzaföldek, a ploiesti-i és bakui olaj, a szuezi kanális, talán Bagdad felé, és elsöpörjön, magával rántson mindent és mindenkit, aki ezen az úton elébe áll.”

38. old.

„Azon a napon, amikor Hitler bevonult Bécsbe, a magyar polgári társadalom nagy többsége rokonszenvezett a nemzetiszocialista eszmékkel.”

Az osztrák rendőrség felesketése Hitlerre (Bécsben)

39. old.

„A zsidóság, amely a trianoni Magyarországon jelentős lélekszámban volt – mintegy az ország lakosságának egytizedét jelentette -, természetes félelemmel és irtózással fordult el a számára halálos veszélyt megtestesítő nemzetiszocializmustól.”

42.–43.–44. old.

„A magyar társadalom e három évtizedben mindvégig emlékezett erre a véres és kegyetlen, romboló közjátékra. Erre épült reá Horthy, a „szegedi gondolat”-nak nevezett neobarokk fasizmus valóban „reakciós” uralma. Erre épült reá a trianoni Magyarország türelmetlen, a kereszténység és a nemzet nagy eszméit a gyakorlatban politikai kapzsisággal kihasználó, mind általánosabban terjedő és szervezkedő titkos és nem is olyan titkos társaságainak uralma. Erre hivatkoztak a szószékről és a sajtóban, a parlamentben, a hivatalokban azok, akik ezt a „közjátékot” felhasználták a maguk társadalmi helyzetének erősítésére, és ennek ürügyén megakadályozták, hogy Magyarországon az első tanácsköztársaságot követő negyedszázadban a demokratikus fejlődés kövesse a nyugati példát és követelést, szorgalmazták, hogy testet öltjön a torz, a múlt liberális hagyományait inkább elsikkasztó, mint üldöző, félfasiszta, majd később leplezetlenül és kegyetlenül, a náci ideológiával és gyakorlattal vetekedő közigazgatás és társadalomvezetés, amely utolsó pillanatig a hitleri Németország végzetéhez kötötte Magyarországot. Mindenre, ami e hosszú negyedszázadban Magyarországon nyílt és leplezett jogtalanság, fonák előjog, fejlődésellenes nevelés volt, a kommunista kísérlet alibije adott felhatalmazást.

Mikor Hitler bevonult Bécsbe, ez a társadalmi réteg úgy érezte, elérkezett az ő idejük. A magyarkodás aggodalmait elhallgattatta lelkükben a kapzsi érdek és a szenvedély. Ez a „reakciós” társadalmi réteg nem jelentette a nemzetet, de elég hatalmas volt ahhoz, hogy nevében beszéljen, és helyette cselekedjék. A titkos társaságoktól a kocsmai törzsasztalokig terjedt hatalmuk, behálózták az ország minden munkaterületét. Ősmagyar fogalmak fedőneve alatt mind szemérmetlenebbül indultak rohamra, a zsákmány reményében nem ismertek többé félelmet, sem szemérmet. Ezek az „etelköziek” ezek az „ébredő magyarok”, ezek a „turulisták” – ki emlékezik még a finomabb, titkosabb, rejtettebb társadalmi rohamcsapatok elnevezésére? – mind úgy érezték, hogy a szervezkedés és a készülődés időszaka elmúlt, és elkövetkezett a cselekvés ideje. Mi a „cselekvés” igazi értelme? Valamilyen nagy nemzeti megújítás? Nem, cselekvés alatt ezek a „vérszövetségek” – némely egyesület a címében viselte ezt a jeligét – elsősorban a zsidóság kirablását, kiűzését, teljes megsemmisítését, majd sorjában a magyar műveltség erkölcsi igényének megsemmisítését értették.

Minden hivatalban, minden foglalkozási ágban akadtak emberek, akik úgy érezték, a zsidóktól elvett vagyonnal és állással pótolhatják most már azt, amit a múltban nem tudtak megszerezni. Ez a kapzsi zsidógyűlölet természetesen nem egyszerre gyulladt föl; savanyú füstje már évtizede terjengett a magyar életben. Az első Magyar Tanácsköztársaság szervezői és vezetői között voltak zsidók, s amikor a „fajvédő” Magyarországon megcsinálták ennek a véres és gonosz közjátéknak mérlegét, a zsidóságot azonosították a bolsevizmussal. Ez a vád hamis volt, igaztalan.”

50.-51.-52. old.

„Tudom, hogy mindarra, amit a magyar társadalom egyes csoportjai ez években a magyar zsidóság, majd később az újvidéki szerbek, Ukrajnában egyes szadista osztagparancsnokok a zsidó munkaszolgálatosok és a lakosság, s végül a magyarság egésze, önmaguk ellen elkövettek: nincs mentség. Mindezért viselnünk kell a felelősséget, azok helyett és nevében is, akik valóban bűnösök voltak: néhány korrupt, rövidlátó és karrierhajhászó, szószátyár politikus, a régi hadsereg fegyelmezett és emberiesebb szellemét már nem ismerő, a Gömbös korszak zupásőrmesteri hazafiatlanságának és nyegle, törtető becsvágyának szellemében nevelt új tisztikar, az elmulasztott földbirtokreform bástyája mögött felépült, a „szegedi gondolat” neobarokk fasizmusának igéi szerint szervezett hivatalnokság s a trianoni Magyarország keretei között helyét szűkösnek találó „keresztény” értelmiség rosszhiszemű, kapzsi összjátéka múlhatatlanul felidézte ezt a bűnös tragédiát.

A magyar értelmiség ebben az időben valóban „reakciós” volt, a demokrácia igazi értelméről, az egyén jogairól – ami soha nem lehet származási vagy társadalmi előjog -, az igazi kereszténységről, amely nem ismer faji felsőbbrendűséget, sem alacsonyrendűséget, a szabad versenyről, amely nem ismer más törvényt, mint a tehetség, a tudás, a kínálat és a kereslet természetes törvényét: nem akar tudni. A demokrácia erkölcsi törvényeit elutasította lelkétől, mert azok kényelmetlenek voltak számára, versenyre kényszerítették, megfosztották a lehetőségtől, hogy származási előjogok igényével érvényesülhessen. S ha valaki figyelmeztette ezt a társa-

dalmi réteget arra, hogy a demokrácia népei elítélik magatartását, a kéretlen közbeszólónak azonnal torkára forrasztották a szót: megvádolták, hogy titkos bolsevista.

A magyar sajtó, a magyar irodalom ebben a huszonöt évben a törvény szerint „szabad” volt, de oly mértékben megfélemlített, hogy e viszonylagos sajtószabadságon belül igazi demokratikus nevelő szándék nem érvényesülhetett. Az országnak voltak jobb- és baloldali pártjai, volt szociáldemokrata pártja és sajtója, volt polgári ellenzéke is, könyvek jelentek meg, melyek szenvedélyesen bírálták a földbirtokrendszert, a magyar gazdasági és társadalmi élet korszerűtlen fonátságait, s ezeket a könyveket nem is kobozták el minden esetben. Ha visszatekintünk erre az időre, a mostani helyzethez összehasonlítva, valóban úgy tetszik, mintha a szellemi és társadalmi, gazdasági szabadság korszakát éltük volna az Anschluss napját megelőző két és fél évtizedben. A valóságban nem volt ez szabadság, Két izzó kérdés parázslott a magyar élet mélységeiben: a földkérdés, a nagybirtokrendszer reformjának kérdése és a trianoni békeszerződés által az ezeréves Magyarország testéről leszakított területek és népesség sorsának kérdése. Minden, ami 1918 és 1938 között Magyarországon történt, e két sorskérdés vonzásában vagy taszításában következett be.”

„A nagy, független bírák korszaka elmúlt. A jogot nem igazi bírák, csak jogászai alkalmazottak mérték, a világnézeti pereket átlátszó elfogultsággal vezették a politikai hatalmasságok. Minden magyar író, újságíró és politikus a börtön, az állásvesztés, a társadalmi meghurcoltatás veszélyeivel nézett farkasszemet, ha írásaiban olyan problémát mert érinteni, amelyet a hivatalos tekintélyek „destruktívnak”-nak bélyegeztek. Az irodalom e korszakban csak akkor volt az állami és egyházi áldással dédelgetett jelenség, ha „keresztény, nemzeti” irányzat szólamait fújta.”

53. old.

„S amikor Hitler bevonult Bécsbe a magyar reakciós polgári és kispolgári rétegek s a velük lelkesedő háború utáni katonatiszti és hivatalnoki társadalom minden idegével érezte, megszimatotha, hogy elkövetkezett a nagy zsákmány és osztozás órája.

Reményükben nem is csalatkoztak. Ha rövid időre is, a zsákmányolás és harácsolás olyan lehetőségei nyíltak meg számukra, amilyent a magyar történelem a török és tatárdúlás ideje óta nem ismert. És még valami elkezdődött ezen a napon: a minőségellenes *ressentiment*, a fogyatékosági érzéstől kínzott átlagember bosszújának korszaka.”

56.-57. old.

„A magyar társadalom teli tüdőből fújta ez években a bolsevistaellenesség, sőt a bolsevistagyanús demokráciaellenesség szólamait, tódult a templomokba, hallgatta a türelmetlen papok minden baloldaliságot sistergő szavakkal ostorozó prédikációit, s minden elképzelhető módon bizonygatta, hogy „keresztény” és „nemzeti” elvek szerint képzeli el a társadalmi együttélést.

Az Egyház elégedetten nyugtázta a magyar élet keresztény becsvágyát, csak éppen egyről feledkezett meg: nem vetett számot azzal, hogy az eltömegesedett világban mindenütt, így Magyarországon is szívük mélyén cudarabbul félnek az emberek a munkanélküliség, az öregség és a betegség veszélyeitől, mint attól, hogy fűrge ördö-

gök katlanban főzik majd őket a túlvilágon. Az Egyház szembe fordult a náciizmus faji elméletével, hirdette az ember természetes és isteni jogait, de elmulasztotta ez években, hogy kilépjen a magyar félfudális rendszer társadalmi bástyái mögül, és minden következményével követelje a kereszténység szociális igényeinek megvalósítását.”

61. old.

„Én, a polgári kortárs, csak annyit mondhatok, hogy ez az úr-cseléd társadalmi helyzet, amely a magyar élet mélyeiben lappangott, engem, a polgárt, aki minden érdekemmel akartam, mert akarnom kellett, hogy a magyar társadalom ne polarizálódjék időtlenül urakra és cselédekre, hanem a nagyurak és cselédek között mentől több magyar lélek találjon helyet a demokratikus értelemben független polgárság káderében: én, a polgári író, mindig úgy éreztem, valami itt nem érett meg, nem intéződött el, a magyar társadalom nem tudja kifejezni igazi erőit, nem tudja megmutatni valóságos erkölcsét, sem képességeit, mert ebben az országban nemcsak szabad emberek élnek, hanem él másfél millió cseléd is. Nem paraszt – az igazi paraszt, akinek van miből és miért parasztnak lenni, soha nem cseléd –, hanem urasági alkalmazott. És ez a cselédség éppen úgy, ha nem inkább, a nemzet, amelynek írni akarok, amelyből születtem, s amelyért, akarva akaratlan, minden élethelyzetben élnem kell, mint azok a történelmi osztályok, amelyek fölébe nőttek és megtartották ezt a másfél millió embert cselédnek.”

73. old.

„De amikor Hitler bevonult Bécsbe, ebből a tektonikus rengésből természetesen következett, hogy minden megmozdult a Duna-medencében, s a nagy, történelmi hullámvész nemcsak városokat, hanem népeket és országokat is sodort magával. És így történt, hogy néhány hónappal az Anschluss napja után, a bécsi döntés következményeként, az én szülővárosomat is visszacsatolták a Németországgal szövetséges Magyarországhoz.”

86.-87.-88. old.

„Ezen az úton először éltem együtt, néhány napon át, az új magyar hadsereg tisztjeivel. Voltak közöttük zupások, aztán alkalmi szolgálatra behívott népfelkelők, s végül voltak a hivatásosak, akiket már a trianoni évtizedekben neveltek feladatukra és szerepkörükre. Az utóbbiak átlagát, amikor a felvidéki bevonulás kényszerű helyzeti összezártsága módot adott arra, hogy megismerjem őket, az együttlét napjai alatt s aztán később növekvő meghökkenéssel ismergettem. Hangjuk, modoruk, világszemléletük még számomra is idegen volt, aki végül is a trianoni Magyarországon éltem az utolsó évtizedben; otthon éltem, de más körben, a magam világában, s csak hallomásból ismertem ezt az új katonai, közigazgatási szellemet. Milyen idegen lehetett hát ez a szellem a felvidéki, majd később az erdélyi magyarság számára, amikor húsz év után, húszesztendei vágyódás és reménykedés után viszontlátták azt, amire vágytak. Nagy csinnadrattával vonultunk be, ágyúkkal, motorokkal, tankokkal és gyalogsággal, mintha valamilyen győztes hadsereg venné birtokba az ősi magyar várost. A valóságban két tengelydiplomata – időközben mindkettőt kivégezték – Ciano és Ribbentrop mellékes, célzatos mozdulattal adta ajándékba, rövid időre, a szép magyar városokat és területeket. A tankok dübörögtek, az ágyúk robogtak, a

magyar honvéd feszesen lépdelt, s ezt a színre-szemre is gyenge minőségű katonaságot – a felvidéki őslakosok később megvallották, hogy az anyaország egykor nemzetközi hírű honvédségének ez a trianoni évtizedekben nevelt változata csalódásként hatott rájuk, mert a cseh hadsereg felszerelése, megjelenése különb volt – az új tisztek vezették, rendkívül hangos és melldöngető ügybuzgalommal. Később megérkezett a kormányzó, fehér lovon, beszédek hangzottak el, a középkori, szép dóm tornyában megkonkultak a régi harangok. Az utcákon emberek tízezrei szorongtak, magyarok, szlovákok, a felvidéki zsidóság, amely az utolsó húsz esztendőben elhatározó hűséggel tartott ki a magyar kisebbség mellett, és választásokon, a kultúréletben mindig tüntetően támogatta a magyar érdekeket. Hat év múltán elsőnek éppen ezeket a felvidéki magyar zsidókat deportálták Auschwitzba; nagyon kevesen tértek meg az első transzportokból, talán öt százalék.”

90.-91. old.

„Ezen a napon nemcsak az elszakított országrész tért haza Magyarországra, hanem visszatért a „méltóságos úr” is a Felvidékre, visszatértek a kísértetek, a magyar felmúlt megdöbbenő, elevenen maradt árnyai, a műveletlen és orrhagon tárgyaló, pecsétgyűrűs bíró, adóhivatalnok, városi skribler, aki silány fizetését azzal pótolta, hogy a rácson át az úriember leereszkedő vagy elutasító hanglejtésével beszél a „felekkel”. Visszatért a szigorúan úr-cseléd társadalomra tagolt Magyarország ellen-szenves hangja, a hajbókolós köszönetés divatja, a „kérlek alássan” és az „alázatos tisztelettel” udvariaskodó magyar társadalmi divat, az egy osztályból valóak tüntető egymást tegezése – akkor is tegeződtek, ha vadidegenek voltak ezek az emberek –, s ez a tegezés mindig sértő is volt azok számára, akit nem tegeztek, mert kimutatta, hogy akit magáznak, nem tartozik az atyafiságos úri osztályhoz, tehát nem „úriember”. Visszatért a neobarokk osztálykultúra „fölnye”, a hivalgó modorosság, a nagyképű és felületes „műveltségi előjogok” modora.

A közigazgatási és katonai rendszer, melyet hoztunk, úgy rendezkedett be ezen a területen – rögtön az első órától –, mintha nem is haza, egy magas műveltségű, urbánus, a demokrácia alapfogalmaival már megismerkedett magyar közösség életébe térne meg, hanem valamilyen gyarmati területre, ahol korbáccsal, pálinkával és keresztel kell a bennszülötteket móresre tanítani.”

93.-94. old.

„Mindez elkezdődött a szép napon, amikor megvalósult az, amire vágytunk, és tartott a félelmetes pillanatig, amikor megvalósult az, amitől féltünk; az összeomlás pillanatáig, amikor az orosz csapatok „felszabadították” a bécsi döntések által visszacsatolt felvidéki, erdélyi és bácskai országrészeket is. Hogy ez a megvadult, elnácisodott, fejét vesztett hivatalnoki és katonai szellem kegyetlenségben és öngyilkos elvetemültségben hová fajulhat, azt megmutatták néhány évvel később az újvidéki események, amikor egy szadista városparancsnok a frissiben visszakerült déli városban egyik napról a másikra emberek ezreit – zsidókat, szerbeket, németeket és magyarokat – „rendcsinálás” ürügyén legyilkoltatott, s az áldozatok holttestét a jeges Dunába dobatta. Ez a szörnyett megmutatta, miféle erők önállósodtak a hivatalos, a méltóságos, a tekintélytartó Magyarország színe mögött. A törzsasztalnál kezdődött, a titkos egyesületekben, a leventeiskolákban, a turultársaságokban, majd

a hivatalokban és kaszárnyákban, a politikai pártok szervezeteiben folytatták, s aztán felvigyorgott ennek a szellemnek igazi arca az újvidéki rémnapok idejében, amikor a kormány, a hivatalos katonai körök is nehézségek árán tudták csak megfékezni néhány ámokfutó, megvadult szadista katona vérengzését, akik „rendcsinálás” címén, „megbízhatatlanság” és az „ellenséggel való konspirálás” vádján nekivadulva megrendezték ezt a tömeggyilkosságot. És befejeződött ez a végzetes folyamat azon a napon, amikor a nyilaskeresztesek és vezérük, Szálasi véres indiánosdija véget ért az összeomlásban. A felvidéki bevonulás a magyarság nagy, történelmi, családi ünnepének készült. A valóságban nem tudtak őszintén hangot váltani egymással a felvidéki őslakosok és a „megnevelésükre” odaküldött hazai hivatalnokok és tisztek.”

124.-125. old.

„Nem hiszem, hogy tévedek, amikor nem kérdés, hanem állítás formájában mondom ki, amit most mondani kényszerülök: eljutottam a meggyőződéshez, hogy a kapitalista termelési rend csak akkor tud az eltömegesedett világban egyénnek és tömegnek életformát mondani, ha emberszabású egyezkedést köt a szocializmussal. Ez a kapitalista termelési rend, amikor felváltotta a feudális termelési rendet, nagy emberi vállalkozás volt. Kezdetben rossz volt, tökéletlen – az első emberöltő egy új gúnyában mindig kényelmetlen, gondoljunk csak Dickens regényeire -, de aztán elindította az új termelési rend a társadalmi, szellemi, gazdasági fejlődés hatalmas hullámvázát, s ez a termékeny hullám legalább úgy megteremtette az emberiség nagy tömegeinek elszaporodásához a feltételeket, mint a *profilaxis* és a kanalizáció vagy az aggkori és betegbiztosítás vívmányai. A kapitalista termelési rend egy napon szemben állott emberfeletti alkotásával, a tömeggel, és két világháború, néhány különböző színű jelmezbe öltöztetett forradalom arról győztek meg, hogy a szocializmus segítségével a kapitalista termelési rend a tömeg kérdéseire nem tud megnyugtató választ találni”.

Sajtóhírek 1935-ből,
amelyekből érzékelhető, hogy milyen társadalmi,
politikai körülmények voltak hazánkban születésem
idején, és az ezt követő gyermekéveimben.

1. Idézet egy parlamenti beszédből:

<h1>Néptanítók Lapja</h1> <p>ÉS</p> <h2>NÉPMŰVELÉSI TÁJÉKOZTATÓ</h2>		
<p>SZERKESZTŐSÉG: Budapest, V., Hold-utca 16. (Magyar Királyi vallás- és közoktatásügyi minisztérium.) Telefon: 26-8-18.</p>	<p>KIADÓHIVATAL: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, VIII. ker., Mózes-körút 6. szám, Gólyvár. Telefon: 36-1-45.</p>	
<p>KÉZIRATOK megörzészere és visszajárata a szerkesztőséghez valóhoz. Hirdetések szövege a kiadóhivatalba, minden egyéb kérés a szerkesztőségnek küldendő.</p>	<p>ELŐFIZETÉS egész évre 9:00 P, negyedévre 3:40 P. Egyen szám ára 50 fillér. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 300-4-106/1930. VIII. d. sz. alatt elrendelte, hogy az előfizetői díj az állami költségvetésből, magán- és érdekteljeségi csemmi részesülők évi költségvetésbe vétessék föl. Előfizetés a kiadóhivatal címére előzetesen küldendő postautalványon vagy az Egyetemi Nyomda 37-473. számú csekkiszámlájára.</p>	<p>HIRDETÉS hivatalos pályázat 10 fill., magánhirdetés 14 fillér szavanként. Üzleti hirdetés: 1 oldal 160 P, 1/2 oldal 80 P, 1/4 oldal 50 P, 1/8 oldal 30 P. A hirdetési díjak a kiadóhivatal címére előre fizetendőek.</p>

**Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter beszéde
a kultusztárca költségvetési vitájában.**

... „A régebben szokásos *közoktatás és közművelődés* helyett használom a *nemzetnevelő* jelzőt, mert ez inkább megfelel azoknak az elgondolásoknak, a melyeket magam elé tűztem. Sokkal szélesebb keretű feladat ez, mint maga a közoktatásügy és közművelődés ügye.”

... „A nemzet vezető rétegének rendszeres nevelését célozzák a külföldi kulturális kapcsolatok, a kulturális egyezményeknek az a rendszere, amely a legújabb időben divatba jött. Ezekről a közeli napokban lesz szerencsém négy törvényjavaslat kapcsán a t. Házban nyilatkozni, most csupán annyit akarok kiemelni, hogy ezek a kulturális egyezmények, amelyek köztünk és az olasz, a német, a lengyel és az osztrák kormány között megkötöttek, a spirituális világfelfogás térhódításának a következményei. A gazdasági és politikai kapcsolatok e felfogás világában csak akkor érvényesülhetnek, csak akkor állandósulhatnak, és csak akkor lehetnek eredményesek, ha szellemi kapcsolatokkal vannak alátámasztva, ha lelki rokonszenv, lelki kapcsolat keletkezik az egymással gazdaságilag, vagy politikailag szerződő felek között. Ez a spirituális világszemlélet érvényesül, amikor a lelki és erkölcsi tényezők elsőbbségét ma hangoztatják, és amikor éppen e meggyőződés folytán az etikai és világszemléleti nevelés elve nyomult előtérbe. Korunknak ez az új spirituális világszemlélete reakció, de a szó legnemesebb értelmében vett reakció a túlzott materializmussal szemben (*Úgy van!*), azzal a materiális világszemlélettel szemben, amely az emberiség és a nemzetek életének irányító elvét a matériában, az anyagban látta. Ezzel az új spirituális szemlélettel szállunk mi harcba, nem a materializmus, a materiális világfelfogás híveivel, hanem a materiális világszemlélet következményeivel, a teljes lelki dezorganizációval. (*Élénk tetszés és taps.*) Ehhez a küzdelemhez kérem a t. Ház támogatását, amikor a kultusztárca költségvetésének a nemzetnevelés jegyében fogant számaihoz hozzájárulásukat kérem. (*Élénk helyeslés és taps.*) Kérem a költségvetés általánosságban és részleteiben való elfogadását.”

2. Egyéb idézetek az 1935. év sajtóiból:

1935. január:

- Adolf Hitler, a párt és az állam vezére iránti hűségünktetés a berlini Operában az Unter den Lindenen.
- Rooseveltnök évi kongresszusi üzenetében hangsúlyozza az USA semlegességét a világpolitikában.
- Dobozos sört hoznak forgalomba a virginiai Richmondban – próbaként.
- Thomas Mann Budapestre látogat.
- Hermann Göring hivatalos látogatást tesz Lengyelországban.
- Wiley Post amerikai pilóta repülőgéppel 15240 méteres új, magassági rekordot állít fel.
- Január 8-án megszületik Elvis Presley (†1977. VIII. 16.) az amerikai rock and roll király.

1935. február:

- A tengerbe zuhan az utolsó amerikai léghajó, San Francisco közelében. A 83 főnyi legénységből 81-et megmentenek.
- Nem hivatalos látogatásra Budapestre érkezik az angol trónörökös.
- Kurt von Schuschnigg osztrák szövetségi kancellár Franciaországban tárgyal egy közép-európai beavatkozásellenes egyezményről.

1935. március:

- Katonai lázadás robban ki Görögországban.
- Daytonában új gyorsasági rekordot állít fel Malcolm Campbell a gépkocsijával elért 445,486 km/h sebességgel.
- Berlin és Tokió között szikratávíró-kapcsolat létesül.
- Bemutatják a Kodály Zoltán zenéjére komponált Kurucmese c. táncjátékot.
- Franciaországban a kötelező katonai szolgálatot 18, illetve 24 hónapban állapítják meg.
- Németországban bevezetik az általános kötelező katonai szolgálatot.
- Egy brit gőzvasúti expresszvonat a Newcastle-London útvonalon 173,7 km/h sebességgel rekordot ért el.
- Az első elsötétítéses légvédelmi gyakorlat Budapesten.
- A Birodalmi Rádiótársaság megkezdi rendszeres működését.

1935. április:

- Németországban megkezdik működésüket az öröklés- és fajgon-
dozással foglalkozó különleges egészségügyi hivatalok.
- A Nemzetiszocialista Német Munkáspárt szerepel a legjobban a dancingi tarto-
mányi gyűlési választáson.
- A német Birodalmi Írói Kamarából valamennyi nem árja tagot kizárják, és meg-
tiltják nekik az írói tevékenységet.
- Megnyitják a London-Brisbane (Ausztrália) 20350 km-es légi útvonalat.
- A Zilahi Lajos író által meghirdetett Új Szellemi Front író tagjai Gömbös Gyulá-
val tanácskoznak.
- A Népszövetség elfogadja a német haditörvénnyel kapcsolatos javaslatot, és
felkészül a szankcionálásra.
- Megnyitják a 82 km hosszú moszkvai földalatti vasutat.
- Április 27-én megszületik Óze Lajos (†1984. X. 21.) Kossuth díjas színész.

1935. május:

- A Birodalmi Vasút megnyitja az elektromos vonalat Augsburg és Nürnberg
között.
- Csehszlovákia és a Szovjetunió kölcsönös segélynyújtási egyezményt köt.
- Hermann Göring Budapestre látogat.

1935. június:

- A Német Birodalomban életbe lép a munkaszolgálat kötelezettségéről szóló
törvény.
- A birodalmi abortusztörvény kizárja a szociális indokot.

1935. július:

- Az USA-ban biztosítják a szakszervezetek szabad működését.
- A magyar kormány intézkedést hoz a moztörösztök ellen.
- Kereskedelmi szerződés az USA és a Szovjetunió között.
- Magyarországon megjelenik Marx: A tőke c. könyve.
- Moszkvában megkezdődik a Komintern VII. világkongresszusa.

1935. augusztus:

- Románia tiltakozik a magyar tankönyvek ellen.
- A Német Birodalomban felosztatják a szabadkőműves páholyokat, javaikat el-
kobozzák.

- Német birodalmi törvény tiltja meg az állami tisztviselő előtt kötött házasságot árja és nem árja között.
- Franklin D. Roosevelttel amerikai elnök aláírja a semlegességi törvényt.

1935. szeptember:

- A boneville-i (Utah) Sós-tó medrében Malcolm Cambell 484,609 km/h sebességgel új autógyorsasági világrekordot állít fel.
- Határozathozatal nélkül feloszlik az Abesszínia-konfliktusban létesült Népszövetségi Különleges Bizottság.
- Nürnbergben megnyílik a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt VII. birodalmi kongresszusa.
- A nürnbergi pártnapon kihirdetik a „birodalmi polgári törvényt” és „a német vér s a német becsület védelmére” hozott törvényt. Ebben meghatározzák, hogy a náci államban kik tekintendők zsidóknak és megvonják tőlük állampolgári jogaikat.
- A „birodalomzászló”-törvény: Németországban az egységes állami zászló a horogkeresztes lobogó.
- Hans Kerrt, az egyházügyekkel megbízott birodalmi minisztert felhatalmazzák „a rendezett viszonyok helyreállítására a német evangélikus egyházban”.

1935. október:

- A Birodalomban valamennyi fakultás hallgatóinak kötelező testnevelésen részt venni.
- Gömbös Gyula magyar miniszterelnök Németországba utazik.
- Megkezdődik az olasz-abesszin háború.
- Németországban mérséklék az élelmiszer-behozatait.
- New Yorkban megalakítják a német-amerikai írók védszövetségét. Tiszteletbeli elnök: Thomas Mann.
- A Népszövetség tanácsa Olaszországot agresszornak minősíti az abesszíniai háborúban.
- Eugen Hadamovsky, a birodalmi adó vezetője megtiltja, hogy a német rádió „néger dzsessz-zenét” sugározzon.
- A Hitlerjugend minden tagja egészségügyi könyvet kap.
- A Német Birodalomban korlátozásokat vezetnek be a házasságkötésekben az új öröklés-egészségügyi törvény értelmében.
- Ünnepi előadás a budapesti Operaházban a Liszt emlékévé megnyitása alkalmából.

- Bethlen István nagy beszédben támadja a Gömbös kormányt.
- Magyarországon bevezetik a 8 órás munkanapot.
- Október 12-én megszületik Luciano Pavarotti olasz operaénekes.

1935. november:

- Kínában pénzreformot hajtanak végre. Bevezetik a papírpénzt az ezüstérmék helyett.
- Görögországban a népszavazáson 95 %-ban foglaltak állást a királyság visszaállítása és a király visszatérése mellett.
- Az amerikai flotta egyik repülőgépe a Panama-Kalifornia útvonalon (5450 km) 34 óra 51 perces új nonstop repülési világrekordot állít fel.
- Németországban először esketnek fel újoncokat az új birodalmi harci lobogóra.
- Olaszország jegyzékben tiltakozik a Népszövetségi Tanács tagjainál a tervezett szankciók ellen.
- O. A. Andersen és A. W. Stevens amerikai tisztek sztratoszféra-ballonjukkal 4 óra 25 perces emelkedési idővel 22 570 m-es új magassági világrekordot érnek el.
- November 20-án megszületik Makovecz Imre Kossuth-díjas építész.
- November 23-án megszületik Törőcsik Mari Kossuth-díjas színésznő.

1935. december:

- Megnemtámadási szerződést kötnek: Törökország, Irán, Irak és Afganisztán.
- Antifasiszta és demokratikus programmal megegyezést kötnek a romániai magyar pártok.
- A nürnbergi törvények értelmében a zsidó orvosoknak el kell hagyniuk a közösségi egészségügyi intézményeket.

Fazola Henrik öregkori leveléből:

Fazola Henrik, (Würzburg, ~1730. – Diósgyőr, 1779. április 18.) a Németországból térségünkbe települt lakatos és díszmű-kovács mester, a Mátra és Bükk hegységeiben sikeres bányakutató, majd a Garadna és Szinva patakok völgyében 1765-től vasgyáralapító. Az ipari tőke egyik első képviselője Magyarországon. Mérnöki szemléletű és elhivatottságú munkássága, a vasművesség kimagasló művészi szintre emelése, elévülhetetlen személyes példát, gazdag szellemi, tárgyi értékeket hagyott az utókorra, köztük nemzedékünkre. A mai Miskolchoz tartozó Ómassa, Újmassa, Alsóhárom, Felsőhárom, Lillafüred települések, a Diósgyőri-városrész, a Háromi-tó, a vasmű működésének és fejlődésének

következtében jöttek létre. E szakma, és a hozzá szorosan kapcsolódó, bányászat, a gépipar valamint egyéb itt kialakult iparágak meghatározó gazdasági bázisává, a kultúra, a művészet ösztönzőivé, támogatóivá váltak településeinken, miközben kimagasló eredményességgel szolgálták hazánk mindenkori szükségleteit.

Fazola 1779. február 9-én beadvánnyal fordul a kamarához. *Panaszkodik újból a tisztviselőkre, mellőzik, nem vonják be a munkába. Ismét hangsúlyozza, hogy aktívan részt szeretne venni a gyár ügyeinek intézésében. Most is tesz javaslatokat. Leveleiben elkeseredetten fakad ki: „50 éves korára vagyona és egészsége feláldozása után ide jutott.”*

Hamvai a háromi temetőben jeltelen sírban nyugszanak.

Vásárhelyi István öregkori visszaemlékezése:

Vásárhelyi István (Jászberény, 1889. május 29. – Lillafüred, 1968. március 17.) természetkutató, zoológus, nagy harcosa volt a magyar természetvédelemnek és komoly érdemeket szerzett annak népszerűsítésében. Kutatásaival és jelentős munkásságával elősegítette a Bükki Nemzeti Park létrejöttét és felbecsülhetetlen értékű tudományos gyűjteményt hozott létre.

Életéről, munkájáról önéletrajzában így ír: *„Nagyon keserves gyermekkor, küzdelmekkel telt ifjúkor, megaláztatásokkal telt férfikor után csak nyomorral telt öregség jutott osztályrészül. 25 évvel ezelőtt szegényen jöttem a telepre, s most koldusként távozom innen. Még csak az vigasztal, hogy 77 évem dacára is tudok és akarok is dolgozni, ha ez egyeseknek nem is tetszik, mindaddig míg a kaszás, a nagy kaszás ki nem üti kezemből a tollat.”*

Ő is a háromi temetőben, Herman Ottó sírja mellett van eltemetve.

Tartalomjegyzék

Prológus	3
01 Születés és vallás	5
02 Világlátás, „belső mérce”	7
03 Az ősök	9
04 A szülőkről	11
05 Gyermekkor, lakáshelyzet	13
06 A háború előzményei	15
07 Gyermeki emlékek	17
08 Az iskolák kezdete	19
09 Háborús veszteségeink	21
10 Az első rendszerváltás	23
11 Iskolai közügyek	25
12 A szakmatanulás időszaka	27
13 Az inaséveket követően	29
14 A szakképzés kiemelt szerepe	31
15 Továbbtanulás ismerkedés a régióval	33
16 Az első munkasikerek	35
17 Katonaság 1956	37
18 Leszerelés után újrakezdés	39
19 Párválasztás	41
20 Család, gyermekek	43
21 A sebesvízi pihenő	45
22 Hasonlóságok és különbségek	47
23 Az első jelentős megbízatás	49
24 Ismerkedés a Vasgyárral	51
25 A gyár alkalmazottai példája	53
26 Valkó Márton, a tanítómester	55
27 A gyár termékei és annak piaca	57
28 Új korszakos változások az acéliparban	59
29 Hengerművek vezetőjeként	61
30 A korszerűsítés kezdete	63
31 Az emberi, munkatársi kapcsolatok	65
32 Gondoskodás a dolgozókról	67
33 Reformgondolatok helyi születése	69
34 Reform a várospolitikában	71
35 Miskolc sajátosságai, lehetőségei	73
36 Az első tapasztalatok a városvezetőkről	75
37 Az új várospolitika kezdése, eredménye	77
38 A gazdasági szerkezet hatékonysága	79
39 Az ágazati struktúra egyensúlyba hozatala	81
40 A városépítés újabb gondjai, feladatai	83
41 Kultúrtörténeti értékeink továbbfejlesztése	85
42 Miskolc lakossága identitásáról	87
43 A tömeges lakásépítés időszaka	89

44 Az építés gyönyörűsége és kínjai	91
45 A lakásépítéshez kapcsolódó beruházások	93
46 A tervek központi korlátozása	95
47 A népgazdaság működésének zavaró jelei	97
48 Gazdaságpolitikai helyzet a 70-es években	99
49 Társadalompolitikai helyzetkép	101
50 Beilleszkedés a politikai környezetbe	103
51 A VI. ötéves terv kezdete	105
52 Az LKM vezérigazgatójának tragédiája	107
53 Miskolc nemzetközi kapcsolatai	109
54 A miskolci párttitkárság tapasztalatai	111
55 Mi van ma Miskolc várossal?	113
56 Visszatérés a szakmába, az iparba	115
57 Racionalizálás a vállalat gazdálkodásban	117
58 Összhang hiány a gazdaságpolitikában	119
59 A Gyár esélyének felismerése	121
60 Az első paradigmaváltás előkészülete	123
61 Vállalati vezetés-szervezés korszerűsítése	125
62 Az emberi tényezők kiemelése	127
63 Vezérigazgatói közéleti megbízatások	129
64 A Vasgyár nemzetközi kapcsolatai	131
65 Lenni, vagy nem lenni, ez volt a kérdés	133
66 Társadalmi viszonyok a 80-as évek végén	135
67 Második paradigmaváltás	137
68 A Borsodi Vaskohászati Tröszt létrehozása	139
69 Búcsú a Vasgyár vezetésétől	141
70 A közvagyon eltékozlása, privatizáció	143
71 A gyárrombolás „állatorvosi lova” az LKM	145
72 A termelő munka és művelői elértéktelenedése	147
73 Az újraparosítás kockázatai	149
74 Újrászülethet-e a diósgyőri vaskohászat?	151
75 A megváltozott élethelyzet	153
76 Az ipari örökség védelmének kezdete	155
77 Jelentősebb akciók az ipari örökségért	157
78 Kulturális értékeink védelmének tapasztalatai	159
79 Újabb javaslat a kormányzatnak	161
80 Hová születtünk és hová jutottunk 80 év alatt?	163
81 Gondolatok az életstratégiáról	165
Epilógus	168
Névmutató	172
<u>Mellékletek</u>	176
I. Életrajz	177
II. Munkásság	186
III. Idézetek	223

Függelék CD-ROM (csak egyes példányokhoz van mellékelve)

I. Bevezető hangos gondolatok

II. Válogatott dokumentumok a könyv tartalmához kapcsolódva

III. Egy 250 éves ipari nagyvállalat tündöklése és elmúlása, képekben

IV. Videók

A KÉRDEZŐ

Tóth László Debrecenben született 1946. május 24-én. A Mechwart András Gépipari Technikumban érettségizett (1964) és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen szerzett gépészmérnöki oklevelet (1969). A Mechanikai Technológiai Tanszék ösztöndíjasa, majd az MTA nehézgépészeti tanszéki munkaközösség tudományos munkatársa, később a tanszék tudományos főmunkatársa (1978), docense (1991), professzora (1996). Párhuzamosan a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány Logisztikai és Gyártástechnikai Intézetének osztályvezetője (1996), tudományos igazgatóhelyettese (1998), majd igazgatója (1999–2008). Számos tudományos tanulmánnal gazdagította a szakirodalmat. A műszaki tudomány kandidátusa (1981), doktora (1995). A Debreceni Egyetem főállású, a Miskolci Egyetem másodállású professzoraként ment nyugdíjba 2013-ban. Több hazai és külföldi szakfolyóirat szerkesztője. 1981 óta szervezi az Országos Törésmechanikai Szemináriumok sorozatát. Nemzetközi kapcsolatainak kiépítését angol, német, orosz nyelvtudása is segíti. Az

utóbbi évtizedben egyik kedvtelése: a tudományos szinten művelt technikatörténet fejlesztése, főként az anyagvizsgálat és anyagtudomány területén.

A VÁLASZOLÓ

Drótos László, Lak községben született 1935. június 13-án, falusi napszámos család gyermekeként. Eredeti szakmája vasesztergályos (1952). A miskolci Gépipari Technikumban érettségizett (1959), és a Nehézipari Műszaki Egyetemen szerzett kohómérnöki diplomát (1966). A szakmája művelése mellett élénk érdeklődése alakult ki a közösségi élet, a társadalmi problémák megoldása iránt. Fiatal korától, az adott időszak felfokozott társadalmi mobilitásának részesévé vált. Szakmai gyakorlatát nagyrészt a Diósgyőri Vasgyár (Lenin Kohászati Művek) különböző szintű műszaki beosztásaiban szerezte. 13 éven keresztül (1969-1982) Miskolc város felső vezetésében látott el választott párt- és államigazgatási tisztségeket. Ez irányú tevékenysége döntően a politikailag nyugodtabb, a békés építőmunkát lehetővé tevő évekre esett. Ezt, és a térség gazdasági potenciálját kihasználva, Miskolc ezekben az esztendőkből számos kiemelkedő eredményt ért el, a vidék legnépesebb városává fejlődött. Több helyi és országos testület tagja volt. Széleskörű hazai, valamint nemzetközi együttműködést épített ki és hasznosított. Nevéhez fűződik a korszerű várospolitikai stratégia kidolgozása, megvalósításának beindítása (1973-1982), továbbá a hazai vaskohászat innovatív szerkezetátalakításának kezdeményezése (1982-1988). A több mint 200 éves múltú LKM utolsó vezérigazgatója volt hét éven át. Számos kemény ütközés részesévé vált kora indokolt társadalmi megújításának ellenzői körében. Nyugdíjba kerülése után (1988. december 30.) a bekövetkezett hazai változások az LKM-et is megsemmisítették, Miskolcot pedig a legnagyobb veszteséget elszenvedő településsé tették. Nyugdíjas éveit, tapasztalatait az ipari örökség kultúrtörténeti értékei mentésének és hasznosításának szolgálatába állította. Ez a feladat tölti ki jelenleg is tevékeny életét.